

Priloga Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2022« v letu 2022 iz 2. točke Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2022« v letu 2022, št. 6316-2/2022-6, z dne 10. 3. 2022

**Razpisane teme CRP 2022
(dodatne informacije in obrazložitve)**

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2022

1. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zunanje zadeve

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za infrastrukturo
Ministrstvo za obrambo
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Ministrstvo za okolje in prostor
Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

1. TEMA: [Globalna prisotnost in domet Slovenije v OZN](#)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.1.:

Naslov teme: Globalna prisotnost in domet Slovenije v OZN

Cilji:

- analizirati in oceniti dosedanje globalno prisotnost in domet Slovenije v svetu;
- analizirati možnosti za povečanje globalne prisotnosti in dometa Slovenije v svetu, tudi v luči najavljene kandidature za nestalno članico Varnostnega sveta OZN za obdobje 2024–2025;
- opredeliti prioriteta področja za povečanje prisotnosti in dometa Slovenije v svetu;
- analizirati možnosti za podporo Sloveniji v smeri njene večje internacionalizacije in globalne prepoznavnosti;
- analizirati možnosti za večjo učinkovitost slovenske diplomacije pri krepitvi globalne prisotnosti in dometa;
- opraviti primerjalno analizo o globalni prisotnosti in dometu primerljivih držav.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija je z osamosvojitvijo leta 1991 in priznanjem v mednarodni skupnosti, predvsem s članstvom v Organizaciji združenih narodov (OZN), stopila na samostojno pot uveljavljanja lastnih nacionalnih interesov, ki se v zunanji politiki odražajo skozi vzpostavljanje in kasneje krepitev vezi med državami in med državo in drugimi mednarodnimi subjekti. Kot majhna država ima Slovenija določen deficit, kar se tiče globalne fizične prisotnosti skozi diplomatsko konzularna predstavništva ali druge oblike predstavništev v tujini, zato je toliko bolj pomembna, če ne ključna, njena aktivna vloga v mednarodnih organizacijah, kjer lahko razvija močnejše vezi z vsemi mednarodnimi subjekti.

Vlogo Slovenije v mednarodnih odnosih lahko, ravno v letošnjem letu, ko obeležujemo 30. obletnico članstva v večini mednarodnih organizacij, razdelimo v tri desetletna obdobja, ki je vsako posebej pustilo pečat na vtisu in pomenu, ki ga druge države pripisujejo Sloveniji. Če lahko za prvo desetletje

govorimo o vzpostavljanju in gradnji odnosov, lahko za drugo desetletje govorimo o uveljavljanju pozicije, ki jo je Slovenija izgradila in kar se je izkazalo ne samo v pristopu k Evropski Uniji in zvezi NATO, temveč tudi v predsedovanju tako Evropski Uniji kot Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi ter Odboru ministrov Sveta Evrope. Tretja dekada, ki sta jo tako na začetku kot koncu zaznamovali dve svetovni krizi (finančna, zdravstvena), nudi priložnost za refleksijo o zaščiti veljavnih načel in norm ter o načel) prednostnih vsebinah in usmeritvah.

Ne glede na izkušnje ostaja Slovenija mlada demokracija, ki svojo pozicijo še vedno oblikuje in utrjuje.

Analiza globalnega dometa Slovenije naj razišče dosedanjo vlogo, predvsem pa dosežke in dobre prakse, ki jih je Slovenija pri krepitevi svoje vloge izvajala. Hkrati naj pokaže tudi na pomanjkljivosti in napake ter poda priporočila, kako se jim v prihodnosti izogniti. Z namenom krepitev svoje pozicije v svetu je Slovenija najavila kandidaturo v Varnostni svet OZN 2024–2025, ki bo v luči aktualnega dogajanja razporejanja globalne moči še bolj izpostavljen.

Analiza naj poda predloge, kaj bi lahko poleg že uveljavljenih, kot so ženske in otroci, starejši, voda in digitalna agenda, še bile potencialne nišne teme, ki bi Slovenijo izpostavile kot verodostojnega globalno prepoznavnega igralca. Analizira naj tudi pregleda geografske regije, v katerih so možnosti za večji globalni domet Slovenije možne in realne in v katerih regijah so, predvsem zaradi oddaljenosti in majhnega diplomatskega zastopstva, te možnosti manjše.

Primerjava z drugim državami, predvsem z evropskimi primerljive velikosti in primerljivih načel, naj pokaže, kje v globalnem svetu Slovenija v primerjavi z drugimi lahko pridobi in kje lahko izgubi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MZZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Kremžar

E-mail: barbara.kremzar@gov.si

2. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglaša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;

- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitnimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebru ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglasa IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitenimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitenimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščiteni območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov – pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, 3.000,00 EUR (7,5%) MOP, 3.000,00 EUR (7,5%) MGRT, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernej.svab@gov.si

2. Predlagatelj tem: Ministrstvo za notranje zadeve

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Ustreznost in nadaljnji razvoj sistemske ureditve zasebnega varovanja in področnega strokovnega interesnega združevanja v Republiki Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.1.:

Naslov teme: Ustreznost in nadaljnji razvoj sistemske ureditve zasebnega varovanja in področnega strokovnega interesnega združevanja v Republiki Sloveniji

Cilji:

- znanstveno relevantne ugotovitve o prednostih in slabostih obstoječe slovenske regulative s poudarkom na pristojnostih, pogojih za opravljanje in prenehanje opravljanja zasebnega varovanja, strokovnem usposabljanju, dolžnostih in ukrepih varnostnikov ter presoji njihove zakonitosti in strokovnosti, obveznem organiziranju varovanja in ureditvi strokovnega interesnega združevanja;
- identifikacija srednjeročnih in dolgoročnih tveganj ter opredelitev elementov za strategijo nadaljnega razvoja zasebnega varovanja v Sloveniji s poudarkom na ravnovesju javnega interesa, svobodne podjetniške pobude in zagotavljanja kakovostnega varnostnega osebja;
- oblikovanje relevantnih podlag za posodobitev normativne ureditve zasebnega varovanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Zasebno varovanje sodi med dejavnosti, ki so se v Sloveniji razvile po zamenjavi družbene ureditve in osamosvojitvi z deregulacijo enotnih varnostnih storitev nekdanjih organov za notranje zadeve in privatizacijo organizacij za varovanje takratne družbene lastnine.

Z razvojem zasebnega varovanja so se na osebe zasebnega prava postopoma prenašale varnostne funkcije, nad katerimi je imela do tedaj monopol izključno država, s tem pa tudi odgovornost za uporabo ukrepov za zagotavljanje varnosti, ki obenem posegajo v temeljne človekove pravice. Ker je zasebno varovanje postalo gospodarska dejavnost, dobiček pa glavno gibalno pri tem, se je zaradi zasledovanja finančnih koristi povečalo tveganje zlorab pri izvajanju zasebno-varnostnih storitev. Predpogoj za preprečevanje zlorab je ustrezna zakonska regulativa in nadzor države nad spoštovanjem zakonskih in podzakonskih določb na tem področju. Veljavni Zakon o zasebnem varovanju navedeno področje ureja od marca 2011 dalje in od takrat še ni bil noveliran.

Namen projekta je identifikacija varnostnih dejavnikov in tveganj na področju zasebnega varovanja oziroma identifikacija rizičnih dejavnikov in metod za njihovo obvladovanje na strateški in sistemski ravni urejanja tega področja. Ugotovitve ciljnega raziskovalnega projekta o sistemskih tveganjih in možnih rešitvah za njihovo obvladovanje se oblikujejo na način, da predstavljajo podlago za oblikovanje strategije in morebitne izboljšave normativne ureditve zasebnega varovanja v Republiki Sloveniji v naslednjem desetletju.

Možne metode raziskave so kvalitativna metoda (intervjuji s strokovnjaki), javnomnenjska raziskava, metoda evalvacije (sistematično zbiranje podatkov in interpretiranje podatkov na podlagi intervjujev, sodnih odločb in primerov iz prakse), kvantitativna metoda (zbiranje in analiziranje statističnih podatkov o imetnikih licenc, varnostnikih in kršitvah pri opravljanju varovanja), metoda analize (preučitev normativne ureditve na nacionalni ravni kot tudi na mednarodni ravni) ipd.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MNZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Staš Svetek

E-mail: Stas.Svetek@gov.si

2. TEMA: Analiza uspešnosti izvajanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji in primerljivih državah Evropske unije ter širše

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.2.:

Naslov teme: Analiza uspešnosti izvajanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji in primerljivih državah Evropske unije ter širše

Cilji:

- izdelati analizo pristopov in modelov policijskega dela v skupnosti, ki jih v primerljivih državah Evropske unije in drugje v tujini, uporabljajo pri izvajanju policijskega dela v skupnosti;
- izdelati analizo pristopov k ocenjevanju uspešnosti izvajanja policijskega dela v skupnosti v državah Evropske unije in drugje v tujini;
- izdelati pregled literature o učinkih policijskega dela v skupnosti na kriminaliteto in druge varnostne pojave;
- izdelati kvalitativno oceno delovanja slovenske policije na področju policijskega dela v skupnosti kot ga vidijo in razumejo vodje policijskih okolišev, načelniki policijskih postaj, direktorji policijskih uprav ter strokovnjaki ki so v policiji zadolženi za to področje dela;
- izdelati analizo delovanja slovenske policije na področju policijskega dela v skupnosti kot ga vidijo predstavniki lokalnih skupnosti, župani, občinski svetniki, člani varnostnih svetov ipd.;
- opredeliti ključne ukrepe za izboljšanje izvajanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji in podati predloge za ocenjevanje uspešnosti policijskega dela v posamezni policijski enoti.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilji, ki jih želimo doseči, so določeni v »Strategiji razvoja Slovenije 2030« in se nanašajo na strateško usmeritev za doseganje kakovostnega življenja v Republiki Sloveniji. Da bi to dosegli, se moramo vprašati, katere so tiste potrebe, ki jih ljudje moramo zadovoljiti in kakšno je razmerje med njimi. Odgovor na to vprašanje lahko dobimo pri Abrahamu Maslowu, ki je eden najpomembnejših raziskovalcev človeške motivacije. V psihologiji je zapisan kot utemeljitelj znamenite teorije o hierarhiji potreb, ki jo je leta 1943 objavil v članku »A Theory of Human Motivation«. Maslow je hierarhijo potreb definiral glede na pomembnost posameznih potreb. Ta hierarhija potreb je pogosto predstavljena kot piramida, na dnu piramide so najpomembnejše potrebe, to so fiziološke potrebe po vodi in hrani, takoj za tem pa že sledi potreba po varnosti.

Da bi prebivalcem in tudi obiskovalcem Slovenije zagotovili visoko raven varnosti, moramo zasledovati izpolnjevanje razvojnih ciljev Slovenije iz strategije, ki so določeni pri »Zaupanja vrednem pravnem sistemu«, kjer izpostavljammo zasledovanje dveh ciljev, in sicer:

- preprečevanje, zgodnje odkrivanje in sankcioniranje korupcijskih dejanj;
- izvajanje preventivnih nalog, usmerjenih v zmanjševanje tveganj za nastanek sporov ali drugih odklonov, ki zahtevajo ukrepanje države.

Pri razvojnem cilju »Varna in globalno odgovorna Slovenija« pa izpostavljamo zasledovanje naslednjih ciljev:

- zagotavljanje zaščite pred terorističnimi in drugimi nadnacionalnimi grožnjami;
- zagotavljanje visoke ravni varnosti ljudi, njihovega premoženja in nemotenega delovanja kritične infrastrukture;
- vzpostavitev celovitega in učinkovitega sistema zagotavljanja kibernetске in informacijske varnosti ter odzivanja na hibridne grožnje;
- spodbujanje preventive in krepitev zmogljivosti za celovito obvladovanje naravnih in drugih nesreč;
- zagotavljanje varnosti državne in zunanje meje EU ter iskanje celovitih rešitev za učinkovito globalno upravljanje migracijskih tokov s sodelovanjem med izvornimi, tranzitnimi in ciljnimi državami;
- krepitev zunanjepolitičnega sodelovanja na dvostranski in večstranski ravni, s poglobljanjem političnih, gospodarskih, kulturnih in drugih odnosov ter krepitevijo aktivne vloge Slovenije pri uveljavljanju mednarodnega miru in varnosti, spoštovanju človekovih pravic in mednarodnega prava.

Da bi lahko delo policije usmerjali k opravljanju nalog, ki bodo prispevale k uresničevanju ciljev iz Strategije razvoja Slovenije, moramo poiskati oblike in načine dela policije, ki bodo odražali pričakovanje prebivalcev in prebivalcev Republike Slovenije. Policijsko delo v svetu in tudi v Sloveniji ima dolgo tradicijo. Policija se je z razvojem demokratičnih družb in uveljavljanjem standardov varovanja človekovih pravic in svoboščin prilagajala družbi, v kateri je delovala. Tudi v Sloveniji so reorganizacije slovenske policije potekale bolj ali manj intenzivno skozi celotno obdobje delovanja policije po osamosvojitvi slovenske države. Organizacijske spremembe so potekale tudi v takratnih organih za notranje zadeve, vendar je intenzivnejša izvedba reorganizacije potekala po osamosvojitvi Slovenije. Pripravi in izvedbi se je projekt »Javna varnost«, v katerem so se aktivnosti pričele že v letu 1991. Z uvedbo projekta javne varnosti je prišlo do sprememb na državnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Izhodiščni cilj projekta na lokalnem nivoju so bili predvsem boljše uspešnost in učinkovitost policije, razmejitev represivnega in preventivnega dela policije, vprašanje odgovornosti vodilnih oziroma želja po decentralizaciji s ciljem prenosa odločitev in odgovornosti na nižje ravni vodenja, ki so bližje neposrednemu operativnemu delovanju policije. Nove oblike so se kazale v novi organiziranosti policijske postaje, policijskih oddelkov, policijskih pisarn in policijskih okolišev, kjer naj bi se opravljale predvsem preventivne naloge. Velik poudarek pri projektu je bil dan notranji delitvi dela oziroma specializaciji. Pomembno organizacijsko prilagoditev slovenske policije je predstavljalo prilagajanje organiziranosti in kadrovske popolnitve po projektu vzpostavitve »Schengenskega varovanja južne meje s Hrvaško«.

Ker se Slovenija danes skupaj z večino razvitega sveta sooča z zapleteno finančno-gospodarsko situacijo in izjemnimi družbenimi in tudi varnostnimi izzivi, je to priložnost za strukturne reforme. Policijska dejavnost predstavlja temelj vsem ostalim institucijam pravne države, svobode in varnosti; brez teh pa ni razvoja, demokracije, ekonomskega napredka in socialne ter pravne enakosti. V tem smislu je policija imunski sistem demokratične, socialne in pravne države; prvi garant svobode in varnosti. Seveda samo takrat, ko svoje delo opravlja optimalno, strokovno in ob spoštovanju dostojanstva ter ostalih pravic vsakega posameznika, ki je udeležen v policijskih postopkih.

Proces prilagajanja delovanja policije situacijam, ko ne bo zmožno uresničiti vseh nalog, ki se postavljajo pred njo, je nujen. V času, ko finančnih sredstev za delovanje policije ni v izobilju, je potrebno skupaj z lokalnimi skupnostmi iskati načine in oblike dela policije, s katerimi bo lahko zadovoljila pričakovanja lokalnega prebivalstva. Težiti moramo k uspešnosti in učinkovitosti policijskega dela, da se z razpoložljivimi sredstvi naredi čim več in čim bolje, predvsem pa, da se delajo prave stvari na pravi način. Brez zagotavljanja svobode in varnosti ni razvoja demokracije, ekonomskega napredka in

socialne ter pravne varnosti. Policijska dejavnost predstavlja temelj za delovanje kazenskega pravosodja, to pa za ljudi predstavlja pomemben segment pravne države.

Namen razvijanja novih pristopov pri delu policije je, poleg zagotavljanja ciljev države in zadovoljevanja pričakovanj ljudi, lahko tudi spodbujanje zdrave tekmovalnosti policijskih enot, ki bi se ob večji samostojnosti pri svojem delovanju lahko bolj prilagajale pričakovanjem lokalnega prebivalstva. Z uvajanjem večje samostojnosti lokalnih in regijskih policijskih enot bi jim dali priložnost, da se v večji meri posvetijo identifikaciji priložnosti za izboljšave. Ta pristop je bolj naraven, ker je identifikacija priložnosti za izboljšave kateregakoli sistema pomemben korak k njegovemu izboljšanju. Policija seveda ni sama sebi namen, potrebno je poiskati oblike dela, ki bodo sprejemljive za najširšo skupino ljudi v posameznih okoljih. Pri tem je potrebno upoštevati razlike med mestnim in ruralnim okoljem ter tudi ostale značilnosti posameznih delov Slovenije. Način, kako doseči predlagane spremembe, je poglobljanje aktivnosti policijskega dela v skupnosti, ki se mora vsebinsko prilagajati lokalnim pričakovanjem in potrebam. Da bi lahko ugotovili pričakovanja lokalnega prebivalstva, je potrebno izvesti analizo sedanjega stanja na področju policijskega dela v skupnosti, kot ga vidijo predstavniki lokalne skupnosti in tudi zaposleni v policiji na delovnih mestih vodij policijskih okolišev, načelniki policijskih postaj in ostali odgovorni v policiji za to področje dela.

Z vidika ocenjevanja policijskega dela v skupnosti na posameznih policijskih postajah in policijskih upravah je treba aktivnosti policije na področju policijskega dela v skupnosti primerjati tudi s kazalci gibanja števila varnostno zanimivih dogodkov, kot so kazniva dejanja, prometne nesreče, kršitve javnega reda in miru, kršitev predpisov o tujcih itd., kakor tudi aktivnosti policije, kot na primer uporaba policijskih pooblastil in prisilnih sredstev, število kaznovanih kršiteljev, preiskanost kaznivih dejanj ipd. Pri tem pa ne smemo pozabiti, ko razmišljamo o definiranju kazalnikov uspešnosti policijskega dela v skupnosti, na sodobne pristope organizacije dela in določanja ciljev policijske organizacije, ki morajo temeljiti na principih izvajanja policijskega dela v skupnosti.

Tako se kaže pomembnost merjenja policijskega dela z vidika uporabnikov policijskih storitev - davkoplačevalcev, zato je tako pomembno merjenje občutkov in stališč ljudi o delu policije, njihovega zadovoljstva s kakovostjo življenja, strahu pred kriminaliteto oz. percepcijo ogroženosti. Prav tako pa na uspešnost policijskega dela pomembno vplivajo tudi stališča in medosebni odnosi zaposlenih v policiji, načini sodelovanja znotraj policijske organizacije, z delovnimi razmerami povezani dejavniki, razpoložljivost tehničnih sredstev za delo in varnostna zaščitna oprema. Ne smemo pa pozabiti tudi na vidik znanja, ki ga kandidati za policiste pridobijo v času izobraževanja za poklic policista in možnost usposabljanja za zaposlene v policiji.

Policijsko delo v skupnosti oz. v skupnost usmerjeno policijsko delo je deklarirano kot temeljna dejavnost slovenske policije in številnih policij po svetu. V skupnost usmerjeno policijsko delo temelji na filozofiji, strategijah, taktiki in metodah policijskega dela v demokratični družbi. Policijsko delo v skupnosti temelji na sodelovanju s skupnostjo in njenimi predstavniki v obliki vsakodnevnih stikov z ljudmi ter predstavniki lokalnih samoupravnih skupnostih, organizacij, podjetij ter združenj civilne družbe.

Raziskave in razprave o policijskem delu v skupnosti pričajo o pomembnih dejavnikih, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju policijskega dela v skupnosti: (1) vsebinsko – idejno - vrednotni (filozofija), (2) politično izvedbeni – strategija, (3) organizacijska kultura in (4) delo z različnimi skupinami ljudi in posamezniki - taktika in metodika dela. V tem oziru je treba opraviti pregled literature o policijskem delu v skupnosti v evropskem okolju in pripraviti izhodišča za razpravo o razvoju in prihodnosti policijskega dela v skupnosti v Sloveniji na vseh ravneh policijske organizacije ter pripraviti dokument, ki bo opredelil policijsko delo v skupnosti, ključne naloge, odgovornost za izvedbo v praksi in načela, ki jih je treba pri policijskem delu v skupnosti upoštevati.

Nadgradnja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji je pomembna tako za ljudi kot za državo. Z vidika strateškega vodenja in upravljanja sodobne policijske organizacije je nujno nadgrajevati njene organizacijske postavitev in postopkovne metode dela, tako da se zagotavlja napredek pri doseganju ciljev. Imeti pa moramo izdelane merske instrumente, da se bodo lahko merili vplivi, ki jih prinašajo spremembe ali reforme policijske organizacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MNZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Darko Anželj
E-mail: darko.anzelj@policija.si

3. TEMA: Napredna analiza podatkov o objavah gradiv spolnih zlorab otrok

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.2.:

Naslov teme: Napredna analiza podatkov o objavah gradiv spolnih zlorab otrok

Cilji:

- izdelava podatkovnega modela za shranjevanje metapodatkov o objavah spolnih gradiv spolnih zlorab otrok;
- preučitev možnosti uporabe naprednih tehnik analiz podatkov (npr. umetne inteligence in večdimenzionalnih vizualizacij);
- izdelava in implementacija najbolj primernih naprednih tehnik analiz podatkov v obstoječi analitski platformi;
- seznanitev preiskovalcev z implementiranimi naprednimi analitskimi tehnikami.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenska Policija dobiva od Europolu mesečna poročila o objavah gradiv spolnih zlorab otrok. Vsako poročilo vsebuje podatke o objavah tovrstnih posameznih oseb. Zaradi velike količine teh poročil, ki so v pol strukturirani obliki, ima Policija velike težave z iskanjem koristnih informacij v teh poročilih. Težava je predvsem v tem, da zaradi raznovrstnih primerov in virov poročila niso konsistentna.

Rešitev vidimo v izdelavi in uvedbi sistema za napredno analizo podatkov o objavah gradiv spolnih zlorab otrok. Sistem bo vseboval raznovrstne tehnike, in sicer od večdimenzionalnih vizualizacij do tehnik umetne inteligence. Pri tehnikah umetne inteligence se bomo osredotočili tako na njihovo učinkovitost kot tudi etični pristop. Zato se bomo izogibali tehnikam, ki ne ponujajo transparentnih in razumljivih rezultatov. Sistem bo temeljil na »graph database NEO4J«. Zato bo sistem temeljil na napredni analitski platformi, ki smo jo izdelali v okviru CRP 2021.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MNZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Aleksander Pur

E-mail: aleksander.pur@policija.si

3. **Predlagatelj tem:** Ministrstvo za obrambo
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Izvedljivost tehnologije za odstranjevanje onesnažil iz tal na vojaškem strelišču

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.1.:

Naslov teme: Izvedljivost tehnologije za odstranjevanje onesnažil iz tal na vojaškem strelišču

Cilji:

- ocena izvedljivosti (feasibility testing) tehnologij za odstranjevanje anorganskih onesnažil (predvsem svineca, antimona in bakra) ter organskih onesnažil (predvsem goriv in mineralnih olj) iz tal izbranega modelnega vojaškega strelišča;
- optimizacija parametrov postopka čiščenja tal na pilotni remediacijski napravi;
- demonstracija tehnologije na izbranem vojaškem strelišču s pilotno mobilno remediacijsko napravo. Določitev učinkovitost remediacije, zmanjšanja tveganja in delovanja remediiranih tal;
- predlog optimiziranih remediacijskih aktivnosti na modelnem strelišču SV za izboljšanje stanja onesnaženosti kot posledice vojaške dejavnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenska vojska (SV) upravlja 10 zunanjih vadbišč, strelišč in poligonov, kjer so tla zaradi vojaške dejavnosti podvržena onesnaženju s strupenimi elementi svincem (Pb) pa tudi bakrom (Cu), kadmijem (Cd) in antimonom (Sb), ter organskimi onesnaževali; gorivi in mineralnimi olji. Najbolj onesnažena so tla strelišč, kjer je prisotna nevarnost izpiranja strupenih elementov iz fragmentov krogel v podtalnico, ter prehod strupenih elementov preko rastlin in gob v prosto živeče živali. Znani načini sanacije kot so odkop, odvoz in nadomestitev onesnaženih tal, imobilizacija onesnaževal in preplastitev s čistimi tlemi, ter separacija / deponiranje bolj onesnažene fine frakcije prsti so iz vidika stroškov, trajnosti in vzdržnosti obratovanja strelišč oziroma spremembe rabe teh območij nesprejemljiva. Razvoj novih, stroškovno-učinkovitih, okolju in tlom prijaznih tehnologij za odstranjevanje onesnažil iz tal (remediacije) ter demonstracija njihove učinkovitosti so pomembni za SV, se pa z izzivi onesnaženosti vojaških vežbališč in strelišč soočajo po vsem Svetu.

Ocena izvedljivosti tehnologije remediacije tal:

- Izbor modelnega vojaškega strelišča v dogovoru s predstavniki SV, glede na obstoječe podatke o onesnaženosti (prisotnost onesnažil in površini onesnaženega območja) ter nadaljnjih predvidenih aktivnosti na posameznih območjih.
- Vzorčenje in analiza (monitoring) tal na strupene kovine in organska onesnaževala na območju izbranega vojaškega strelišča.
- Glede na rezultate monitoringa izbor mikrolokacije za oceno izvedljivosti nove tehnologije remediacije tal ter demonstracije tehnologije na mestu onesnaženja (on site).
- Odvzem zadostne količine tal za izvedbo ocene izvedljivosti nove tehnologije remediacije in optimizacijo tehnologije.
- Ocena izvedljivosti nove tehnologije remediacije v laboratorijskem merilu. Določitev učinkovitosti odstranitve strupenih elementov Pb, Cu, Cd in Sb iz onesnaženih tal. Določitev učinkovitosti odstranitve organskih onesnažil: gorivi in mineralnih olj.

Optimizacija postopka remediacije tal:

- Optimizacija ključnih parametrov postopkov po novi tehnologiji remediacije tal v pilotni remediacijski napravi: čas, potrebni reagenti ter njihovo recikliranje v zaprti procesni zanki, obratovanje brez nastanka odpadnih voda, preprečevanje emisij iz postopka in iz remediiranih tal, predelava odpadka v ne-nevaren material primeren za surovino v krožnem gospodarstvu (Sb spada med surovine, ki so za EU strateško pomembne), ocena in optimizacija stroškov.

Demonstracija tehnologije on site:

- Postavitev mobilne pilotne naprave na izbrano mikrolokacijo, remediacija tal (1-3 m³).
- Po dogovoru z upravljalcem strelišča namestitvev remediirane zemljine v grede, ki bodo zgrajene kot lizimetri (zajem vseh izcednih vod), oziroma vrnitev tal na mesto izkopa ter vgradnja lizimetrov. Sejanje trave / drugih rastlin primernih za rastlinski pokrov.
- Demonstracija delovanja nove tehnologije remediacije tal vsem deležnikom, demonstracija učinkovitosti odstranjevanja prisotnih onesnaževal, demonstracija trajnosti nove tehnologije: zaprt proces brez odpadnih vod ter drugih emisij v okolje, ohranitev lastnosti tal ter tal kot polno delujočega naravnega vira.

Predlog aktivnosti za sanacijo izbranega strelišča:

- V skladu s strategijami nadaljnje uporabe izbranega vadbišča priprava strokovnih podlag za izvedbo remediacijskih aktivnosti na modelnem strelišču SV za izboljšanje stanja onesnaženosti, ki bodo časovno in stroškovno ovrednotene.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 180.000,00 EUR
 (50% MO, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: mag. Marjana Trontelj
 E-mail: marjana.trontelj@mors.si

2. TEMA: Metodologija in izračun celovitega ogljičnega odtisa Ministrstva za obrambo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.8.: Nizkoogljivo krožno gospodarstvo

Številka teme 1.8.1.:

Naslov teme: Metodologija in izračun celovitega ogljičnega odtisa Ministrstva za obrambo

Naslov teme: Metodologija in izračun celovitega ogljičnega odtisa Ministrstva za obrambo

Cilja:

- opredeljen in izračunan ogljični odtis delovanja ministrstva v RS skupno in po organih v sestavi: SV in URSZR, ki bo služil kot osnova za ugotavljanje zniževanja ogljičnega odtisa pri načrtovanju in izvedbi projektnih aktivnosti energetske učinkovitosti in zniževanju ogljičnega odtisa;
- pridobitev izhodiščnega ogljičnega odtisa, ki bo služil za izdelavo strategije zelenega prehoda ministrstva in organov v sestavi ter bo omogočal merljivo učinkovitost izvedenih aktivnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za obrambo v okviru aktivnosti zelenega prehoda obrambnega sistema želi pridobiti metodologijo in izračun celovitega emisijskega odtisa (LCA) delovanja ministrstva vključno z organi v sestavi ter enotami SV, kar naj bo pripravljeno v skladu z veljavno zakonodajo in standardi v CO₂

ekvivalentu. Pri tem naj se upošteva direktne emisije uporabe energentov mobilnih sredstev, porabo energentov stacionarnih potrošnikov energije, nezajete emisije, uporabo kemikalij ter porabo vode in proizvedenih odpadkov; indirektne emisije pri proizvodnji kupljene energije ter indirektne emisije povzročene pri proizvodnji in transportu kupljenega blaga in storitev. Izračun naj bi podal celotno emisijsko sliko ministrstva za zadnje tri leta (odvisno od razpoložljivih podatkov) ter podal sliko podsklopov, ki vključuje posamezna področja vsaj za: vozila, plovila, zrakoplove, stacionarno izgorevanje, zgradbe in konstrukcije, kupljeno blago in storitve, pridobljeno elektriko, poslovna potovanja, porabo streliva in eksplozivnih sredstev in ostalo.

Tako pridobljena metodologija bo služila za stalno spremljanje emisijske slike ministrstva ter bo služila pri načrtovanju in izvedbi aktivnosti zniževanja emisij v podporo skupnim prizadevanjem v boju proti klimatskim spremembam.

Izračun bo služil kot izhodiščno stanje merjenja učinkovitosti sprejetih ter izvedenih ukrepov zniževanja emisijskega odtisa.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MO, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: pk Robert Šipec

E-mail: robert.sipec@mors.si

3. TEMA: Prepoznavanje potreb in oblikovanje kriterijev za izvajanje medsebojne psihološke podpore reševalcem na področju zaščite, reševanja in pomoči - PSIHTRI

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.1.:

Naslov teme: Prepoznavanje potreb in oblikovanje kriterijev za izvajanje medsebojne psihološke podpore reševalcem na področju zaščite, reševanja in pomoči - PSIHTRI

Cilji:

- preučiti možnosti triaže pred izvajanjem psihološke podpore in pomoči za reševalce v sistemu zaščite, reševanja in pomoči;
- preučiti akutne težave, ki jih ima reševalec po intervenciji za izdelavo psihičnega statusa z namenom presejanja za morebitno psihološko podporo ali pomoč;
- določitev kriterijev za psihološko medsebojno pomoč;
- preučiti možnosti triažne metodologije in izdelava triažnega algoritma;
- izdelava aplikacije za praktično uporabo na pametnih telefonih, ki deluje brez stalnega dostopa do interneta (of- line) v mobilnih operacijskih sistemih android in iOS.

Podrobnejša obrazložitev:

V sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami se izvaja psihološka pomoč in psihološka podpora za reševalce kot so poklicni in prostovoljni gasilci, gorski reševalci, jamarji, kinologi in drugi ter za pripadnike Civilne zaščite. Izvaja se ob duševni stiski, ki je posledica hujših stresnih dogodkov na delovnem mestu oz. na reševalnih akcijah. Pomoč se zagotavlja ob duševnih stiskah, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na opravljanje dela. Ti dogodki so zlasti:

- ko je bilo ogroženo lastno življenje ali življenje sodelavca,
- prisotnost pri smrti ali hujši poškodbi sodelavca,

- v nesreči vključeni, poškodovani ali mrtvi otroci in mladostniki,
- samomorilna ogroženost reševalca v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter pripadnika Civilne zaščite ali navzočnost pri poskusu samomora ali samomoru,
- lastna hujša telesna poškodba,
- izpostavljenost skrajno nevarnim snovem,
- oživljanje žrtve,
- reševanje oziroma dajanje pomoči žrtvi fizičnega nasilja ali posilstva in
- v nesreči poškodovane ali mrtve bližnje osebe zaposlenega.

Psihološko podpro izvajajo zaupniki, ki so uslužbenci javne reševalne službe in prostovoljci v prostovoljni reševalni enoti ali Civilni zaščiti. Zaključil so programe usposabljanja za oblikovanje socialnih in osebnostnih kompetenc, ki jih predpiše pristojni minister. Zaupniki nudijo psihološko podporo ob duševni stiski, ki je posledica kriznih dogodkov, v obliki svetovanja ali razbremenilnega pogovora.

Po kriznem dogodku mora zaupnik izvesti triažo pred izvajanjem psihološke podpore s preučitvijo akutne težave pri reševalcu za izdelavo psihičnega statusa. To opravi z namenom presejanja za morebitno psihološko podporo ali psihološko pomoč. Na podlagi triaže se mora odločiti ali bo sam izvedel psihološko podporo in v kakšni obliki ter ali je primer zanj prezahteven in ga mora odstopiti psihologom Enote za psihološko pomoč CZ.

Pri izvajanju triaže bi bilo zaupnikom v pomoč določitev kriterijev za psihološko podporo oziroma pomoč in triažni algoritem, ki bi ga vodil pri odločitvi na podlagi simptomov reševalca. Uporaba algoritma v obliki aplikacije na pametnem telefonu bi povečala praktičnost in hitrost odločanje glede psihološke podpore. Aplikacija bi delovala brez stalnega dostopa do interneta (of- line) v mobilnih operacijskih sistemih android in iOS.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 18.000,00 EUR
 (50% MO, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: dr. Andreja Lavrič
 E-mail: andreja.lavric@urszr.si

4. TEMA: Strategija razvoja informacijsko komunikacijskih sistemov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.1.:

Naslov teme: Strategija razvoja informacijsko komunikacijskih sistemov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Cilj:

- Izdelave strateškega dokumenta: Strategija razvoja informacijsko komunikacijskih sistemov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, katerega poudarek je predvsem na:
  - prenovi, nadgradnji in povezovanju obstoječih ITK sistemov,
  - uvajanju novih storitev,
  - nadgradnji brezžičnih komunikacijskih sistemov,

- tehnološki prenovi klicnih centrov 112,
- izboljšanju digitalne podpore štabom Civilne zaščite,
- izboljšanju uporabe in distribucije podatkov silam za zaščito, reševanje in pomoč,
- zgodnjemu pridobivanju podatkov o nesrečah in
- uvajanju učinkovitega mehanizma za izmenjavo podatkov tako na nacionalni kot nadnacionalni ravni.

Podrobnejša obrazložitev:

Skladno z 11. točko Strategije razvoja Slovenije 2030 želimo strategijo in metodologijo, kako doseči naslednje cilje:

- zagotoviti visoko raven varnosti ljudi, njihovega premoženja in nemotenega delovanja kritične infrastrukture;
- vzpostaviti celovit in učinkovit sistema zagotavljanja kibernetске in informacijske varnosti ter odzivanja na hibridne grožnje;
- spodbuditi preventivo in krepiti zmogljivosti za celovito obvladovanje naravnih in drugih nesreč;

Skladno z 12. točko strategije Digitalna Slovenija 2030 želimo smernice in metodologijo, za doseg naslednjih ciljev:

- oblikovanje prijaznih, dostopnih, preglednih in učinkovitih javnih storitev, in to na vključujoč način z ustreznimi deležniki, ter hkratnim izkoriščanjem možnosti digitalizacije.

Primarne cilje nameravamo doseči s pomočjo izdelave strateškega dokumenta: Strategija razvoja informacijsko komunikacijskih sistemov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, katerega poudarek je predvsem na:

- prenovi, nadgradnji in povezovanju obstoječih ITK sistemov,
- uvajanju novih storitev,
- nadgradnji brezžičnih komunikacijskih sistemov,
- tehnološki prenovi klicnih centrov 112,
- izboljšanju digitalne podpore štabom Civilne zaščite,
- izboljšanju uporabe in distribucije podatkov silam za zaščito, reševanje in pomoč,
- zgodnjemu pridobivanju podatkov o nesrečah in
- uvajanju učinkovitega mehanizma za izmenjavo podatkov tako na nacionalni kot nadnacionalni ravni.

Predvidevamo, da bo strategija sestavljena iz treh delov:

1. Splošna strategija razvoja
2. Organizacijska strategija
3. Tehnološka strategija

Prvi del obsega pregled obstoječega stanja, primere dobre prakse iz partnerskih držav in opredeljene povezave med organizacijski in tehnološkim delom s predlogom razvojne strategije za doseg ciljev digitalizacije na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

V drugem delu bodo opredeljene potrebne organizacijske spremembe za doseganje ciljev digitalizacije, ki vključuje pregled sodelujočih v sistemu zaščite in reševanja, načinov njihovega usklajevanja, komunikaciji in sodelovanja.

V tretjem delu bo pregled tehnologij, ki se uveljavljajo za podporo delovanja sistemov zaščite in reševanja s poudarkom na učinkovitem zajemu, obdelavi, shrambi, prikazu in uporabi informacij pri odzivanju na naravne in druge nesreče.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(60% MO, 40% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Darij Piciga

E-mail: darij.piciga@urszr.si

5. TEMA: Dopolnitev Evidence prikritih vojnih grobišč in Registra vojnih grobišč s podatki o prikritih vojnih grobiščih v podzemnih jamah

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 5.3.1.:

Naslov teme: Dopolnitev Evidence prikritih vojnih grobišč in Registra vojnih grobišč s podatki o prikritih vojnih grobiščih v podzemnih jamah

Cilji:

- popis prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah;
- pregled prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah;
- posodobitev podatkov Registra vojnih grobišč.

Podrobnejša obrazložitev:

Podzemne jame so v Sloveniji naravne vrednote državnega pomena in so v lasti države ter zavarovane z Zakonom o varstvu podzemnih jam. Zakon nalaga tudi spremljanje stanja jam. Podatki registra naravnih vrednot vključujejo tudi poročanje o jamah kot prikritih vojnih grobiščih, pri čemer podatke zbira pristojno Ministrstvo za okolje in prostor.

Odkrivanje in sanacija tovrstnih prikritih vojnih grobišč je v pristojnosti Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč ter Urada Republike Slovenije za vojaško dediščino. Med 2. svetovno vojno in tik po njej so namreč podzemne jame v Sloveniji služile tudi kot prostor prikritih vojnih grobišč. Obstoječa Evidenca prikritih vojnih grobišč (2021) vsebuje podatke o 678 lokacijah (potrjenih ali potencialnih) grobišč, med drugim v 94 podzemnih jamah. V preteklosti je bil na podlagi Katastra jam že pripravljen popis tovrstnih grobišč, vendar ta ni bil nikoli dokončen (Mihevc 1995; 2017).

Na temelju zadnjih raziskav onesnaženosti jam v Sloveniji je bilo na vzorcu 6965 jam (55,3 % vseh jam) iz baze Katastra jam (2018) potrjenih vsaj 68 prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah (Tičar 2020). Glede na delež lokacij v tem vzorcu se predvideva, da je v Sloveniji v podzemnih jamah vsaj še 40 neprepoznanih prikritih vojnih grobišč. Raziskava torej zahteva sistematičen pregled, pridobivanje in urejanje večjih podatkovnih baz, ki vključuje podatke Katastra jam (2021) o 14.196 podzemnih jamah v Sloveniji.

Da bi zagotovili celosten pregled nad prisotnostjo prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah, pripravili podlage za pregled novih lokacij ter sistemsko uredili in dopolnili podatke Evidence prikritih vojnih grobišč in posledično Registra vojnih grobišč, je treba sistemsko urediti arhivske podatke iz Katastra jam in jih dopolniti z ugotovitvami terenskih raziskav.

Dodatni rezultat bo tudi ureditev in očiščenje podzemnih jam, ki bodo nadalje lahko služile za raziskovanje, ogled in druge jamarsko turistične aktivnosti.

Predvidene aktivnosti:

Aktivnost 1.1: Popis prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah na podlagi Katastra jam

Rezultat 1.1: Seznam prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah v Sloveniji

Aktivnost 1.2: Primerjava podatkov o prikritih vojnih grobiščih iz Katastra jam ter Registra vojnih grobišč.

Rezultat 1.2: Seznam potencialnih novih prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah v Sloveniji

Aktivnost 2.1: Pregled novih prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah

Rezultat 2.1: Popis novih prikritih vojnih grobišč v podzemnih jamah

Aktivnost 3.1: Posodobitev podatkov Registra vojnih grobišč

Rezultat 3.1: Dopolnjeni Register vojnih grobišč

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MO, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Manja Valantič

E-mail: manja.valantic@mors.si

Tel. št.: 01/230 5937

Pri 6. temi je Ministrstvo za obrambo sofinancer

(Predlagatelj teme: MZZ)

6. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglaša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitenimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;

- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebri ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglasa IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo

mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščitena območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov – pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, 3.000,00 EUR (7,5%) MOP, 3.000,00 EUR (7,5%) MGRT, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernejsvab@gov.si

4. Predlagatelj tem: **Ministrstvo za finance**

Sofinancer: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: **Ugotavljanje finančnih posledic predlogov novih lastnih virov proračuna EU za Slovenijo**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.1.:

Naslov teme: Ugotavljanje finančnih posledic predlogov novih lastnih virov proračuna EU za Slovenijo

Cilja:

- razviti ustrezne modele ugotavljanja obsega vplačil novih lastnih virov sredstev v proračun EU za vse države članice Evropske unije na podlagi javno dostopnih podatkov in podatkovnih baz na ravni držav članic EU in na podlagi internih dokumentov, predlogov in podatkov Evropske komisije in Sveta EU v zvezi z novimi lastnimi viri sredstev, ki jih zagotovi Ministrstvo za finance;
- priprava izračunov in simulacije finančnih posledic različnih predlogov v okviru pogajanj na ravni EU o zakonodajnih predlogih, ki določajo vsebino in višino vplačila novih lastnih virov sredstev v proračun EU.

Podrobnejša obrazložitev:

Evropski svet je na zasedanju 21. julija 2020 ob sprejemu večletnega finančnega okvira 2021 – 2027 sklenil, da si bo Unija na strani prihodkov proračuna EU v prihodnjih letih prizadevala reformirati sistem virov lastnih sredstev in da bo uvedla nove vire lastnih sredstev, ki bodo zmanjšali pritisk na nacionalne proračune, posebno zaradi dodatnih finančnih bremen, ki jih je Evropska unija prevzela z uvedbo Instrumenta za okrevanje.

Skladno s tem je Evropska komisija decembra 2021 predlaga spremembo sklepa o virih lastnih sredstev, da se uvedejo tri nove kategorije virov lastnih sredstev, ki temeljijo na:

- mehanizmu za ogljično prilagoditev na mejah;
- revidiranjem sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS) in
- deležu preostalega dobička največjih in najbolj dobičkonosnih multinacionalnih družb, ki se prerazporedi državam članicam EU v skladu z dogovorom, ki je bil dosežen v vključujočem okviru OECD/G20 za preprečevanje erozije davčne osnove in preusmerjanja dobička, da bi se reševali davčni izzivi, ki izhajajo iz digitalizacije gospodarstva (sporazum vključujočega okvira OECD/G20).

V skladu s predlogom Komisije se bodo novi viri lastnih sredstev začeli postopoma uvajati s 1. januarjem 2023. Ko bodo ti viri v celoti vzpostavljeni, naj bi prihodki za proračun EU v obdobju 2026–2030 dosegli povprečno do 17 milijard evrov na leto (v stalnih cenah iz leta 2018). Ti prihodki se bodo uporabili za odplačilo posojil, najetih v okviru instrumenta NextGenerationEU, in za financiranje Socialnega sklada za podnebje. Te ocene so povezane z negotovostmi, zlasti zaradi tržne cene pravic do emisij ogljika skozi čas in potrebe po dokončanju in poznejšem izvajanju prvega stebra vključujočega okvira OECD/G20.

Poleg obstoječega predloga Evropske komisije Sklepi Evropskega sveta z dne 21. julija 2020 predvidevajo, da se bo na ravni EU poleg navedenih prizadevalo za uvedbo še drugih lastnih virov sredstev.

Za ugotavljanje finančnih posledic navedenih in prihodnjih predlogov za Slovenijo je treba razviti ustrezne modele ugotavljanja obsega vplačil novih lastnih virov sredstev v proračun EU za vse države članice Evropske unije in na tej podlagi pripraviti izračune in simulacije finančnih posledic različnih predlogov v okviru pogajanj na ravni EU o zakonodajnih predlogih, ki določajo vsebino in višino vplačila novih lastnih virov sredstev v proračun EU.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Katja Novak
E-mail: katja.novak01@gov.si
Tel. št.: 01 369 6879

2. TEMA: Nadgradnja mikrosimulacijskega modela za izračunavanje učinkov na področju sprememb dohodnine

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.2.:

Naslov teme: Nadgradnja mikrosimulacijskega modela za izračunavanje učinkov na področju sprememb dohodnine

Cilji:

- ustrezno upoštevanje posameznih makro-ekonomskih kazalnikov na spremembo višine in strukture dohodkov prebivalstva. Pomembno je, da bomo lahko s pomočjo mikrosimulacijskega modela ocenjevali vpliv na javnofinančne prihodke tudi ob upoštevanju določenih makroekonomskih kazalnikov, kar bo naredilo model dinamičen;
- pridobitev orodja oz. modela, ki bo pripomogel k oblikovanju jasnejše in učinkovitejše davčne politike in s tem h kreptivi dolgoročne rasti slovenskega gospodarstva. Pomembno je, da se bo v model vpeljala dinamičnost in bo omogočena uporaba tega modela ob spremembah tako na strani davčne politike, kot tudi ob scenarijih sprememb makroekonomskih kazalnikov in dohodkov zavezancev;
- ocena vpliva na javnofinančne prihodke in na posamezne skupine zavezancev za dohodnino.

Podrobnejša obrazložitev:

Spremembe na področju dohodnine vplivajo na ekonomske razmere v državi, in sicer na brezposelnost, gospodarsko rast, inflacijo, itd. Pri tem je analiziranje tega izredno pomembno, saj s tem neposredno vplivamo na gospodarsko trdnost in nenazadnje na javnofinančno stabilnost in javnofinančni dolg. Materialni položaj prebivalstva ima vpliv na gospodarsko stabilnost, ki je eden pomembnih pogojev za doseganje visokega življenjskega standarda in kakovosti življenja.

Pomembno je, da bi s pomočjo mikrosimulacijskega modela lahko pripravili oceno vpliva predlaganih sprememb na področju dohodnine na javnofinančne prihodke, vpliva na posamezne skupine zavezancev za dohodnino, itd. Pri tem je pomembno, da bi se s pomočjo mikrosimulacijskega modela lahko ustrezno upoštevalo tudi spremembo/dinamiko določenih makroekonomskih kazalnikov (rast zaposlenosti, vpliv staranja prebivalstva, rast cen življenjskih potrebščin, itd.), ki vplivajo na samo višino dohodkov, kot tudi njihovo strukturo. To pomeni, da se ustvari izboljšani mikrosimulacijski model, ki bi imel vpeljane določene dinamične izračune posledic sprememb na področju dohodnine. Pri tem pa je

seveda ključno, da bi nam bilo omogočeno vsakokratno ustrezno prilagajanje modela, upoštevajoč nove vhodne podatke odmere dohodnine in napovedi makroekonomskih kazalnikov. Pri pripravi ustreznih davčnih ukrepov je namreč treba upoštevati napovedi določenih kazalnikov, saj lahko pomembno vplivajo tako na javnofinančno stabilnost, kot tudi na materialni položaj prebivalstva in poslovanje podjetij.

Cilji raziskovalnega projekta so:

- Ustrezno upoštevanje posameznih makro-ekonomskih kazalnikov na spremembo višine in strukture dohodkov prebivalstva. Pomembno je, da bomo lahko s pomočjo mikrosimulacijskega modela ocenjevali vpliv na javnofinančne prihodke tudi ob upoštevanju določenih makroekonomskih kazalnikov, kar bo naredilo model dinamičen.
- Pridobitev orodja oz. modela, ki bo pripomogel k oblikovanju jasnejše in učinkovitejše davčne politike in s tem h krepitvi dolgoročne rasti slovenskega gospodarstva. Pomembno je, da se bo v model vpeljala dinamičnost in bo omogočena uporaba tega modela ob spremembah tako na strani davčne politike, kot tudi ob scenarijih sprememb makroekonomskih kazalnikov in dohodkov zavezancev.
- Ocena vpliva na javnofinančne prihodke in na posamezne skupine zavezancev za dohodnino.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Uroš Gregorič

E-mail: uros.gregoric11@gov.si

Tel. št.: 01 369 67 42

3. TEMA: Učinkovitost ukrepov na davčnem področju za ustvarjanje digitalnih in zelenih investicij v gospodarstvu

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.3.:

Naslov teme: Učinkovitost ukrepov na davčnem področju za ustvarjanje digitalnih in zelenih investicij v gospodarstvu

Cilji:

- proučitev učinkovitosti različnih davčnih ukrepov za investicije usmerjene v okoljsko in digitalno sprejemljive tehnologije, kot pomemben dejavnik konkurenčnosti podjetij;
- povezava učinkov davčnih ukrepov na spodbujanje povečanja digitalnih in zelenih investicij. S tem bi se preverilo kako z davčnimi ukrepi, kljub negativnim učinkom v prvih letih, vplivamo dolgoročno pozitivno na krepitev davčne kapacitete;
- proučitev vpliva in vloge davčnih ukrepov na konkurenčnost gospodarstva in dodano vrednost podjetij. Ob tem je smiselna tudi analiza vpliva na rast zaposlenosti in večjo izrabo človeških virov;
- primerjava vpliva davčnih ukrepov v primerjavi z direktnimi spodbudami na rast zelenih in digitalnih investicij ter vpliv davčnih ukrepov in direktnih spodbud na makro-ekonomske kazalnike (produktivnost, BDP, delež obnovljivih virov, emisijska produktivnost, itd.).

Podrobnejša obrazložitev:

Usmeritev v okoljsko in digitalno sprejemljive tehnologije so pomemben dejavnik konkurenčnosti podjetij in so pravzaprav prioriteta tako na ravni EU kot tudi v okviru slovenskega gospodarstva. Ob tem pa je pomembna proučitev in analiza na kakšen način ustrezno spodbujati te investicije, torej z davčnimi ukrepi ali direktnimi spodbudami. Pomembno je ugotoviti ustreznost rešitev in ukrepov, da je zagotovljena ne samo gospodarska stabilnost temveč tudi s tem povečana dodana vrednost podjetij, večja zaposlenost in nenazadnje tudi dolgoročno povečana davčna kapaciteta. Pomembno je torej preveriti kateri ukrepi so učinkovitejši za več zelenih in digitalnih investicij in na povečanje različnih makro-ekonomskih kazalnikov (produktivnost, BDP, delež obnovljivih virov, emisijska produktivnost, itd.), davčnimi ukrepi (olajšave, nižje stopnje,...) ali neposredne spodbude (subvencije,...).

Cilji raziskovalnega projekta so:

- Proučitev učinkovitosti različnih davčnih ukrepov za investicije usmerjene v okoljsko in digitalno sprejemljive tehnologije, kot pomemben dejavnik konkurenčnosti podjetij.
- Povezava učinkov davčnih ukrepov na spodbujanje povečanja digitalnih in zelenih investicij. S tem bi se preverilo kako z davčnimi ukrepi, kljub negativnim učinkom v prvih letih, vplivamo dolgoročno pozitivno na krepitev davčne kapacitete.
- Proučitev vpliva in vloge davčnih ukrepov na konkurenčnost gospodarstva in dodano vrednost podjetij. Ob tem je smiselna tudi analiza vpliva na rast zaposlenosti in večjo izrabo človeških virov.
- Primerjava vpliva davčnih ukrepov v primerjavi z direktnimi spodbudami na rast zelenih in digitalnih investicij ter vpliv davčnih ukrepov in direktnih spodbud na makro-ekonomske kazalnike (produktivnost, BDP, delež obnovljivih virov, emisijska produktivnost itd.).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag Marko Potočnik
E-mail: marko.potocnik@gov.si
Tel. št.: 01 369 67 33

5. Predlagatelj tem: Ministrstvo za pravosodje

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Raziskava potresne varnosti in analiza potresne odpornosti objektov v lasti Republike Slovenije, v upravljanju Ministrstva za pravosodje in v uporabi pravosodnih organov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.1.:

Naslov teme: Raziskava potresne varnosti in analiza potresne odpornosti objektov v lasti Republike Slovenije, v upravljanju Ministrstva za pravosodje in v uporabi pravosodnih organov

Cilji:

- pridobiti strateško oz. sistemsko podlago za nadaljnje ukrepanje upravljavca Ministrstva za pravosodje na področju potresne varnosti objektov pravosodnih organov;
- pridobiti analize potresne odpornosti izbranih objektov pravosodnih organov v upravljanju Ministrstva za pravosodje, na primeru značilnih stavb proučiti možne scenarije za izboljšanje le-te ter izoblikovati ključne rešitve za učinkovito potresno upravljanje;
- pridobiti konkretne predloge ukrepov za povečanje potresne odpornosti posameznih značilnih stavb, kot tudi sistemskih usmeritev in tipizacije kot podlage za prihodnje investicije na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:

Na Ministrstvu za pravosodje, Službi za nepremičnine in investicije pravosodnih organov, že dlje časa spremljamo problematiko potresne varnosti stavb, katerih lastnik je Republika Slovenija. Da je navedeno področje strokovno neupravičeno spregledano, opozarjamo že od začetka izvedbe pilotnih projektov energetske sanacije, kjer smo dva večja projekta na nivoju »osrednje vlade« v obliki javno-zasebnega partnerstva, načinu energetskega pogodbeništvu, ter ob sofinanciranju iz evropskih kohezijskih sredstev, izvedli oz. ju izvajamo tudi sami. Zato smo z odobravanjem sprejeli dejstvo, da je bil s strani Ministrstva za infrastrukturo v Dolgoročno strategijo energetske prenovne stavb do leta 2050 (D-SEPS) kot podatek vključen tudi potresni vidik prenovne stavb. Opažamo tudi, da se potresna varnost vse bolj izpostavlja kot področje, ki ga bo nujno potrebno nasloviti v prihodnjih finančnih perspektivah EU. Prepoznavanje kritičnega stavbnega fonda in njegova potresna utrditev je tudi ena izmed najnovejših usmeritev in ena izmed glavnih prioritet Ministrstva za okolje in prostor.

Glede na to, da je strategija D-SEPS v svojem seznamu stavb navedla tudi stavbe v uporabi pravosodnih organov in v upravljanju Ministrstva za pravosodje, ki jih je klasificirala v tri skupine (stavbe, ki dosega nivo potresne odpornosti, stavbe, ki tega nivoja ne dosega in stavbe, za katere analiza še ni bila opravljena), predvsem pa tudi v luči okrepljenih prizadevanj v smeri prihodnjega izboljšanja potresne odpornosti javnih stavb (tako nasploh, kot tudi oz. predvsem ob sočasni izvedbi energetske sanacije), ter ob časovnem sovpadanju aktualnega potresnega dogajanja v širši regiji, smo na Ministrstvu za pravosodje pristopili k širšemu in sistematičnemu zbiranju informacij na tem področju.

Medtem ko bo potrebno ob izvedbi prihodnjih energetske sanacije opraviti vse potrebne analize novih obtežb oz. statične stabilnosti posameznih obstoječih objektov, ki bodo predmet prenovne, pa ugotavljamo, da je za obsežno skupino stavb pravosodnih organov, ki predstavljajo enega izmed štirih večjih zaključenih celotnih stavb znotraj državne uprave (poleg MP še stavbe v upravljanju MJU, MNZ in MORS), nujno pristopiti tudi k strateški oz. sistemski proučitvi njihove potresne varnosti oz. potresne odpornosti. Predmetno področje se v zadnjem času namreč izpostavlja kot eden ključnih razvojnih

problemov na področju upravljanja s stavbami pravosodnih organov, tako z vidika okrepljenih prizadevanj za sofinanciranje ukrepov potresnih prenov iz evropskih sredstev, kot tudi v luči aktualnega potresnega dogajanja v širši regiji, ki je doseglo tudi rušilno moč in med drugim v določeni meri poškodovalo tudi stavbe pravosodnih organov.

Izkušnje strokovnih služb večinoma kažejo na to, da je z opravljenimi ustreznimi predhodnimi analizami, tudi v zvezi s potresno varnostjo, izvedba konkretnih investicij prenov preglednejša in bolj obvladljiva z vidika projektnega vodenja, obenem pa predstavlja tudi ustrezno projektno usmeritev za razpise in kasneje izvajalce del na terenu. Analitični podatki, ki naslavlajo širšo problematiko posameznih obravnavanih področij, so tako v veliko pomoč in podporo odločevalskemu in upravljavskemu procesu, hkrati pa lahko predstavljajo tudi pilotno izvedbo oz. primer dobre prakse za druge podobne skupine stavb in upravljavce.

Določene stavbe pravosodnih organov so bile pred leti že analizirane v okviru projektov POTROG, katerih naročnik je bilo Ministrstvo za obrambo in so bili izvedeni z vidika potreb civilne zaščite RS. Lokacije, ki jih je že obravnaval POTROG, bi se v okviru sistemske raziskave lahko privzele in nadgradile v luči novih znanj ter se umestile v celostni okvir raziskave.

Za objekte v upravljanju Ministrstva za pravosodje iz seznama, navedenega v nadaljevanju, se bo za načrtovanje prihodnjega potresnega utrjevanja v okviru raziskave najprej izvedla preliminarna analiza potresne odpornosti. Ta analiza bo podlaga za določitev strategije za krepitev potresne odpornosti obravnavanih objektov.

Pri oceni potresne odpornosti stavb je trenutno treba upoštevati določila skupnega evropskega standarda Evrokod 8-3¹ (EC8-3:2005), ki je od leta 2008 veljaven tudi v Sloveniji. Ta standard predvideva, da se bodo obstoječe stavbe utrdile do nivoja, ki ustreza novim objektom. Vendar je to dostikrat težko zagotoviti. Trenutni Evrokod 8-3 bo razmeroma kmalu nadomeščen z novejšo in sodobnejšo verzijo² (wDEC8-3:2020), ki bo predvidoma stopila v veljavo leta 2026. Nova verzija EC8-3 dopušča, da je nivo potresne odpornosti, ki se zagotavlja z utrditvijo stavbe, tudi nižji od tistega v novih objektih.

Glede na to, da so posamezni objekti v upravljanju Ministrstva za pravosodje precej stari in zgrajeni v času, ko ni bilo ustreznih predpisov za potresno varno gradnjo, ali pa sploh niso bili projektirani za vpliv potresne obtežbe, menimo, da bo s potresno utrditvijo težko zagotoviti potresno odpornost, ki je enaka tisti v novih stavbah. Zato je pri študiji njihove potresne odpornosti in utrditev, poleg najnovejših dognanj iz literature smiselno upoštevati že novo verzijo wDEC8-3:2020, še zlasti pri utrditvi številnih starih objektov, ki predstavljajo kulturno dediščino.

Nivo potresne odpornosti, ki ga je treba doseči v starih stavbah v wDEC8-3:2020, ni striktno določen, pač pa ga lahko določi vsaka država z nacionalnim aneksom skladno s svojimi specifičnostmi. Glede na to, da v času izdelave projekta nacionalni aneks po vsej verjetnosti še ne bo na voljo, oziroma ne bo znan minimalni nivo potresne odpornosti, ki ga je treba doseči v Sloveniji, bo treba to mejo določiti skladno s ciljem projekta. Dokler ni na voljo nacionalnega dodatka, so takšne izjeme dovoljene tudi v wDEC8-3:2020.

V stavbah, ki so predmet te naloge, bodo predlagani ukrepi za potresno utrditev določeni upoštevajoč nivo potresne utrditve, ki ga bo naročniku predlagal izvajalec, kot najustrežnejšega in ga bosta tako skupaj določila naročnik in izvajalec naloge. Za primere, v katerih bo ocenjeno, da pri močni potresni

---

¹ SIST EN 1998-3:2005 Evrokod 8: Projektiranje potresno odpornih konstrukcij – 3. del: Ocena in prenova stavb

² wDEN 1998-3:2020 Eurocode 8: Design of structures for earthquake resistance – Part 3: Assessment and retrofitting of buildings and bridges

obtežbi, značilni za lokacijo stavbe, ni možno zagotoviti vsaj minimalne potresne odpornosti, oziroma kjer bi obstajala prevelika možnost za človeške žrtve, bo lahko predlagana tudi nadomestna novogradnja.

Standard EC8-3 je namenjen analizam in potresnim utrditvam posameznih stavb in ni namenjen oceni potresne ranljivosti skupin stavb. Zato bodo preliminarne analize v skladu s tem standardom dopolnjene s preliminarnimi analizami oziroma računskimi ocenami, s katerimi je možno kvantificirati potresno varnost večjega števila stavb ali tipa stavb. Rezultati teh preliminarnih analiz bodo upravljavcu omogočili boljše razumevanje in podali preglednejšo sliko o stanju objektov, ki so predmet te naloge in učinkovito orodje za načrtovanje nadaljnjih ukrepov.

Preliminarne analize oziroma računske ocene stavb stavbnega fonda v upravljanju Ministrstva za pravosodje iz seznama se bodo naredile na podlagi vizualnega pregleda nosilnih konstrukcij (vključno z eventualnimi obstoječimi poškodbami) na lokacijah objektov in na podlagi pregleda razpoložljive, že obstoječe dokumentacije (slednjo bi bilo potrebno s strani izvajalca večinoma pridobiti na lokacijah pravosodnih organov in tudi v lokalnih zgodovinskih arhivih). Gre za objekte - stavbe iz seznama, navedenega v nadaljevanju, ki so v lasti RS ali RS in občin oz. izjemoma lahko tudi v solastnini z drugimi lastniki. V kolikor se bo v teku projekta izkazalo, da je preliminarno analizo potresne odpornosti - bodisi zaradi pomanjkljive dokumentacije bodisi iz drugih utemeljenih razlogov – nemogoče opraviti, se bodo za te stavbe izdelale modelne ocene potresne ogroženosti, ki se bodo prilagodile dejavnikom ali pa se bo vsebina raziskave, vključno s številom obravnavanih objektov, prilagodila na podlagi obrazložene pisne vloge izvajalca, v zvezi s čimer se bo lahko sklenil dodatek k pogodbi. Za preliminarno analizo stavb z zadostno dokumentacijo se bodo lahko uporabile tudi metode, ki so bile uporabljene v projektih POTROG.

Pregledi na lokaciji bodo vključevali pregled dokumentacije na lokaciji oziroma v kolikor bo potrebno, tudi v lokalnih zgodovinskih arhivih, iz katerih bo izvajalec povzel vse potrebne podatke za raziskavo, kot so npr. geometrija, materiali in detajli nosilne konstrukcije oz. nosilnih zidov, stebrov, nosilcev, zidnih vezi, temeljenja ipd. Ne glede na navedeno pa mora biti v pregled vključen tudi pregled morebitnih kasnejših dozidav in prezidav ter njihov vpliv na konstrukcijo, ob hkratnem upoštevanju še vseh ostalih, na tem mestu navedenih elementov, ki s strokovnega vidika lahko vplivajo na potresno odpornost stavbe.

Na osnovi rezultatov preliminarnih analiz se bodo stavbe najprej razdelile v dve skupini: a) tiste, ki ustrezajo določenemu minimalnemu nivoju potresne odpornosti in b) tiste, ki jih treba utrditi. Drugo skupino se bo potem dodatno razdelilo v podskupine, glede na bistvene karakteristike npr. material, iz katerega je nosilna konstrukcija ali glede na vrste ugotovljenih pomanjkljivosti...

V nadaljnjih korakih se bodo v podskupinah izbrali značilni primeri stavb in se bo naredilo njihovo natančnejšo analizo. Predvidoma se bo natančnejše analize naredilo za 8 podskupin značilnih stavb.

Natančnejše analize bodo podlaga za študijo možnih ukrepov potresnih utrditev. Za vsako izmed natančneje analiziranih stavb bo izdelana presoja učinkovitosti nekaj različnih konstrukcijskih rešitev in presoja izvedljivosti ukrepov glede načina izvedbe, kot je npr.:

- potresna utrditev ob sočasnem normalnem delovanju objektov,
- potresna utrditev ob okrnjenem delovanju objektov,
- potresna utrditev ob začasni selitvi v nadomestne prostore do dokončanja investicij,
- neizvedljiva oz. ekonomsko neupravičena potresna utrditev,
- potresna utrditev ni potrebna.

Ukrepi se bodo tudi finančno ovrednotili, pri vseh pa bo upoštevan tudi vidik kulturne dediščine, ki predstavlja pomemben vidik prenov številnih stavb pravosodnih organov. Posledično bo raziskava na

enotnem seznamu prikazala tudi stopnjo zaščite kulturne dediščine oz. vse relevantne podatke v tem oziru, npr. vpliv le-te na projekt potresne utrditve, na podlagi javno dostopnih informacij glede statusa stavbe iz registra ZVKDS.

Glede na to, da gre za področje, ki je v razvoju, bodo vzorčni primeri predstavljali podlago in usmeritve za nadaljnje projekte utrditev, ne samo tistih, katerih je upravljavec Ministrstvo za pravosodje, pač pa v splošnem v Sloveniji. Zato bodo rezultati tega projekta imeli širši družbeni pomen, saj bodo predstavljali primer dobre prakse, ki se je bo treba v splošnem držati pri nadaljnjih potresnih utrditvah objektov.

Seznam stavb:

PS	Zap. št. OJS	Upravljavec	Številka k.o.	Številka stavbe	Številka dela stavbe	NASLOV	LASTNIŠTVO STAVBE	DELEŽ LASTNIŠTVA RS V STAVBI	Leto gradnje	Au [m2]	EPS	KD	PA
1	397	MP	1077	1672	1	Prešernova 22, Celje	RS	100%	1962	5311,2	da	z	D
1	441	MP	105	5935 (nova 10460)	1, 2, 3	Slomškova 19, 21, 23, Murska Sobota	RS	100%	1911	5317	da	z	D
1	457	MP	850	458	1	Kidričeva 1, Slovenj Gradec	RS	100%	1974	3448,5	da	z	D
1	477	MP	1200	444	112, 113, 114	Aškerčev trg 11, Šmarje pri Jelšah	RS (3 upravljavci)	100%	1980	1013,2	da	nz	D
2	401	MP	1676	685	1	Cesta 4. maja 23, Cerknica	RS	100%	2000	895,3	ne	nz	D
2	405	MP	1783	1344	1	Adamičeva 6, Grosuplje	RS	100%	1980	701,5	ne	nz	D
2	416	MP	2605	1981	1,2	Ferrarska 9, Koper	RS	100%	1987	5416,1	ne	nz	D
2	419	MP	2100	862	1	Zoisova ulica 2, Kranj	RS	100%	1966	3019	ne	nz	D
2	438	MP	657	2700	1	Cafova 1, Maribor	RS	100%	2008	8491,4	ne	nz	D
2	456	MP	2455	308	1, 4, 6, 7	Kosovelova 1, Sežana	2 lastnika (RS in občina)	84%	1960	1382,4	ne	nz	D
2	476	MP	2035	1316	1	Partizanska 1a, Škofja Loka	RS (3 upravljavci)	100%	1928	1448,6	ne	nz	D
2	479	MP	1871	2098	1	Trg revolucije 11, Trbovlje	RS	100%	1960	1284,1	ne	nz	D
3	393	MP	2392	244	2, 8	Gregorčičeva 28, Ajdovščina	2 lastnika (RS in občina)	47% MP+24% MJU	1910	559,8	ne	z	D
3	394	MP	1300	279	1, 2	Cesta 1. borcev 48, Brežice	RS	100%	1909	2196,4	ne	z	D
3	396	MP	1077	3286	1, 4, 5, 6, 7	Ljubljanska cesta 1a, Celje	RS	100% (9,4% MJU)	1990	3071,2	ne	z	D
3	404	MP	184	516	1	Kerenčičeva ulica 3, Gornja Radgona	RS	100%	1978	1744	ne	z	D
3	412	MP	2175	487	200, 201	Cesta maršala Tita 37, Jesenice	RS	100%	1930	2047,8	ne	z	D
3	414	MP	1577	120	2, 6, 7, 8, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 98, 126	Ljubljanska cesta 26, Kočevje	2 lastnika (RS in občina)	14%	1910	432,2	ne	z	D
3	422	MP	1322	780	1	Cesta krških žrtev 15a, Krško	RS	100%	2007	576,9	ne	z	D
3	425	MP	166	1090	1	Glavna ulica 9, Lendava	RS	100%	1904	931,4	ne	z	D

3	439	MP	657	117	1,3	Sodna ulica 14, Maribor	RS	100%	1897	10897	ne	z	D
3	443	MP	2304	447	1	Prvomajska ulica 50, Nova Gorica	RS	100%	2008	3028,9	ne	z	D
3	444	MP	2304	761	1	Kidričeva 14, Nova Gorica	RS	100%	1963	2885,7	ne	z	D
3	449	MP	2630	162	1, 3, 4, 5, 9, 11	Tartinijev trg 1, Piran	2 lastnika (RS in občina)	86,5%	1910	1247,3	ne	z	D
3	452	MP	400	1154	1	Krempljeva 7, Ptuj	RS	100%	1250	1768,1	ne	z	D
3	453	MP	2156	653	1	Gorenjska cesta 15, Radovljica	RS	100%	1905	1374	ne	z	D
3	455	MP	1379	298	1,3	Glavni trg 30, Sevnica	RS	100%	1948	581	ne	z	D
3	458	MP	753	1960	2	Kolodvorska 10, Slovenska Bistrica	2 lastnika (RS in občina)	44%	1904	515,7	ne	z	D
4	424	MP	532	907	1	Jurovska cesta 15, Lenart	RS	100%	1950	631,2	ne	nz	ND
5	402	MP	1535	231	1, 2, 3	Trg svobode 1, Črnomelj	2 lastnika (RS in občina)	89%	1958	820,5	ne	z	ND
5	406	MP	2357	1725	4, 11, 110, 111	Mestni trg 1, Idrija	2 lastnika (RS in občina)	32%	1900	648,3	ne	z	ND
5	411	MP	2525	227	1, 2, 3, 4	Bazoviška 22, Ilirska Bistrica	RS	100%	1850	946,4	ne	z	ND
5	413	MP	1911	527	1	Glavni trg 22, Kamnik	RS	100%	1890	679,4	ne	z	ND
5	420	MP	2100	823	1	Slovenski trg 2, Kranj	RS	100% (39%MP)	1963	750	ne	z	ND
5	423	MP	1322	840	1	Cesta krških žrtev 12, Krško	RS	100%	1890	1916,5	ne	z	ND
5	432	MP	1737	354	1	Tavčarjeva 9, Ljubljana	RS	100%	1902	15550,3	ne	z	ND
5	435	MP	259	610 (del stavbe 1,2)	1	Prešernova ulica 18, Ljutomer	RS	100%	1960	1166,5	ne	z	ND
5	446	MP	1456	683	1, 2	Jerebova ulica 1, 2, Novo mesto	RS	100%	1899	6082,8	ne	z	ND
5	450	MP	2490	136	9, 10	Jenkova ulica 3, Postojna	2 lastnika (RS in občina)	28%	1905	398,1	ne	z	ND
5	483	MP	2002	650	1,5	Cankarjev trg 8, Vrhnika	2 lastnika (RS in občina)	60,6%	1554	836,2	ne	z	ND
5	484	MP	996	1365	1	Levstikova 14, Žalec	RS	100%	1961	855	ne	z	ND
6	417	MP	2605	1411	1, 2, 3, 4	Ferrarska 7, Koper	RS	100%	1995	2164,7	ne	z	NO
6	459	MP	1138	816	5	Ulica Dušana Kvedra 45, Šentjur	2 lastnika (RS in občina)	29,5%	1890	524,5	ne	z	NO
7	69 (vpis v D-SEPS pri MJU)	MP	1322	826	2	Šoferska 1, Krško	RS (2 upravljavca)	100% (28%MP)	1956	167,6	ne	nz	NO
/	/	MP	166	1133	1	Mlinska ulica 1, Lendava	RS	100%	1860	230,7	ne	/	/
7	495	MP	1737	364	10, 11, 12, 13	Trdinova 10, Ljubljana	RS (2 upravljavca)	100% (46,5%MP)	1970	1530	ne	nz	NO
3	94 (vpis v D-SEPS pri MJU)	MP	657	1746	13, 17, 18	Trg Leona Štuklja 10, Maribor	RS	100% (8,5%MP)	1973	479,3	ne	z	D
6	445	MP	2304	448	1, 4	Rejčeva 7, Nova Gorica	RS (2 upravljavca)	100% (47,1%MP)	1970	431,1	ne	z	NO

7	499	MP	1115	1244	2, 15	Mestni trg 6, Slovenske Konjice	2 lastnika (RS in občina)	90,5%	1961	320,8	ne	nz	NO
---	-----	----	------	------	-------	------------------------------------	---------------------------------	-------	------	-------	----	----	----

Opomba št. 1: kratice so povzete po D-SEPS do leta 2050 - Priloga B.

Opomba št. 2: polja z oznako »/« pomenijo, da stavbe Priloga B D-SEPS ne vsebuje.

Opomba št. 3: ne glede na podatek v tabeli o delu stavbe v upravljanju MP oz. ne glede na podatek o pripadajoči površini, je potrebno pri potresni analizi upoštevati vse vidike, ki so potrebni za izdelavo ustrezne oz. dogovorjene potresne analize stavbe.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 400.000,00 EUR
(50% MP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Helena Kovačič

E-mail: helena.kovacic@gov.si

2. TEMA: [Kulturna dediščina stavb v lasti Republike Slovenije, v upravljanju Ministrstva za pravosodje in v uporabi pravosodnih organov](#)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.1.:

Naslov teme: Kulturna dediščina stavb v lasti Republike Slovenije, v upravljanju Ministrstva za pravosodje in v uporabi pravosodnih organov

Cilji:

- opraviti pregled stavbnega fonda v lasti Republike Slovenije, upravljanju Ministrstva za pravosodje ter v uporabi pravosodnih organov z identificiranjem in sortiranjem objektov glede na stopnjo varstva kulturne dediščine (s poudarkom na identificiranju in evidentiranju omejitvenih pogojev pri posegih - rekonstrukcijah stavbnega fonda);
- glede na stopnjo varstva kulturne dediščine, pripraviti popise elementov kulturne dediščine in na podlagi le-teh preveriti skladnost z registrom kulturne dediščine v okviru razpoložljivih podatkov ter popisati morebitna neskladja;
- evidentirati morebitna neskladja v zvezi z podatki o kulturno-varstvenih vidikih v prilogi B Dolgoročne strategije energetske prenove stavb do leta 2050 (D-SEPS);
- za potrebe evidence NEPIS (nepremičninski prostorski informacijski sistem Ministrstva za pravosodje) pripraviti opise in glede na stopnjo varstva dediščine tudi slikovno gradivo za vnos;
- določiti omejitve, ki onemogočajo vzpostavitev primerne dostopnosti za funkcionalno ovirane osebe in druge omejitve, ki jih je mogoče določiti za potrebe prenov objektov, zaradi kulturno-varstvene zaščite posameznih objektov.

Podrobnejša obrazložitev:

Delo bo zajemalo: pregled podatkov v Registru kulturne dediščine (register nepremične kulturne dediščine) za objekte iz seznama, navedenega v nadaljevanju; pregled pravnih režimov varstva kulturne dediščine; izdelavo ustreznih statistik, ki jih bo upravljavec lahko uporabil za učinkovitejše upravljanje in poročanje; pregled zaščitenih stavbne dediščine na terenu; seznanitev s programom NEPIS s ciljem dopolnitve evidence z opisi kulturne dediščine (vnos podatkov - opisov in slikovnega gradiva); pregled D-SEPS in evidentiranje neskladij glede kulturno-varstvenih vidikov v prilogi B; po posameznih objektih pripravo seznama omejitev, ki onemogočajo vzpostavitev primerne dostopnosti

za funkcionalno ovirane osebe in druge omejitve, ki jih je mogoče določiti za potrebe prenov objektov, zaradi kulturno-varstvene zaščite posameznih objektov.

Seznam, naveden v nadaljevanju, vsebuje objekte stavbnega fonda v lasti Republike Slovenije, upravljanju Ministrstva za pravosodje ter v uporabi pravosodnih organov, ki niso vsi pod varstvom kulturne dediščine, zato je v prvem koraku potrebno sortirati objekte glede na kulturno-varstveni vidik, v nadaljevanju pa opredeliti vrsto kulturno-varstvene zaščite ter na to vezan pravni režim zaščite. Za stavbe pod varstvom stavbne dediščine se bodo nato na lokacijah objektov opravili podrobnejši popisi, na podlagi katerih se bo pripravilo opise in fotografsko gradivo za vpis v nepremičninski prostorski informacijski sistem Ministrstva za pravosodje NEPIS. Proučilo se bo tudi možnost neposrednega povezovanja zbirk (register nepremične kulturne dediščine, NEPIS). Nadalje se bo preverila tudi skladnost podatkov, pridobljenih na terenu, z registrom nepremične kulturne dediščine in podatki v prilogi B D-SEPS. Na koncu se bo po posameznih objektih pripravilo še sezname omejitev zaradi kulturno-varstvene zaščite (tako tistih, ki onemogočajo vzpostavitev primerne dostopnosti za funkcionalno ovirane osebe, kot tudi drugih omejitev, ki se pojavljajo pri prenovah objektov).

Seznam stavb:

PS	Zap. št. OJS	Upravljavac	Številka k.o.	Številka stavbe	NASLOV	Leto gradnje	Au [m2]	EPS	KD	PA
1	397	MP	1077	1672	Prešernova 22, Celje	1962	5311,2	da	z	D
1	441	MP	105	5935 (nova 10460)	Slomškova 19, 21, 23, Murska Sobota	1911	5317	da	z	D
1	457	MP	850	458	Kidričeva 1, Slovenj Gradec	1974	3448,5	da	z	D
1	477	MP	1200	444	Aškerčev trg 11, Šmarje pri Jelšah	1980	1013,2	da	nz	D
2	401	MP	1676	685	Cesta 4. maja 23, Cerknica	2000	895,3	ne	nz	D
2	403	MP	1959	5575 (del stavbe 81,83,91)	Ljubljanska cesta 76, Domžale	1982	733,9	ne	nz	D
2	405	MP	1783	1344	Adamičeva 6, Grosuplje	1980	701,5	ne	nz	D
2	415	MP	2605	1199	Ferrarska 8, Koper	1980	593,9	ne	nz	D
2	416	MP	2605	1981	Ferrarska 9, Koper	1987	5416,1	ne	nz	D
2	419	MP	2100	862	Zoisova ulica 2, Kranj	1966	3019	ne	nz	D
2	426	MP	1838	54	Jerebova 6, Litija	1981	362,5	ne	nz	D
2	429	MP	1737	782	Mali trg 6, Ljubljana	1991	1371,7	ne	nz	D
2	433	MP	1737	1919	Trg OF 13, Ljubljana	1998	2920,9	ne	nz	D
2	437	MP	657	2168	Ulica talcev 24, Maribor	1995	1547,7	ne	nz	D
2	438	MP	657	2700	Cafova 1, Maribor	2008	8491,4	ne	nz	D

2	442	MP	105	3953	Slomškova ulica 1, Murska Sobota	1995	662,4	ne	nz	D
2	447	MP	1456	8	Ljubljanska cesta 26, Novo mesto	1999	265,9	ne	nz	D
2	448	MP	332	1115	Ptujska cesta 8c, Ormož	2003	598,7	ne	nz	D
2	451	MP	400	4371	Vodnikova 2, Ptuj	1995	3051,6	ne	nz	D
2	456	MP	2455	308	Kosovelova 1, Sežana	1960	1382,4	ne	nz	D
2	476	MP	2035	1316	Partizanska 1a, Škofja Loka	1928	1448,6	ne	nz	D
2	479	MP	1871	2098	Trg revolucije 11, Trbovlje	1960	1284,1	ne	nz	D
2	482	MP	964	3590	Prešernova 1, Velenje	1975	1531,9	ne	nz	D
3	393	MP	2392	244	Gregorčičeva 28, Ajdovščina	1910	559,8	ne	z	D
3	394	MP	1300	279	Cesta 1. borcev 48, Brežice	1909	2196,4	ne	z	D
3	395	MP	1077	3118	Prešernova 23a, Celje	2004	522	ne	z	D
3	396	MP	1077	3286	Ljubljanska cesta 1a, Celje	1990	3071,2	ne	z	D
3	404	MP	184	516	Kerenčičeva ulica 3, Gornja Radgona	1978	1744	ne	z	D
3	412	MP	2175	487	Cesta maršala Tita 37, Jesenice	1930	2047,8	ne	z	D
3	414	MP	1577	120	Ljubljanska cesta 26, Kočevje	1910	432,2	ne	z	D
3	422	MP	1322	780	Cesta krških žrtev 15a, Krško	2007	576,9	ne	z	D
3	425	MP	166	1090	Glavna ulica 9, Lendava	1904	931,4	ne	z	D
3	428	MP	1737	466	Resljeva 14, Ljubljana	1974	319	ne	z	D
3	439	MP	657	117	Sodna ulica 14, Maribor	1897	10897,2	ne	z	D
3	443	MP	2304	447	Prvomajska ulica 50, Nova Gorica	2008	3028,9	ne	z	D
3	444	MP	2304	761	Kidričeva 14, Nova Gorica	1963	2885,7	ne	z	D

3	449	MP	2630	162	Tartinijev trg 1, Piran	1910	1247,3	ne	z	D
3	452	MP	400	1154	Kremljeva 7, Ptuj	1250	1768,1	ne	z	D
3	453	MP	2156	653	Gorenjska cesta 15, Radovljica	1905	1374	ne	z	D
3	455	MP	1379	298	Glavni trg 30, Sevnica	1948	581	ne	z	D
3	458	MP	753	1960	Kolodvorska 10, Slovenska Bistrica	1904	515,7	ne	z	D
4	424	MP	532	907	Jurovska cesta 15, Lenart	1950	631,2	ne	nz	ND
4	430	MP	1723	5537	Fajfarjeva 33, Ljubljana	2006	1826,2	ne	nz	ND
5	402	MP	1535	231	Trg svobode 1, Črnomelj	1958	820,5	ne	z	ND
5	406	MP	2357	1725	Mestni trg 1, Idrija	1900	648,3	ne	z	ND
5	407	MP	2357	588	Mestni trg 3-5, Idrija	1955	310,9	ne	z	ND
5	411	MP	2525	227	Bazoviška 22, Ilirska Bistrica	1850	946,4	ne	z	ND
5	413	MP	1911	527	Glavni trg 22, Kamnik	1890	679,4	ne	z	ND
5	420	MP	2100	823	Slovenski trg 2, Kranj	1963	750	ne	z	ND
5	423	MP	1322	840	Cesta krških žrtev 12, Krško	1890	1916,5	ne	z	ND
5	427	MP	1737	703	Miklošičeva 8, 8a, Ljubljana	1922	1055,8	ne	z	ND
5	431	MP	1737	516	Komenskega 7, Ljubljana	1963	512,1	ne	z	ND
5	432	MP	1737	354	Tavčarjeva 9, Ljubljana	1902	15550,3	ne	z	ND
5	435	MP	259	610 (del stavbe 1,2)	Prešernova ulica 18, Ljutomer	1960	1166,5	ne	z	ND
5	446	MP	1456	683	Jerebova ulica 1, 2, Novo mesto	1899	6082,8	ne	z	ND
5	450	MP	2490	136	Jenkova ulica 3, Postojna	1905	1.430,70	ne	z	ND
5	478	MP	2248	609	Mestni trg 1, Tolmin	1700	762,1	ne	z	ND
5	483	MP	2002	650	Cankarjev trg 8, Vrhnika	1554	836,2	ne	z	ND
5	484	MP	996	1365	Levstikova 14, Žalec	1961	855	ne	z	ND
6	417	MP	2605	1411	Ferrarska 7, Koper	1995	2164,7	ne	z	NO

6	421	MP	2100	515	Nazorjeva 1, Kranj	2003	685	ne	z	NO
6	459	MP	1138	816	Ulica Dušana Kvedra 45, Šentjur	1890	524,5	ne	z	NO
6	481	MP	1422	760	Gubčeva cesta 9, Trebnje	1989	329,2	ne	z	NO
7	398	MP	1077	1331	Prešernova 27, Celje	1960	938	ne	nz	NO
7	69 (vpis v D- SEPS pri MJU)	MP	1322	826	Šoferska 1, Krško	1956	167,6	ne	nz	NO
/	/	MP	166	1133	Mlinska ulica 1, Lendava	1860	230,7	ne	/	/
7	494	MP	1737	303	Miklošičeva 28, Ljubljana	1928	779,5	ne	nz	NO
3	76 (vpis v D- SEPS pri MJU)	MP	1725	414	Cankarjeva 5, Ljubljana	1874	173,3	ne	z	D
7	495	MP	1737	364	Trdinova 10, Ljubljana	1970	1530	ne	nz	NO
7	496	MP	1725	472	Šubičeva 2, Ljubljana	1963	2381,6	ne	nz	NO
3	94 (vpis v D- SEPS pri MJU)	MP	657	1746	Trg Leona Štuklja 10, Maribor	1973	479,3	ne	z	D
/	/	MP	105	1904	Kocljeva 10, Murska Sobota	1992	158,4	ne	/	/
6	445	MP	2304	448	Rejčeva 7, Nova Gorica	1970	431,1	ne	z	NO
/	/	MP	1625	343	Šeškova 14, Ribnica	1966	111	ne	/	/
7	498	MP	850	643	Poštna 1,3, Slovenj Gradec	1997	337	ne	nz	NO
7	499	MP	1115	1244	Mestni trg 6, Slovenske Konjice	1961	368,3	ne	nz	NO
/	/	MP	1871	4861	Trg revolucije 15, Trbovlje	1960	193,4	ne	/	/
/	/	MP	1422	757	Gubčeva cesta 19, Trebnje	1995	100,2	ne	/	/

Opomba št. 1: kratice povzete po D-SEPS do leta 2050 - Priloga B.

Opomba št. 2: polja z oznako »/« pomenijo, da stavbe Priloga B D-SEPS ne vsebuje.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR

(50% MP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Helena Kovačič

E-mail: helena.kovacic@gov.si

3. TEMA: Oblikovanje smernic kakovostne zasnove sodobne arhitekture prostorov sodišč z oblikovanjem meril in normativov s poudarkom na prenovah sodnih stavb v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.2.:

Naslov teme: Oblikovanje smernic kakovostne zasnove sodobne arhitekture prostorov sodišč z oblikovanjem meril in normativov s poudarkom na prenovah sodnih stavb v Republiki Sloveniji

Cilji:

- analizirati primere predlaganih prenov in gradenj sodnih stavb glede na obstoječi stavbni fond pravosodnih organov pri nas;
- analizirati primere dobre arhitekturne prakse na področju prenov in gradnje sodnih stavb v državah, v katerih je primerljivo izvajanje sodne oblasti in ki so hkrati širše prepoznavne po vidnejših dosežkih na področju trajnostnega oblikovanja sodnega prostora, tako za zaposlene kot za javnost, z možnostjo prenosa obravnavanih elementov, konceptov, modelov, smernic v drugih državah v naš prostor;
- oblikovati smernice kakovostne zasnove sodobne arhitekture sodišč po posameznih tipičnih prostorih sodišč (sodniške pisarne, pisarne vpisnikov, razpravne dvorane, zemljiška knjiga...) in sodišč kot celote (javni, poslovni del...), s shemami;
- analizirati Merila za ureditev poslovnih prostorov za potrebe vladnih proračunskih uporabnikov, uveljavljena s Sklepom vlade št. 35200-3/2018/9, z dne 30. 8. 2018, s predlogi dopolnitev in sprememb za objekte - prostore, ki jih uporabljajo pravosodni organi;
- oblikovati predlog Meril za ureditev poslovnih prostorov za potrebe pravosodnih organov - sodišč z normativi glede velikosti posameznih prostorov (tipične pisarne, razpravne dvorane...).

Podrobnejša obrazložitev:

Na Ministrstvu za pravosodje na obstoječem stavbnem fondu v obsegu cca 140.000 m² površin, ki jih za svoje delo uporabljajo pravosodni organi, izvajamo različne preнове, ki so nujne tako zaradi objektov samih, posodobitev le-teh, kot tudi zaradi novih potreb uporabnikov. Prav tako izvajamo investicije v objekte, ki so bili prej namenjeni drugim dejavnostim ali pa v novogradnje, izmed katerih je najpomembnejša izgradnja Nove sodne stavbe v Ljubljani. Pri tem gre večinoma za unikatne projekte, ki pa jih je kljub različnosti mogoče analizirati in na podlagi analiz dobrih praks tako v tujini, kot pri nas, poiskati skupne elemente, koncepte, modele ter na podlagi tega oblikovati smernice za kakovostne zasnove sodobne arhitekture sodišč, ki bodo uporabne tako za preнове, kot novogradnje. S shemami ureditev posameznih tipičnih pisarn (sodniki, vpisniki...), ki bodo zajele tudi potrebno opremo le-teh ter drugih tipičnih prostorov na sodiščih, to je npr. razpravne dvorane, bo potrebno oblikovati različne možne ureditve za različne primere, predvsem pa optimizirali velikost pisarn glede na uporabnike. Prav tako bo s smernicami in shematskimi prikazi, ki bodo upoštevali tako veljavne standarde, predpise za objekte, opredelili javni in pisarniški del sodišč, vse z namenom, da se s smernicami tipizira in optimizira preнове in novogradnje sodnih stavb in da se le-te uporabi za pripravo projektnih nalog za preнове in novogradnje sodnih stavb, ki bodo v nadaljevanju predstavljale vir informacij za arhitekta, oblikovalce, projektante in izvajalce. Del teh smernic bi bil lahko oblikovan kot poglavje po zgledu Neufert, E. (2008)

Projektiranje v stavbarstvu, Ljubljana: Tehniška založba Slovenije. Pri tem bodo izvajalcu na voljo tudi zadnji predlogi prenov in novogradenj sodnih stavb, ki mu bodo lahko v pomoč pri oblikovanju navedenega. Podlaga oblikovanja smernic bo, kot je to navedeno v ciljih v prvem delu, predvsem pregled obstoječega stavbnega fonda in procesov v smislu seznanitve s prostorsko problematiko sodišč in njihovih procesov ter pregled predlogov prenov za nekaj tipičnih prenov in novogradnjo, nato pa še pregled in analiza dobre prakse prenov in novogradenj v tujini, ki jih je mogoče primerjati s praksami v Republiki Sloveniji.

Drugi del naloge, v povezavi z zgoraj navedenim prvim delom naloge, pa je analiza Meril za ureditev poslovnih prostorov za potrebe vladnih proračunskih uporabnikov, uveljavljenih s Sklepom vlade št. 35200-3/2018/9, z dne 30. 8. 2018, ki jih prilagamo v spletni povezavi v nadaljevanju. Namen meril je poenotenje standardov, delovnih razmer in okolij vseh organov državne uprave (z izjemo organov, navedenih v poglavju 1.1, med katere sodijo tudi pravosodni organi). Zato mora izvajalec po skrbni analizi Meril predlagati dopolnitve in spremembe le-teh za objekte - prostore, ki jih uporabljajo pravosodni organi in pri tem zasledovati njihov namen. Prav tako je potrebno pri tem preučiti tudi smiselnost obsega in vsebine le-teh. Merila namreč predstavljajo podlago za delo investitorjev v primeru novogradnje, rekonstrukcije, obnove, vzdrževanja, finančnega najema, najema, izvajalcev gradbeno-obrtniških, električnih in strojnih del, popisovalcev del oziroma gradbenih nadzornikov (inženirjev), projektantov, najemodajalcev oziroma lizingodajalcev v primeru najema oziroma lizinga opremljenih prostorov ter dobaviteljev pisarniške oziroma pohištvene in druge notranje opreme. Merila omogočajo enotna strokovna izhodišča za zagotavljanje ustreznih prostorskih rešitev. Del naloge je tudi predlog oblikovanja normativov glede na uporabnike prostorov, ki so v Merilih oblikovani glede na ravni in skupine, ki se za pravosodne organe deloma razlikujejo, zato bo izvajalcu na voljo prevedbena tabela.

Tipizacija prenov in novogradenj je v Republiki Sloveniji zaradi majhnosti in različnosti stavbnega fonda prej izjema kot pravilo. Kljub temu je tipizacija pomembna za poenotenje izhodišč za zagotavljanje ustreznih prostorskih rešitev pravosodnih organov in razvoj dobrih praks pri prenovah in novogradnjah.

Spletna povezava na:

Merila za ureditev poslovnih prostorov za potrebe vladnih proračunskih uporabnikov (sklep Vlade RS, št. 35200-3/2018/9):

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DSP/Investicije/Merila-PP-VPU/Merila-za-ureditev-poslovnih-prostorov-za-potrebe-vladnih-proracunskih-uporabnikov-razlicica-4-v2.0.pdf>

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Helena Kovačič

E-mail: helena.kovacic@gov.si

6. Predlagatelj tem: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Raziskava deficitarnosti kadrov v lesni industriji s podlago za prenovu izobraževanja in ukrepi

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 2.8.1.:

Naslov teme: Raziskava deficitarnosti kadrov v lesni industriji s podlago za prenovu izobraževanja in ukrepi

Cilji:

- posodobitev kurikulumov oz. prilagoditev izobraževanja sodobnim vsebinam in prihajajočim spremembam;
- okrepiti zmožnost podjetij in izobr. institucij za boljše sodelovanje na področju vzgoje in razvoja kadrov;
- okrepiti imidž/privlačnost lesarskih poklicev;
- identifikacija letnega potenciala za izobraževanje (na lokalni in državni ravni), kjer bi bilo možno zagotoviti večji vpis in možnosti uvedbe dualnega izobraževanja po zgledu Avstrije;
- posnetek stanja ponudbe na slovenskem trgu glede na identificirane potrebe in ugotovitev vrzeli;
- priprava znanstvene podlage za nadgradnjo obstoječega kurikulumov;
- primerjalna študija stroškovnega vidika klasične in posodobljene sheme izobraževanja ter funkcionalna primerljivost (upoštevajoč zunanje vplive idr.);
- ovrednotenje pozitivnih ekonomskih in okoljskih učinkov novega modela.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija, kot ena izmed štirih najbolj gozdnatih evropskih držav (cca. 58 % ozemlja je poraščena z gozdovi), razpolaga z zadostnimi količinami lesa za dolgoročen razvoj, temelječ na tej domači strateški surovini. Čeprav letno v Sloveniji priraste 4 m³ lesa na prebivalca, ga za predelavo v proizvode porabimo le okoli 0,5 m³. Les je okolju prijazen, obnovljiv material, ki v času uporabe v sebi hrani CO₂, ki ga je drevo v času rasti s fotosintezo vgradilo vase. Če ga uporabljamo na način kaskade, kar pomeni, da po izteku življenjskega cikla nekega proizvoda, les ponovno uporabimo za nov proizvod in pri tem ves čas poskušamo ohranjati kar največjo prostornino tega lesa, je lahko čas hrambe CO₂ tudi več stoletij.

S krepitvijo uporabe lesa v gradnji ter opremljanju objektov in interierjev ter posledično rastjo lesne panoge v zadnjih letih, se evidentno krepí tudi potreba po kadrih (za 23% v zadnjih dveh letih). Med najbolj deficitarne lahko naštejemo; mizarje, upravljalce lesnopredelovalnih strojev ter delavce v proizvodnji.

Podjetja se srečujejo s izrazitim pomanjkanjem usposobljenega kadra, kar je vse bolj pereč problem in lahko ogrozi nadaljnji razvoj panoge. Potrebno je zagotoviti potrebam podjetij ter pričakovanem razvoju v prihodnji letih prilagojene izobraževalne programe, izvajati načrtno promocijo za lesarski poklic ter spodbuditi podjetja, da mladim ponudijo možnosti stimulatívne delovne okolja. S podobnim problemom se srečujejo v celotni EU, zato lahko z uvozom delovne sile le delno rešimo ta problem.

Prosta delovna mesta, ki so jih delodajalci sporočili ZRSZ po dejavnosti:

dejavnost (SKD 2008)/ vir ZRSZ	2019	2020	jan-nov 2021
16 Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva	827	864	1.224
9329 Delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, d. n.	182	255	284
7522 Mizarji ipd.	90	71	143
7523 Upravljalci lesnoobdelovalnih strojev ipd.	76	91	105
7129 Gradbinci zaključnih del ipd., d. n.	47	56	87
8172 Upravljalci procesnih strojev in naprav za predelavo lesa	48	33	53
7231 Mehaniki in serviserji motornih vozil in koles	1	4	38
8219 Sestavljalci strojev, naprav in izdelkov, d. n.	26	19	37
7115 Tesarji ipd.	28	21	35
9629 Drugi delavci za preprosta dela, d. n.	32	44	35
8332 Vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev	28	17	33
7521 Obdelovalci lesa	29	19	27
4321 Skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo	7	13	26
9313 Delavci za preprosta dela pri visokih gradnjah	6	4	22

dejavnost (SKD 2008)/ vir ZRSZ	2019	2020	jan-nov 2021
31 Proizvodnja pohištva	769	511	848
7522 Mizarji ipd.	299	176	273
9329 Delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, d. n.	64	51	131
7223 Strugarji ipd.	27	54	84
7523 Upravljalci lesnoobdelovalnih strojev ipd.	36	36	82
7534 Tapetniki ipd.	13	11	21
3115 Tehniki za strojništvo ipd.	2	2	18
4321 Skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo	4	6	17
2149 Strokovnjaki tehnično-tehnoloških strok (razen elektrotehnike), d. n.	22	25	13
7521 Obdelovalci lesa	16	13	13
3322 Komercialni zastopniki za prodajo ipd.	15	8	11
8172 Upravljalci procesnih strojev in naprav za predelavo lesa	4	10	11
5223 Prodajalci	8	12	10

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
 Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Alenka Dolinar
 E-mail: alenka.dolinar@gov.si

2. TEMA: Hitrejši prehod v podnebno nevtralno družbo z izkoriščanjem potenciala lesa v okviru zelenega javnega naročanja

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 2.8.2.:

Naslov teme: Hitrejši prehod v podnebno nevtralno družbo z izkoriščanjem potenciala lesa v okviru zelenega javnega naročanja

Cilji:

- identifikacija letnega investicijskega potenciala v okviru zelenih javnih naročil (na lokalni in državni ravni), kjer bi bilo možno zagotoviti večjo rabo lesa;
- posnetek stanja ponudbe na slovenskem trgu glede na identificirane potrebe in ugotovitev vrzeli (produktno in količinsko);
- priprava znanstvene podlage za nadgradnjo obstoječega modela zelenih javnih naročil;
- primerjalna študija stroškovnega vidika klasične in lesene gradnje (faza gradnje in uporaba) ter funkcionalna primerljivost (upoštevajoč zunanje vplive...) v celotni življenjski dobi;
- ovrednotenje pozitivnih ekonomskih in okoljskih učinkov novega modela zelenih javnih naročil (vključno z vidika vezave CO₂ v izdelkih in vpliva na bilanco emisij toplogrednih plinov).

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji je še vedno večina javnih stavb grajenih s klasičnimi gradbenimi materiali, kot so opeka, beton, jeklo in aluminij. Proizvodnja teh materialov zahteva mnogo več energije, kot proizvodnja materialov in izdelkov na bazi lesa. Problematična je tudi razgradnja klasično grajenih stavb, tako z energetskega kot okoljskega vidika.

Slovenija, kot ena izmed štirih najbolj gozdnatih evropskih držav (cca 58 % ozemlja je poraščena z gozdovi), razpolaga z zadostnimi količinami lesa za dolgoročen razvoj, temelječ na tej domači strateški surovini. Čeprav letno v Sloveniji priraste 4 m³ lesa na prebivalca, ga za predelavo v proizvode porabimo le okoli 0,5 m³. Les je okolju prijazen, obnovljiv material, ki v času uporabe v sebi hrani CO₂, ki ga je drevo v času rasti s fotosintezo vgradilo vase. Če ga uporabljamo na način kaskade, kar pomeni da po izteku življenjskega cikla nekega proizvoda, les ponovno uporabimo za nov proizvod in pri tem ves čas poskušamo ohranjati kar največjo prostornino tega lesa, je lahko čas hrambe CO₂ tudi več stoletij.

Mednarodno priznana metodologija za izračun ogljičnega odtisa (IPCC, 2019) dovoljuje upoštevanje količine CO₂, ki je vgrajena v nek proizvod, če je pričakovana življenjska doba tega izdelka enaka ali večja od 100 let (če je krajša, je potrebno upoštevati korekcijski faktor). Pridelava in predelava lesa ter raba lesenih proizvodov je zato ena najenostavnejših in najcenejših poti v nizkoogljično, krožno družbo.

V Sloveniji je letni obseg javnih naročil cca 5 mlrd EUR (podatek za leto 2019). Od tega predstavljajo velik del tudi naročila, vezana na gradnjo in obnovo javnih stavb in na proizvode, pri katerih bi bilo smiselno dati večji poudarek rabi lesa. Vzpostavljen je sicer sistem zelenega javnega naročanja (Uredba o zelenem javnem naročanju je bila novelirana v letu 2021), ki za določene vrste objektov in proizvodov določa minimalne deleže vgrajenega lesa, vendar pa se glede na prakso v tujini in predvsem upoštevajoč usmeritve EU, vezane na zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, tukaj pojavljajo dodatne možnosti za povečanje rabe lesa in nove možnosti njegove uporabe.

Pri različnih javnih naročnikih (tako na državni kot lokalni ravni) obstajajo določeni zadržki in predsodki glede uporabe lesa pri gradnji objektov (cenovna dimenzija, funkcionalne lastnosti...), ki pa najpogosteje nastajajo zaradi netočnih ali pomanjkljivih informacij. Zato se je pojavila potreba po pripravi raziskave, ki bo z različnih vidikov prikazala potencial večje rabe lesa pri zelenih javnih naročilih.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

- identifikacija letnega investicijskega potenciala v okviru zelenih javnih naročil (na lokalni in državni ravni), kjer bi bilo možno zagotoviti večjo rabo lesa,
- posnetek stanja ponudbe na slovenskem trgu glede na identificirane potrebe in ugotovitev vrzeli (produktno in količinsko),
- priprava znanstvene podlage za nadgradnjo obstoječega modela zelenih javnih naročil,
- primerjalna študija stroškovnega vidika klasične in lesene gradnje (faza gradnje in uporaba) ter funkcionalna primerljivost (upoštevajoč zunanje vplive...) v celotni življenjski dobi,
- ovrednotenje pozitivnih ekonomskih in okoljskih učinkov novega modela zelenih javnih naročil (vključno z vidika vezave CO₂ v izdelkih in vpliva na bilanco emisij toplogrednih plinov).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Damjan Hočevar
 E-mail: damjan.hocevar@gov.si

3. TEMA: Učinkovito izvensodno in sodno varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.3.:

Naslov teme: Učinkovito izvensodno in sodno varstvo individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Sloveniji

Cilja:

- celovita in poglobljena mednarodno primerjalnopravna analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji.
  - Analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji:
    - Ugotoviti katere države EU imajo javno shemo izvensodnega reševanja potrošniških sporov za oškodovane potrošnike; primerjalna analiza učinkovitega izvensodnega pravnega okvirja za individualno uveljavljanje premoženjskih zahtevkov v primerih individualnega oškodovanja ter ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države, med njimi obvezno Švedska) imajo najboljšo normativno ureditev na tem področju;
    - Ugotoviti, ali trenutno veljavna ureditev uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov optimalna na podlagi analize Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot-1), Zakona o prekrških (ZP-1), Zakona o pravnem postopku (ZPP) ter Zakona o izvensodnem reševanju potrošniških sporov (ZIsRPS);
    - Ugotoviti vzroke za nizko število primerov uveljavljanja individualnih premoženjskopравnih zahtevkov po ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP in; ali so vzroki pravne ali dejanske narave; ali je številčnost primerov v Sloveniji primerljiva drugimi državami (pet držav, med njimi najmanj tri iz EU);
    - Opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP nadgradile tako, da bo ta omogočala njihovo optimalno uporabo za potrošnike.

- Analiza primerljivosti in odstopanja veljavnega normativnega okvira v RS:
  - ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države, med njimi obvezno Švedska) imajo najboljšo normativno ureditev na tem področju;
  - ugotoviti, v kolikšnem obsegu ureditev v ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP odstopa od primerljivih držav;
  - opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZVPot-1, ZIsRPS, ZP in ZPP nadgradile tako, da bo ta optimalna za uveljavljanje zneskov majhne vrednosti.
- oblikovanje konkretnih rešitev za izboljšanje stanja reševanja potrošniških sporov, izboljšanje izvensodnega reševanja sporov z odločanjem o premoženjsko pravnih postopkih pred prekrškovnim organom in zmanjšanje časa reševanja sodnih sporov z oblikovanjem posebnega učinkovitega in hitrega postopka sodnega postopka za potrošniške spore.

Podrobnejša obrazložitev:

Analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji:

- Ugotoviti katere države EU imajo javno shemo izvensodnega reševanja potrošniških sporov za oškodovane potrošnike; primerjalna analiza učinkovitega izvensodnega pravnega okvirja za individualno uveljavljanje premoženjskih zahtevkov v primerih individualnega oškodovanja ter ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države, med njimi obvezno Švedska) imajo najboljšo normativno ureditev na tem področju;
- Ugotoviti, ali trenutno veljavna ureditev uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov optimalna na podlagi analize Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot-1), Zakona o prekrških (ZP-1), Zakona o pravdnem postopku (ZPP) ter Zakona o izvensodnem reševanju potrošniških sporov (ZIsRPS);
- Ugotoviti vzroke za nizko število primerov uveljavljanja individualnih premoženjskopравnih zahtevkov po ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP in; ali so vzroki pravne ali dejanske narave; ali je številčnost primerov v Sloveniji primerljiva drugimi državami (pet držav, med njimi najmanj tri iz EU);
- Opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP nadgradile tako, da bo ta omogočala njihovo optimalno uporabo za potrošnike.

Analiza primerljivosti in odstopanja veljavnega normativnega okvira v RS:

- ugotoviti, katere so države članice EU (najmanj tri države, med njimi obvezno Švedska) imajo najboljšo normativno ureditev na tem področju;
- ugotoviti, v kolikšnem obsegu ureditev v ZVPot-1, ZIsRPS, ZP-1 in ZPP odstopa od primerljivih držav;
- opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZVPot-1, ZIsRPS, ZP in ZPP nadgradile tako, da bo ta optimalna za uveljavljanje zneskov majhne vrednosti.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

- Celovita in poglobljena mednarodno primerjalnopravna analiza obstoječega stanja na področju uveljavljanja izvensodnega in sodnega varstva individualnih premoženjskopравnih pravic potrošnikov v Republiki Sloveniji.
- Oblikovanje konkretnih rešitev za izboljšanje stanja reševanja potrošniških sporov, izboljšanje izvensodnega reševanja sporov z odločanjem o premoženjsko pravnih postopkih pred prekrškovnim organom in zmanjšanje časa reševanja sodnih sporov z oblikovanjem posebnega učinkovitega in hitrega postopka sodnega postopka za potrošniške spore.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 15.000,00 EUR
 (50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Luka Omerzel
E-mail: luka.omerzel@gov.si

Ime in priimek: Ivan Krsnik
E-mail: ivan.krsnik@gov.si

4. TEMA: Vrednotenje ukrepov regionalne politike v Sloveniji v programskem obdobju 2014-2020

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.:

Naslov teme: Vrednotenje ukrepov regionalne politike v Sloveniji v programskem obdobju 2014-2020

Cilji:

- identifikacija specifičnih in opredelitev splošnih ciljev regionalne politike v obdobju 2014-2020 – kot osnova za vrednotenje ukrepov regionalne politike;
- izbor in prikaz primerov vrednotenja regionalne politike v primerljivih evropskih državah ter primerov dobrih praks aktualnih ukrepov regionalne politike v primerljivih evropskih državah;
- razvit metodološki okvir ex-post vrednotenja ukrepov regionalne politike v Sloveniji;
- skladno z razpoložljivimi podatki izvedeno vrednotenje ukrepov regionalne politike, ki so se delno ali v celoti izvajali v obdobju 2014-2020. Ti ukrepi so predvsem ukrepi endogene regionalne politike iz 22. člena ZSRR-2;
- izbor in podrobnejša analiza ukrepov na posameznih področjih in/ali območjih (izbor bo opredeljen skupaj z naročnikom na podlagi izsledkov prvih faz vrednotenja);
- identifikacija meril za opredelitev strateških regijskih projektov ter izbor in predstavitev primerov dobrih praks regijskih projektov v Sloveniji v obdobju 2014-2020;
- priporočila za izvajanje regionalne politike v Sloveniji v prihodnje in predlogi sprememb ZSRR-2;

Podrobnejša obrazložitev:

MGRT je kot državni organ, pristojen za regionalno politiko, skladno z ZSRR-2 med drugim odgovoren za vodenje regionalne politike ter zagotavljanje raziskovalnih podlag na področju regionalnega razvoja. V sklopu vodenja regionalne politike v prvi vrsti izvaja ukrepe endogene regionalne politike, opredeljene v 22. členu ZSRR-2 (npr. sofinanciranje regijskih projektov v skladu z dogovori za razvoj regij, dodatne ukrepe za obmejna problemska območja, dodatne začasne ukrepe razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo itd.), ukrepe na drugih prednostnih območjih regionalne politike (območja italijanske in madžarske narodne skupnosti ter območja romske skupnosti) ter podpira razvojne naloge v regiji (npr. instrument Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost – CLLD, regijska štipendijska shema). Ukrepi regionalne politike so številni ter izvedbeno, časovno in teritorialno raznoliki, vsi pa so v splošnem namenjeni spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Kljub dolgotrajnemu izvajanju različnih ukrepov regionalne politike določena območja oz. regije v Sloveniji še naprej in vztrajno ostajajo manj razvita oz. »problemska«. Zato se postavlja vprašanje, ali so ukrepi ustrezni, kakšen je njihov doprinos k dejanskemu razvoju posameznih regij oz. območij ter kako bi jih bilo mogoče izboljšati, predvsem z vidika učinkovitejšega uresničevanja ciljev ter z vidika racionalne porabe javnih sredstev.

Namen naloge je strokovno, enotno in celovito ovrednotiti raznolike ukrepe regionalne politike, ki so se za doseganje skladnega regionalnega razvoja delno ali v celoti izvajali v programskem obdobju 2014-2020 ter pri tem pozornost posvetiti njihovi relevantnosti, učinkovitosti, uspešnosti, koristnosti in

trajnosti. Vrednotenje bo med drugim identificiralo najbolj uspešne in učinkovite ukrepe za doseganje ciljev regionalne politike, najbolj primerne ukrepe za podporo večjim strateško pomembnim regijskim projektom, najustreznejše ukrepe z vidika uresničevanja regionalnih razvojnih programov itd., hkrati pa bo identificiralo tudi ključne razloge za večjo ali manjšo učinkovitost in uspešnost posameznih obravnavanih ukrepov.

Ob odsotnosti strategije regionalnega razvoja in s tem jasno opredeljenih splošnih ciljev regionalne politike v izbranem programskem obdobju, bodo najprej – tudi na podlagi pregleda obravnavanih ukrepov, njihovih namenov in specifičnih ciljev – opredeljeni splošni cilji in usmeritve regionalne politike v izbranem obdobju, ki bodo podlaga za vrednotenje. Pripravljen bo pregled primerov vrednotenja regionalne politike v primerljivih evropskih državah, razvita metodologija vrednotenja ter izvedeno vrednotenje izbranih ukrepov regionalne politike.

Na podlagi rezultatov vrednotenja, pregleda sodobnih primerov dobrih praks izvajanja ukrepov regionalne politike v primerljivih evropskih državah, pregleda razvojnih dokumentov za obdobje 2021-2027, pregleda Ciljev, usmeritev in instrumentov regionalne politike za obdobje 2021-2027 ter drugih dokumentov in študij bodo oblikovana priporočila za izboljšanje ukrepov regionalne politike v Sloveniji z navedbo predlogov sprememb ZSRR-2. Pri tem priporočila niso vezana zgolj na izboljšave obstoječih ukrepov, pač pa lahko podajo tudi predloge morebitnih novih ukrepov ter druga sistemska priporočila glede izvajanja regionalne politike v Sloveniji v prihodnje. Celovito vrednotenje regionalne politike bo omogočilo premišljeno načrtovanje ukrepov regionalne politike in njihovo prilagajanje spremenjenim se razmeram.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči, so:

- identifikacija specifičnih in opredelitev splošnih ciljev regionalne politike v obdobju 2014-2020 – kot osnova za vrednotenje ukrepov regionalne politike;
- izbor in prikaz primerov vrednotenja regionalne politike v primerljivih evropskih državah ter primerov dobrih praks aktualnih ukrepov regionalne politike v primerljivih evropskih državah;
- razvit metodološki okvir ex-post vrednotenja ukrepov regionalne politike v Sloveniji;
- skladno z razpoložljivimi podatki izvedeno vrednotenje ukrepov regionalne politike, ki so se delno ali v celoti izvajali v obdobju 2014-2020. Ti ukrepi so predvsem ukrepi endogene regionalne politike iz 22. člena ZSRR-2;
- izbor in podrobnejša analiza ukrepov na posameznih področjih in/ali območjih (izbor bo opredeljen skupaj z naročnikom na podlagi izsledkov prvih faz vrednotenja);
- identifikacija meril za opredelitev strateških regijskih projektov ter izbor in predstavitev primerov dobrih praks regijskih projektov v Sloveniji v obdobju 2014-2020;
- priporočila za izvajanje regionalne politike v Sloveniji v prihodnje in predlogi sprememb ZSRR-2;

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Lidija Breskvar Žaucer

E-mail: lidija.breskvar-zaucer@gov.si

Pri 5. temi je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo sofinancer

(Predlagatelj teme: MZZ)

5. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitenimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebru ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglša IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščitena območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov

– pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, 3.000,00 EUR (7,5%) MOP, **3.000,00 EUR (7,5%) MGRT**, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernej.svab@gov.si

7. Predlagatelj tem: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Digitalizacija terroirjev slovenskih vinogradov

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.1.:

Naslov teme: Digitalizacija terroirjev slovenskih vinogradov

Cilji:

- na podlagi pregleda in analize stanja izbrati podatkovne vire in podati tehnološke rešitve (predvsem z vidika nadgradnje obstoječih baz MKGP) za vzpostavitev sistema za spremljanje terroirjev slovenskih vinogradov v vseh vinorodnih deželah Slovenije;
- izdelati metodologijo za digitalno podatkovno definiranje in klasifikacijo terroirjev;
- izvedba pilotnega testiranja modela na izbranih lokacijah;
- postavitve testnega portala (web strani) s prikazom zbranih GIS podatkov iz različnih virov za vse tri vinorodne dežele;
- predlagati model prikaza rezultatov dozorevanja grozdja v GIS sistemu;
- izdelati analizo možne uporabe sistema za potrebe nadzora zaščitene oznake porekla vina;
- proučitev ali so vinorodni okoliši in manjša pridelovalna območja, ki so hkrati tudi geografske oznake slovenskih vin, skladna z digitaliziranimi in določenimi terroirji;
- priporočila in ukrepi za nadaljnjo implementacijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Različni podatki o vinogradih se na področju kmetijstva oz. vinogradništva v Sloveniji najpogosteje zbirajo tradicionalno, če pa se že zbirajo digitalno, so evidence nepopolne, razpršene in nepovezane. Pri končni kvaliteti vin se danes spremlja celoten proces in poreklo, ki upoštevata lego in rastišče (vpliv podnebja in mikroklima, sestavo in karakteristike tal, relief), vključuje pa tudi abiotične faktorje (vodni stres) ter vinogradniško in vinarstvo tradicijo nekega območja. Vse navedeno tvori ti. terroir vinograda. Brez znanih lastnosti terroirja ni mogoče slediti kvaliteti vina in ne konkurirati na zahtevnejšem trgu. Poznavanje terroirja lahko prispeva k preobrazbi kmetijstva v zeleno, digitalno, trajnostno, krožno in nevtravno do podnebja.

Poleg zgoraj navedenih dejstev nas v podrobno spremljanje vinogradov in pridelave grozdja silijo podnebne spremembe. Uporaba novih znanj, podatkov in tehnologij lahko bistveno pripomore k razumevanju in izvajanju ukrepov za zmanjševanje podnebnih posledic v primeru suše. Vodni stres v rastlinah lahko bistveno zmanjšamo z razvojem novih informacijskih orodij za spremljanje suše in izvajanjem ukrepov, ter tako prispevamo h kvaliteti vin. S poznavanjem terroira se lažje odločamo o pravilnem izboru sorte, podlage in klona pri postavitvi novih vinogradov.

Razpršenost podatkov onemogoča celosten pogled na problematiko, saj terja napore povezovanja, nasproti »vrtičkarstva« in parcialnega razumevanja problematike. V CRP bodo vključene vse dosegljive podatkovne baze MKGP, MOP, GURS, SURS in drugih institucij ter združenj.

Povezovanje različnih evidenc in zbirk podatkov ter znanja, poleg podpore posameznim uporabnikom (vinogradnikom, združenjem, idr.), omogoča še drugi zelo pomemben rezultat - izdelavo analitične podpore politikam pri odločanju. Operacionalizacija analitike je lahko izvedena z izbranimi kazalniki in vizualizacijo.

V nalogi morajo biti upoštevani tudi že doseženi rezultati obstoječih in preteklih raziskav na področju vinogradništva in vinarstva.

Namen in cilji naloge:

Namen naloge je izdelava metodologije za digitalno podatkovno definiranje in klasifikacijo terroirjev ter pregled in izbira podatkovnih virov in tehnoloških rešitev za spremljanje terroirjev slovenskih vinogradov v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije, vključno z izvedbo testiranja modela na izbranih lokacijah. V metodologijo morajo biti vključeni vsi relevantni podatki različnih ministrstev in drugih institucij (npr. satelitski posnetki, Natura 2000, vodna območja, register kmetijskih gospodarstev, podatki o spremljanju dozorevanja grozdja, talni profili sestave zemljišč, podatki vremenskih postaj). Upoštevati je potrebno kakovost in sestavo grozdja in vina na določenih legah (npr. spremljanje dozorevanja grozdja, ki ga opravljajo kmetijsko gozdarski zavodi), dosedanje izkušnje pri podatkovni in raziskovalni podpori vinogradništvu ter možnost vključitve podatkov v obstoječe baze MKGP.

Z uporabo novih tehnologij in podatkov daljinskega zaznavanja pridobimo tudi informacije, ki so v podporo različnim odločevalcem (npr. ministrstvom, lokalnim skupnostim) in izvajalcem (npr. vinogradnikom in drugim končnim uporabnikom). Kombiniranje posnetkov s terenskimi meritvami iz različnih virov in okoljskih ter administrativnih prostorskih podatkov mora omogočati izdelavo prilagojenih procesov, ki jih lahko v vinogradništvu uporabimo za: oceno stanja (toča, suša), napovedi na osnovi trendov, izdelavo ekonomskih modelov, usmerjanje ukrepov (namakalni sistemi, optimizacija pridelka in kakovosti), spremljanje bolezni in škodljivcev, pregled degradiranih območij (zastoj podtalnice).

Z digitalizacijo podatkov o terroirju mora biti olajšana podpora načrtovanja trajnostnega razvoja vinogradništva na lokalni, regionalni in državni ravni ter bolj ciljno usmerjeno načrtovanje in izvajanje ukrepov vinogradniške politike, kar je v skladu s cilji Evropskega okvira za kohezijsko politiko, Evropskega zelenega dogovora, evropskih in nacionalnih kmetijskih politik. Rezultat naloge je tudi pilotna izvedba uporabe predlaganih rešitev na izbranih vinogradniških območjih v vseh treh vinorodnih deželah, ki bo osnova za izgradnjo digitalne platforme terroirjev slovenskih vinogradov. Nadalje je smiselno izvesti povezavo novo zbranih podatkov z obstoječimi evidencami MKGP, kar bi dalo uporabnikom (MKGP, pooblaščenice organizacije za oceno vina, vinarska inšpekcija, upravne enote, svetovalna služba) nove možnosti zajemanja podatkov pri svojih nalogah oz. storitvah. Digitalizacija dodatnih podatkov o vinogradih bi lahko doprinesla tudi dodatno možnost nadzora vin ZOP oz. ZGO, ki jo morajo države članice izvajati v skladu z EU zakonodajo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50%MKGP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Jakša

E-mail: mojca.jaksa@gov.si

Pri 2. temi je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

(Predlagatelj teme: MZZ)

2. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitenimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebru ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglša IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščitena območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov – pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, 3.000,00 EUR (7,5%) MOP, 3.000,00 EUR (7,5%) MGRT, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernejsvab@gov.si

8. Predlagatelj tem: **Ministrstvo za okolje in prostor**

Sofinancer: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: **Okvir za spremljanje napredka prehoda na krožno gospodarstvo**

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme 4.8.1.:

Naslov teme: Okvir za spremljanje napredka prehoda na krožno gospodarstvo

Cilji:

- predstavitev razvitih sistemov za spremljanje napredka prehoda na krožno gospodarstvo, ki naj obsega sisteme, ki so jih razvile mednarodne inštitucije in sisteme v državah EU;
- analiza uporabnosti elementov razvitih sistemov za spremljanje napredka v Sloveniji;
- predlog kazalcev za spremljanje prehoda na krožno gospodarstvo ločeno za spremljanje prehoda na državni ravni, na občinski ravni in na ravni podjetij.

Podrobnejša obrazložitev:

Pri sledenju cilja slovenske razvojne politike iz »linearnega« v »krožno« je nujno razumeti, katera podpora orodja so potrebna za prepoznavanje, merjenje in ocenjevanje uspešnosti krožnega prehoda in posledično izvajanja razvojnih strategij. Vzpostaviti je treba okvir za sistematično spremljanje in ocenjevanje napredka krožnega prehoda na državni in občinski ravni ter na ravni podjetij. Tak okvir bo namenjen odločevalcem, da bodo na podlagi podatkov oblikovali politike in načrtovali ukrepe za učinkovitejšo krožno preobrazbo gospodarstva in družbe. Pri vzpostavitvi okvira je treba graditi na okvirih za spremljanje, ki so jih razvile mednarodne organizacije in na praksi spremljanja krožnosti v državah EU.

Cilji:

- predstavitev razvitih sistemov za spremljanje napredka prehoda na krožno gospodarstvo, ki naj obsega sisteme, ki so jih razvile mednarodne inštitucije in sisteme v državah EU;
- analiza uporabnosti elementov razvitih sistemov za spremljanje napredka v Sloveniji;
- predlog kazalcev za spremljanje prehoda na krožno gospodarstvo ločeno za spremljanje prehoda na državni ravni, na občinski ravni in na ravni podjetij.

Predlagani kazalci naj sledijo merilom zagotavljanja reprezentativnega stanja, zanesljivosti podatkov, jasnosti postavljenih ciljev in mednarodni primerljivosti za izračun kazalca, kjer je to ustrezno. Za predlagane kazalce opredeliti metodologijo za njihov izračun in vire podatkov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jasmina Karba

E-mail: jasmina.karba@gov.si

Tel. št.: 01/478 72 48

Pri 2. temi je Ministrstvo za okolje in prostor sofinancer

(Predlagatelj teme: MZZ)

2. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglasa IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitenimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebri ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem

delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglasa IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitnimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščitena območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov – pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, **3.000,00 EUR (7,5%) MOP**, 3.000,00 EUR (7,5%) MGRT, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernejsvab@gov.si

Pri 3., 4., 5. in 6. temi je Ministrstvo za okolje in prostor sofinancer

(Predlagatelj tem: MZ)

3. TEMA: Priprava kazalnikov za oceno preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost v odprtem prostoru

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.2.:

Naslov teme: Priprava kazalnikov za oceno preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost v odprtem prostoru

Cilji:

- dopolnitev teoretičnih in praktičnih izhodišč obravnave prostorskih dejavnikov za zdravo in aktivno življenje z vidika analize domačih in mednarodnih raziskav v povezavi z pandemijo Covid-19;
- priprava in testiranje meril in kazalnikov za oceno preskrbljenosti teh prostorov za aktivni življenjski slog v naseljih, na podlagi prostorskih dejavnikov in na primeru najmanj dveh izbranih občin (od tega vsaj ena mestna občina);
- opredelitev tipa in nivoja prostorskih podatkov za uporabo kazalnikov, analiza obstoječih možnosti njihovega zajema, preveritev njihove dostopnosti, kakovosti in izračunljivosti zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti;
- priprava predlogov za izboljšanje dostopnosti prebivalcev do zelenih površin v naselju.
- priprava orodja za evalvacijo ustreznosti planiranih in obstoječih prostorskih pogojev občin za zdrav življenjski slog;
- priprava in utemeljitev predloga za vključitev opredeljenih kazalnikov med Kazalnike zdravja v občini;

- priprava predloga nadgradnje zajema prostorskih podatkov za potrebe izračuna in uporabe kazalnikov v natančnosti primerni za uporabo na ravni naselja.

Podrobnejša obrazložitev:

Vsak prebivalec Slovenije naj bi imel enakovredne možnosti za gibanje na prostem, aktiven življenjski slog in s tem ohranjanje in izboljšanje svojega zdravja. Vendar pa so prostorski pogoji slovenskih občin in naselij v tem pogledu zelo različni, kar se je še posebno izrazito pokazalo v času omejitev zaradi pandemije Covid-19. Občine kakovosti načrtovanja zelenih površin in odprtega prostora na sploh, posvečajo zelo različno mero pozornosti in tudi nimajo primerljivih orodij za oceno in spremljanje svojega stanja na tem področju. Za izboljšanje prostorskih pogojev za gibanje prebivalcev se občine zelo pogosto tudi poslužujejo poenostavljenih in zgolj na videz učinkovitih rešitev kot so na primer fitnes-točke, s katerimi v resnici ne dosegajo populacije in splošnega izboljšanja stanja. Raziskava bi na podlagi že izdelanih mednarodnih in domačih strokovnih podlag in smernic za vzpostavljanje prostorskih pogojev za zdrav življenjski slog, merili za načrtovanje zelenih površin v naseljih iz Priročnika Zeleni sistem v mestih in naseljih (MOP, 2020), ter novih spoznanj in izkušenj povezanih s pandemijo, utemeljila potrebo in možnosti uvedbe in uporabe kazalnikov za ocenjevanje in spremljanje stanja na tem področju. Preverila bi tudi dostopnost in kakovost za to potrebnih prostorskih podatkov na ravni naselij in pripravila predlog nadgradnje njihovega zajema na lokalnem nivoju. S pripravo izračunljivih kazalnikov in metodologije njihove uporabe, bi občinam omogočila celovito evalvacijo stanja o preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost, vpogled v šibke točke in pomanjkljivosti in s tem tudi pripravo ustreznih medsektorsko povezanih ukrepov. S skupnimi kazalniki na nivoju Slovenije oziroma njihovo vključitvijo med Kazalnike zdravja v občini bi tudi omogočili primerjavo med občinami in s tem dodatno spodbudili občine k izboljšanju konkretnih prostorskih pogojev za aktivni življenjski slog ter s tem javno zdravje prebivalcev.

Navedeni cilji prispevajo k uresničevanju »Cilja 3: Zdravje in dobro počutje« Agende 2030 za trajnostni razvoj in Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (ReNPPTDZ) ter k uresničevanju cilja Kakovostno življenje v urbanih območjih in na podeželju (Prioriteta P6: povečanje privlačnosti mest za bivanje) iz osnutka Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (25% MZ, 25% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZ - ime in priimek: Breda Kralj
 E-mail: breda.kralj@gov.si

MOP - ime in priimek: Tomaž Miklavčič
 E-mail: tomaz.miklavcic1@gov.si

4. TEMA: Ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti hišnega vodovodnega omrežja (HVO)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.5.:

Naslov teme: Ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti hišnega vodovodnega omrežja (HVO)

Cilji:

- zbrati in ovrednotiti podatke o ugotovljenih neskladnostih v monitoringu pitne vode v zadnjih petih letih, ki so posledica HVO (s poudarkom na svincu);
- zbrati in ovrednotiti podatke o preskušanih pitne vode na parametra svinec in legionela, ki so jih v zadnjih petih letih izvedli upravljavci vodovodov in lastniki oziroma upravniki javnih objektov;
- zbrati in analizirati podatke o uporabljenih materialih in izdelkih za HVO v objektih v javni rabi v Sloveniji;
- raziskati povezave med materiali in izdelki, ki so vgrajeni v HVO in rezultati preskušanj;
- Zbrati in analizirati podatke o uporabljenih načinih preprečevanja onesnaženja pitne vode z legionelo v HVO v Sloveniji;
- strokovno preveriti možnost dodatnega tveganja za onesnaženje pitne vode zaradi HVO ter predlagati ukrepe za obvladovanje takega tveganja;
- pripraviti predlog ciljnih preskušanj pitne vode na vsebnosti svinca in legionele ter morebitnih drugih relevantnih onesnaževal;
- izdelati splošno oceno tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji;
- pripraviti predlog splošnega načrta obvladovanja tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava analize tveganja pitne vode zaradi hišnega vodovodnega omrežja (HVO) in z njim povezanimi proizvodi in materiali v Sloveniji s poudarkom na svincu in legioneli ter priprava splošne ocene tveganja in načrta obvladovanja tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO.

Januarja 2021 je stopila v veljavo prenovljena EU Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (direktiva o pitni vodi),

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SL>),

ki jo je potrebno prenesti v naš pravni red v 2. letih. Direktiva o pitni vodi določa roke, v katerem je potrebno prvič izdelati oceno tveganja in upravljanje tveganja v celotni oskrbovalni verigi, od prispevnega območja, črpališča, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe pitne vode. To pomeni, da je potrebno izdelati tudi oceno tveganja HVO.

Ocena tveganja HVO vključuje splošno analizo morebitnih tveganj, povezanih s HVO ter z njimi povezanimi proizvodi in materiali in spremljanje parametrov svinec in legionela v prostorih, v katerih so bila med splošno analizo ugotovljena posebna tveganja.

Direktiva o pitni vodi predvideva, da se za zmanjšanje tveganja, povezanega s pitno vodo v HVO, sprejmejo določeni ukrepi, kot so:

- spodbujanje lastnikov javnih in zasebnih prostorov, naj izvedejo oceno tveganja HVO;
- obveščanje uporabnikov pitne vode ter lastnikov javnih in zasebnih prostorov o ukrepih za odpravo ali zmanjšanje tveganja neskladnosti pitne vode zaradi HVO;
- svetovanje uporabnikom pitne vode glede pogojev za zaužitje in uporabo pitne vode ter glede možnih ukrepov za preprečitev ponovne pojavitve tveganj;
- spodbujanje usposabljanja za vodovodne inštalaterje in druge strokovnjake, ki se ukvarjajo s hišnimi vodovodnimi omrežji ter vgradnjo gradbenih proizvodov in materialov, ki prihajajo v stik s pitno vodo;
- pri legioneli, zagotovitev, da so vzpostavljeni učinkoviti nadzorni ukrepi ter ukrepi upravljanja, ki so sorazmerni s tveganjem, za preprečitev in obravnavanje morebitnih izbruhov bolezni,
- pri svincu, če je to ekonomsko in tehnično izvedljivo, izvajanje ukrepov za nadomestitev komponent, izdelanih iz svinca, v obstoječih HVO.

V okviru predlagane teme se načrtujejo sledeči izdelki:

- Poročila o zbranih podatkih o onesnaženosti pitne vode s svincem in legionelo;
- Poročilo o uporabljenih materialih in izdelkih v HVO;

- splošna ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji;
- Splošni načrt obvladovanja tveganja za onesnaženje pitne vode zaradi HVO;
- Predlog ciljnih preskušanj pitne vode na vsebnosti svinca in legionele ter morebitnih drugih relevantnih onesnaževal.

Rezultati oziroma izdelki tega projekta bodo služili predvsem lastnikom oziroma upravnikom objektov za individualno izdelavo ocene tveganja in za izvajanje ukrepov za obvladovanje ter zmanjšanje tveganja onesnaženja pitne vode zaradi HVO.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
 (35% MZ, 15% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZ - ime in priimek: Martin Kavka
 E-mail: Martin.kavka@gov.si

MOP - ime in priimek: Mojca Aljančič
 E-mail: mojca.aljancic@gov.si

5. TEMA: Ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.6.:

Naslov teme: Ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji

Cilji:

- Sistematično zbrati podatke ugotovljenih vrednostih za posamezen kemijski parameter v posameznem vodnem viru, ki se uporablja za manjši ali srednje velik sistem za oskrbo s pitno vodo (sistemi, ki oskrbujejo med 50 in 5000 uporabnikov pitne vode), in na samih mestih uporabe v navedenih sistemih (monitoring virov pitne vode in monitoring pitne vode na mestih uporabe, notranji nadzor upravljavcev vodovodov, druga preskušanja) za obdobje zadnjih petih let;
- Ugotoviti trende vrednosti posameznih parametrov v pitni vodi;
- Ugotoviti področja virov in uporabe pitne vode, kjer podatkov o kemijski onesnaženosti sploh ni oziroma jih je premalo glede na potencialna tveganja (obstoječa industrija, odlagališča odpadkov, intenzivno kmetijstvo);
- Prikazati zbrane in analizirane podatke o kemijski onesnaženosti pitne vode v informacijskem sistemu oziroma ustvariti ustrezno povezljivost različnih baz podatkov;
- Izvesti splošno oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji;
- Pripraviti sistematičen predlog načrta nadaljnjih preskušanj pitne vode na posameznih malih in srednje velikih oskrbovalnih območjih glede na zahteve iz evropske direktive o pitni vodi in glede na izdelano splošno oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijskega onesnaženja pitne vode v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava celovite analize podatkov o kemijski onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo (sistemi, ki oskrbujejo od 50 do 5000 uporabnikov pitne vode) v Sloveniji ter izdelava splošne ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na teh sistemih.

Spremljanje kemijske onesnaženosti pitne vode se v Sloveniji izvaja z državnim monitoringom pitne vode na pipah uporabnikov in notranjim nadzorom pri upravljavcih vodovodov. Poleg tega se izvaja tudi spremljanje kemijskega stanja podzemne in površinske vode, ki lahko služi kot vir pitne vode. Glede na dejstvo, da je kemijskih onesnaževal zelo veliko in se pojavljajo vedno nova ter ob upoštevanju dejstva, da je samo preskušanje pitne vode na kemijske parametre zlasti za male in srednje velike vodovodne sisteme cenovno zelo zahtevno, je potrebno biti pri načrtovanju preskušanj zelo racionalen in sistematičen ter hkrati upoštevati vsa tveganja za zdravje ljudi, ki so prisotna na posameznem sistemu za oskrbo s pitno vodo in pripadajočem vodnem viru.

Januarja 2021 je stopila v veljavo prenovljena EU Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (direktiva o pitni vodi), (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SL>), ki jo je potrebno prenesti v naš pravni red v 2 letih. Direktiva o pitni vodi določa roke, v katerem je potrebno prvič izdelati oceno tveganja in upravljanje tveganja v celotni oskrbovalni verigi, od prispevnega območja, črpališča, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe pitne vode.

V Sloveniji ni popolnih podatkov o morebitni kemijski onesnaženosti pitne vode v manjših in srednje velikih virih pitne vode oziroma v sistemih za oskrbo s pitno vodo, ki oskrbujejo manjša in srednje velika naselja. Preskušanje pitne vode na številne kemijske parametre predstavlja izredno velik strošek. V takih primerih je zato pomembno, da se izdelata temeljita splošna ocena tveganja za zdravje ljudi in izvaja le tista preskušanja, ki so nujno potrebna, da se zagotavlja zdravstveno ustrezna in skladna pitna voda.

V okviru predlagane teme se načrtujejo sledeči izdelki:

- Zbirka podatkov o kemijski onesnaženosti pitne vode na malih in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo (v povezavi s pripadajočim vodnim virom) v Sloveniji;
- Splošna ocena tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji;
- Predlog načrta nadaljnjih preskušanj pitne vode glede na zahteve iz evropske direktive o pitni vodi in glede na izdelano splošno oceno tveganja na manjših in srednje velikih oskrbovalnih območjih v Sloveniji zaradi kemijskega onesnaženja pitne vode;
- Nadgrajen informacijski sistem pitne vode v Sloveniji, ki bo omogočal enostaven dostop do vseh podatkov, ki so relevantni za stalno dopolnjevanje ocene tveganja za onesnaženje pitne vode na posameznem sistemu za oskrbo s pitno vodo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(35% MZ, 15% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZ - ime in priimek: Martin Kavka
E-mail: Martin.kavka@gov.si

MOP - ime in priimek: Mojca Aljančič

E-mail: mojca.aljancic@gov.si

6. TEMA: Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh: modelna študija na primeru cementarne Salonit Anhovo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.7.:

Naslov teme: Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh: modelna študija na primeru cementarne Salonit Anhovo

Cilji:

- z uporabo dostopnih okoljskih podatkov o kakovosti zunanjega zraka, stanja voda in stanja tal ter dostopnih zdravstvenih podatkov na obravnavanem območju v okolici cementarne Salonit Anhovo (v nadaljevanju: na modelnem območju) ugotoviti povezavo med obratovanjem cementarne Salonit Anhovo na zdravstveno stanje prebivalcev. Pri tem je treba ugotoviti časovno in prostorsko analizo povezanosti med okoljskimi in zdravstvenimi podatki na populacijski ravni;
- v kolikor obstoječi okoljski podatki iz prejšnjega odstavka niso zadostni se izvedejo dodatna vzorčenja in analize okoljskih vzorcev (pilotna raziskava);
- izdelati je treba tudi oceno tveganja izpostavljenosti prebivalcev okoljskim dejavnikom in vpliv na njihovo zdravje;
- eden izmed ciljev je ugotoviti obseg območja vpliva Salonita Anhovo, na kakovost zunanjega zraka, pri čemer se uporabljajo ustrezni disperzijski modeli širjenja onesnaženosti zraka;
- na podlagi rezultatov študije se podajo ugotovitve za izboljšanje stanja okolja in zdravja.

Podrobnejša obrazložitev:

V Cementarni Anhovo se izvaja proizvodnja cementa pri čemer se skladno z BAT tehnikami proizvodnje cementa kot energent uporabljajo poleg fosilnih goriv tudi predhodno obdelani odpadki.

V zadnjem desetletju je bilo objavljenih več sistematičnih preglednih člankov in meta-analiz, ki so se osredotočile na proučevanje vpliva proizvodnje cementa, na zdravje okoliškega prebivalstva. Študije navajajo najpogostejša opazovana onesnaževala, zdravstvene izide in potencialne moteče dejavnike, ki jih je potrebno upoštevati v analizi povezanosti med opazovanimi izidi.

Za pripravo študije z ciljem ugotoviti stanja okolja in zdravja na modelnem območju so potrebni dostopni in kakovostni okoljski podatki. V nalogi je treba:

- uporabiti obstoječe okoljske podatke zbrane z obratovalnimi monitoring in monitoringi stanja okolja ter morebitne ostale študije, raziskave, če so na voljo;
- izvesti dodatne meritve stanja okolja z uporabo metodlogij predpisanih za izvajanje monitoringa okolja, kot je določen v Zakonu o varstvu okolja, v kolikor obstoječi okoljski podatki ne zadostujejo;
- s pomočjo disperzijskih modelov, v katerih se uporabijo pomembni izpusti iz naprave z upoštevanjem metodologije izračuna iz Priloge 6 Uredbe o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja (Uradni list RS, št. 31/07 s spremembami) določiti potencialno območje vpliva cementarne Salonit Anhovo na okolje in zdravje

Poleg tega je pomembno opredeliti vrzeli na področju rutinskega zbiranja okoljskih podatkov za povezovanje z zdravstvenimi izidi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(30% MZ, 20% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZ - Ime in priimek: dr. Marjeta Recek

E-mail: marjeta.recek@gov.si

MOP - ime in priimek: mag. Nataša Žitko Štemberger

E-mail: natasa.zitko-stemberger@gov.si

Pri 7. temi je Ministrstvo za okolje in prostor sofinancer

(Predlagatelj: MZI)

7. TEMA: Mobilnostna revščina v RS

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.1.:

Naslov teme: Mobilnostna revščina v RS

Cilji:

- natančna teoretska opredelitev pojma mobilnostne revščine na podlagi literature in njene implikacije v ekonomski situaciji v RS;
- analiza ključnih dokumentov in aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti v odnosu do mobilnostne revščine na ravni Slovenije in EU;
- določitev metodologije za analizo stanja in identifikacijo mobilnostne revščine v njeni primarni in sekundarni obliki v RS;
- določitev praga mobilnostne revščine;
- identifikacija skupin prebivalcev v RS, ki jih zadeva mobilnostna revščina;
- identifikacija mehanizmov, ki povzročajo ali bodo v prihodnje potencialno povzročali mobilnostno revščino;
- identifikacija območij v RS, v katerih je mobilnostna revščina najbolj izrazita;
- priprava scenarijev stanja na področju mobilnostne revščine ob napovedi rasti cen energentov in osebnih vozil;
- priprava predlogov ukrepov za omilitev obsega mobilnostne revščine oz. njene rasti;
- komunikacija s ključnimi javnostmi.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se srečujemo z mobilnostno revščino v njeni primarni in sekundarni obliki. Primarna oblika mobilnostne revščine pomeni tako pomanjkanje storitev (predvsem v smislu slabe ponudbe javnega prevoza), kot tudi pomanjkanje ustrezne infrastrukture za trajnostno mobilnost. Sekundarna oblika mobilnostne revščine kot posledica primarne se odraža v težavah ljudi na drugih področjih, od zagotavljanja primernih bivališč do dostopa na trg dela, zdravstvenih in drugih storitev, kar vodi v povečano neenakost v družbi.

Učinkovita trajnostna mobilnost je ključna, še posebej na podeželju, saj omogoča neodvisnost in dostop do osnovnih storitev ter preprečuje družbeno izolacijo.

V Sloveniji je še vedno prisoten trend naraščanja osebnega motornem prometu in povečevanje tranzitnega prometa. Slovenska gospodinjstva za mobilnost porabijo velik delež družinskega proračuna, v tem kazalcu smo v evropskem vrhu. Živimo v onesnaženem okolju (zrak, hrup, razlitja nevarnih snovi), pogoste so prometne nesreče, država se zadolžuje z gradnjo avtocestnega omrežja, zaradi urbanizma, podrejenega kapitalu, izgubljammo kmetijske in zelene površine, osebe brez avtomobila so mobilnostno depriviligirane, vse več ljudi prizadane mobilnostna revščina. Ozaveščeni prebivalci pa imajo kljub želji po spreminjanju potovalnih navad težave z izbiro alternativ osebnemu avtomobilu.

Mobilnostna revščina ima več obrazov. Primanjkljaji na področju prometa in sociale vodijo v mobilnostno revščino, posledično v slabo dostopnost ali nedostopnost in slabo mobilnost ali nemobilnost, vse to pa vodi v socialno izključenost. Za izhod iz začaranega kroga mobilnostne revščine je potrebno ustvariti bolj socialno vključujoč sistem, kar je predmet te naloge.

Pri tem je potrebno nagovoriti vse potencialne ciljne skupine: otroci, starejši, ženske, invalidi, prebivalci iz ruralnih in odmaknjenih območij, brezposelni, ljudje z nizkim dohodkom, migranti, begunci.

Določiti in obravnavati je potrebno vsa potencialna ciljna območja: ruralna, subruralna, suburbana... skladno z njihovimi specifikami. Izhajati je potrebno iz njim lastnih izzivov, kot na primer upadanje števila prebivalstva, staranje prebivalstvo, slabša uporaba svetovnega spleta, slaba ponudba JPP, večja uporaba avtomobila, zdravje starostnikov (število zdravih let po 65 letu) ipd.

Preučiti je potrebno obstoječe primere dobrih praks kot na primer prevozi na zahtevo, različne socialne storitve in podobno.

Na ravni EU so sprejeti številni dokumenti, ki nagovarjajo države članice k prehodu na nizkoemisjsko in brezemisjsko mobilnost. Ena zadnjih vodilnih pobud EU na področju trajnosti je nastala z Evropskim zelenim dogovorom (angl. European Green Deal). Ta strategija določa cilje za preoblikovanje EU v bolj trajnostno družbo, v kateri do leta 2050 ne bo neto emisij toplogrednih plinov in kjer pogoj za gospodarsko rast ni raba energetskega virov. Evropska komisija je že sprejela jasno vizijo, kako doseči podnebno nevtralnost do leta 2050. Prizadeva si spremeniti pristop k zdajšnjim izzivom držav članic, tako, da bo prehod pravičen in vključujoč za vse. Osrednje sporočilo Komisije je, da mora biti vsaka pobuda usklajena z Evropskim zelenim dogovorom, ki tudi določa novo strategijo za trajnostno in pametno mobilnost. Promet povzroča četrtno emisij toplogrednih plinov v EU in ta delež se povečuje. Za doseganje podnebne nevtralnosti je treba do leta 2050 za 90 odstotkov zmanjšati emisije v prometu. Doseganje trajnostne mobilnosti, ki je temelj celostnega prometnega načrtovanja pomeni, da so na prvem mestu uporabniki, ki se jim zagotovijo bolj dostopne, zdrave in čiste alternative v primerjavi z zdajšnjimi navadami mobilnosti. Da bi se pobuda prenesla v prakso, je leta 2020 Evropska komisija sprejela Strategijo za trajnostno in pametno mobilnost, ki obravnava izziv vseh virov emisij. Ta strategija bo med drugim posebno pozornost namenila večmodalnemu prometu, ki ga je treba močno okrepiti. To bo izboljšalo učinkovitost prometnega sistema. Avtomatizirana in povezana večmodalna mobilnost bo imela vse večjo vlogo tudi s pametnimi sistemi za upravljanje prometa, ki jih bo omogočila digitalizacija. Prispevek na področju prometa k evropskemu zelenemu dogovoru bodo vodila štiri načela: izboljšanje trajnosti prometnega sistema kot celote; omogočanje trajnostnih alternativnih rešitev državljanom in podjetjem v EU; spoštovanje načela »onesnaževalec plača« pri vseh načinih prevoza ter spodbujanje povezanosti in dostopa do prevoza za vse.

Skladno z zagotavljanjem vizije in ciljev EU za podnebno nevtralnost je podan predlog Uredbe EU o vzpostavitvi Socialnega sklada za podnebje. Njegov namen je, da se v obdobju 2025–2032 ublaži učinek novega oblikovanja cen ogljika in državam članicam zagotovijo sredstva za podporo njihovih ukrepov za obravnavo socialnih posledic trgovanja z emisijami na finančno ranljiva gospodinjstva, mikro podjetja in uporabnike prevoza. Socialno vzdržno razogljčenje sektorja prometa je potrebno povezati s problematiko mobilnostne revščine in podati predloge za pripravo projektov, ki se bodo učinkovito

sofinancirali iz Socialnega sklada za podnebje. Predlog bo pripravljen na način, da bo direktno uporaben za pripravo Socialnega načrta za podnebje, torej za nacionalne projekte za finančne ukrepe in naložbe za povečanje uporabe brezemisijske in nizkoemisijske mobilnosti in prevoza.

Pri pripravi predlogov ukrepov je potrebno upoštevati dejstvo, da je Evropska komisija podala pobudo za vzpostavitev vsaj 100 podnebno nevtralnih mest v EU do leta 2030. Če bo katero od slovenskih mest postalo podnebno nevtralno že do leta 2030, je potrebno ovrednotiti, kaj to pomeni v odnosu do mobilnostne revščine in kakšni ukrepi bodo potrebni za pravičen prehod (»just transition«).

Razpršenost poselitve in nizka gostota poselitve v RS predstavljata poseben problem pri organizaciji in upravljanju prevoza na trajnosten način. Infrastrukturno omrežje (predvsem cestno), predstavlja v taki obliki poselitve visok strošek vzdrževanja na enoto in zato veliko finančno breme za državo in občine in posledično tudi na prebivalce. Načela urejanja prostora zahtevajo, da se načrtovanje v prostoru izvaja z zagotavljanjem racionalne rabe prostora, pogojev za kakovostno in zdravo življenjsko okolje, uravnotežene razmestitve površin za bivanje, izvajanje družbenih, storitvenih in prostočasnih dejavnosti na učinkovit način. Enakovreden dostop vsega prebivalstva do dobrin in delovnih mest je ključen za doseg učinkovite trajnostne mobilnosti.

Kompleksen in integriran pristop pri naslavljanju problematike mobilnostne revščine mora obravnavati prostorske in prometne danosti kot celovito in povezano izhodišče za razumevanje in iskanje rešitev.

Vključevanje javnosti je ključen princip pri pripravi novih sistemskih rešitev, saj želimo dobiti rezultate, usklajene s ključnimi deležniki in prepoznane ter sprejete med širšo javnostjo. Zato bo potrebno preveriti koncept naloge oz. vmesen rezultat s ključnimi ciljnimi skupinami, kot so na primer pristojni resorji, nevladne organizacije, predstavniki prevoznikov ipd.

Za splošno javnost bo potrebno pripraviti sporočilo za javnost.

Ob zaključku naloge je potrebno pripraviti zaključni dogodek za do cca. 100 oseb. Organizacija vključuje pripravo in izvedbo dogodka (skupaj s prostorom in cateringom). Program in adreme se uskladi z naročnikom.

Za doseg navedenih ciljev je potreben interdisciplinaren pristop, ki bo vključeval prostorske, prometne in socio-ekonomske analize ter skladno s tem tudi predlagane ukrepe. Potrebna so tudi znanja in veščine s področja vključevanja javnosti.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 20 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZI, 10% MOP, 40% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZI - ime in priimek: mag. Polono Demšar Mitrovič (MZI)
E-mail: Polona.Demsar-Mitrovic@gov.si

MOP - ime in priimek: mag. Mojca Piry
E-mail: mojca.piry@gov.si

9. Predlagatelj tem: **Ministrstvo za infrastrukturo**

Sofinancerji: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**
Ministrstvo za okolje in prostor
Ministrstvo za javno upravo

1. TEMA: **Mobilnostna revščina v RS**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.1.:

Naslov teme: Mobilnostna revščina v RS

Cilji:

- natančna teoretska opredelitev pojma mobilnostne revščine na podlagi literature in njene implikacije v ekonomski situaciji v RS;
- analiza ključnih dokumentov in aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti v odnosu do mobilnostne revščine na ravni Slovenije in EU;
- določitev metodologije za analizo stanja in identifikacijo mobilnostne revščine v njeni primarni in sekundarni obliki v RS;
- določitev praga mobilnostne revščine;
- identifikacija skupin prebivalcev v RS, ki jih zadeva mobilnostna revščina;
- identifikacija mehanizmov, ki povzročajo ali bodo v prihodnje potencialno povzročali mobilnostno revščino;
- identifikacija območij v RS, v katerih je mobilnostna revščina najbolj izrazita;
- priprava scenarijev stanja na področju mobilnostne revščine ob napovedi rasti cen energentov in osebnih vozil;
- priprava predlogov ukrepov za omilitev obsega mobilnostne revščine oz. njene rasti;
- komunikacija s ključnimi javnostmi.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se srečujemo z mobilnostno revščino v njeni primarni in sekundarni obliki. Primarna oblika mobilnostne revščine pomeni tako pomanjkanje storitev (predvsem v smislu slabe ponudbe javnega prevoza), kot tudi pomanjkanje ustrezne infrastrukture za trajnostno mobilnost. Sekundarna oblika mobilnostne revščine kot posledica primarne se odraža v težavah ljudi na drugih področjih, od zagotavljanja primernih bivališč do dostopa na trg dela, zdravstvenih in drugih storitev, kar vodi v povečano neenakost v družbi.

Učinkovita trajnostna mobilnost je ključna, še posebej na podeželju, saj omogoča neodvisnost in dostop do osnovnih storitev ter preprečuje družbeno izolacijo.

V Sloveniji je še vedno prisoten trend naraščanja osebnega motornem prometu in povečevanje tranzitnega prometa. Slovenska gospodinjstva za mobilnost porabijo velik delež družinskega proračuna, v tem kazalcu smo v evropskem vrhu. Živimo v onesnaženem okolju (zrak, hrup, razlitja nevarnih snovi), pogoste so prometne nesreče, država se zadoljuje z gradnjo avtocestnega omrežja, zaradi urbanizma, podrejenega kapitalu, izgubljammo kmetijske in zelene površine, osebe brez avtomobila so mobilnostno depriviligirane, vse več ljudi prizadane mobilnostna revščina. Ozaveščeni prebivalci pa imajo kljub želji po spreminjanju potovalnih navad težave z izbiro alternativ osebnemu avtomobilu.

Mobilnostna revščina ima več obrazov. Primanjkljaji na področju prometa in sociale vodijo v mobilnostno revščino, posledično v slabo dostopnost ali nedostopnost in slabo mobilnost ali nemobilnost, vse to pa vodi v socialno izključenost. Za izhod iz začaranega kroga mobilnostne revščine je potrebno ustvariti bolj socialno vključujoč sistem, kar je predmet te naloge.

Pri tem je potrebno nagovoriti vse potencialne ciljne skupine: otroci, starejši, ženske, invalidi, prebivalci iz ruralnih in odmaknjenih območij, brezposelni, ljudje z nizkim dohodkom, migranti, begunci.

Določiti in obravnavati je potrebno vsa potencialna ciljna območja: ruralna, subruralna, suburbana... skladno z njihovimi specifikami. Izhajati je potrebno iz njim lastnih izzivov, kot na primer upadanje števila prebivalstva, staranje prebivalstvo, slabša uporaba svetovnega spleta, slaba ponudba JPP, večja uporaba avtomobila, zdravje starostnikov (število zdravih let po 65 letu) ipd.

Preučiti je potrebno obstoječe primere dobrih praks kot na primer prevozi na zahtevo, različne socialne storitve in podobno.

Na ravni EU so sprejeti številni dokumenti, ki nagovarjajo države članice k prehodu na nizkoemisjsko in brezemisjsko mobilnost. Ena zadnjih vodilnih pobud EU na področju trajnosti je nastala z Evropskim zelenim dogovorom (angl. European Green Deal). Ta strategija določa cilje za preoblikovanje EU v bolj trajnostno družbo, v kateri do leta 2050 ne bo neto emisij toplogrednih plinov in kjer pogoj za gospodarsko rast ni raba energetskih virov. Evropska komisija je že sprejela jasno vizijo, kako doseči podnebno nevtralnost do leta 2050. Prizadeva si spremeniti pristop k zdajšnjim izzivom držav članic, tako, da bo prehod pravičen in vključujoč za vse. Osrednje sporočilo Komisije je, da mora biti vsaka pobuda usklajena z Evropskim zelenim dogovorom, ki tudi določa novo strategijo za trajnostno in pametno mobilnost. Promet povzroča četrtno emisij toplogrednih plinov v EU in ta delež se povečuje. Za doseganje podnebne nevtralnosti je treba do leta 2050 za 90 odstotkov zmanjšati emisije v prometu. Doseganje trajnostne mobilnosti, ki je temelj celostnega prometnega načrtovanja pomeni, da so na prvem mestu uporabniki, ki se jim zagotovijo bolj dostopne, zdrave in čiste alternative v primerjavi z zdajšnjimi navadami mobilnosti. Da bi se pobuda prenesla v prakso, je leta 2020 Evropska komisija sprejela Strategijo za trajnostno in pametno mobilnost, ki obravnava izziv vseh virov emisij. Ta strategija bo med drugim posebno pozornost namenila večmodalnemu prometu, ki ga je treba močno okrepiti. To bo izboljšalo učinkovitost prometnega sistema. Avtomatizirana in povezana večmodalna mobilnost bo imela vse večjo vlogo tudi s pametnimi sistemi za upravljanje prometa, ki jih bo omogočila digitalizacija. Prispevek na področju prometa k evropskemu zelenemu dogovoru bodo vodila štiri načela: izboljšanje trajnosti prometnega sistema kot celote; omogočanje trajnostnih alternativnih rešitev državljanom in podjetjem v EU; spoštovanje načela »onesnaževalec plača« pri vseh načinih prevoza ter spodbujanje povezanosti in dostopa do prevoza za vse.

Skladno z zagotavljanjem vizije in ciljev EU za podnebno nevtralnost je podan predlog Uredbe EU o vzpostavitvi Socialnega sklada za podnebje. Njegov namen je, da se v obdobju 2025–2032 ublaži učinek novega oblikovanja cen ogljika in državam članicam zagotovijo sredstva za podporo njihovih ukrepov za obravnavo socialnih posledic trgovanja z emisijami na finančno ranljiva gospodinjstva, mikro podjetja in uporabnike prevoza. Socialno vzdržno razogljičenje sektorja prometa je potrebno povezati s problematiko mobilnostne revščine in podati predloge za pripravo projektov, ki se bodo učinkovito sofinancirali iz Socialnega sklada za podnebje. Predlog bo pripravljen na način, da bo direktno uporaben za pripravo Socialnega načrta za podnebje, torej za nacionalne projekte za finančne ukrepe in naložbe za povečanje uporabe brezemisjske in nizkoemisjske mobilnosti in prevoza.

Pri pripravi predlogov ukrepov je potrebno upoštevati dejstvo, da je Evropska komisija podala pobudo za vzpostavitev vsaj 100 podnebno nevtralnih mest v EU do leta 2030. Če bo katero od slovenskih mest postalo podnebno nevtralno že do leta 2030, je potrebno ovrednotiti, kaj to pomeni v odnosu do mobilnostne revščine in kakšni ukrepi bodo potrebni za pravičen prehod (»just transition«).

Razpršenost poselitve in nizka gostota poselitve v RS predstavljata poseben problem pri organizaciji in upravljanju prevoza na trajnosten način. Infrastrukturno omrežje (predvsem cestno), predstavlja v taki obliki poselitve visok strošek vzdrževanja na enoto in zato veliko finančno breme za državo in občine in posledično tudi na prebivalce. Načela urejanja prostora zahtevajo, da se načrtovanje v prostoru izvaja z zagotavljanjem racionalne rabe prostora, pogojev za kakovostno in zdravo življenjsko okolje, uravnotežene razmestitve površin za bivanje, izvajanje družbenih, storitvenih in pristočnih dejavnosti na učinkovit način. Enakovreden dostop vsega prebivalstva do dobrin in delovnih mest je ključen za doseg učinkovite trajnostne mobilnosti.

Kompleksen in integriran pristop pri naslavljanju problematike mobilnostne revščine mora obravnavati prostorske in prometne danosti kot celovito in povezano izhodišče za razumevanje in iskanje rešitev.

Vključevanje javnosti je ključen princip pri pripravi novih sistemskih rešitev, saj želimo dobiti rezultate, usklajene s ključnimi deležniki in prepoznane ter sprejete med širšo javnostjo. Zato bo potrebno preveriti koncept naloge oz. vmesen rezultat s ključnimi ciljnimi skupinami, kot so na primer pristojni resorji, nevladne organizacije, predstavniki prevoznikov ipd.

Za splošno javnost bo potrebno pripraviti sporočilo za javnost.

Ob zaključku naloge je potrebno pripraviti zaključni dogodek za do cca. 100 oseb. Organizacija vključuje pripravo in izvedbo dogodka (skupaj s prostorom in cateringom). Program in adreme se uskladi z naročnikom.

Za doseg navedenih ciljev je potreben interdisciplinaren pristop, ki bo vključeval prostorske, prometne in socio-ekonomske analize ter skladno s tem tudi predlagane ukrepe. Potrebna so tudi znanja in veščine s področja vključevanja javnosti.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 20 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZI, 10% MOP, 40% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZI - ime in priimek: mag. Polono Demšar Mitrovič (MZI)
E-mail: Polona.Demsar-Mitrovic@gov.si

MOP - ime in priimek: mag. Mojca Piry
E-mail: mojca.piry@gov.si

2. TEMA: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.3.:

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Cilji:

- prispevek k vzpostavitvi sistematičnega pristopa (organizacijske in tehnične rešitve) za izboljšanje delovanja celovitega sistema Upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja, z naslednjimi aktivnostmi:
  - dolgoročna strategija javnega sektorja na področju energetske učinkovitosti,

- zaveza javnega sektorja k trajnostni energetske politiki za strukturiran pristop upravljanja z energijo (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti),
- ozaveščanje, svetovanje in izobraževanje deležnikov, ki so del sistema upravljanja z energijo v javnem sektorju (odločevalci, načrtovalci, uporabniki stavbe),
- spremljanje in ocena ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči kakovostnih energetskih podatkov);
- preučitev in določitev več elementov področja uporabe in obratovanja javnih stavb, ki se lahko, kot primer dobre prakse prenesejo tudi na ostale stavbe (stanovanjski sektor, storitveni sektor);
- s preučitvijo in strokovnimi podlagami za Upravljanje z energijo v javnem sektorju je potrebno:
  - Opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju).
  - Analizirati dosedanje stanje vključenosti javnega sektorja v Sloveniji v sistem upravljanja z energijo na lokalni in nacionalni ravni (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju):
    - potrebno je identificirati težave, ki so značilne za lokalno okolje ter
    - identificirati in vključiti lokalne akterje v oblikovanje navedeno dolgoročno strategijo, energetske politike in ukrepe.
  - Pripraviti osnutek celovite dolgoročne strategije energetske učinkovitosti v javnem sektorju z upoštevanjem:
    - analizirati stanje rabe energije v celotnem javnem sektorju (v okviru tega ovrednotiti tudi stroškovno);
    - določiti posebne indikativne cilje za javni sektor za prispevek k zavezujočim nacionalnim ciljem v NEPN-u in v DSEPS-u. Predlog naj vsebuje tudi indikativne sledljive cilje URE in OVE za različne deležnike in vsebinska področja javnega sektorja;
    - razvoj metodologije in nadgradnja kazalnikov za redno letno spremljanje in poročanje glede zastavljenih ciljev;
    - analizirati rabo energije in stroške za energijo po posameznih deležnikih javnega sektorja, kjer je mogoče in skupinah deležnikov ter identificirati priložnosti za prihranek energije
    - zaveze, da vsi javni organi sodelujejo pri vključevanju učinkovitega upravljanja z energijo na vseh ravneh svojega poslovanja, z usklajenimi prizadevanji vlade;
    - analize strukture javnega stavbnega fonda in njihova namenska raba iz vidika rabe energije na enoto dejavnosti in ne absolutno rabo energije iz leta v leto);
    - da bo javni sektor uporabil svoja znanja in izkušnje za prevzem vodilne vloge na nacionalni ravni pri uvajanju energetske učinkovitih projektov in pobud;
    - da bo javni sektor pri reformi javnega sektorja in stroškovno učinkovitem upravljanju energije uporabil pristop, usmerjen v ukrepe in v rezultate. To bo zagotovilo boljšo stroškovno učinkovitost in boljše storitve za državljane;
    - analizirati vpliv na javni sektor glede novega zakonodajnega paketa „Pripravljeni na 55“, ki predvideva trgovanje z emisijami v dveh novih sektorjih stavb in cestnega prevoza
    - da bo javni sektor prispeval k razvoju bolj trajnostnega nacionalnega energetskega sistema in zmanjšanju emisij CO₂. To bo spodbudilo čistejšo in bolj zdravo okolje zdaj in za prihodnje generacije (vključevanje obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti);
    - finančnih mehanizmov za uvajanje energetske učinkovitih ukrepov v javnem sektorju (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti).
- dodatno zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči energetskih podatkov za doseganje podnebnih ciljev):
  - načrtovanje procesov (priložnost za zmanjšanje energije in CO₂ v življenjskem ciklu je v začetni fazi zasnove novih naložb),
  - delna in celovita prenova javnih stavb;

- gospodarjenje z vodami in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odplakami in čiščenje vode,
- ravnanje z odpadki,
- daljinsko ogrevanje in hlajenje,
- distribucija energije, oskrba z obnovljivimi viri in shranjevanjem energije,
- javna razsvetljava;
- trajnostni promet;
- trajna podpora spremembam vedenja odločevalcev, načrtovalcev, upravljalcev in uporabnikov javnih stavb.

Podrobnejša obrazložitev:

Javni sektor je pomemben gospodarski akter in prispeva okrog 5–10 % skupne porabe končne energije v Uniji³. Možnosti za stroškovno učinkovite prihranke še vedno obstajajo v celotnem javnem sektorju tako pri prenovi obstoječih stavb in upravljanju z energijo v njih kot tudi pri prihodnjem naročanju energijsko učinkovitih stavb, izdelkov in storitev.

Javni sektor mora biti zgled učinkovite rabe energije glede stavb (5. in 6. člen Direktive URE) in javnega naročanja (člen 7. Direktive URE). Z učinkovitim izvajanjem teh ukrepov javni sektor prispeva pri doseganju nacionalnih ciljev na področju učinkovite rabe, ki so zapisane v NEPN-u, hkrati pa je pomemben dejavnik pri spodbujanju preusmeritve trga k učinkovitejšim izdelkom, stavbam in storitvam ter pri spreminjanju vedenja državljanov in podjetij pri porabi energije.

Poleg tega se lahko z manjšo porabo energije na podlagi ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti sprostijo javna sredstva za druge namene, saj javni sektor služi širši javnosti - tudi ranljivim državljanom in državljanom, ki jim grozi energijska revščina, s čimer zagotavlja, da v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora ni nihče prezrt.

V juliju 2021 je Evropska Komisija predstavila nov zakonodajni paket „Pripravljeni na 55“ za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 55% do leta 2030 in doseganje podnebno nevtralne Evropske unije do leta 2050. Predlagani so novi stroškovno učinkoviti ukrepi v vseh ustreznih sektorjih, kjer dejavnost vpliva na povpraševanje po energiji, tudi v javnem sektorju:

Predlog prenove Direktive o energetske učinkovitosti:

- zvišuje ambicioznost cilja URE (zavezujoč EU cilj) iz 2018 (32,5%) in sicer na 39% (primarna energija) oz. 36% (končna energija) znižanje glede na projekcije iz 2007. Države članice bodo – podobno kot je to že v primeru OVE ciljev – morale določiti svoj prispevek in ukrepe k skupnemu doseganju cilja Unije. Podobno kot pri OVE, se bo nacionalne prispevke presojalo skozi enotno formulo;
- zamenjuje se izhodiščno leto za projekcije (leto 2020 namesto 2007). Predlog cilja je izražen z najmanj 9 % znižanjem do leta 2030 glede na projekcije iz 2020 (končna poraba energije EU ne bo preseгла 787 Mtoe, poraba primarne energije pa ne več kot 1023 Mtoe);
- predvideva obveznost letnega prihranka energije v višini 1,5 % v vseh sektorjih;
- spodbuja učinkovito rabo in določa ukrepe, ki se širijo na celoten javni sektor:
  - javni sektor mora določiti svoje cilje glede razogljičenja in energetske učinkovitosti, zato mora znižati porabo končne energije za vsaj -1,7% vsako leto. Obveznost lahko izpolni z zmanjšanjem končne porabe energije na katerem koli področju javnega sektorja, vključno s prometom, javnimi stavbami, zdravstvenim varstvom, prostorskim načrtovanjem, gospodarjenjem z vodami in čiščenjem odpadnih voda, ravnanjem z odplakami in čiščenjem vode, ravnanjem z odpadki, daljinskim ogrevanjem in hlajenjem, distribucijo energije, oskrbo in shranjevanjem energije, javno razsvetlavo, načrtovanjem infrastrukture;
  - javni sektor še naprej zagotavlja letno stopnjo potrebne prenove 3 % v zvezi s tlorisno površino stavb, ki so večje od 250 m² uporabne površine. Ta ukrep zagotavlja, da države članice še naprej dajejo zgled z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb na svojem področju, hkrati pa ohranjajo prožnost pri izbiri ukrepov.

³ SWD(2021) 623, oddelek 2.2.2

- javni sektor je zavezan k javnim naročilom za zagotavljanje visoke energetske učinkovitosti izdelkov, storitev, gradenj in stavb, ki jih kupijo javni organi, ter za upoštevanje širših trajnostnih, socialnih in okoljskih vidikov ter vidikov krožnega gospodarstva, kjer je to primerno.

Nacionalna obveznost vzpostavitve sistema upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja je določena v 15. členu Zakona o učinkoviti rabi energije (Uradni list RS, št. 158/20) ter podzakonskem aktu Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 52/16, 116/20 in 158/20 – ZURE), v nadaljevanju uredba, in določa minimalne vsebine tega sistema, ki so:

- izvajanje energetskega knjigovodstva (zbiranje energetske podatkov javne stavbe),
- določitev in izvajanje ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije in
- poročanje odgovorni osebi zavezanca o rabi energije, s tem povezanih stroških in izvajanju ukrepov.

Sistem upravljanja z energijo v javnih stavbah vzpostavijo vsi javni organi, ki upravljajo stavbo ali del stavbe, ki ima uporabno površino večjo od 250 m².

Za izvajanje energetskega knjigovodstva je ministrstvo, pristojno za energijo pripravilo spletno aplikacijo za energetske knjigovodstvo. Prve aktivnosti zbiranja podatkov so se začele izvajati v letu 2018, ko so se registrirali prvi javni zavezanci ter poročali podatke za leto 2017. Podatki so zbrani za leto 2017, 2018, 2019 in 2020.

Ukrep uredbe in izvajanje energetskega knjigovodstva sta pomembni aktivnosti za spremljanje stanja nacionalnega javnega stavbnega fonda (na podlagi rednega, letnega spremljanja stanja lastnosti ovoj in tehničnih sistemov ter meritev rabe energije za modeliranje in analize, za načrtovanje politik in ukrepov ob pogoju, da je izvajanje in posodabljanje podatkov redno).

V okviru Projektne pisarne, ki deluje na Ministrstvu za infrastrukturo je vzpostavljen seznam evidence stavb v upravljanju upravljavcev ožjega javnega sektorja. V okviru projekta LIFE IP Care4Climate pa se je oblikoval seznam stavb širšega javnega sektorja.

Strokovne podlage v okviru tega projekta CRP bodo omogočile sistemsko podporo pri doseganju strateških nacionalnih ciljev na področju upravljanja z energijo, povečanja energetske učinkovitosti, ozaveščenosti lastnikov, kupcev in uporabnikov stavb, ter na področju varovanja okolja, z zmanjševanjem energetske emisij in energetske revščine.

Strukturiran pristop k upravljanju z energijo je okoljsko in finančno smiselno za vse javne organe, ne glede na velikost njihove porabe energije. Na podlagi najboljše prakse in praktičnih izkušenj iz številnih programov, kot je Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO)50001 standard upravljanja z energijo ali drugi mednarodno priznani sistemi upravljanja z energijo, vključno s sistemi okoljskega upravljanja, npr. EMAS ali ISO14000, bi morali organi javnega sektorja izvajati vsaj obvezne strukturirane ukrepe za upravljanje z energijo:

- Energetska politika javnega organa - Zavezanost vodstva k razvoju in izvajanju ukrepov energetske učinkovitosti in izpolnjevanju ciljev iz dolgoročne strategije;
- Imenovanje odločevalca, da prevzame vodilno vlogo pri reševanju upravljanja z energijo v organizaciji, ki bo zagotavljal vodenje in prevzemanje odgovornosti;
- Energetske snovanje, nadzor, analiza - opredelitev ukrepov in projektov, ki temeljijo na obstoječih podatkih o energetske učinkovitosti (energetski pregled stavb, Re-Co, aplikacija Energetske knjigovodstvo ali ostali energy data management programi);
- Načrtovanje: poročanje ožjemu vodstvu o strateškem načrtovanju; krepitev zmogljivosti za upravljanje z energijo, financ in človeških virov v pri upravljanju z energijo, načrtovanje; določitev letnih ciljev varčevanja z energijo;
- Ukrepanje: podpora pri načrtovanju, razvoju in nadzoru projektov; zaveza za izvajanje ukrepov;
- Pregled: merjenje rezultatov in nenehno izboljševanje energetske učinkovitosti, poročanje podatkov.

Namen oblikovanja CRPa s področja Upravljanja z energijo v javnem sektorju je prispevati k bolj kvalitetnemu načrtovanju in izvajanju celovite energetske politike v javnem sektorju in s tem poskrbeti, da bo tudi javni sektor za pravičen prehod Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo.

Ne smemo pozabiti, da je Upravljanja z energijo v javnem sektorju neposredno povezano s politiko energetske učinkovitosti, ki pa prinaša številne prednosti:

- direktno zmanjšanje porabe fosilnih goriv in zmanjšanje onesnaževanje okolja,
- ohranjanje bivalnega standarda ob zmanjšanju rabe energije ter dvig kvalitete bivanja v javnem sektorju,
- povečanje življenjske dobe naprav in materialov (s pravilno uporabo, vzdrževanjem in rednim servisiranjem ogrevalnih naprav, dodatno toplotno zaščito zunanjih zidov ipd.),
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije ter izrabo domačih virov energije v javnem sektorju,
- preusmeritev toka kapitala na druga področja (npr. posodobitev dejavnosti, nakup učinkovitejših naprav in tehnologij), ki lahko verižno zopet vplivajo na manjšo rabo energije, vzpostavitev proizvodnje novih naprav in sistemov - nova delovna mesta,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- prenos dobre prakse in znanja na ostale sektorje (storitveni in gospodinjiski),
- dobiti pravo oceno stroškov in emisij, ki jih povzroča javni sektor.

Cilj spremljanja in analiziranja podatkov je, da so čim bolj transparentni, ažurni, kakovostni in pregledni, kajti na podlagi teh podatkov bodo izračunane vračilne dobe ukrepov v URE in OVE zanesljivejše. Ti podatki bodo zagotovili tudi kakovostnejše energetske preglede ter bodo dobro izhodišče za izvajanje energetskega pogodbeništvaja; javni partner se bo lahko bolje pogajal v okviru oblikovanja pogodb javno-zasebnega partnerstva pri energetske obnovi stavb. Podatki bodo pomembni za spodbujanje večje rabe obnovljivih virov energije v stavbah javnega sektorja (obstoječe stanje in potenciali).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- pristojne lokalne skupnosti za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- pristojni upravljavci stavb v uporabi državnih organov, samoupravnih lokalnih skupnosti, javnih zavodov, javnih gospodarskih zavodov, javnih skladov, javnih agencij in ustanov, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali samoupravna lokalna skupnost,
- izvajalci ukrepov, ki so povezani s sistemom upravljanja z energijo v javnem sektorju,
- lokalne energetske agencije,
- službam za pomoč pri oblikovanju energetske politike javnega sektorja in ukrepov,
- več drugih deležnikov, katerih se področje dotika.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(25% MZI, 25% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tina Žumer (ali mag. Erik Potočar)

E-mail: tina.zumer@gov.si (ali erik.potocar@gov.si)

3. TEMA: Strokovne podlage za razvoj sektorske integracije vseh potencialnih virov energije in njene rabe v vseh sektorjih rabe

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 2.9.1.:

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj sektorske integracije vseh potencialnih virov energije in njene rabe v vseh sektorjih rabe

Cilji:

- prispevati k razvoju celovitega sistema sektorske integracije vseh potencialnih virov energije in njene rabe v vseh sektorjih rabe;
- razviti metodologijo za potrebe Slovenije in identificirati okvirne nacionalne cilje sektorske integracije, ki jih lahko uporabimo pri pripravi nadaljnjih strategij;
- ovrednotiti ključne potenciale sektorske integracije za vse sektorje rabe glede na razpoložljive podatke danes in v prihodnjem energetskega sistema Slovenije;
- v okviru sektorske integracije podrobneje preučiti potrebe prometnega sektorja in ovrednotiti potencial za prehod na obnovljive vire energije kot je vodik, sintetični metan in bioplina glede na razpoložljive tehnologije in podatke.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija ima več izzivov za doseganje energetskega podnebne cilje, kar pa vključuje tudi razvoj koncepta integracije sektorjev in to je del celovite strategije transformacije energetskega sistema in razvoja posameznih sektorjev kot je npr. promet. Pregled strategij in študij drugih držav članic kaže, da so na področju sektorske integracije in optimizacije doseganja energetskega in podnebne ciljeve te že daleč pred nami. Strokovne podlage bodo tako služile nadaljnjim usmeritvam in podporam sektorski integraciji ter tudi pripravi drugim načrtom kot je npr. prenova Nacionalnega energetskega podnebne načrta (v nadaljevanju: NEPN).

Poleg zgoraj navedenega lahko izpostavimo, da je 14. julija 2021 Evropska komisija v okviru paketa »Pripravljeni na 55« predstavila več predlogo in med njimi tudi predlog Uredbe o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva v prometu (AFIR), ki bo nadomestila Direktivo o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva iz leta 2014. Predlog uredbe določa zavezujoče cilje za države članice tudi za področje vodika, za zemeljski plin pa se v prihodnje predvideva zamenjava z bioplino ali sintetičnim metanom. Glede na navedeno bo v prihodnje potrebno prenoviti Strategijo na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi v prometu.

Za navedeno se potrebuje podrobnejšo obravnavo navedenega področja in opredelitev ključnih temeljnih metodoloških izhodišč.

V okviru projekta je namen tudi raziskati možnosti in potencial domače proizvodnje različnih energentov kot je vodik, sintetični metan, bioplina, itd. V okviru projekta bodo preučene tudi različne možnosti in tehnologije shranjevanja in pretvorbe sezonskega presežka električne energije proizvedene iz obnovljivih virov energije (sončna, vetrna, itd.). Preučena bo možnost izrabe presežkov energije iz obnovljivih virov energije (v nadaljevanju: OVE) za uporabo v prometnem sektorju, kjer je raba energije največja tj. 35 % končne rabe energije v letu 2020 pri čemer prevladujejo fosilni viri in predstavlja daleč največji vir emisij TGP med vseh sektorji.

Namen oblikovanja CRPa s področja sektorske integracije virov energije in njene rabe je prispevati k bolj kvalitetnem načrtovanju in izvajanju energetske in prometne politike in s tem poskrbeti da bo tudi ta segment prispeval k pravičnemu prehodu Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo.

Namen naloge je:

- Razviti metodologijo, opredeliti tehnologije, pripraviti sektorske scenarije, raziskati ključne potenciale za oceno optimalnih rešitev integracije sektorjev za zagotavljanje večje fleksibilnosti energetskega sistema, tako da je mogoče doseči razogljičenje na stroškovno bolj učinkovit način.
- Oblikovanje smeri trajnostne politike in ključnih ukrepov na področju sektorske integracije.
- Opredeliti način spremljanja in način ocenjevanja ukrepov in programov, ki podpirajo sektorsko integracijo.

Za uspešno doseganje energetskih in podnebnih ciljev (na področju emisij, energetske učinkovitosti, deleža OVE) bo ključno povezovanje različnih energetskih sektorjev, še posebej povezovanje sektorjev električne energije, plina ter daljinskega ogrevanja in hlajenja. V ta namen potrebujemo ustrezne strokovne podlage za sprejem politik in ukrepov npr. za pretvorbo obnovljive električne energije v obnovljivi plin, vodik ali sintetični metan in toploto (angl. "power-to-gas" in "power-to-heat"). S tem tudi omogočamo sezonsko hrambo obnovljive energije. Potrebno bo skladiščenje obnovljivih plinov tudi samo za krajši čas ali izravnavanje krajših nihanj v porabi znotraj dneva (v okviru skladiščne zmogljivosti prenosnega plinovoda, hranilnikov toplote idr.), ki jih plinovodni sistem in sistemi daljinskega ogrevanja omogočajo bistveno bolj kakor elektroenergetski sistem. S pretvorbo energije bo možna optimizirana gradnja elektroenergetskega in plinovodnega omrežja, ker se za prenos energije lahko uporabi tisto omrežje, ki je v danih razmerah najustreznejše. Na ta način se zmanjšajo investicijski stroški prehoda v podnebno nevtralno družbo.

V tem delu lahko omenimo tudi zakonodajni predlog Evropske komisije »FIT for 55«, s katerim želi politika EU na področju podnebja, energije, rabe zemljišč, prometa in obdavčitve usmerjati na zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % do leta 2030 v primerjavi z ravni iz leta 1990. EU tako uresničuje evropski zeleni dogovor in cilj do leta 2050 postati prva podnebno nevtralna celina na svetu. Zakonodajni sveženj zvišuje ambicioznost EU na področju zmanjšanja emisij TGP, rabe OVE in bolj učinkovite rabe energije do 2030 (poleg novega emisijskega cilja je v paketu predlagan tudi novi OVE cilj 40% in nov URE cilj 36% oz. 39%). Ti cilji bodo zelo težko dosegljivi brez sektorske integracije.

Slovenija je na tem področju že identificirala ključne izzive v okviru NEPN-a, kjer je zapisala, da je dekarbonizacija oskrbe z zemeljskim plinom in povezovanje sektorjev plina in električne energije pomembna. Da bo pri tem treba zagotoviti zadostnost oskrbe v različnih sezonah, shranjevanje viškov električne energije iz OVE s povezovanjem sektorjev ter ustrezne vire za zagotavljanje sistemskih storitev in ustrezno raven zanesljivosti obratovanja v vsakem času. Vedno večji izziv pa bosta zaradi večjega obsega OVE shranjevanje električne energije in povezovanje različnih sektorjev, pri čemer se želi Slovenija aktivno vključiti v razvoj centraliziranih in decentraliziranih rešitev in do leta 2030 podpreti izvedbo demonstracijskih in pilotnih projektov glede hranilnikov energije, med drugim z vgradnjo baterijskih zmogljivosti in drugih hranilnikov na prenosnem in distribucijskem omrežju (vključno s črpalnimi HE), hranilnikov toplote v sistemih daljinskega ogrevanja ter z uporabo plinovodnih sistemov za shranjevanje viškov električne energije v obliki SNP/H₂. NEPN je tudi že identificiral instrument »Spodbujanje naložb in tehnologij za pretvorbo viškov električne energije iz OVE ter povezovanje omrežij za potrebe shranjevanja energije«.

Poleg navedenega je v okviru Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21 in 189/21) v 56. členu (trajnostni načrt za doseganje ciljev in meril) opredeljeno, da mora distributer toplote izdelati oceno potenciala sistema daljinskega ogrevanja in hlajenja za povezovanje s sistemom distribucije električne energije za izravnavo in druge sistemske storitve, vključno s prilagajanjem odjema in shranjevanjem presežne električne energije iz obnovljivih virov, ki ga distributer pripravi v sodelovanju z elektrooperaterjem.

V zvezi s sektorjem prometa je potrebno preučiti potencial uporabe vodika in sintetičnega plina proizvedenega iz obnovljive električne energije v sektorju prometa. NEPN za enkrat predvideva

znižanje emisij toplogrednih plinov v prometu z uvajanjem e-mobilnosti ter biogoriv. Potencial vodika ali sintetičnega metana za uporabo v prometu še ni raziskan. Slovenija je v EU na 4. mestu glede deleža porabe energije v sektorju prometa v končni rabi energije, kjer je uvajanje OVE izjemno zahtevno, saj so v veliki večini OVE le biogoriva, katerih uporabo omejujejo različni standardi, hkrati pa je njihova proizvodnja velik trajnostni izziv (predvsem prva generacija).

Naloga je sestavljena iz dveh sklopov. Drugi del podrobneje obravnava promet.

Sklop 1: Razvoj metodologije, opredelitev tehnologij, obravnava sektorskih scenarijev, ključni potenciali za oceno optimalnih rešitev sektorske integracije za doseganje energetskih in podnebnih ciljev

- Opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU ter preučiti strokovno in znanstveno literaturo na področju razvoja koncepta integracije sektorjev (ang. sector coupling). V okviru analize je potrebno preučiti različne modele in metode za optimizacijo povezovanja sektorjev, ki zajemajo širok spekter tehnologij pretvorbe, skladiščenja in transporta v sektorjih električne energije, toplote in plina. Poleg elektrifikacije končnih sektorskih uporabnikov, kot sta npr. ogrevanje/hlajenje in promet, z namenom povečanja deleža energije iz OVE v teh sektorjih, je potrebno preučiti tudi povezovanje različnih energetskih sektorjev in tehnologij kot je »Power-to-X« (npr. elektrika - amonijak, elektrika - plin, elektrika - vodik, elektrika - metan, elektrika - sintetični plin, itd.) za sezonsko hrambo obnovljive energije in za izravnavanje nihanj v porabi energije.
- Razviti metodologijo za potrebe Slovenije in identificirati okvirne nacionalne cilje sektorske integracije, ki jih lahko uporabimo pri pripravi nadaljnjih strategij. Razvoj metodologije za optimizacijski multikriterijski model za primerjavo in vrednotenje različnih tehnologij proizvodnje glede na različne vrste virov glede na posebnosti Slovenije.
- V okviru metodologije definirati pojme iz področja sektorske integracije. Metodologija mora omogočati spremljanje in prepoznavanje priložnosti sektorske integracije za Slovenijo in ob tem v maksimalni možno upoštevati tudi npr. načine vrednotenja trajnostnih vidikov sistema, vidikov stabilnosti in varnosti oskrbe, vidikov večsektorske povezave, itd.). Razvita mora biti glede na razpoložljive podatke in omogočati možnost preučevanja fleksibilnosti sistemov ter omogočati primerjavo z upoštevanjem energetsko učinkovitih različnih rešitev na strani vseh deležnikov. Metodologija mora postaviti okvir za potrebe zakonodaje za pripravo ocene potenciala sistema daljinskega ogrevanja in hlajenja za povezovanje s sistemom distribucije električne energije za izravnavo in druge sistemske storitve, vključno s prilagajanjem odjema in shranjevanjem presežne električne energije iz obnovljivih virov, ki ga distributer pripravi v sodelovanju z elektrooperaterjem. V okviru metodologije je potrebno opredeliti ustrezno primerjavo glede na obstoječe vire in možnosti uporabe viškov energije iz javnega omrežja za namen sektorske integracije v vseh sektorjih rabe.
- Opredeliti in identificirati ključne tehnologije in možne rešitve sektorske integracije, ki so zanimive za Slovenijo danes in v bližnji prihodnosti. Analizirati dosedanje stanje v Sloveniji na lokalni in nacionalni ravni glede sektorske integracije na osnovi razpoložljivih podatkov naročnika in izvedenih projektov. Ovrednotiti ključne potenciale sektorske integracije za vse sektorje rabe glede na danes razpoložljive podatke .
- Identificirati omejitve in ključne ovire sektorske integracije kratkoročno in dolgoročno (npr. tehnično ekonomski razlogi in politično regulativni razlog, itd.).
- Oblikovati predloge ključnih ukrepov, ki bodo spodbujali sektorsko integracijo v Sloveniji.
- Opredeliti možno naslavljanje tehnologij in virov sektorske integracije po prioritetah, ki naj jih spodbuja država.

Rezultati:

- Razviti metodologijo za potrebe Slovenije in identificirati okvirne nacionalne cilje sektorske integracije, ki jo lahko uporabimo pri pripravi novih strategij. Pripraviti zasnove modela, ki bo vključeval celostno optimizacijo vseh relevantnih tehnologij v njihovih zmogljivostih in porabi glede na sektorsko določene cilje.
- Ovrednotiti ključne potenciale (za vse sektorje na nivoju države za večje lokacije glede na potrebe).
- Identificirati ključne ukrepe.

Skladno z vsebino iz sklopa 1 se podrobneje analiza povezane vsebine za področje prometa v sklopu 2.

Sklop 2: Povezovanje vodikove infrastrukture in drugih plinastih goriv obnovljivega izvora v okviru integracije sektorjev za prehod na čist promet

a) Vodik

- Ocena ključnih potencialov in potreb po vodiku v transportnem sektorju glede na vrsto vozil in logistične dejavnosti (javni potniški promet, dostavna vozila, tovorna vozila, itd.). Pri oceni potreb se upošteva zakonodaja s področja standardov za emisije CO₂ (brez emisijska vozila) ter projekcija sprememb voznega parka skladno s časovnico uveljavitve standardov. Poleg navedenega je potrebno upoštevati tudi zavezujoče cilje na področju vzpostavitve oskrbovalne infrastrukture za vodik glede na predlog Uredbe o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva (omrežje TEN-T, urbana vozlišča). Pri oceni potenciala se upošteva analiza virov in tehnologij za proizvodnjo vodika (elektroliza z električno energijo iz različnih obnovljivih virov, biomasa, drugi odpadni materiali, itd.) ter tehnologije skladiščenja in možnosti transporta vodika za uporabo v prometu.
- Določitev ključnih lokacij (vozlišč), kjer je potencial za povezavo energetskega in prometnega sektorja največji oziroma kjer je potencial za proizvodnjo vodika iz OVE največji.
- Preučitev načinov transporta vodika in identifikacija lokacij za vzpostavitev oskrbovalne infrastrukture za vodik.
- Določitev prednostnih področij rabe vodika v prometu glede na razpoložljive kapacitete vodika in zaveze Slovenije do EU.

b) Bioplin in sintetični metan

- Pregled stanja tehnologij (npr. uplinjanje lesne biomase,..) za proizvodnjo bioplina (npr. sintetičnega metana, biometana,..) ter načrtovanih investicij. Ocena proizvodnje v prihodnje in možnosti uporabe bioplina za potrebe prometa.
- Določitev ključnih lokacij (vozlišč), kjer je potencial za povezavo energetskega in prometnega sektorja največji oziroma kjer je potencial za proizvodnjo bioplina/sintetičnega plina/biometana iz OVE največji za potrebe prometa.
- Preučitev načinov transporta plinov in identifikacija lokacij za vzpostavitev oskrbovalne infrastrukture.

Analiza sklopa 2 se izvede ob danes znanih in razpoložljivih podatkih.

Rezultati vezani na promet:

- Identifikacija ključnih lokacij za vzpostavitev oskrbovalne infrastrukture glede na potrebe prometa.
- Ocena ekonomskih posledic vzpostavitve oskrbovalne verige vodika in bioplina/sintetičnega plina (zagotovitev virov, proizvodnja, skladiščenje, transport, oskrbovalna infrastruktura) za potrebe prometa glede na današnje stanje.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(50% MZI, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Erik Potočar, vodja sektorja (ali Marija Lesjak)
E-mail: erik.potocar@gov.si (ali marija.lesjak@gov.si)

Pri 4. temi je Ministrstvo za infrastrukturo sofinancer

(Predlagatelj teme: MZZ)

4. TEMA: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Interesi in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev glede na umeščenost Slovenije med obalne države Jadranskega morja in širše v sredozemsko regijo;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitnimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- analiza sodelovanja držav v izključnih ekonomskih conah oziroma pri upravljanju morskih območij v evro-sredozemskem prostoru;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj;
- analiziranje tematike z različnih znanstvenih vidikov (pravnega družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega).

Podrobnejša obrazložitev:

Dejstvo, da je Hrvaška v začetku leta 2021 razglasila izključno ekonomsko cono (IEC) v Jadranskem morju, Italija pa je njeno vzpostavitev prav tako napovedala, zastavlja vprašanja, povezana s pravicami, obveznostmi ter interesi Slovenije kot države, ki meji na obe izključni ekonomski coni, ter glede

možnosti oz. dolžnosti vseh treh držav, da sodelujejo pri upravljanju z morskimi viri, ohranjanju morskega okolja, znanstvenem raziskovanju, kakor tudi na drugih relevantnih področjih. Slovenija je tudi nova članica EUMED, neformalne skupine južno - sredozemskih držav članic EU, ki jih povezujejo sredozemske in aktualne EU teme, kar daje dodatno težo in pomen sodelovanju na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja ter znanstvenem raziskovanju.

Država, ki razglasi IEC, ima suverene pravice do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebru ter suverene pravice v okviru drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. V tem delu bi bila smiselna bolj podrobna analiza obveznosti države, ki razglasa IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Treba je tudi podrobneje raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. V okviru upravljanja z morskimi viri je še posebej pomembno trajnostno upravljanje staležev ribolovnih organizmov - sploh ko gre za vrste, ki si jih deli več različnih držav (deljeni staleži) ter izrazito selivske vrste.

V okviru upravljanja z morskimi viri so še posebej pomembne zaloge rib – sploh ko gre za izrazito selivske vrste, ki se gibljejo med morskimi pasovi različnih držav. Eden izmed načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav. Oboje navedeno terja sodelovanje vseh vključenih držav. S tem v zvezi ima velik pomen tudi sodelovanje na znanstvenem področju. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu vsebuje posebno določbo (123. člen), ki v zaprtih in polzaprtih morjih državam nalaga, da medsebojno sodelujejo na teh področjih. S tem v zvezi je pomembno upoštevati vpetost Slovenije, kot obalne države Jadranskega morja, v širšo sredozemsko regijo, kjer so vzpostavljeni različni pravni okviri na področji upravljanja, izkoriščanja in zaščite morskih virov (med drugim na ravni Evropske unije ter Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju).

Potrebne so tudi analize in predlogi ukrepov glede možnosti razglasitve severnega Jadranskega morja za posebej občutljivo morsko območje v skladu z IMO smernicami, pa tudi glede balastnih voda in vdora ter boja proti tujerodnim vrstam. Poseben poudarek je treba dati na premaze proti obraščanju ladij (antifouling).

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Predvidena so bila štiri zasedanja medvladne konference, prvo je bila v letu 2018, drugo in tretje v letu 2019, četrto in zadnje pa bi se moralo zgoditi marca 2021, vendar je bilo zaradi pandemije prestavljeno na prvi možen termin, ki ga bo določila GS ZN. Zaradi kompleksnosti materije in razhajanj v stališčih držav pa se omenja tudi možnosti dodatnega, petega zasedanja medvladne konference.

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih,

vključno z zaščitenimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitenimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščiteni območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo treba preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

S ciljem pridobitve analize, ki bi vključevala poglede na široko paleto različnih vidikov v okviru ciljnih vsebin želimo, da bi prijavitelj v raziskavo vključil sodelujoče strokovnjake z različnih področij in raziskovalne organizacije iz več regij Slovenije, ki bodo preučili tematiko z različnih znanstvenih vidikov – pravnega, družbenopolitičnega, okoljskega in ekonomskega v Jadranskem morju, kakor tudi širše v evro-sredozemskem prostoru.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(5.000,00 EUR (12,5%) MZZ, 3.000,00 EUR (7,5%) MZI, 3.000,00 (7,5%) MORS, 3.000,00 EUR (7,5%) MKGP, 3.000,00 EUR (7,5%) MOP, 3.000,00 EUR (7,5%) MGRT, 20.000,00 EUR (50%) ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Granda (MZZ)

E-mail: barbara.granda@gov.si

Ime in priimek: Tanja Makovec-Petrik (MZZ)

E-mail: tanja.makovec-petrik@gov.si

Ime in priimek: Jernej Švab (MKGP)

E-mail: jernejsvab@gov.si

10. Predlagatelj tem: Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza konceptualnih zasnov informacijske in tehnične systemske podpore invalidom za povečanje socialne vključenosti

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.2.:

Naslov teme: Analiza konceptualnih zasnov informacijske in tehnične systemske podpore invalidom za povečanje socialne vključenosti

Cilji:

- analiza zakonskih obveznosti javnega sektorja (npr. upravnih enot, šol, zdravstvenih domov) na področju dostopnosti, arhitekturnega in informacijskega prilagajanja invalidom;
- iz že evidentiranih novih naprav in pripomočkov je potrebno oblikovati skupine naprav, ki bodo tehnično izvedljive, dovolj poceni za financiranje in primerne za uporabo invalidov;
- pripravljena predloga za objavo že evidentiranih novih pripomočkov in naprav ter novih skupin pripomočkov in naprav za spletno stran MDDSZ.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen naloge je raziskati in konceptualno zasnovati systemsko podporo trem različnim skupinam invalidov, za večjo socialno vključenost z zagotavljanjem prilagojenih tehnoloških rešitev na področju digitalnih vsebin in storitev. Pri tem je potrebna usmeritev na (1) raziskavo možnosti *participacije in integracije* invalidov pri izboljševanju bivanjskih in delovnih razmer invalidov, in (2) raziskavo *optimalnih celostnih skupin naprav in pripomočkov*, ki bi v javnem ali domačem okolju lahko služile čim več invalidom. V tehnološkem delu je potrebno vključevanje tako zakonsko določenih pripomočkov, kot tudi sodobnih visokotehnoloških pripomočkov Industrije 4.0 oz. Interneta stvari, ki bi ob upoštevanju potreb invalida lahko pripomogli k izboljšani uporabniški izkušnji.

Iz predhodnih raziskav potreb invalidov sledi, da je ključnega pomena integracija več tehnoloških naprav, storitev in podatkov (npr. za mobilnost) v enotne namenske skupine ter pomoč invalidom, s tem pa pospeševanje uresničevanja že uzakonjenih pravic invalidov v življenje.

Cilj raziskave je zasnovati sistem celostnih skupin naprav in pripomočkov, ki vključujejo tako tehnologijo, organizacijo in deležnike, npr. za podporo invalidom pri uporabi javnih ustanov, kjer taka skupina vključuje kombinacijo mobilnosti in navigacije ter tematskih digitalnih vsebin. Skupine naprav in pripomočkov se morajo nanašati na podporo izbranih dejavnosti invalidov. Ena od pomembnih dejavnosti je npr. navigacija slepega od doma skozi mesto do upravne enote in do okenca uradnika. Pri tem bo potreboval več naprav ali aplikacij, saj se navigacija zunaj in znotraj objektov zelo razlikuje. Druga dejavnost je lahko npr. jutranje vstajanje in urejanje sebe ter domačega okolja. Tretja, na primer, šolanje v javni ustanovi, pri čemer potrebuje prilagojeno IKT infrastrukturo.

V raziskavi bodo izvedene sledeče aktivnosti:

- Analizira zakonskih obveznosti javnega sektorja (npr. upravnih enot, šol, zdravstvenih domov) na področju dostopnosti, arhitekturnega in informacijskega prilagajanja invalidom.
- Iz že evidentiranih novih naprav in pripomočkov je potrebno oblikovati skupine naprav, ki bodo tehnično izvedljive, dovolj poceni za financiranje in primerne za uporabo invalidov.
- Objava že evidentiranih novih pripomočkov in naprav ter novih skupin pripomočkov in naprav na spletni strani MDDSZ.

Rezultati raziskave bodo konkretni predlogi za oblikovanje skupin pripomočkov in naprav za izbrane dejavnosti, ki jih bodo s participativnim sodelovanjem potrdili invalidi in jih bo potencialno lahko sofinanciral MDDSZ.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Andrejka Znoj
E-mail: Andrejka.Znoj@gov.si

2. TEMA: **Transparentnost plačil kot način naslavljanja plačne vrzeli med moškimi in ženskami**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 2.7.1.:

Naslov teme: Transparentnost plačil kot način naslavljanja plačne vrzeli med moškimi in ženskami

Cilji:

- primerjalni pregled ureditev sistemov transparentnosti plačil v drugih državah Evropske unije (vsaj 5 držav);
- poglobljena študija delovanja sistema državne in javne uprave v Sloveniji na področju spremljanja plačne vrzeli in transparentnosti plačil (pregled zakonskih in podzakonskih aktov, intervjuji, fokusne skupine);
- analiza učinkov Direktive o transparentnosti plačil in priprava akcijskega načrta za njeno implementacijo v Republiki Sloveniji, upoštevajoč zadnjo razpoložljivo in na ravni EU usklajeno različico dokumenta.

Podrobnejša obrazložitev:

Ženske v povprečju še zmeraj prejemajo nižje plače kakor moški – razlika med povprečnim bruto urnim plačilom zaposlenih moških in zaposlenih žensk predstavlja plačno vrzel. V Sloveniji je bila ta po podatkih Eurostata leta 2020 3,1 %, v EU-27 pa skoraj 16 %.

Vzroki za plačno vrzel se skrivajo v številnih dejavnikih. Med pomembnejšimi so **podcenjenost ženskega dela** (ženske prevladujejo v poklicih in panogah, kjer so plače nižje, npr. skrbstveni poklici, storitvene dejavnosti itd.), **starševstvo kot večja ovira za karierni razvoj žensk kakor moških** (ženske se zaradi družinskih obveznosti mnogo pogosteje kakor moški odpovedo napredovanju, zaradi lažjega usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja mnogo pogosteje zamenjajo službo in so mnogo pogosteje kakor moški odsotne z dela zaradi skrbi za bolne družinske člane in članice), opravljanje levjega deleža neplačanega dela s strani žensk (skrb za gospodinjstvo, otroke, ostarele, pomoči potrebne) in **nizka zastopanost žensk na mestih odločanja**, zlasti na najvišjih, kjer so plače določene z individualnimi pogodbami in dodatki.

Plačna vrzel se v kasnejšem življenjskem obdobju pretvori v znatno večjo pokojninsko vrzel, ki nam pove, za koliko so povprečne pokojnine moških višje od povprečnih pokojnin žensk. V Sloveniji je ta leta 2019 znašala 16 %. Lahko rečemo, da je pokojninska vrzel seštevek vseh nakopičenih neenakosti, s katerimi se srečujejo ženske skozi celotno obdobje življenja – med ključnimi so tudi stereotipna prepričanja in pričakovanja o vlogah žensk in moških.

Z namenom odpravljanja plačne in pokojninske vrzeli v državah članicah Evropske unije je Evropska komisija predlagala sprejem Direktive o transparentnosti plačil. Direktiva je trenutno v procesu usklajevanja v Svetu Evropske unije, tekom predsedovanja Slovenije slednjemu pa je bil že dosežen splošni pristop. Zaradi sistemskih pomanjkljivosti zagotavljanja transparentnosti plačil v Republiki Sloveniji je za učinkovito implementacije Direktive potrebno pripraviti ustrezen akcijski načrt, ki pa mora sloneti na dejanskih dejstvih in dognanjih širše mreže akterjev, ki imajo s svojim delovanjem vpliv na to področje. Zato dotični projekt predvideva:

- primerjalni pregled ureditev sistemov transparentnosti plačil v drugih državah Evropske unije (vsaj 5 držav);
- poglobljena študija delovanja sistema državne in javne uprave v Sloveniji na področju spremljanja plačne vrzeli in transparentnosti plačil (pregled zakonskih in podzakonskih aktov, intervjuji, fokusne skupine);
- priprava predlogov in akcijskega načrta za implementacijo Direktive o transparentnosti plačil v Republiki Sloveniji, upoštevajoč zadnjo razpoložljivo in na ravni EU usklajeno različico dokumenta.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Helena Valas

E-mail: helena.valas@gov.si

3. TEMA: Socialne in zaposlovalske politike za učinkovito integracijo dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami na trg dela

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 1.7.1.:

Naslov teme: Socialne in zaposlovalske politike za učinkovito integracijo dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami na trg dela

Cilji:

- pregled in analiza mednarodnih socialnih in zaposlovalskih politik pri spodbujanju integracije dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami na trg dela (sodelovanje med zaposlovanjem, socialo in zdravstvom, ukrepi za delodajalce in brezposelne osebe ter prilagojene oblike delovnega vključevanja in zaposlovanja teh oseb);
- pregled in analiza uspešnosti in učinkovitosti mednarodnih ukrepov na področju delovne aktivacije dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami (poudarek na ukrepih za delodajalce in brezposelne osebe);
- pregled in analiza dobrih praks sistemskega sodelovanja med sektorji sociale, zaposlovanja in zdravstva. Katere prakse drugih držav bi bilo smiselno prilagoditi in vpeljati v slovensko okolje? Primerljivost sistemov, zakonskih podlag, sistemskih ureditev sodelovanja, oblik in načinov sodelovanja pri spodbujanju integracije dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami pri integraciji na trg dela;
- mednarodni pregled in analiza uspešnosti prilagojenih oblik zaposlovanja in delovnega vključevanja dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami (oblike, načini, ureditev v pokojninski in delovno pravni zakonodaji);

- oblikovanje predlogov za izboljšanje sistemskega sodelovanja med sektorji zaposlovanja, sociale in zdravstva, s ciljem integracije na trg dela, ohranjanja in izboljšanja delazmožnosti ter zagotavljanja ustreznih storitev osebam s težavami v duševnem zdravju (ter s tem povezane sistemske in zakonodajne spremembe) na podlagi proučenih uspešnih tujih praks;
- na podlagi analize dobrih mednarodnih praks oblikovanje predlogov za delovno vključevanje in prilagojene oblike zaposlovanja za osebe s težavami v duševnem zdravju, ki niso invalidi;
- oblikovanje priporočil in predlogov za nove oblike delovnega vključevanja in prilagojenih oblik zaposlovanja ter s tem povezane sistemske spremembe (tudi zakonodajne) na podlagi proučenih uspešnih tujih praks; Predlogi programov za delovno vključevanje oseb z nižjo delovno učinkovitostjo, ki ni posledica invalidnosti, s ciljem kreiranja ciljni skupini prilagojenih rešitev (posebni programi aktivne politike zaposlovanja, razvoj sistemske podpore socialnemu podjetništvu, nove oblike vključevanja v pokojninsko invalidsko zavarovanje...).

Podrobnejša obrazložitev:

Ena ključnih težav tako evropskega kot slovenskega trga dela je naraščanje dolgotrajne brezposelnosti. Dolgotrajna brezposelnost ima negativne posledice tako s socialnega kot ekonomskega vidika za posameznika in družbo v celoti, saj te osebe z izgubo stika s trgom dela izgubljajo ekonomsko neodvisnost, motivacijo, kompetence, vse manj so socialno vključene in aktivne.

S povečanjem gospodarske aktivnosti, povpraševanja po delovni sili in zmanjšanjem števila novo prijavljenih v brezposelnost v letu 2021 se je skupna brezposelnost pričela zmanjševati, temu pa ni sledilo zniževanje števila dolgotrajno brezposelnih oseb. Konec leta 2021 je bilo med registrirano brezposelnimi 37.179 dolgotrajno brezposelnih, njihov delež pa se je v enoletnem obdobju zvišal iz 45,1 % ob koncu decembra 2020 na 56,4 % skupne brezposelnosti ob koncu decembra 2021. Med dolgotrajno brezposelnimi osebami po trajanju brezposelnosti prevladujejo izrazito dolgotrajno brezposelne osebe, ki so v evidenco vpisane že 24 mesecev ali več. Izpostavljenost dolgotrajni brezposelnosti je različna, praviloma so v težjem položaju osebe z lastnostmi, zaradi katerih so manj konkurenčne, saj jim le-te otežujejo vstop na trg dela: med dolgotrajno brezposelnimi je bilo decembra 2021 8.438 invalidov (22,7 %), 12.890 z osnovnošolsko izobrazbo ali manj (34,7 %) ter 16.484 starih 50 let ali več (44,3 %). Med izrazito dolgotrajno brezposelnimi se že nekaj let povečuje delež oseb z duševnimi motnjami, saj delovna in socialna izključenost dokazano povečuje tveganje za slabo duševno zdravje.

Za zagotavljanje delovne sile ob pričakovanih demografskih spremembah oz. staranju prebivalstva je čim hitrejša aktivacija in vključevanje dolgotrajno brezposelnih na trg dela nujno za preprečevanje tveganja odvisnosti od socialnih prejemkov zaradi brezposelnosti ter za prenos in integracijo v proces izobraževanja ali usposabljanja pridobljenih znanj in veščin v delovno okolje. Za njihovo aktivacijo je potrebno vložiti veliko naporov, pogosto pa je potrebno tudi osveščati delodajalce o pozitivnih vidikih zaposlovanja teh težje zaposljivih oseb.

V Akcijskem načrtu (AN) evropskega stebra socialnih pravic so določeni trije krovni cilji na ravni EU na področju zaposlovanja, znanja in spretnosti ter socialne zaščite, ki naj bi jih dosegli do leta 2030. Do leta 2030 bi naj moralo biti zaposlenih vsaj 78 % ljudi, starih od 20 do 64 let; vsako leto bi se moralo vsaj 60 % vseh odraslih udeležiti usposabljanj, število ljudi, izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti, pa bi bilo treba zmanjšati za vsaj 15 milijonov.

S predlaganim projektom želimo pridobiti primere uspešnih mednarodnih praks na področju socialnih in zaposlovalskih politik za učinkovito medresorsko in medinstitucionalno sistemsko sodelovanje pri integraciji dolgotrajno brezposelnih oseb s kompleksnimi ovirami na trg dela. Sočasno želimo s projektom pridobiti predloge ukrepov oziroma programov za kreiranje novih oblik zaposlovanja in delovnega vključevanja za teh oseb. Projekt bo tudi v podporo pri uresničevanju ciljev AN do leta 2030.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Petricija Vrečar
E-mail: petricija.vrecar@gov.si
Tel. št.: 01/369-7664

4. TEMA: Identifikacija ukrepov, virov financiranja in njihova učinkovitosti na področju zmanjševanja revščine in tveganja revščine

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.3.:

Naslov teme: Identifikacija ukrepov, virov financiranja in njihova učinkovitosti na področju zmanjševanja revščine in tveganja revščine

Cilji:

- identifikacija in analiza pravic, ki se izplačujejo iz sredstev sektorja država in humanitarnih organizacij oziroma nevladnih organizacij v javnem interesu ter analiza sistema dodeljevanja socialnih transferjev v Republiki Sloveniji, ki sledi razvojnemu cilju Strategije razvoja Slovenije 2030 za dostojno življenje za vse;
- priprava predloga ciljev in ukrepov za zmanjševanje revščine in tveganje revščine za sledenje načela socialne države, da z aktivnimi ukrepi država vsakomur zagotovi možnost za dostojno življenje, opolnomočenje in spodbud za delo;
- priprava ciljev in ukrepov za zmanjšanje revščine, tveganje revščine in opolnomočenje, nosilcev ukrepov, potrebnih finančnih sredstev, identifikatorjev za ugotavljanje uspešnosti realizacije zastavljenih ciljev ter način poročanja o izvajanju;
- priprava možnih (organizacijskih in vsebinskih) sprememb za prenovo sistema pravic do javnih sredstev;
- vzpostavitev sistema sodelovanja deležnikov, ki so odgovorni za zasledovanje cilja zmanjševanja revščine, tveganja revščine in opolnomočenja prek sistema socialnih transferjev;
- s kazalniki se identificirajo vsa sredstva upravičencev in njihov vpliv na zmanjšanje revščine, tveganje revščine in opolnomočenje.

Podrobnejša obrazložitev:

1. Zmanjševanje revščine in tveganje revščine:

- Republika Slovenija si mora kot socialna država prizadevati za zmanjševanje revščine in tveganje revščine, kar bi morala biti ena izmed prioritarnih nalog države.
- Čeprav je področje revščine in socialne izključenosti opredeljeno v več dokumentih načrtovanja, ministrstvo ta področja samostojno parcialno spremlja.
- Ministrstvo spremlja mednarodni indikatorjev revščina (Eurostat in OECDja) in učinke vseh izplačanih socialnih transferjev na prag tveganja revščine oziroma stopnjo tveganja revščine in socialne izključenosti, ki jih v izračune razpoložljivih dohodkov vključuje SURS.
- Priporoča se vsebinska analiza pravic, ki se izplačujejo iz sektorja država (državnega proračuna občinskega proračuna, pokojninske in zdravstvene blagajne ter drugih virov) ter sprejetje enoznačnega stališča, katere pravice vplivajo na zmanjšanje revščine, v okviru katerih ukrepov in politik se izvajajo ter kakšen je njihov vpliv na zmanjševanje revščine.

2. Določitev odgovornih oseb za posamezne ukrepe:
  - Za nemoteno zasledovanje ciljev oziroma v okviru izvedbenega načrta, bi morali za določeno obdobje jasno postaviti prioritete cilje, ukrepe za njihovo doseganje, nosilce, roke, potrebna finančna sredstva, indikatorje za ugotavljanje uspešnosti realizacije zastavljenih ciljev ter način poročanja o izvajanju.
3. Sistem javnih sredstev:
  - Trenutni sistem pravic iz javnih sredstev je obsežen in razvejan med mnoge deležnike oziroma izplačevalce posameznih pravic.
  - Vsi deležniki v sistemu z izplačili sredstev in drugimi oblikami pomoči vplivajo na dohodke oziroma na materialni položaj posameznikov, zato prispevajo k zmanjšanju revščine posameznikov ali ogroženih skupin.
  - Potreben je pregled celotnega zneska sredstev, ki jih Slovenija namenja za zmanjševanje revščine, saj bo le tako omogočeno celovito načrtovanje, izvajanje in koordiniranje ukrepov vseh deležnikov na tem področju.
4. Pripravi se ocena kako različni socialni transferji vplivajo na zmanjševanje revščine ali tveganje revščine, upoštevajoč past neaktivnosti in spodbud za delo. Deležniki v socialnem sistemu:
  - Ministrstvo nima pregleda nad drugimi deležniki, ki načrtujejo cilje in izvajajo ukrepe, ki prispevajo k zmanjšanju revščine, kar pomeni, da z njimi ne sodeluje v smislu usklajevanja politik, ki prispevajo k zmanjšanju revščine. Za posamezne pravice, ki so povezane z zmanjševanjem revščine, sredstva zagotavljajo tudi druga ministrstva, lokalne skupnosti, izvajalci socialnih zavarovanj (pokojninska in zdravstvena blagajna) in drugih virov.
  - Poleg naštetih sredstev iz javnih virov pomoč socialno šibkim zagotavljajo tudi humanitarne organizacije in nevladne organizacije v javnem interesu. Ministrstvo podatkov o sredstvih, ki jih za zmanjševanje revščine namenjajo te organizacije, nima.
  - Ministrstvo tako nima podatkov o skupnem znesku sredstev, ki so se v RS namenjala za zmanjševanje revščine.
  - Ministrstvo nima celovitega pregleda nad ukrepi (storitve, denarna dajatev), številom upravičencev ter sredstvi, ki jih zagotavljajo oziroma izplačujejo drugi izvajalci kot na primer druga ministrstva, lokalne skupnosti, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, nevladne organizacije na tem področju, to je nad dejanskim stanjem in potrebami posameznikov, skupin in celotne družbe, za zmanjševanje njihove materialne prikrajšanosti.
5. Kazalniki:
  - Priprava možnih modelov določljivih, merljivih in časovno opredeljenih kazalnikov socialnih transferjev, ki analizirajo njihov vpliv na kazalnike tveganja revščine in socialne izključenosti, upoštevajoč specifične ekonomske, socialne in kulturne značilnosti ranljivih skupin.

Pričakovani rezultati

Pričakovani rezultati imajo vpliv na sedanje in prihodnje delovanje deležnikov v sistemu socialnega varstva v Republiki Sloveniji.

1. Zmanjševanje revščine:
  - Identifikacija in analiza pravic, ki se izplačujejo iz sredstev sektorja država in humanitarnih organizacij oziroma nevladnih organizacij v javnem interesu ter analiza sistema dodeljevanja socialnih transferjev v Republiki Sloveniji, ki sledi razvojnemu cilju Strategije razvoja Slovenije 2030 za dostojno življenje za vse.
  - Priprava predloga ciljev in ukrepov za zmanjševanje revščine in tveganje revščine za sledenje načela socialne države, da z aktivnimi ukrepi država vsakomur zagotovi možnost za dostojno življenje, opolnomočenje in spodbud za delo.
2. Določitev odgovornih oseb za posamezne ukrepe:

- Priprava ciljev in ukrepov za zmanjšanje revščine, tveganje revščine in opolnomočenje, nosilcev ukrepov, potrebnih finančnih sredstev, identifikatorjev za ugotavljanje uspešnosti realizacije zastavljenih ciljev ter način poročanja o izvajanju.
3. Sistem javnih sredstev:
- Priprava možnih (organizacijskih in vsebinskih) sprememb za prenovu sistema pravic do javnih sredstev.
4. Deležniki v socialnem sistemu:
- Vzpostavitev sistema sodelovanja deležnikov, ki so odgovorni za zasledovanje cilja zmanjševanja revščine, tveganja revščine in opolnomočenja prek sistema socialnih transferjev.
5. Merljivi kazalniki:
- S kazalniki se identificirajo vsa sredstva upravičencev in njihov vpliv na zmanjšanje revščine, tveganje revščine in opolnomočenje.

Deležniki

Rezultati projekta vplivajo na identificirane deležnike v sistemu socialne zaščite države, predvsem na naslednje:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije
- Zavod za zaposlovanje
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za okolje in prostor
- Ministrstvo za zdravje
- Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
- Lokalne skupnosti
- Humanitarne organizacije in nevladne organizacije v javnem interesu

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Valentina Vehovar

E-mail: Valentina.Vehovar@gov.si

Ime in priimek: mag. Gonzalo Capriolo

E-mail: Gonzalo.Capriolo@gov.si

11. **Predlagatelj tem:** Ministrstvo za javno upravo
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. **TEMA:** Zmožnost nevladnega sektorja v Sloveniji za zagotavljanje storitev za občane

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve.

Številka teme 5.12.4.:

Naslov teme: Zmožnost nevladnega sektorja v Sloveniji za zagotavljanje storitev za občane

Cilji:

- prikazati sedanje zmožnosti oz. obstoječe stanje pokritosti s storitvami, ki jih nudijo nevladne organizacije (NVO);
- raziskati potencial, ki ga imajo NVO za razvoj in/ali nudenje storitev;
- identificiranje potreb za krepitev kapacitet NVO na področju izvajanja storitev oz. naslavljanju družbenih potreb;
- identificirati potrebne sistemske spremembe, da bi lahko NVO v večjem obsegu in bolj geografsko razpršeno zagotavljale storitve;
- identifikacija novih/neustrezno naslovljenih družbenih potreb.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18) predvideva krepitev NVO s ciljem povečanja njihovega prispevka k družbeni blaginji, kohezivnosti, solidarnosti, demokratični, pluralnosti in trajnostno naravnemu razvoju.

Strategija razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do 2023 (Uradni list RS, št. 37/18) določa, da lahko dobro razvite in inovativne nevladne organizacije učinkovito identificirajo in se kakovostno odzovejo na potrebe svojega okolja, zlasti z nudenjem javnih storitev, zagovorništvo in prostovoljstvom. Krepitev NVO in njihove različne vloge v družbi prek javnih razpisov podpirajo Ministrstvo za javno upravo in druga ministrstva.

Med epidemijo se je izkazalo, da se NVO lahko hitreje kot javni sektor odzovejo na najbolj akutne potrebe prebivalcev (prevozi delavcev v DSO, iskanje računalniške opreme za izobraževanje na domu, psihološka pomoč prek spleta in telefona).

Čeprav je za zagotavljanje javnih storitev dolžna skrbeti država, to ne pomeni, da jih sama tudi v celoti izvaja. Mreža izvajalcev javnih storitev vključuje tako javne zavode kot tudi zasebne, profitne organizacije in NVO.

Pod javne storitve med drugim štejemo (Developing rural services, 1999):

- osnovne gospodarske storitve kot so oskrba s pitno vodo in elektriko za domačo porabo, odvoz odpadkov in ravnanje z odpadno vodo,
- osnovne socialne storitve kot so izobraževanje (šole), zdravstvena oskrba (zdravnik, zdravstvena ambulanta, bolnišnica, lekarna),
- ostale socialne storitve, kot so pomoč na domu, otroško varstvo, oskrba ostarelih,
- varnost (policija),
- javni promet,
- informacijsko-komunikacijske storitve (pošta, telefon, internet),
- kulturne in prostočasne storitve.

NVO veliko pripomorejo tudi k učinkovitemu povezovanju in izmenjavi mnenj med prebivalci in odločevalci (zagovorniška vloga NVO) in s tem k boljšim javnim politikam.

Na področju prostovoljstva pa analiza za leto 2020 kaže, da je v letu 2020 več kot 188.000 prostovoljcev opravilo 7.366.033 ur prostovoljskega dela. Skupaj je bilo v letu 2020 opravljenega organiziranega prostovoljskega dela v vrednosti 74.677.724 evrov, kar nedvomno kaže na velik prispevek prostovoljskega dela k splošni družbeni blaginji v Republiki Sloveniji.

Z raziskavo želi predlagatelj nasloviti naslednja raziskovalna vprašanja:

- a. kakšna je pokritost s storitvami po občinah in statističnih regijah (NUTS 3), ki jih izvajajo različni izvajalci,
- b. kakšna je pokritost s storitvami po občinah in statističnih regijah (NUTS 3), ki jih izvajajo NVO vključujoč prostovoljstvo in zagovorništvo,
- c. kakšne so zmožnosti nevladnih organizacij za opravljanje javnih storitev, prostovoljstva in zagovorništva,
- d. kaj NVO potrebujejo za učinkovito in kakovostno opravljanje javnih storitev, prostovoljstva in zagovorništva,
- e. kakšne so potrebne sistemske spremembe, da bodo NVO lahko bolj učinkovito opravljale svojo vlogo (nacionalna raven/lokalna raven).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Žerovec

E-mail: Mojca.Zerovec@gov.si

2. TEMA: Kazalniki za določitev razvitosti občin

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.5.:

Naslov teme: Kazalniki za določitev razvitosti občin

Cilji:

- analiza kazalnikov razvitosti občin v zadnjih desetih letih;
- analiza vrednosti posameznih kazalnikov, ki jih zagotavljajo pristojni organi;
- analiza trendov izračuna koeficienta razvitosti občine (s premoženjem po tipu občine in tipu kapitalskega prihodka).

Podrobnejša obrazložitev:

Viri financiranja občin so tako z vidika višine sredstev kot z vidika distribucije med občinami pomembno javno finančno področje. Proračuni občin so poleg državnega proračuna ter zdravstvene in pokojninske blagajne četrta javna blagajna, širše gledano pa sodijo v področje sektorja država. Zato sodijo v širši fiskalni okvir, ki ga ureja Zakon o fiskalnem pravilu. Stabilnost teh virov prispeva tudi k javno finančni stabilnosti celotnih javnih financ, poraba teh virov pa pomembno področje ob vsakokratnem oblikovanju državnega proračuna.

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta ugotoviti, v kolikšni meri kazalniki razvitosti, ogroženosti in razvojnih možnosti občine prispevajo k stopnji finančne avtonomije občin

oziroma, ali je na podlagi določenih kazalnikov mogoče ugotoviti dejansko razvitost občin. Pobudniki za spremembo kazalnikov razvitosti občin, združenja občin opozarjajo, da ti kazalniki ne odražajo dejanskega stanja izvajanja lokalnih javnih služb, še posebej to velja za kazalnik oskrbljenosti z dobrinami in storitvami javnih komunalnih služb, kar ni le kanalizacija.

V skladu z Evropsko listino lokalne samouprave (MELLS) (Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/96) Sveta Evrope morajo imeti finančni viri občin nekatere temeljne značilnosti: (i) biti morajo sorazmerni z obsegom nalog, pristojnostmi in odgovornostmi občin; (ii) obstajati mora ravnotežje med finančnimi transferji, vključno z nepovratnimi sredstvi ter določenimi davki centralne ravni na eni strani ter davki in dajatvami, ki jih občina določi sama na drugi strani, (iii) zagotovljena mora biti diskrecijska pravica lokalnih oblasti, da prihodke in ravni izdatkov prilagodijo lokalnim prioritetam in (iv) obstajati mora solidarnostna shema oziroma finančna izravnava, ki omogoča občinam, ki ne zberejo zadosti virov, izvajanje nalog in pristojnosti. Finančna sestavina lokalne samouprave pomeni ustrezne in zadostne finančni vire za delovanje občin kot pomemben cilj za doseganje decentralizacije. Pri tem je potrebno upoštevati načelo finančne avtonomije in načelo koneksitete, ki določata, da naj se občina financira iz lastnih virov in da morajo biti finančni viri sorazmerni z obsegom nalog in pooblastil, pristojnostmi in obveznostmi občin.

Predno vlada pristopi k sprejemu nove uredbe za leti 2022 in 2023 je treba prehodno preučiti še morebitne druge podatke, ki bi se lahko uporabljali za izračun koeficientov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Samira Ališič Kovač

E-mail: Samira.alisic-kovac.@gov.si

3. TEMA: Sistemska analiza ustanavljanja, delovanja in upravljanja javnih zavodov v RS in pregled primerjalno-pravne ureditve

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 5.10.1.:

Naslov teme: Sistemska analiza ustanavljanja, delovanja in upravljanja javnih zavodov v RS in pregled primerjalno-pravne ureditve

Cilji:

- analiza in ocena stanja na področju ustanavljanja, delovanja in upravljanja javnih zavodov;
- pregled primerjalno-pravne ureditve;
- identifikacija potrebnih sistemskih sprememb na področju ustanavljanja, delovanja in upravljanja javnih zavodov.

Podrobnejša obrazložitev:

Področje delovanja javnih služb na sistemski ravni še vedno ureja Zakon o zavodih iz leta 1991. Ta zakon je za izvajanje javnih služb določil statusno obliko javnega zavoda, v prehodnih določbah pa tedanje organizacije združenega dela, ki so opravljale dejavnosti posebnega družbenega pomena, preoblikoval v javni zavod. Zakon je bil zamišljen kot zakon prehodnega subsidiarnega pomena, postal pa je sistemski zakon, kasnejši zakoni, ki urejajo posamezna področja, predvideni v prehodnih določbah, pa so večinoma le prevzeli njegove določbe, niso pa jih nadgradili in prilagodili posebnostim področij. Zavodi opravljajo svoje dejavnosti na različnih področjih, Zakon o zavodih pa določa le splošen pravni

okvir. Ureja zavode s področja različnih dejavnosti, in sicer vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega varstva, otroškega varstva, invalidskega varstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička, njegove določbe pa se uporabljajo le, če niso v posebnih zakonih posamezna vprašanja urejena drugače.

Na podlagi analiz ministrstev, poročil o nadzoru Računskega sodišča Republike Slovenije, poročil svetov javnih zavodov in opozoril strokovne javnosti so bile zaznane določene pomanjkljivosti in težave pri izvajanju javnih služb ter razvojna neprilagojenost veljavne ureditve. Ugotovljeno je bilo, da se veljavna sistemska ureditev področja izvajanja javnih služb kaže kot zastarela, posamezne rešitve pa ne omogočajo več učinkovitega vodenja in upravljanja izvajalcev javnih služb, kar terja spremembe tako na sistemski ravni, kot tudi na ravni posameznih dejavnosti.

V okviru izbranega raziskovalnega projekta bodo preko ocene stanja na področju ustanavljanja, delovanja in upravljanja javnih zavodov ter pregleda primerjalno-pravne ureditve identificirane potrebne sistemske spremembe.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Barbara Koželj Sladič

E-mail: barbara.kozelj-sladic@gov.si

Tel. št.: 01 478 8343

4. TEMA: Analiza medobčinskega sodelovanja v Sloveniji: področja sodelovanja ter vzroki za (ne)sodelovanje

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.6.:

Naslov teme: Analiza medobčinskega sodelovanja v Sloveniji: področja sodelovanja ter vzroki za (ne)sodelovanje

Cilji:

- natančno dokumentiranje vseh tipov medobčinskega sodelovanja (po Hulstovi in Van Montfortovi klasifikaciji);
- mapiranje območij prekrivajočega se sodelovanja;
- analiza vzrokov, ki botrujejo (ne)sodelovanju.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta ugotoviti, kako je medobčinsko sodelovanje v celoti razvito v Republiki Sloveniji. Medobčinsko sodelovanje je v mednarodnem prostoru prepoznano kot učinkovito orodje za premagovanje težav, ki jih povzročajo majhnost občin. Ustvarjajo namreč večja funkcionalna področja, kjer učinkoviteje zasledujejo ekonomijo obsega in kjer so viri (finančni ter človeški) dovolj veliki, da lahko uresničujejo razvojno funkcijo občin. V Sloveniji še ni celostne slike medobčinskega sodelovanja (tipi, področja, prednosti ter slabosti), saj je večina raziskav do sedaj usmerjena le v skupne občinske uprave. Pri tem pa so zanemarjene vse ostale oblike sodelovanja. V večini EU držav obstaja natančen popis in analiza medobčinskega sodelovanja, kar omogoča državam oblikovanje uspešnejših javnih politik na področju občin. Projekt je zasnovan tako,

da se natančno dokumentira vse tipe medobčinskega sodelovanja (po Hulstovi in Van Montfortovi klasifikaciji), mapira območja prekrivajočega se sodelovanja ter analizira vzroke, ki botrujejo sodelovanju. Medobčinsko (ne)sodelovanje brez dvoma predstavlja velik potencial slovenske lokalne samouprave zlasti pri načrtovanju, pa tudi izvajanju širših, regionalnih projektov, ki so danes prej izjema kot pravilo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Urška Remic
E-mail: urska.remic@gov.si

Pri 5. temi je Ministrstvo za javno upravo sofinancer

(Predlagatelj teme je MZI)

5. TEMA: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.3.:

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj učinkovitega Upravljanja z energijo v javnem sektorju

Cilji:

- prispevek k vzpostavitvi sistematičnega pristopa (organizacijske in tehnične rešitve) za izboljšanje delovanja celovitega sistema Upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja, z naslednjimi aktivnostmi:
  - dolgoročna strategija javnega sektorja na področju energetske učinkovitosti,
  - zaveza javnega sektorja k trajnostni energetske politiki za strukturiran pristop upravljanja z energijo (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti),
  - ozaveščanje, svetovanje in izobraževanje deležnikov, ki so del sistema upravljanja z energijo v javnem sektorju (odločevalci, načrtovalci, uporabniki stavbe),
  - spremljanje in ocena ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči kakovostnih energetske podatkov).
  - preučitev in določitev več elementov področja uporabe in obratovanja javnih stavb, ki se lahko, kot primer dobre prakse prenesejo tudi na ostale stavbe (stanovanjski sektor, storitveni sektor
  - s preučitvijo in strokovnimi podlagami za Upravljanje z energijo v javnem sektorju je potrebno:
    - Opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju).
    - Analizirati dosedanje stanje vključenosti javnega sektorja v Sloveniji v sistem upravljanja z energijo na lokalni in nacionalni ravni (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju):
      - potrebno je identificirati težave, ki so značilne za lokalno okolje ter
      - identificirati in vključiti lokalne akterje v oblikovanje navedeno dolgoročno strategijo, energetske politiko in ukrepe.

- Pripraviti osnutek celovite dolgoročne strategije energetske učinkovitosti v javnem sektorju z upoštevanjem:
  - o analizirati stanje rabe energije v celotnem javnem sektorju (v okviru tega ovrednotiti tudi stroškovno);
  - o določiti posebne indikativne cilje za javni sektor za prispevek k zavezujočim nacionalnim ciljem v NEPN-u in v DSEPS-u. Predlog naj vsebuje tudi indikativne sledljive cilje URE in OVE za različne deležnike in vsebinska področja javnega sektorja;
  - o razvoj metodologije in nadgradnja kazalnikov za redno letno spremljanje in poročanje glede zastavljenih ciljev;
  - o analizirati rabo energije in stroške za energijo po posameznih deležnikih javnega sektorja, kjer je mogoče in skupinah deležnikov ter identificirati priložnosti za prihranek energije
  - o zaveze, da vsi javni organi sodelujejo pri vključevanju učinkovitega upravljanja z energijo na vseh ravneh svojega poslovanja, z usklajenimi prizadevanji vlade;
  - o analize strukture javnega stavbnega fonda in njihova namenska raba iz vidika rabe energije na enoto dejavnosti in ne absolutno rabo energije iz leta v leto);
  - o da bo javni sektor uporabil svoja znanja in izkušnje za prevzem vodilne vloge na nacionalni ravni pri uvajanju energetske učinkovitih projektov in pobud;
  - o da bo javni sektor pri reformi javnega sektorja in stroškovno učinkovitem upravljanju energije uporabil pristop, usmerjen v ukrepe in v rezultate. To bo zagotovilo boljšo stroškovno učinkovitost in boljše storitve za državljane;
  - o analizirati vpliv na javni sektor glede novega zakonodajnega paketa „Pripravljeni na 55“, ki predvideva trgovanje z emisijami v dveh novih sektorjih stavb in cestnega prevoza
  - o da bo javni sektor prispeval k razvoju bolj trajnostnega nacionalnega energetskega sistema in zmanjšanju emisij CO₂. To bo spodbudilo čistejšo in bolj zdravo okolje zdaj in za prihodnje generacije (vključevanje obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti);
  - o finančnih mehanizmov za uvajanje energetske učinkovitih ukrepov v javnem sektorju (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti).
- dodatno zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči energetskih podatkov za doseganje podnebnih ciljev):
  - o načrtovanje procesov (priložnost za zmanjšanje energije in CO₂ v življenjskem ciklu je v začetni fazi zasnove novih naložb),
  - o delna in celovita prenova javnih stavb;
  - o gospodarjenje z vodami in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odplakami in čiščenje vode,
  - o ravnanje z odpadki,
  - o daljinsko ogrevanje in hlajenje,
  - o distribucija energije, oskrba z obnovljivimi viri in shranjevanjem energije,
  - o javna razsvetljava;
  - o trajnostni promet;
  - o trajna podpora spremembam vedenja odločevalcev, načrtovalcev, upravljalcev in uporabnikov javnih stavb.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj projekta je prispevek k vzpostavitvi sistematičnega pristopa (organizacijske in tehnične rešitve) za izboljšanje delovanja celovitega sistema Upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja, z naslednjimi aktivnostmi:

- dolgoročna strategija javnega sektorja na področju energetske učinkovitosti,
- zaveza javnega sektorja k trajnostni energetske politiki za strukturiran pristop upravljanja z energijo (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti),

- ozaveščanje, svetovanje in izobraževanje deležnikov, ki so del sistema upravljanja z energijo v javnem sektorju (odločevalci, načrtovalci, uporabniki stavbe),
- spremljanje in ocena ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči kakovostnih energetskega podatkov).

Javni sektor je pomemben gospodarski akter in prispeva okrog 5–10 % skupne porabe končne energije v Uniji⁴. Možnosti za stroškovno učinkovite prihranke še vedno obstajajo v celotnem javnem sektorju tako pri prenovi obstoječih stavb in upravljanju z energijo v njih kot tudi pri prihodnjem naročanju energijsko učinkovitih stavb, izdelkov in storitev.

Javni sektor mora biti zgled učinkovite rabe energije glede stavb (5. in 6. člen Direktive URE) in javnega naročanja (člen 7. Direktive URE). Z učinkovitim izvajanjem teh ukrepov javni sektor prispeva pri doseganju nacionalnih ciljev na področju učinkovite rabe, ki so zapisane v NEPN-u, hkrati pa je pomemben dejavnik pri spodbujanju preusmeritve trga k učinkovitejšim izdelkom, stavbam in storitvam ter pri spreminjanju vedenja državljanov in podjetij pri porabi energije.

Poleg tega se lahko z manjšo porabo energije na podlagi ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti sprostijo javna sredstva za druge namene, saj javni sektor služi širši javnosti - tudi ranljivim državljanom in državljanom, ki jim grozi energijska revščina, s čimer zagotavlja, da v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora ni nihče prezrt.

V juliju 2021 je Evropska Komisija predstavila nov zakonodajni paket „Pripravljeni na 55“ za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 55% do leta 2030 in doseganje podnebno nevtralne Evropske unije do leta 2050. Predlagani so novi stroškovno učinkoviti ukrepi v vseh ustreznih sektorjih, kjer dejavnost vpliva na povpraševanje po energiji, tudi v javnem sektorju:

Predlog prenove Direktive o energetske učinkovitosti:

- zvišuje ambicioznost cilja URE (zavezujoč EU cilj) iz 2018 (32,5%) in sicer na 39% (primarna energija) oz. 36% (končna energija) znižanje glede na projekcije iz 2007. Države članice bodo – podobno kot je to že v primeru OVE ciljev – morale določiti svoj prispevek in ukrepe k skupnemu doseganju cilja Unije. Podobno kot pri OVE, se bo nacionalne prispevke presojalo skozi enotno formulo;
- zamenjuje se izhodiščno leto za projekcije (leto 2020 namesto 2007). Predlog cilja je izražen z najmanj 9 % znižanjem do leta 2030 glede na projekcije iz 2020 (končna poraba energije EU ne bo preseгла 787 Mtoe, poraba primarne energije pa ne več kot 1023 Mtoe);
- predvideva obveznost letnega prihranka energije v višini 1,5 % v vseh sektorjih;
- spodbuja učinkovito rabo in določa ukrepe, ki se širijo na celoten javni sektor:
  - javni sektor mora določiti svoje cilje glede razogljičenja in energetske učinkovitosti, zato mora znižati porabo končne energije za vsaj -1,7% vsako leto. Obveznost lahko izpolni z zmanjšanjem končne porabe energije na katerem koli področju javnega sektorja, vključno s prometom, javnimi stavbami, zdravstvenim varstvom, prostorskim načrtovanjem, gospodarjenjem z vodami in čiščenjem odpadnih voda, ravnanjem z odplakami in čiščenjem vode, ravnanjem z odpadki, daljinskim ogrevanjem in hlajenjem, distribucijo energije, oskrbo in shranjevanjem energije, javno razsvetlavo, načrtovanjem infrastrukture;
  - javni sektor še naprej zagotavlja letno stopnjo potrebne prenove 3 % v zvezi s tlorisno površino stavb, ki so večje od 250 m² uporabne površine. Ta ukrep zagotavlja, da države članice še naprej dajejo zgled z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb na svojem področju, hkrati pa ohranjajo prožnost pri izbiri ukrepov.
  - javni sektor je zavezan k javnim naročilom za zagotavljanje visoke energetske učinkovitosti izdelkov, storitev, gradenj in stavb, ki jih kupijo javni organi, ter za upoštevanje širših trajnostnih, socialnih in okoljskih vidikov ter vidikov krožnega gospodarstva, kjer je to primerno.

Nacionalna obveznost vzpostavitve sistema upravljanja z energijo v stavbah javnega sektorja je določena v 15. členu Zakona o učinkoviti rabi energije (Uradni list RS, št. 158/20) ter podzakonskem

⁴ SWD(2021) 623, oddelek 2.2.2

aktu Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 52/16, 116/20 in 158/20 – ZURE), v nadaljevanju uredba, in določa minimalne vsebine tega sistema, ki so:

- izvajanje energetskega knjigovodstva (zbiranje energetskih podatkov javne stavbe),
- določitev in izvajanje ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije in
- poročanje odgovorni osebi zavezanca o rabi energije, s tem povezanih stroških in izvajanju ukrepov.

Sistem upravljanja z energijo v javnih stavbah vzpostavijo vsi javni organi, ki upravljajo stavbo ali del stavbe, ki ima uporabno površino večjo od 250 m².

Za izvajanje energetskega knjigovodstva je ministrstvo, pristojno za energijo pripravilo spletno aplikacijo za energetskega knjigovodstvo. Prve aktivnosti zbiranja podatkov so se začele izvajati v letu 2018, ko so se registrirali prvi javni zavezanec ter poročali podatke za leto 2017. Podatki so zbrani za leto 2017, 2018, 2019 in 2020.

Ukrep uredbe in izvajanje energetskega knjigovodstva sta pomembni aktivnosti za spremljanje stanja nacionalnega javnega stavbnega fonda (na podlagi rednega, letnega spremljanja stanja lastnosti ovoja in tehničnih sistemov ter meritev rabe energije za modeliranje in analize, za načrtovanje politik in ukrepov ob pogoju, da je izvajanje in posodabljanje podatkov redno).

V okviru Projektne pisarne, ki deluje na Ministrstvu za infrastrukturo je vzpostavljen seznam evidence stavb v upravljanju upravljavcev ožjega javnega sektorja. V okviru projekta LIFE IP Care4Climate pa se je oblikoval seznam stavb širšega javnega sektorja.

Strokovne podlage v okviru tega projekta CRP bodo omogočile sistemsko podporo pri doseganju strateških nacionalnih ciljev na področju upravljanja z energijo, povečanja energetske učinkovitosti, ozaveščenosti lastnikov, kupcev in uporabnikov stavb, ter na področju varovanja okolja, z zmanjševanjem energetskih emisij in energetske revščine.

Strukturiran pristop k upravljanju z energijo je okoljsko in finančno smiselno za vse javne organe, ne glede na velikost njihove porabe energije. Na podlagi najboljše prakse in praktičnih izkušenj iz številnih programov, kot je Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO)50001 standard upravljanja z energijo ali drugi mednarodno priznani sistemi upravljanja z energijo, vključno s sistemi okoljskega upravljanja, npr. EMAS ali ISO14000, bi morali organi javnega sektorja izvajati vsaj obvezne strukturirane ukrepe za upravljanje z energijo:

- o Energetska politika javnega organa - Zavezanost vodstva k razvoju in izvajanju ukrepov energetske učinkovitosti in izpolnjevanju ciljev iz dolgoročne strategije;
- o Imenovanje odločevalca, da prevzame vodilno vlogo pri reševanju upravljanja z energijo v organizaciji, ki bo zagotavljal vodenje in prevzemanje odgovornosti;
- o Energetske snovanje, nadzor, analiza - opredelitev ukrepov in projektov, ki temeljijo na obstoječih podatkih o energetske učinkovitosti (energetski pregled stavb, Re-Co, aplikacija Energetskega knjigovodstva ali ostali energy data management programi);
- o Načrtovanje: poročanje ožjemu vodstvu o strateškem načrtovanju; krepitev zmogljivosti za upravljanje z energijo, financ in človeških virov v pri upravljanju z energijo, načrtovanje; določitev letnih ciljev varčevanja z energijo;
- o Ukrepanje: podpora pri načrtovanju, razvoju in nadzoru projektov; zaveza za izvajanje ukrepov;
- o Pregled: merjenje rezultatov in nenehno izboljševanje energetske učinkovitosti, poročanje podatkov.

Namen oblikovanja CRPa s področja Upravljanja z energijo v javnem sektorju je prispevati k bolj kvalitetnemu načrtovanju in izvajanju celovite energetske politike v javnem sektorju in s tem poskrbeti, da bo tudi javni sektor za pravičen prehod Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo.

V okviru naloge je predvidena preučitev in določitev več elementov področja uporabe in obratovanja javnih stavb, ki se lahko, kot primer dobre prakse prenesejo tudi na ostale stavbe (stanovanjski sektor, storitveni sektor).

Ne smemo pozabiti, da je Upravljanja z energijo v javnem sektorju neposredno povezano s politiko energetske učinkovitosti, ki pa prinaša številne prednosti:

- direktno zmanjšanje porabe fosilnih goriv in zmanjšanje onesnaževanje okolja,
- ohranjanje bivalnega standarda ob zmanjšanju rabe energije ter dvig kvalitete bivanja v javnem sektorju,
- povečanje življenjske dobe naprav in materialov (s pravilno uporabo, vzdrževanjem in rednim servisiranjem ogrevalnih naprav, dodatno toplotno zaščito zunanjih zidov ipd.),
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije ter izrabo domačih virov energije v javnem sektorju,
- preusmeritev toka kapitala na druga področja (npr. posodobitev dejavnosti, nakup učinkovitejših naprav in tehnologij), ki lahko verižno zopet vplivajo na manjšo rabo energije, vzpostavitev proizvodnje novih naprav in sistemov - nova delovna mesta,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- prenos dobre prakse in znanja na ostale sektorje (storitveni in gospodinjiski),
- dobiti pravo oceno stroškov in emisij, ki jih povzroča javni sektor.

S preučitvijo in strokovnimi podlagami za Upravljanje z energijo v javnem sektorju je potrebno:

- Opraviti analizo posameznih rešitev držav članic EU (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju).
- Analizirati dosedanje stanje vključenosti javnega sektorja v Sloveniji v sistem upravljanja z energijo na lokalni in nacionalni ravni (raziskava ovir in primeri dobre prakse upravljanja z energijo v javnem sektorju):
  - potrebno je identificirati težave, ki so značilne za lokalno okolje ter
  - identificirati in vključiti lokalne akterje v oblikovanje navedeno dolgoročno strategijo, energetske politiko in ukrepe.
- Pripraviti osnutek celovite dolgoročne strategije energetske učinkovitosti v javnem sektorju z upoštevanjem:
  - analizirati stanje rabe energije v celotnem javnem sektorju (v okviru tega ovrednotiti tudi stroškovno);
  - določiti posebne indikativne cilje za javni sektor za prispevek k zavezujočim nacionalnim ciljem v NEPN-u in v DSEPS-u. Predlog naj vsebuje tudi indikativne sledljive cilje URE in OVE za različne deležnike in vsebinska področja javnega sektorja;
  - razvoj metodologije in nadgradnja kazalnikov za redno letno spremljanje in poročanje glede zastavljenih ciljev;
  - analizirati rabo energije in stroške za energijo po posameznih deležnikih javnega sektorja, kjer je mogoče in skupinah deležnikov ter identificirati priložnosti za prihranek energije
  - zaveze, da vsi javni organi sodelujejo pri vključevanju učinkovitega upravljanja z energijo na vseh ravneh svojega poslovanja, z usklajenimi prizadevanji vlade;
  - analize strukture javnega stavbnega fonda in njihova namenska raba iz vidika rabe energije na enoto dejavnosti in ne absolutno rabo energije iz leta v leto);
  - da bo javni sektor uporabil svoja znanja in izkušnje za prevzem vodilne vloge na nacionalni ravni pri uvajanju energetske učinkovitih projektov in pobud;
  - da bo javni sektor pri reformi javnega sektorja in stroškovno učinkovitem upravljanju energije uporabil pristop, usmerjen v ukrepe in v rezultate. To bo zagotovilo boljše stroškovno učinkovitost in boljše storitve za državljane;

- analizirati vpliv na javni sektor glede novega zakonodajnega paketa „Pripravljeni na 55“, ki predvideva trgovanje z emisijami v dveh novih sektorjih stavb in cestnega prevoza
- da bo javni sektor prispeval k razvoju bolj trajnostnega nacionalnega energetskega sistema in zmanjšanju emisij CO₂. To bo spodbudilo čistejše in bolj zdravo okolje zdaj in za prihodnje generacije (vključevanje obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti);
- finančnih mehanizmov za uvajanje energetske učinkovitih ukrepov v javnem sektorju (razvoj standardiziranih in komplementarnih ukrepov upravljanja z energijo v javnem sektorju in posledična sposobnost dokazovanja stroškovne učinkovitosti).

Z nalogo se želi dodatno zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov upravljanja z energijo v javnem sektorju (izkoriščanje moči energetskih podatkov za doseganje podnebnih ciljev):

- načrtovanje procesov (priložnost za zmanjšanje energije in CO₂ v življenjskem ciklu je v začetni fazi zasnove novih naložb),
- delna in celovita prenova javnih stavb;
- gospodarjenje z vodami in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odplakami in čiščenje vode,
- ravnanje z odpadki,
- daljinsko ogrevanje in hlajenje,
- distribucija energije, oskrba z obnovljivimi viri in shranjevanjem energije,
- javna razsvetljava;
- trajnostni promet;
- trajna podpora spremembam vedenja odločevalcev, načrtovalcev, upravljalcev in uporabnikov javnih stavb.

Cilj spremljanja in analiziranja podatkov je, da so čim bolj transparentni, ažurni, kakovostni in pregledni, kajti na podlagi teh podatkov bodo izračunane vračilne dobe ukrepov v URE in OVE zanesljivejše. Ti podatki bodo zagotovili tudi kakovostnejše energetske preglede ter bodo dobro izhodišče za izvajanje energetskega pogodbeništvaja; javni partner se bo lahko bolje pogajal v okviru oblikovanja pogodb javno-zasebnega partnerstva pri energetske obnovi stavb. Podatki bodo pomembni za spodbujanje večje rabe obnovljivih virov energije v stavbah javnega sektorja (obstoječe stanje in potenciali).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- pristojne lokalne skupnosti za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu,
- pristojni upravljalci stavb v uporabi državnih organov, samoupravnih lokalnih skupnosti, javnih zavodov, javnih gospodarskih zavodov, javnih skladov, javnih agencij in ustanov, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali samoupravna lokalna skupnost,
- izvajalci ukrepov, ki so povezani s sistemom upravljanja z energijo v javnem sektorju,
- lokalne energetske agencije,
- službam za pomoč pri oblikovanju energetske politike javnega sektorja in ukrepov,
- več drugih deležnikov, katerih se področje dotika.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
 (25% MZI, 25% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tina Žumer (ali mag. Erik Potočar)

E-mail: tina.zumer@gov.si (ali erik.potocar@gov.si)

12. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zdravje

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje in prostor (pri temah 1.1.2., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7.)**

1. TEMA: Odzivnost odraslih prebivalcev na preventivne javnozdravstvene programe in vzroki za razlike

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.1.:

Naslov teme: Odzivnost odraslih prebivalcev na preventivne javnozdravstvene programe in vzroki za razlike

Cilja:

- raziskava na reprezentativnem vzorcu odraslih prebivalcev Slovenije in Poročilo o opravljeni raziskavi z analizo stanja o prepoznavnosti in udeležbi v preventivnih programih in o dejavnikih, ki vplivajo na spremembo vedenja in zdrav življenjski slog; raziskava bo zajela različne segmente prebivalcev;
- predlog ukrepov za nadaljnjo implementacijo komunikacijske strategije preventivnih programov.

Podrobnejša obrazložitev:

Gre za izredno aktualno temo, saj se je v času epidemije še bolj izrazito pokazalo, da ne razumemo, kako ljudje sploh razmišljajo in se odločajo o svojem zdravju. Namen je torej razumevanje posameznika in njegovega odnosa do (duševnega) zdravja in (ne)zdravega življenjskega sloga. Zvišanje prepoznavnosti in udeležbe v preventivnih programih za preprečevanje in obvladovanje kroničnih bolezni ter duševnih motenj, še posebej za najbolj ranljive prebivalce. Preventivni programi, ki so osredotočeni na najbolj ranljive skupine ljudi s prisotnimi številnimi dejavniki tveganja za razvoj kroničnih bolezni in duševnih motenj, morajo optimizirati pristope h komuniciranju in oblikovanju za posameznika relevantnih, prepričljivih in privlačnih ponudb. Z vidika osredotočenja na prakse, vrednote in potrebe posameznikov bi bila to v Sloveniji prva raziskava, ki bi raziskala ključne vzroke za nizek nivo prepoznavnosti preventivnih programov ter posledično slabo udeležbo v njihovih aktivnostih med odraslo populacijo v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Gobec

E-mail: mojca.gobec@gov.si

2. TEMA: Priprava kazalnikov za oceno preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost v odprtem prostoru

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.2.:

Naslov teme: Priprava kazalnikov za oceno preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost v odprtem prostoru

Cilji:

- dopolnitev teoretičnih in praktičnih izhodišč obravnave prostorskih dejavnikov za zdravo in aktivno življenje z vidika analize domačih in mednarodnih raziskav v povezavi z pandemijo Covid-19;
- priprava in testiranje meril in kazalnikov za oceno preskrbljenosti teh prostorov za aktivni življenjski slog v naseljih, na podlagi prostorskih dejavnikov in na primeru najmanj dveh izbranih občin (od tega vsaj ena mestna občina);
- opredelitev tipa in nivoja prostorskih podatkov za uporabo kazalnikov, analiza obstoječih možnosti njihovega zajema, preveritev njihove dostopnosti, kakovosti in izračunljivosti zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti;
- priprava predlogov za izboljšanje dostopnosti prebivalcev do zelenih površin v naselju;
- priprava orodja za evalvacijo ustreznosti planiranih in obstoječih prostorskih pogojev občin za zdrav življenjski slog;
- priprava in utemeljitev predloga za vključitev opredeljenih kazalnikov med Kazalnike zdravja v občini;
- priprava predloga nadgradnje zajema prostorskih podatkov za potrebe izračuna in uporabe kazalnikov v natančnosti primerni za uporabo na ravni naselja.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava meril in kazalnikov ter metodologije za oceno in preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami in drugimi odprtimi prostori, ki bodo omogočili in spodbudili zdrav življenjski slog prebivalcev.

Vsak prebivalec Slovenije naj bi imel enakovredne možnosti za gibanje na prostem, aktiven življenjski slog in s tem ohranjanje in izboljšanje svojega zdravja. Vendar pa so prostorski pogoji slovenskih občin in naselij v tem pogledu zelo različni, kar se je še posebno izrazito pokazalo v času omejitev zaradi pandemije Covid-19. Občine kakovosti načrtovanja zelenih površin in odprtega prostora na sploh, posvečajo zelo različno mero pozornosti in tudi nimajo primerljivih orodij za oceno in spremljanje svojega stanja na tem področju. Za izboljšanje prostorskih pogojev za gibanje prebivalcev se občine zelo pogosto tudi poslužujejo poenostavljenih in zgolj na videz učinkovitih rešitev kot so na primer fitness-točke, s katerimi v resnici ne dosegajo populacije in splošnega izboljšanja stanja. Raziskava bi na podlagi že izdelanih mednarodnih in domačih strokovnih podlag in smernic za vzpostavljanje prostorskih pogojev za zdrav življenjski slog, merili za načrtovanje zelenih površin v naseljih iz Priročnika Zeleni sistem v mestih in naseljih (MOP, 2020), ter novih spoznanj in izkušenj povezanih s pandemijo, utemeljila potrebo in možnosti uvedbe in uporabe kazalnikov za ocenjevanje in spremljanje stanja na tem področju. Preverila bi tudi dostopnost in kakovost za to potrebnih prostorskih podatkov na ravni naselij in pripravila predlog nadgradnje njihovega zajema na lokalnem nivoju. S pripravo izračunljivih kazalnikov in metodologije njihove uporabe, bi občinam omogočila celovito evalvacijo stanja o preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost, vpogled v šibke točke in pomanjkljivosti in s tem tudi pripravo ustreznih medsektorsko povezanih ukrepov. S skupnimi kazalniki na nivoju Slovenije oziroma njihovo vključitvijo med Kazalnike zdravja v občini bi tudi omogočili primerjavo med občinami in s tem dodatno spodbudili občine k izboljšanju konkretnih prostorskih pogojev za aktivni življenjski slog ter s tem javno zdravje prebivalcev.

Navedeni cilji prispevajo k uresničevanju »Cilja 3: Zdravje in dobro počutje« Agende 2030 za trajnostni razvoj in Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (ReNPPTDZ) ter k uresničevanju cilja Kakovostno življenje v urbanih območjih in na podeželju (Prioriteta P6: povečanje privlačnosti mest za bivanje) iz osnutka Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(25% MZ, 25% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Breda Kralj (MZ)
E-mail: breda.kralj@gov.si

Ime in priimek: Tomaž Miklavčič (MOP)
E-mail: tomaz.miklavcic@gov.si

3. TEMA: Evolucija odnosa družbe do konoplje v zadnjih 20 letih s ključnimi dejavniki

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.3.:

Naslov teme: Evolucija odnosa družbe do konoplje v zadnjih 20 letih s ključnimi dejavniki

Cilji:

- sistematični pregled in analiza objav glede rastline konoplja v slovenskem strokovnem in znanstvenem tisku (članki, razprave, zborniki, druge relevantne objave), njihova kronološka umestitev in sistematizacija z vidika meta vsebin – glavna spoznanja, priporočila z vidika javnega zdravja in mednarodni referenčni okvir (najpomembnejše študije in analize na katere se avtorica oziroma avtor referira);
- sistematični pregled in analiza političnih iniciativ glede rastline konoplja v Državnem zboru RS;
- sistematični pregled medijskih objav (časopisnih člankov, radijskih oddaj, televizijskih prispevkov; spletnih objav in drugih medijev), v katerih so bila izražena mnenja in stališča glede rastline konoplja, predvsem glede njenih psihoaktivnih učinkovin (rastlina, kanabisova smola, ekstrakti in tinkture iz kanabisa oziroma kanabisove smole);
- priprava arhiva strokovnih objav, političnih iniciativ in medijskega poročanja o konoplji za obdobje 2000 – 2020 (kronološki pregled objav, iniciativ in poročanja), njihova sistematizacija z vidika meta vsebine – prevladujoči diskurz, vsebine, najpomembnejši in najpogostejši deležniki;
- kronološka analiza in primerjava poglobljenih trendov glede objav, političnih iniciativ in medijskega poročanja – kdaj so se uveljavile določene vsebine, kakšna je bila njihova utemeljitev (znanstvena dokazljivost), kako so se do teh vsebin opredeljevali preostali deležniki ter strokovna in laična javnost;
- trendi v zaznavanju dostopnosti, (ne)škodljivosti in razširjenosti uporabe konoplje med šolajočo se mladino (osnovna šola, srednja šola, visoko šolstvo) in njihova umestitev v mednarodni prostor (primerjava kazalnikov z drugimi EU državami);
- izvedba kvalitativne raziskave (fokusne skupine) s predstavniki različnih družbenih skupin glede odnosa družbe do konoplje v zadnjih 20 letih in o zaznanih posledicah tega odnosa ter potrebah in možnostih vključevanja javnozdravstvenega vidika v znanstveni, politični in medijski diskurz o konoplji;
- izvedba mednarodnega strokovnega posveta s predstavniki ministrstev, predstavniki politične javnosti, predstavniki medijev in nevladnih organizacij o potrebah in možnostih vključevanja javnozdravstvenega vidika v in širši javni diskurz o konoplji;

- priprava smernic in priporočil za poročanje in medijski in javni diskurz o konoplji in drugih prepovedanih drogah, ki bo temeljil na znanstveno dokazljivih ugotovitvah in zadnjih spoznanjih na področju javnega zdravja;
- javna predstavitev smernic širši zainteresirani javnosti in vsem najpomembnejšim deležnikom in izdaja smernic in priporočil v tiskani in spletni različici;
- Poročilo o izsledkih kvalitativne raziskave in glede odnosa družbe do konoplje v zadnjih 20 letih in o zaznanih posledicah tega odnosa ter potrebah in možnostih vključevanja javnozdravstvenega vidika v znanstveni, politični in medijski diskurz o konoplji;
- smernice in priporočila glede medijskega poročanja o konoplji in drugih prepovedanih drogah in vsebinah s področja javnega zdravja, ki jih je ob tem potrebno izpostaviti;
- arhiv strokovnih in znanstvenih objav, političnih iniciativ in medijskega poročanja s področja konoplje za obdobje 2000 – 2020;
- poročilo o zaključkih mednarodnega strokovnega posveta s ključnimi deležniki o potrebah in možnostih vključevanja javnozdravstvenega vidika v širši družbeni diskurz o konoplji;
- kvalitativna analiza diskurzivnih trendov glede konoplje in njihova razčlenitev na ravni meta kazalnikov.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava celovitega pregleda odnosa slovenske družbe do rastline konoplja v zadnjih dvajsetih letih, tj. v obdobju od leta 2000 do danes, s posebnim poudarkom na analizi reprezentacije konoplje v različnih družbenih strukturah ter diskurzu, ki se je v javnostih (politični, laični, zdravstveni, medijski, med bolniki, med mladimi) v zvezi s tem uveljavil; analiza diskurzov z vidika znanstvene (ne)utemeljenosti in dokazljivosti prepričanj glede neškodljivosti oz. vsestranske zdravilnosti ter vpliva na javno zdravje slovenske družbe.

Podatki mednarodnih raziskav, kot sta HBSC 2018 in ESPAD 2019 kažejo, da se mladostniki iz Slovenije po uporabi psihoaktivnih snovi, kot so kanabis, nekatere druge prepovedane droge in alkohol uvrščajo krepko nad povprečje vrstnikov iz drugih držav. Raziskava ESPAD 2019 je pokazala, da je kanabis med mladostniki percipiran kot najbolj dostopna prepovedana droga saj zanj v povprečju 32-odstotkov vprašanih mladih ocenjuje, da je lahko dostopen. Na Nizozemskem, Danskem, Češkem, v Sloveniji in na Slovaškem pa je ta delež nadpovprečno visoko (med 45 in 51-odstotki). Prav tako Slovenija spada med države z najvišjim deležem visoko tvegane uporabe kanabisa med mladimi. Za Francijo (7,3-odstotka), Nemčijo (7-odstotkov) in Češko (6,4-odstotka) je med anketiranimi državami Slovenija na četrtem mestu z 6,3-odstotno visoko tvegano uporabo kanabisa med mladimi.

Po podatkih raziskave MOND 2017, narejene med dijaki, ki se udeležujejo maturantskih izletov, sta slabi dve tretjini (64,4 %) dijakov že kdaj v življenju poskusili konopljo. V primerjavi z raziskavo pred desetimi leti (MOND 2007 je prišlo do velikega porasta razširjenosti uporabe konoplje med dijaki, ki se udeležujejo maturantskih izletov (iz 46, 6 na 64, 4 %). Konoplja je najbolj razširjena droga med prebivalci Slovenije, še posebej med mladimi.

Konoplja ostaja najbolj široko uporabljena prepovedana droga v Evropi, kot je razvidno iz podatkov o razširjenosti uporabe, zasegih in novih zahtevah po zdravljenju. Ocenjuje se, da je okoli 15% prebivalcev EU starih med 15 -34 let uporabilo konopljo v preteklem letu.

Po podatkih Nacionalne raziskave o uporabi prepovedanih drog, konoplje v zdravstvene namene in zlorabe zdravil na recept med prebivalci Slovenije iz leta 2018 je konopljo kadarkoli v življenju uporabilo 280.700 oziroma 20,7% prebivalcev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Anej Korsika Knific

E-mail: anej.korsika-knific@gov.si

4. TEMA: Vloga zdravstvene dejavnosti pri prepoznavi, preprečevanju in obravnavi težav v duševnem zdravju pri migrantih in beguncih

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.4.:

Naslov teme: Vloga zdravstvene dejavnosti pri prepoznavi, preprečevanju in obravnavi težav v duševnem zdravju pri migrantih in beguncih

Cilji:

- proučiti obseg, vrsto in dejavnike tveganj za težave v duševnem zdravju med begunci in migranti. Pri tem je pomembno proučiti dejavnike tveganja, ki se nanašajo na življenje pred migracijo, med samo migracijo in izkušnjo po migraciji. V tem oziru nas bo zanimal tako širši socio-ekonomski kontekst beguncev in migrantov kot tudi zakonodajni in politični okvir, ki ureja dostopnost in organiziranost zdravstvene dejavnosti v Sloveniji;
- zbrati primere dobrih praks iz drugih držav in regij na področju preprečevanja, prepoznave in obravnave težav v duševnem zdravju beguncev in migrantov v okviru zdravstvene in sorodnih (socialno-varstvenih) dejavnosti;
- pričakovani rezultati: Priporočila in primeri dobrih praks za:
  1. izboljšano prepoznavo in obravnavo težav v duševnem zdravju beguncev in migrantov v okviru zdravstvene dejavnosti in širše s primeri dobrih praks v nacionalnem in v mednarodnem merilu, ki bodo v oporo tudi zdravstvenim delavcem, ki se pri svojem delu srečujejo z migranti in begunci;
  2. (2) oblikovanje (javno)zdravstvenih politik na tem področju;
  3. (3) zmanjševanje javnozdravstvenega bremena, ki ga težave v duševnem zdravju predstavljajo za državo in lokalne skupnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je posnetek stanja na področju skrbi za duševno zdravje beguncev in migrantov z vidika dejavnikov tveganj ter zakonodajnih in političnih okvirjev, ki urejajo to področje in mednarodna primerjava javnozdravstvenih ukrepov na področju obravnave duševnega zdravja beguncev in migrantov.

Kljub povečevanju števila migrantov v svetovnem merilu in ranljivosti migrantov in beguncev za težave v duševnem zdravju zaradi negotovega pravnega statusa, diskriminacije, jezikovnih, kulturnih in ekonomskih dejavnikov in ovir, ostajajo obstoječe evidence o storitvah za preprečevanje, prepoznavo in obravnavo njihovih težav v duševnem zdravju kot tudi o prevalenci tovrstnih težav med to skupino prebivalstva skromne. Omenjeno velja tudi za Slovenijo, kjer imamo na voljo nabor raziskav o tveganjih za težave v duševnem zdravju beguncev, manj pa je znanega o drugih, četudi številčnejših skupinah migrantov. Težave v duševnem zdravju migrantov in beguncev so različni deležniki in mednarodne organizacije, kot so WHO, IOM in UNHCR, prepoznali kot pomemben javnozdravstveni problem, ki se ne izraža le v praviloma slabšem dostopu do služb na področju duševnega zdravja in nižji kvaliteti življenja, temveč tudi v naraščajočih stroških za zdravstveno in drugo obravnavo te skupine prebivalstva. Četudi je zdravstveni sektor le eden od akterjev na tem področju, saj je v svetovnem merilu uveljavljen medsektorski in večsektorski pristop k omenjeni problematiki, pa je njegova vloga

pri prepoznavi in obravnavi ključnega pomena. Kljub temu so raziskave na tem področju prepoznale številne ovire, kot so prepozno iskanje pomoči, zdravstvene obravnave, ki niso prilagojene jezikovnim in kulturnim značilnostim migrantov, slab dostop do zdravstvenih služb in pomanjkanje znanja in veščin med zdravstvenimi delavci o omenjeni temi, ki otežujejo prepoznavo in obravnavo omenjene problematike v zdravstveni dejavnosti.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Nadja Čobal
E-mail: nadja.cobal@gov.si

5. TEMA: Ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti hišnega vodovodnega omrežja (HVO)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.5.:

Naslov teme: Ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti hišnega vodovodnega omrežja (HVO)

Cilji:

- zbrati in ovrednotiti podatke o ugotovljenih neskladnostih v monitoringu pitne vode v zadnjih petih letih, ki so posledica HVO(s poudarkom na svincu);
- zbrati in ovrednotiti podatke o preskušanih pitne vode na parametra svinca in legionela, ki so jih v zadnjih petih letih izvedli upravljavci vodovodov in lastniki oziroma upravniki javnih objektov;
- zbrati in analizirati podatke o uporabljenih materialih in izdelkih za HVO v objektih v javni rabi v Sloveniji;
- raziskati povezave med materiali in izdelki, ki so vgrajeni v HVO in rezultati preskušanj;
- zbrati in analizirati podatke o uporabljenih načinih preprečevanja onesnaženja pitne vode z legionelo v HVO v Sloveniji;
- strokovno preveriti možnost dodatnega tveganja za onesnaženje pitne vode zaradi HVO ter predlagati ukrepe za obvladovanje takega tveganja;
- pripraviti predlog ciljnih preskušanj pitne vode na vsebnosti svinca in legionele ter morebitnih drugih relevantnih onesnaževal;
- izdelati splošno oceno tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji;
- pripraviti predlog splošnega načrta obvladovanja tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava analize tveganja pitne vode zaradi hišnega vodovodnega omrežja (HVO) in z njim povezanimi proizvodi in materiali v Sloveniji s poudarkom na svincu in legioneli ter priprava splošne ocene tveganja in načrta obvladovanja tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO.

Januarja 2021 je stopila v veljavo prenovljena EU Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (direktiva o pitni vodi),

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SL>),

ki jo je potrebno prenesti v naš pravni red v 2. letih. Direktiva o pitni vodi določa roke, v katerem je potrebno prvič izdelati oceno tveganja in upravljanje tveganja v celotni oskrbovalni verigi, od

prispevna območja, črpališča, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe pitne vode. To pomeni, da je potrebno izdelati tudi oceno tveganja HVO.

Ocena tveganja HVO vključuje splošno analizo morebitnih tveganj, povezanih s HVO ter z njimi povezanimi proizvodi in materiali in spremljanje parametrov svinec in legionela v prostorih, v katerih so bila med splošno analizo ugotovljena posebna tveganja.

Direktiva o pitni vodi predvideva, da se za zmanjšanje tveganja, povezanega s pitno vodo v HVO, sprejmejo določeni ukrepi, kot so:

- spodbujanje lastnikov javnih in zasebnih prostorov, naj izvedejo oceno tveganja HVO;
- obveščanje uporabnikov pitne vode ter lastnikov javnih in zasebnih prostorov o ukrepih za odpravo ali zmanjšanje tveganja neskladnosti pitne vode zaradi HVO;
- svetovanje uporabnikom pitne vode glede pogojev za zaužitje in uporabo pitne vode ter glede možnih ukrepov za preprečitev ponovne pojavitve tveganj;
- spodbujanje usposabljanja za vodovodne inštalaterje in druge strokovnjake, ki se ukvarjajo s hišnimi vodovodnimi omrežji ter vgradnjo gradbenih proizvodov in materialov, ki prihajajo v stik s pitno vodo;
- pri legioneli, zagotovitev, da so vzpostavljeni učinkoviti nadzorni ukrepi ter ukrepi upravljanja, ki so sorazmerni s tveganjem, za preprečitev in obravnavanje morebitnih izbruhov bolezni,
- pri svincu, če je to ekonomsko in tehnično izvedljivo, izvajanje ukrepov za nadomestitev komponent, izdelanih iz svinca, v obstoječih HVO.

V okviru predlagane teme se načrtujejo sledeči izdelki:

- Poročila o zbranih podatkih o onesnaženosti pitne vode s svincem in legionelo;
- Poročilo o uporabljenih materialih in izdelkih v HVO;
- Splošna ocena tveganja za zdravje ljudi glede na lastnosti HVO v Sloveniji;
- Splošni načrt obvladovanja tveganja za onesnaženje pitne vode zaradi HVO;
- Predlog ciljnih preskušanj pitne vode na vsebnosti svinca in legionele ter morebitnih drugih relevantnih onesnaževal.

Rezultati oziroma izdelki tega projekta bodo služili predvsem lastnikom oziroma upravnikom objektov za individualno izdelavo ocene tveganja in za izvajanje ukrepov za obvladovanje ter zmanjšanje tveganja onesnaženja pitne vode zaradi HVO.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(35% MZ, 15% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Martin Kavka (MZ)
E-mail: Martin.kavka@gov.si

Ime in priimek: Mojca Aljančič (MOP)
E-mail: mojca.aljancic@gov.si

6. TEMA: Ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.6.:

Naslov teme: Ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji

Cilji:

- sistematično zbrati podatke ugotovljenih vrednostih za posamezen kemijski parameter v posameznem vodnem viru, ki se uporablja za manjši ali srednje velik sistem za oskrbo s pitno vodo (sistemi, ki oskrbujejo med 50 in 5000 uporabnikov pitne vode), in na samih mestih uporabe v navedenih sistemih (monitoring virov pitne vode in monitoring pitne vode na mestih uporabe, notranji nadzor upravljavcev vodovodov, druga preskušanja) za obdobje zadnjih petih let;
- ugotoviti trende vrednosti posameznih parametrov v pitni vodi;
- ugotoviti področja virov in uporabe pitne vode, kjer podatkov o kemijski onesnaženosti sploh ni oziroma jih je premalo glede na potencialna tveganja (obstoj industrije, odlagališča odpadkov, intenzivno kmetijstvo);
- prikazati zbrane in analizirane podatke o kemijski onesnaženosti pitne vode v informacijskem sistemu oziroma ustvariti ustrezno povezljivost različnih baz podatkov;
- izvesti splošno oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji;
- pripraviti sistematičen predlog načrta nadaljnjih preskušanj pitne vode na posameznih malih in srednje velikih oskrbovalnih območjih glede na zahteve iz evropske direktive o pitni vodi in glede na izdelano splošno oceno tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijskega onesnaženja pitne vode v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava celovite analize podatkov o kemijski onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo (sistemi, ki oskrbujejo od 50 do 5000 uporabnikov pitne vode) v Sloveniji ter izdelava splošne ocene tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na teh sistemih.

Spremljanje kemijske onesnaženosti pitne vode se v Sloveniji izvaja z državnim monitoringom pitne vode na pipah uporabnikov in notranjim nadzorom pri upravljavcih vodovodov. Poleg tega se izvaja tudi spremljanje kemijskega stanja podzemne in površinske vode, ki lahko služi kot vir pitne vode. Glede na dejstvo, da je kemijskih onesnaževal zelo veliko in se pojavljajo vedno nova ter ob upoštevanju dejstva, da je samo preskušanje pitne vode na kemijske parametre zlasti za male in srednje velike vodovodne sisteme cenovno zelo zahtevno, je potrebno biti pri načrtovanju preskušanj zelo racionalen in sistematičen ter hkrati upoštevati vsa tveganja za zdravje ljudi, ki so prisotna na posameznem sistemu za oskrbo s pitno vodo in pripadajočem vodnem viru.

Januarja 2021 je stopila v veljavo prenovljena EU Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (direktiva o pitni vodi),

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SL>),

ki jo je potrebno prenesti v naš pravni red v 2 letih. Direktiva o pitni vodi določa roke, v katerem je potrebno prvič izdelati oceno tveganja in upravljanje tveganja v celotni oskrbovalni verigi, od prispevnega območja, črpališča, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe pitne vode.

V Sloveniji ni popolnih podatkov o morebitni kemijski onesnaženosti pitne vode v manjših in srednje velikih virih pitne vode oziroma v sistemih za oskrbo s pitno vodo, ki oskrbujejo manjša in srednje velika naselja. Preskušanje pitne vode na številne kemijske parametre predstavlja izredno velik strošek. V

takih primerih je zato pomembno, da se izdelata temeljita splošna ocena tveganja za zdravje ljudi in izvaja le tista preskušanja, ki so nujno potrebna, da se zagotavlja zdravstveno ustrezna in skladna pitna voda.

V okviru predlagane teme se načrtujejo sledeči izdelki:

- Zbirka podatkov o kemijski onesnaženosti pitne vode na malih in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo (v povezavi s pripadajočim vodnim virom) v Sloveniji;
- Splošna ocena tveganja za zdravje ljudi zaradi kemijske onesnaženosti pitne vode na manjših in srednje velikih sistemih za oskrbo s pitno vodo v Sloveniji;
- Predlog načrta nadaljnjih preskušanj pitne vode glede na zahteve iz evropske direktive o pitni vodi in glede na izdelano splošno oceno tveganja na manjših in srednje velikih oskrbovalnih območjih v Sloveniji zaradi kemijskega onesnaženja pitne vode;
- Nadgrajen informacijski sistem pitne vode v Sloveniji, ki bo omogočal enostaven dostop do vseh podatkov, ki so relevantni za stalno dopolnjevanje ocene tveganja za onesnaženje pitne vode na posameznem sistemu za oskrbo s pitno vodo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(35% MZ, 15% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Martin Kavka (MZ)
E-mail: martin.kavka@gov.si

Ime in priimek: Mojca Aljančič (MOP)
E-mail: mojca.aljancic@gov.si

7. TEMA: Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh: modelna študija na primeru cementarne Salonit Anhovo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.7.:

Naslov teme: Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh: modelna študija na primeru cementarne Salonit Anhovo

Cilji:

- z uporabo dostopnih okoljskih podatkov o kakovosti zunanjega zraka, stanja voda in stanja tal ter dostopnih zdravstvenih podatkov na obravnavanem območju v okolici cementarne Salonit Anhovo (v nadaljevanju: na modelnem območju) ugotoviti povezavo med obratovanjem cementarne Salonit Anhovo na zdravstveno stanje prebivalcev. Pri tem je treba ugotoviti časovno in prostorsko analizo povezanosti med okoljskimi in zdravstvenimi podatki na populacijski ravni;
- v kolikor obstoječi okoljski podatki iz prejšnjega odstavka niso zadostni se izvedejo dodatna vzorčenja in analize okoljskih vzorcev (pilotna raziskava);
- izdelati je treba tudi oceno tveganja izpostavljenosti prebivalcev okoljskim dejavnikom in vpliv na njihovo zdravje;
- eden izmed ciljev je ugotoviti obseg območja vpliva Salonita Anhovo, na kakovost zunanjega zraka, pri čemer se uporabljajo ustrezni disperzijski modeli širjenja onesnaženosti zraka;
- na podlagi rezultatov študije se podajo ugotovitve za izboljšanje stanja okolja in zdravja.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je razviti na podatkih temelječ model za oceno potencialnega vpliva obratovanja Cementarne Salonit Anhovo na zdravje pri prebivastvu. Zajame se potencialno območje vpliva cementarne Salonit Anhovo na kakovost zunanjega zraka, stanja voda in stanja tal.

V Cementarni Anhovo se izvaja proizvodnja cementa pri čemer se skladno z BAT tehnikami proizvodnje cementa kot energent uporabljajo poleg fosilnih goriv tudi predhodno obdelani odpadki.

V zadnjem desetletju je bilo objavljenih več sistematičnih preglednih člankov in meta-analiz, ki so se osredotočile na proučevanje vpliva proizvodnje cementa, na zdravje okoliškega prebivalstva. Študije navajajo najpogostejša opazovana onesnaževala, zdravstvene izide in potencialne moteče dejavnike, ki jih je potrebno upoštevati v analizi povezanosti med opazovanimi izidi.

Za pripravo študije z ciljem ugotoviti stanja okolja in zdravja na modelnem območju so potrebni dostopni in kakovostni okoljski podatki. V nalogi je treba:

- uporabiti obstoječe okoljske podatke zbrane z obratovalnimi monitoring in monitoringi stanja okolja ter morebitne ostale študije, raziskave, če so na voljo;
- izvesti dodatne meritve stanja okolja z uporabo metodologij predpisanih za izvajanje monitoringa okolja, kot je določen v Zakonu o varstvu okolja, v kolikor obstoječi okoljski podatki ne zadostujejo;
- s pomočjo disperzijskih modelov, v katerih se uporabijo pomembni izpusti iz naprave z upoštevanjem metodologije izračuna iz Priloge 6 Uredbe o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja (Uradni list RS, št. 31/07 s spremembami) določiti potencialno območje vpliva cementarne Salonit Anhovo na okolje in zdravje.

Poleg tega je pomembno opredeliti vrzeli na področju rutinskega zbiranja okoljskih podatkov za povezovanje z zdravstvenimi izidi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(30% MZ, 20% MOP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Marjeta Recek

E-mail: marjeta.recek@gov.si

mag. Nataša Žitko Štemberger (MOP)

natasa.zitko-stemberger@gov.si

8. TEMA: Novi trendi na področju kajenja po uveljavitvi zakonodaje iz leta 2017 s predlogi za ukrepanje s poudarkom na neenakostih

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.8.:

Naslov teme: Novi trendi na področju kajenja po uveljavitvi zakonodaje iz leta 2017 s predlogi za ukrepanje s poudarkom na neenakostih

Cilji:

- zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav glede novih ukrepov nadzora nad tobakom (strategije za končanje epidemije tobaka oziroma "endgame" strategije) za doseganje cilja Slovenija brez tobaka 2040 in priprava predlogov ukrepanja;
- izvesti kvantitativno raziskavo med mladostniki o učinkih zakonodaje (4. val raziskave o vrednotenju učinkov ZOUTPI) in podpora morebitnim novim ukrepom;
- izvesti kvantitativno raziskavo med odraslimi o učinkih zakonodaje in podpora morebitnim novim ukrepom (zunaj izvajalec raziskave);
- pripraviti pregled dostopnih podatkov o obsegu uporabe novih in porajajočih se tobačnih in nikotinskih izdelkov v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih, tudi glede neenakosti v uporabi, ter analize trendov v uporabi;
- izvesti kvalitativne raziskave (fokusne skupine) med mladimi in odraslimi za pridobitev stališč, prepričanj, zaznav, znanja, razlogov za uporabo, načina uporabe, zaznanih škodljivih učinkov, situacij ob uporabi, pristopih tobačne industrije k promociji teh izdelkov;
- zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav glede regulacije teh izdelkov;
- zbrati in pregledati najnovejšo dostopno pregledno literaturo o vplivu teh izdelkov na zdravje;
- pripraviti pregled dostopnih podatkov o neenakostih v kajenju v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih za identifikacijo najranljivejših skupin ter analize trendov;
- zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav za zmanjševanje neenakosti v kajenju;
- pripraviti pregled dostopnih podatkov o neenakostih v izpostavljenosti tobačnemu dimu v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih za identifikacijo najranljivejših skupin ter analize trendov;
- izvesti raziskavo o delovanju občin v Sloveniji na področju zmanjševanja izpostavljenosti tobačnemu dimu in prepoznati dobre prakse širitve števila okolij brez tobačnega dima v lokalnem okolju v Sloveniji;
- izvesti kvalitativno raziskavo (fokusne skupine) o izpostavljenosti aerosolu povezanih izdelkov v domačem okolju;
- zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav za zmanjševanje neenakosti v izpostavljenosti tobačnemu dimu;
- pripraviti skupno poročilo analiz in pregledov literature s predlogi ukrepov;
- pripraviti gradiva in komunikacijska orodja ter izvesti izobraževanja za različne ciljne populacijske skupine (zdravstveni delavci, pedagoški delavci, starši mladoletnih otrok, politični odločevalci, mediji, družbeni mediji in drugi kanali, splošna javnost in posebej mladi);
- predstaviti spoznanja širši strokovni javnosti in političnim odločevalcem. Razširiti gradiva, posnetke izobraževanj in komunikacijska sporočila v okviru vseh različnih ciljnih populacijskih skupin in splošne javnosti;
- znanstvena monografija s predstavitvijo podatkov in pregledi literature za vsa vključena področja ter s predlogi ukrepov;
- poročila, prispevki in članki iz posameznih izvedenih raziskav, objave v različnih strokovnih virih;
- gradiva in komunikacijska orodja za različne ciljne populacijske skupine (zdravstveni delavci, pedagoški delavci, politični odločevalci, mediji, družbeni mediji in drugi kanali, splošna javnost in posebej mladi);
- izobraževanja, predstavitve in različne komunikacijske aktivnosti za različne ciljne populacijske skupine;
- poročilo vrednotenja izvedenih pristopov.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je na osnovi prikaza stanja na ključnih področjih nadzora nad tobakom, to so prikaz učinkov ukrepov nove zakonodaje iz leta 2017, prikaz stanja na področju uporabe novih in porajajočih se tobačnih in nikotinskih izdelkov (razširjenost uporabe, trendi, stališča, zaznavanje, znanje), prikaz

stanja na področju neenakosti v kajenju in neenakosti v izpostavljenosti tobačnemu dimu (prepoznava najranljivejših skupin) ter pregleda novih pristopov k nadzoru nad tobačnimi, povezanimi in nikotinskimi izdelki, izpostaviti najnovejše trende, pripraviti predloge za ukrepanje ter pripraviti gradiva in aktivnosti za povečanje ozaveščenosti med različnimi javnostmi (politični odločevalci, širša strokovna in laična javnost).

Novi trendi na področju kajenja in uporabe različnih tobačnih, povezanih in nikotinskih izdelkov vključujejo predvsem pojav novih in porajajočih se tobačnih in povezanih izdelkov, po katerih posegajo predvsem mladi, neenakosti v kajenju in tudi v izpostavljenosti tobačnemu dimu ter prikazovanje učinkov novih ukrepov ter potrebo po novih ukrepih za pot do družbe brez tobaka (v Sloveniji imamo v predlogu strategije cilj Slovenija brez tobaka 2040). V projekt želimo vključiti vse ključne teme.

Na področju beleženja ukrepov je poleg pridobivanja podatkov o novejših učinkovitih ukrepih in ukrepanja različnih držav, naprednih na tem področju, ključno nadaljevati z raziskavami med mladostniki glede učinkov ukrepov ZOUTPI ter te raziskave dopolniti z raziskavo med odraslimi in pridobiti podatke o podpori morebitnim novim ukrepom na področju nadzora nad tobakom. Vse to je ključna osnova za predloge in uvedbo novih ukrepov za zmanjševanje razširjenosti in posledic rabe tobaka in nikotinskih izdelkov.

V času, ko se predvsem v državah z visokimi prihodki zastrujejo ukrepi nadzora nad tobakom, znižujeta pa potrošnja tobačnih izdelkov in odstotek kadilcev, je tobačna industrija s ciljem zagotavljanja lastne prihodnosti začela ponujati alternativne izdelke z nikotinom. Promovira jih kot »tehnološke inovacije«, »čistejše alternative« in »izdelke brez dima in pepela«. Z zavajanjem, da gre za »varnejše alternative« v primerjavi s kajenjem cigaret oziroma izdelke za opuščanje kajenja, želi tobačna industrija prikazati, da je del rešitve in ne problema ter popraviti slab ugled, obenem pa želi za te izdelke iz pogajati manj omejujoče zakonodajne ukrepe. Zavajajoče informacije o manjši škodljivosti teh izdelkov in s tem povezana večja sprejemljivost teh izdelkov v primerjavi s tobačnimi izdelki za kajenje odvrta od opustitve kajenja, obenem pa privlačijo mlade, ki sicer morda nikoli ne bi posegli po tobačnih izdelkih ali izdelkih z nikotinom. V Sloveniji do sedaj še ni bilo opravljenih raziskav na temo stališč, prepričanij, znanj, razlogov za uporabo, načina uporabe, situacij ob uporabi, pristopov tobačne industrije k promociji teh izdelkov, prav tako niso bile izvedene širše aktivnosti za ozaveščanje o lastnostih in škodljivih učinkih uporabe novih in porajajočih se tobačnih in nikotinskih izdelkov. Te aktivnosti so pomembne za uresničevanje ciljev Strategije za zmanjševanje posledic rabe tobaka: ZA SLOVENIJO BREZ TOBAKA 2019–2030, ki vključujejo zmanjšanje uporabe vseh tobačnih in povezanih izdelkov na manj kot 5 % do leta 2040.

Kajenje tobaka je eden najpomembnejših razlogov za preprečljive neenakosti v zdravju. Neenakosti v zdravju zaradi kajenja so posledica razlik v deležih kadilcev med skupinami z različnim socialno-ekonomskim položajem. Skupine z nižjim socialno-ekonomskim položajem imajo višje deleže kadilcev, ker posamezniki iz skupin z nižjim socialno-ekonomskim položajem bolj verjetno začnejo kaditi, bolj verjetno postanejo redni kadilci in manj verjetno opustijo kajenje. Rezultati in izdelki tega projekta bi omogočili podrobnejši vpogled v stanje na področju neenakosti v kajenju v Sloveniji, spremembe ob uveljavljanju novih ukrepov nadzora nad tobakom in uresničevanje ciljev Strategije za zmanjševanje posledic rabe tobaka: ZA SLOVENIJO BREZ TOBAKA 2019–2030. Eden od ključnih ciljev strategije namreč je, da se zmanjša oziroma vsaj vzdržuje vrzel v izobrazbenih (9 %) ter dohodkovnih (3 %) neenakostih v kajenju (razlika med najvišjim in najnižjim deležem v izobrazbenih oziroma dohodkovnih skupinah v kajenju glede na izobrazbo). Strategija tudi navaja, da je pomembno spremljanje učinkov zakonodaje na neenakosti v kajenju in izvajanje morebitnih potrebnih korektivnih ukrepov s ciljem, da z uvedenimi ukrepi ne povečujemo neenakosti v kajenju in posledično zdravju.

Tobačni dim iz okolja oziroma pasivno kajenje je pomemben vir izpostavljenosti škodljivim snovem v zaprtih prostorih. V Sloveniji pasivno kajenje kljub zakonodajnim prepovedim kajenja v vseh javnih in

delovnih mestih zaprtega tipa ostaja znatno. V okviru te naloge nameravamo podrobneje raziskati pasivno kajenje v Sloveniji ter identificirati, v kolikor to podatki omogočajo, ključne skupine prebivalcev, ki bi jih pri zmanjševanju pasivnega kajenja morali nasloviti, iščemo pa tudi dobre prakse v lokalnih okoljih v Sloveniji. Predlagana tema je v skladu s Strategijo za zmanjševanje posledic rabe tobaka: ZA SLOVENIJO BREZ TOBAKA 2019–2030. V strategiji je namreč eden od ciljev tudi ta, da se poveča število okolij brez tobačnega dima in povezanih izdelkov.

Učinki zakonodaje in novi ukrepi:

- Zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav glede novih ukrepov nadzora nad tobakom (strategije za končanje epidemije tobaka oziroma "endgame" strategije) za doseganje cilja Slovenija brez tobaka 2040 in priprava predlogov ukrepanja.
- Izvesti kvantitativno raziskavo med mladostniki o učinkih zakonodaje (4. val raziskave o vrednotenju učinkov ZOUTPI) in podpora morebitnim novim ukrepom.
- Izvesti kvantitativno raziskavo med odraslimi o učinkih zakonodaje in podpora morebitnim novim ukrepom (zunanj izvajalec raziskave).

Novi in porajajoči se tobačni in nikotinski izdelki:

- Pripraviti pregled dostopnih podatkov o obsegu uporabe novih in porajajočih se tobačnih in nikotinskih izdelkov v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih, tudi glede neenakosti v uporabi, ter analize trendov v uporabi.
- Izvesti kvalitativne raziskave (fokusne skupine) med mladimi in odraslimi za pridobitev stališč, prepričanj, zaznav, znanja, razlogov za uporabo, načina uporabe, zaznanih škodljivih učinkov, situacij ob uporabi, pristopih tobačne industrije k promociji teh izdelkov.
- Zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav glede regulacije teh izdelkov.
- Zbrati in pregledati najnovejšo dostopno pregledno literaturo o vplivu teh izdelkov na zdravje.

Neenakosti v kajenju:

- Pripraviti pregled dostopnih podatkov o neenakostih v kajenju v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih za identifikacijo najranljivejših skupin ter analize trendov.
- Zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav za zmanjševanje neenakosti v kajenju.

Neenakosti v izpostavljenosti tobačnemu dimu:

- Pripraviti pregled dostopnih podatkov o neenakostih v izpostavljenosti tobačnemu dimu v Sloveniji in opraviti dodatne analize po različnih neodvisnih dejavnikih za identifikacijo najranljivejših skupin ter analize trendov.
- Izvesti raziskavo o delovanju občin v Sloveniji na področju zmanjševanja izpostavljenosti tobačnemu dimu in prepoznati dobre prakse širitve števila okolij brez tobačnega dima v lokalnem okolju v Sloveniji.
- Izvesti kvalitativno raziskavo (fokusne skupine) o izpostavljenosti aerosolu povezanih izdelkov v domačem okolju.
- Zbrati in pregledati najnovejšo dostopno literaturo in dobre prakse iz drugih držav za zmanjševanje neenakosti v izpostavljenosti tobačnemu dimu.

Skupno za vse teme:

- Pripraviti skupno poročilo analiz in pregledov literature s predlogi ukrepov.
- Pripraviti gradiva in komunikacijska orodja ter izvesti izobraževanja za različne ciljne populacijske skupine (zdravstveni delavci, pedagoški delavci, starši mladoletnih otrok, politični odločevalci, mediji, družbeni mediji in drugi kanali, splošna javnost in posebej mladi).
- Predstaviti spoznanja širši strokovni javnosti in političnim odločevalcem. Razširiti gradiva, posnetke izobraževanj in komunikacijska sporočila v okviru vseh različnih ciljnih populacijskih skupin in splošne javnosti.

Izdelki:

- Znanstvena monografija s predstavitvijo podatkov in pregledi literature za vsa vključena področja ter s predlogi ukrepov.
- Poročila, prispevki in članki iz posameznih izvedenih raziskav, objave v različnih strokovnih virih.
- Gradiva in komunikacijska orodja za različne ciljne populacijske skupine (zdravstveni delavci, pedagoški delavci, politični odločevalci, mediji, družbeni mediji in drugi kanali, splošna javnost in posebej mladi).
- Izobraževanja, predstavitve in različne komunikacijske aktivnosti za različne ciljne populacijske skupine.
- Poročilo vrednotenja izvedenih pristopov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
 (50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Nataša Blažko

E-mail: natasa.blazko@gov.si

9. **TEMA: Razvoj modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.9.:

Naslov teme: Razvoj modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti

Cilji:

- zbrati in pregledati vse dostopne dobre prakse s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike s tujine in Slovenije (NVO delovanja);
- zbrati in pregledati vso dostopno najsodobnejšo literaturo s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike;
- izvedba kvalitativne raziskave z izvajalci vzgoje za zdravje za bodoče starše in drugimi ključnimi deležniki glede potreb in možnosti vključevanja vsebin v obstoječe programe vzgoje za zdravje za bodoče starše;
- narediti poglobljeno analizo razpoložljivih nacionalnih anketnih podatkov iz leta 2018, 2020 in 2021 s področja zdravja in z zdravjem povezanih vedenj ter nekemičnih zasvojenosti med mladostniki z namenom prepoznavanj ključnih izzivov in novih ranljivosti v pred- in post- covidnem času;
- pripraviti in izvesti primerljivo raziskavo (kot med všolanimi mladostniki) na področju zdravja in z zdravjem povezanih vedenj in nekemičnih zasvojenosti med mlajšimi odraslimi, ki niso vključeni v formalno izobraževanje ali delovni proces (udeleženci PUMO);
- poglobljeno analizirati podatke iz raziskave med mlajšimi odraslimi, ki niso vključeni v formalno izobraževanje ali delovni proces;
- pripraviti in izvesti kvalitativno raziskavo med mladostniki z namenom poglobljenega razumevanja post covidne situacije, posledic in potreb, novih (digitalnih) ranljivosti in izzivov mladostnikov na področju zdravja in z zdravjem povezanih vedenj in nekemičnih zasvojenosti;

- na podlagi vseh pridobljenih podatkov identificirati nove – digitalne in druge ranljivosti ter najbolj ranljive skupine mladostnikov;
- izvedba kvalitativne raziskave (fokusne skupine) s predstavniki vrtcev in šol in drugimi ključnimi deležniki glede potreb in možnosti vključevanja preventivnih aktivnosti in vsebin v vzgojnoizobraževalne zavode;
- izvedba strokovnega posveta s predstavniki vzgojnoizobraževalnih zavodov, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za zdravje in Zavoda za šolstvo glede potreb in možnosti vključevanja preventivnih aktivnosti in vsebin v vrtčevsko in šolsko okolje;
- priprava predloga razvojnega modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju PAS in nekemičnih zasvojenosti;
- priprava predloga možnosti sodelovanja z vzgojnoizobraževalnimi zavodi in predloga implementacije modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike;
- predstavitev predloga razvojnega modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike, implementacije modela in možnosti sodelovanja z vzgojnoizobraževalnimi zavodi ključnim partnerjem oz. deležnikom;
- gradivo s povzetkom pregleda primerov dobrih praks s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive pred uporabo PAS in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike s tujine in Slovenije (NVO delovanja);
- gradivo s povzetkom pregleda dostopne literature o na dokazih temelječi učinkoviti preventivi pred uporabo PAS in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike v vzgojnoizobraževalnimi zavodi;
- poročilo z izsledki kvalitativne raziskave z izvajalci vzgoje za zdravje za bodoče starše in drugimi ključnimi deležniki o potrebah in možnostih vključevanja preventivnih aktivnosti in vsebin v obstoječe programe vzgoje za zdravje bodočih staršev;
- poročilo z izsledki kvalitativne raziskave s predstavniki vrtcev, šol in drugimi ključnimi deležniki o potrebah in možnostih vključevanja preventivnih aktivnosti in vsebin v vrtčevsko in šolsko okolje s predlogi ukrepov;
- poročilo o zaključkih strokovnega posveta s ključnimi deležniki glede potreb in možnosti vključevanja preventivnih aktivnosti in vsebin v vrtčevsko in šolsko okolje;
- poročilo o opravljeni raziskavi izpostavljenosti zaslonom;
- predlog razvojnega modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju PAS in nekemičnih zasvojenosti za vrtčevsko in šolsko okolje s predlogom implementacije;
- poročilo o analizah glede ključnih izzivov in novih ranljivosti med otroci in mladostniki v post-covidnem času;
- poročilo iz kvalitativne raziskave med mladostniki o posledicah, potrebah, novih (digitalnih) ranljivostih in izzivih otrok in mladostnikov na področju zdravja in z zdravjem povezanih vedenj ter nekemičnih zasvojenosti;
- poglobljena analiza razpoložljivih nacionalnih anketnih podatkov iz leta 2018, 2020 in 2021 s področja zdravja in z zdravjem povezanih vedenj ter nekemičnih zasvojenosti med mladostniki.

Ključni cilji so:

- zbrati podatke o izpostavljenosti zaslonom otrok in mladostnikov;
- zbrati in pregledati vse dostopne dobre prakse s področja na dokazih temelječe učinkovite preventive pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike;
- zbrati in pregledati vso dostopno najsodobnejšo literaturo s področja na dokazih temelječe učinkovite preventivne pred uporabo psihoaktivnih snovi (PAS) in nekemičnih zasvojenosti za otroke in mladostnike;
- model celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju PAS in nekemičnih zasvojenosti;
- pripraviti in izvesti kvalitativno raziskavo med mladostniki z namenom poglobljenega razumevanja post covidne situacije, posledic in potreb, novih (digitalnih) ranljivosti in izzivov mladostnikov na področju zdravja in z zdravjem povezanih vedenj in nekemičnih zasvojenosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je proučiti izpostavljenost zaslonov pri predšolski in šolski populaciji, potrebe, stališča, znanje, možnosti za razvoj in implementacijo modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike (od 0 do 19 leta) na področju PAS in nekemičnih zasvojenosti v predšolskem in šolskem obdobju pri ključnih deležnikih, razvoj modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike v vzgojnoizobraževalnih zavodih in priprava predloga implementacije.

Pandemija covid-19 je pomembno zaznamovala naša življenja in na različne načine vplivala na vse populacijske skupine – od najmlajših do najstarejših. Vplivala je tudi na vse vidike in področja našega življenja, tudi na bolj intenzivno uporabo digitalnih tehnologij, življenjski slog in počutje. Čeprav otroci in mladostniki za koronavirusom zbolevajo redkeje in v blažji obliki kot ostale starostne skupine (Galičič in sod., 2021; Viner in sod., 2021), so ukrepi za zajezitev pandemije, kot na primer omejevanje socialnih stikov, zaprtje šol, fizično distanciranje in samoizolacija, na otroke in mladostnike vplivali toliko bolj (Hagell, 2021; Meherali in sod., 2021), posebej še na ranljivejše skupine otrok in mladostnikov (mladostniki, ki niso vključeni v šolanje ali delovne procese, mladostniki iz depriviligiranih družin itd.).

Ugotovitve tujih raziskav kažejo na negativne posledice pandemije na kakovost življenja mladostnikov, na njihove prehranske, gibalne navade, nekatera tvegana vedenja, razvoj nekemičnih zasvojenosti in tudi na njihovo duševno zdravje, predvsem simptome depresije in anksioznosti (Buzzi in sod., 2020; Chen in sod., 2020; Duan in sod., 2020; Ellis in sod., 2020; Liang in sod., 2020; Liu in sod., 2020; Oosterhoff in sod., 2020; Ravens-Sieberer in sod., 2021; Saurabh & Ranjan, 2020; Tian in sod., 2020; Wang in sod., 2020; Xie in sod., 2020; Zhou in sod., 2020). Zato se pojavlja potrebe po novih ukrepih, razvoju novih pristopov in načinov za krepitev, ohranjanje in varovanje zdravja ter preprečevanja težav, bolezni in različnih oblik zasvojenosti.

V Sloveniji primanjkuje podatkov o izpostavljenosti prezgodnje in prekomerne uporabe zaslonov kot podlage za načrtovanje intervencij, ki bodo glede na zaznane potrebe nujno potrebne. Pričakujemo velike izdatke zdravstvene in drugih blagajn za terapevtske in druge intervencije raznih stanj, ki so lahko posledica prezgodnje in prekomerne izpostavljenosti zaslonom (npr. razvojni zaostanki, težave na področju govora in komunikacije, debelost, kratkovidnost, motnje spanja, motnje pozornosti, depresija itd.). Zato je namen projekta proučiti izpostavljenost zaslonom (prevalenca/incidenca) pri predšolski in šolski populaciji do vključno 10. leta starosti (oziroma v prvi triadi) ter proučiti povezanost različnih vidikov oziroma dejavnikov zdravja (npr. rezultati na razvojnih testih, slofit karton itd.) s prekomerno in prezgodnjo uporabo zaslonov.

Tudi na področju psihoaktivnih snovi kažejo podatki mednarodnih raziskav, kot sta HBSC 2018 in ESPAD 2019, da se mladostniki iz Slovenije po uporabi psihoaktivnih snovi, kot so konoplja, nekatere druge prepovedane droge in alkohol uvrščajo krepko nad povprečje vrstnikov iz drugih držav. Skoraj 86 % slovenskih mladostnikov je v raziskavi ESPAD 2019 poročalo tudi, da za zabavo uporabljajo splet skoraj vsak dan. 68 % se jih je strinjalo s trditvijo, da za družabne medije porabijo preveč časa, medtem ko so njihovi vrstniki iz drugih držav o tem poročali v 60 %. Izsledki raziskave HBSC 2020, ki je raziskovala z zdravjem povezana vedenja med mladostniki v času pandemije covid-19 (Jericek Klanšček H, Roškar M, Pucelj V, Zupanič T, Koprivnikar H, Drev A, Korošec A, Žlavs K, Peternelj V. Neenakosti v zdravju in z zdravjem povezanimi vedenji med mladostniki v času pandemije covid-19. Izsledki raziskave HBSC, 2020. NIJZ, 2021) pa so razkrili tudi, da so tvegana vedenja in druga manj zdrava vedenja v večji meri prisotna med mladostniki, ki prihajajo iz manj premožnih in neklasičnih družin. Nadalje so bile v tej skupini mladostnikov v večji meri zaznane težave, povezane z epidemijo, kot so osamljenost, deprivacija in slabši pogoji za šolsko delo. V poglobljenih intervjujih s predstavniki šol, ki so potekali v okviru projekta Ukrepi na področju obvladovanja širitve covid-19 s poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva, so le-ti zgornje ugotovitve potrdili, saj so pri učencih in dijakih opažali padec koncentracije in motivacije za delo za šolo in s tem stiske zaradi nedoseganja znanja in nezmožnosti sledenju pouka

kot pred epidemijo (oz. pred šolanjem na daljavo). Predstavniki šol so prav tako ugotovili, da so se pri tistih učencih oz. dijakih, ki so že prej imeli težave z delom za šolo, duševnim zdravjem, te težave še bolj poglobile. Za odgovor na te izzive, so šole izrazile potrebo po uvedbi dodatnih programov, ki bi lahko učencem ali dijakom pomagali pri soočanju s temi stiskami in izzivi v povezavi z zdravim načinom življenja. Pri tem šole potrebujejo čim širšo podporo vseh ključnih deležnikov.

V Sloveniji je malo raziskav s področja zdravja in z zdravjem povezanih vedenj. Vse to nakazuje potrebo po razvoju in implementaciji modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike v predšolskem in šolskem okolju, ki ne bo naslavljal le področje preprečevanja uporabe PAS in nekemičnih zasvojenosti, ampak bo zaradi svoje naravnosti otroke in mladostnike obravnaval celostno, krepil njihove socialne in druge veščine za življenje, omogočal izbire zdravega življenjskega sloga ter prispeval k njihovem splošnemu dobremu počutju, zdravemu in varnemu razvoju. Šolsko okolje je še posebej primerno za izvajanje preventivnih aktivnosti, saj zajema številčno populacijo otrok in mladostnikov. Namen preventive je namreč, da pripomore k zdravemu in varnemu razvoju otrok in mladostnikov, da lahko le-ti v polnosti udeležijo svoje talente in potenciale. To preventiva naredi na način, da otrokom in mladostnikom omogoči pozitivno vključevanje v družino, šolo, med vrstnike, v delovna okolja in družbo. Na področju uporabe psihoaktivnih snovi si preventiva prizadeva preprečiti uporabo oziroma zvišati starost, pri kateri mladi začnejo uporabljati psihoaktivne snovi. Preventiva lahko pomaga tudi preprečevati razvoj nadaljnje uporabe in razvoj različnih težav, povezanih z uporabo psihoaktivnih snovi.

Pomen preventivnih programov za otroke in mladostnike poudarja tudi Strategija EU na področju drog za obdobje 2021-2025, ki na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah med prednostnimi področji navaja zagotavljanje, izvajanje in večanje razpoložljivosti na dokazih temelječih okoljskih in splošnih preventivnih ukrepov in strategij za ustrezne ciljne skupine - pri katerih še posebej izpostavlja mlade - in okolja, da bi izboljšali odpornost ter okrepili spretnosti in znanja za življenje ter izbire zdravega življenjskega sloga. Pomen kakovostne in na dokazih temelječe preventive v zadnjem obdobju prepoznavajo številne svetovne in evropske institucije. Evropska komisija je npr. sofinancirala razvoj Evropskega preventivnega kurikulumuma (EUPC), katerega namen je, da odločevalcem in pripravljavcem politik posreduje ključna znanja o preventivi, natančneje o najbolj učinkovitih na dokazih temelječih preventivnih intervencijah in pristopih. Implementacija EUPC poteka pod okriljem EMCDDA, pri tem sodeluje tudi Slovenija. OZN je v letu 2021 v okviru 64. zasedanja Komisije OZN za droge organizirala stranski dogodek z naslovom Socialno in čustveno učenje kot sistemski preventivni pristop, ne zgolj intervencija, pri katerem je aktivno sodelovala Slovenija in med drugimi predstavila program vzgoje za zdravje. Prav tako Slovenija pripravlja stranski dogodek na 65. zasedanju Komisije OZN za droge v letu 2022, na katerem bo prav tako osrednja tema preventiva. Slovenija pa bo vložila tudi predlog svoje resolucije z delovnim naslovom »Promoting comprehensive and scientific evidence-based early prevention«. Zavedanje o pomenu preventive se krepi torej tudi v Sloveniji. Komisija Vlade RS za droge je že na svojem 14. sestanku v maju 2019 sprejela sklep, s katerim je Ministrstvu za zdravje naložila, da ustanovi medresorsko skupino, ki bo pripravila predlog modela celostne preventive na področju drog. Zagotavljanje kakovostne preventive je tudi eden izmed ciljev, zapisanih v Akcijskem načrtu na področju drog za obdobje 2019-2020 in verjamemo, da bo tudi ključen del nove strategije in akcijskega načrta.

S preučitvijo potreb, stališč, znanj in možnosti za razvoj in implementacijo razvojnega modela celostnega preventivnega programa za otroke in mladostnike na področju PAS, nekemičnih zasvojenosti in širše v šolskem okolju s poudarkom na postcovidnem obdobju bomo pridobili ključne podatke in informacije, na osnovi katerih bomo lahko razvili učinkovit in v praksi uporaben model preventivnega programa za otroke in mladostnike v šolskem okolju, ki bo naslavljal ključne aktualne probleme ter bo hkrati utemeljen na najnovejših znanstvenih in strokovnih spoznanjih o učinkovitih preventivnih praksah. Z razvojem tega modela bomo izpolnili tudi številne cilje in zaveze, zapisane v strateških dokumentih.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Anej Korsika Knific

E-mail: anej.korsika-knific@gov.si

10. TEMA: Ustno zdravje v populaciji in načini oskrbe zob z materiali brez živega srebra

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.10.:

Naslov teme: Ustno zdravje v populaciji in načini oskrbe zob z materiali brez živega srebra

Cilji:

- analiza stanja na področju ustnega zdravja populacije iz vidika (regijske) dostopnosti, tudi stroškovne, do zobozdravstvenih storitev in načinov oskrbe zob z materiali brez živega srebra;
- pridobitev znanj in kliničnih izkušenj na področju sodobnih, minimalno invazivnih preparacij zob;
- pridobitev znanstvenih dokazov za izbiro optimalnih materialov (cement, bloki) za oskrbo s CAD/CAM tehnologijo;
- časovna in stroškovna optimizacija posegov in postopkov pri uporabi CAD/CAM tehnologije;
- razvoj in preverjanje orodij za kakovostno in varno oskrbo pacientov s CAD/CAM tehnologijo;
- primerjalna analiza in ocena različnih načinov oskrbe zob z materiali brez živega srebra (dostopnost, izvedljivost, finančne posledice, posledice na ustno zdravje populacije, kazalniki kakovosti).

Podrobnejša obrazložitev:

Z opuščanjem amalgama, ki ga določa »Nacionalni načrt o ukrepih za postopno opustitev uporabe amalgama v zobozdravstvu do leta 2030« se pojavi vprašanje materialov, ki bi lahko nadomestili amalgam pri oskrbi zobne krone. Najpogostejši materiali, ki se v zobozdravstvu uporabljajo za direktne restavracije (zalivke) kot alternativa amalgamu, so smolasti kompozitni materiali (kompoziti) in steklasto ionomerni cementi (GIC). Izbira materiala je odvisna od številnih dejavnikov, najpomembnejši so obseg in položaj kariozne lezije, odnos do obzobnih tkiv, tveganje za karies, grizne obremenitve in značilnosti pacienta. Amalgam je poceni, enostaven in za uporabo nezahteven material z dolgotrajnimi izkušnjami v dentalni medicini.

Kljub raziskavam, ki so vodile do bistvenega izboljšanja obeh alternativnih materialov, t.j kompozitov in GIC, oba materiala še vedno ne moreta popolnoma nadomestiti amalgam v vseh kliničnih primerih.

Tako kot v ostalih področjih biomedicine tudi v dentalni medicini narašča uporaba CAD/CAM tehnologije. Le ta omogoča popolnoma računalniško podprto izdelavo protetičnih izdelkov, kot so inlayi, onlayi prevleke in endokrone. Gre za sistem, ki vključuje intraoralni skener, program za obdelavo podatkov in načrtovanje protetičnih izdelkov in računalniško vodeni rezkalni stroj, ki na podlagi načrta iz bloka materiala (kompozit, keramika) izoblikuje protetični izdelek. Potrebne pa so nadaljnje raziskave.

Ob tem pa je temeljno vprašanje ustno zdravje v populaciji in dostopnost do zobozdravstvenih storitev in načinov oskrbe zob z materiali brez živega srebra ter kritična primerjalna ocena različnih načinov oskrbe zob z materiali brez živega srebra.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Vesna Zupančič

E-mail: vesna.zupancic@gov.si

11. TEMA: Ocena potreb, prepoznavna kazalnikov in izdelava modela organizacije onkološke paliativne oskrbe na nacionalni ravni

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.11.:

Naslov teme: Ocena potreb, prepoznavna kazalnikov in izdelava modela organizacije onkološke paliativne oskrbe na nacionalni ravni

Cilji:

- oceniti trenutno stanje potreb po onkološki paliativni oskrbi in dane možnosti obravnave v lokalnih okoljih;
- izvesti projekcijo potreb po onkološki paliativni oskrbi na nacionalni ravni do leta 2040;
- izdelava matrike, ki vključuje prepoznane kazalnike za vključevanje v osnovno in specializirano onkološko paliativno oskrbo;
- v pilotnem projektu raziskati specifične potrebe bolnikov in njihovih svojcev onkološke paliativne oskrbe;
- na podlagi ugotovitev dopolniti in prilagoditi načrt za nadaljnji razvoj onkološke paliativne oskrbe v Sloveniji;
- izdelava priporočil, ki bodo podlaga za obravnavo drugih bolnikov z neozdravljivimi bolezenskimi stanji.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je izdelava modela organizacije onkološke paliativne oskrbe na nacionalni ravni, prilagojene glede na potrebe bolnikov in njihovih svojcev.

Onkološka paliativna oskrba je multidisciplinaren pristop k bolnikom z neozdravljivim rakom in njihovim svojcem, ki se spopadajo s telesnimi, psihološkimi, socialnimi in duševnimi težavami.

Mednarodne raziskave iz zadnjih treh desetletij kažejo, da zgodnja identifikacija potreb po onkološki paliativni oskrbi in nato ustrezna individualna obravnava zmanjša nepotrebne napotitve v specialistične obravnave, hospitalizacije in obiske urgentnih služb ter pomembno izboljša kakovost življenja bolnikov in njihovih svojcev.

V Sloveniji vsako leto umre približno 6.500 bolnikov z rakom in bo z leti naraščalo. Večina onkoloških bolnikov in njihovih svojcev potrebuje paliativno oskrbo tako na osnovni kot specializirani ravni. Po

najsodobnejših priporočil bi morali z ocenami potreb in izvajanjem paliativne oskrbe pričeti že v zgodnjem poteku rakave bolezni.

Na Onkološkem inštitutu Ljubljana od leta 2007 izvajamo dalje celostno paliativno obravnavo na osnovnem in specializiranem nivoju (bolnišnična obravnava, ambulantna obravnava, mobilni tim, telefonske konzultacije, drugo) ter aktivno sodelujemo pri uveljavljanju strategij iz Državnega programa paliativne oskrbe iz leta 2010 in vzpostavljanja mreže paliativne oskrbe po vsej Sloveniji. Pri razvoju modela onkološke paliativne oskrbe bo sodeloval Register raka Republike Slovenije, ena najdlje obstoječih in najbolj kakovostnih podatkovnih baz na področju onkologije na svetovni ravni.

Navedeni cilji uveljavljajo posamezne cilje Državnega programa paliativne oskrbe 2010 in Državnega programa za obvladovanje raka 2022–2026.

Načrtujemo, da bo tovrsten model primeren za implementacijo tudi na ostalih področjih obravnave bolnikov z napredovalimi kroničnimi neozdravljivimi boleznimi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jožica Poličnik

E-mail: jozica.policnik@gov.si

12. TEMA: Analiza učinkov prenosa dela storitev za duševno zdravje s sekundarne na primarno zdravstveno raven

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.12.:

Naslov teme: Analiza učinkov prenosa dela storitev za duševno zdravje s sekundarne na primarno zdravstveno raven

Cilj:

- Učinkovito načrtovanje in ocena posledic (gospodarnost, kakovost, varnost, učinkovitost, skladnost z načelom enakopravnosti dostopa do storitev za duševno zdravje itd.) prenosa dela storitev za duševno zdravje (ambulantna dejavnost, skupnostna psihiatrija, dnevna bolnišnica ipd.) s sekundarne na primarno zdravstveno raven.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je pridobiti kakovostno strokovno podlago za implementacijo nekaterih ukrepov Resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (ReNPDZ18-28) in oceno učinkov prenosa dela storitev za duševno zdravje s sekundarne na primarno zdravstveno raven.

Zaradi pomanjkanja storitev na primarni zdravstveni ravni so doslej storitve za duševno zdravje v Sloveniji skoraj v celoti izvajale psihiatrične bolnišnice (Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana, Oddelek za psihiatrijo UKC Maribor in 4 psihiatrične bolnišnice; v nadaljevanju: PB). Posledično imamo velike razlike v dostopnosti do storitev v posameznih regijah, kar dodatno postavlja prebivalce Slovenije v neenakopraven položaj. Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-28 v skladu s priporočili Svetovne zdravstvene organizacije prenaša težišče obravnav duševnih motenj s sekundarne ravni na primarno zdravstveno raven. Predno je potrebno izvajati na podlagi realnih

strokovnih ocen, ki bodo upoštevale tako pomanjkljivosti kot pozitivne lastnosti obstoječega slovenskega sistema.

Pri implementaciji ReNPDZ18-28 in prenosu dela psihiatričnih storitev s sekundarne na primarno zdravstveno raven gre za dolgoročne spremembe, ki jih je potrebno ocenjevati in spremljati na podlagi konkretnih in verodostojnih podatkov. Naloga je del akcijskega načrta za implementacijo NPDZ za 2022-2024.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 25.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Nadja Čobal

E-mail: nadja.cobal@gov.si

13. TEMA: Predlog forenzične psihiatrije za mladoletnike v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.13.:

Naslov teme: Predlog forenzične psihiatrije za mladoletnike v Sloveniji

Cilj:

- Izdelava elaborata o izvajanju varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja mladoletnikov v zdravstvenem zavodu in na prostosti, z mednarodno primerjavo.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je pripraviti strokovne podlage za ureditev področja forenzične psihiatrije za mladoletnike.

Četudi gre za sorazmerno majhno število mladostnikov, predstavljajo velik problem, saj zanje v obstoječem sistemu ni ne primerne institucije ne strokovnih smernic za (pedo)psihiatrično obravnavo. V dosedanji ureditvi je bilo za to področje pristojno pravosodje in mladoletniki so bili obravnavani v Prevezgojnem domu Radeče. S spremembo KZ-1 in ZIKS je prešlo izvajanje varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja v celoti na resorno področje MZ. Navedena zakona glede varnostnih ukrepov ne obravnavata mladoletnikov posebej, zato tudi MP pri izvajanju varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti ne loči med odraslimi in mladoletniki. S stališča zdravstvene stroke pa poznajo (pedo)psihiatri velike razlike med obravnavo mladoletnikov in obravnavo odraslih oseb, zato ocenjujejo, da moramo za mladoletne storilce kaznivih dejanj z duševnimi motnjami urediti možnost individualnih obravnav. V Sloveniji še nimamo strokovnih smernic za to področje, vsekakor pa mladoletnika ne moremo obravnavati ločeno, temveč ga je potrebno obravnavati z družino in celostno. Zato je potrebno urediti to področje v sodelovanju MZ z MIZŠ, MDDSZ, MNZ in MP.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Nadja Čobal
E-mail: nadja.cobal@gov.si

14. TEMA: Raziskava o izvajanju celostne rehabilitacije onkoloških bolnikov za Centre za krepitev zdravja 2022-2024

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.14.:

Naslov teme: Raziskava o izvajanju celostne rehabilitacije onkoloških bolnikov za Centre za krepitev zdravja 2022-2024

Cilji:

- identificirati področja za razvoj zdravstvenih storitev celostne onkološke rehabilitacije na primarnem nivoju, kot so kognitivni upad in utrudljivost;
- s sodelovanjem strokovnjakov med primarnim in terciarnim nivojem zdravstvenega varstva pripraviti celostno storitev za obravnavo bolnikov na primarnem nivoju;
- napotiti bolnike na te storitve in spremljati ter preučevati učinke implementirane zdravstvene storitve;
- pripraviti oceno stroškov potrebnih resursov za izvedbo te zdravstvene storitve za vse onkološke bolnike na državni ravni;
- v sodelovanju s Centri za krepitev zdravja (CzK) razviti in implementirati vsaj dve storitvi na področju celostne rehabilitacije za onkološke bolnike, ki jih predvidevajo strokovne smernice in klinične poti. V sklopu raziskave bodo merjeni učinki intervencije in zadovoljstvo bolnikov, ki bodo deležni obravnave v lokalnem okolju, pripravljena pa bo tudi ocena resursov za implementacijo te storitve na državni ravni.

Podrobnejša obrazložitev:

Področje celostne rehabilitacije za onkološke bolnike se sistemsko razvija v Sloveniji od leta 2017. Izvaja se pilotna raziskava, ki preučuje v Državnem programu obvladovanja raka predlagano individualizirano celostno rehabilitacijo onkoloških bolnikov z rakom dojke, ki na osnovi smernic in klinične poti predvideva tudi tesno sodelovanje s primarnim nivojem zdravstvenega varstva. Ob načrtovani širitvi celostne rehabilitacije onkoloških bolnikov na druge diagnoze, kar predvideva tudi aktualni DPOR 2022-27, želimo sistemsko preučiti in ponuditi nove zdravstvene storitve celostne rehabilitacije za onkološke bolnike na primarnem nivoju. Te storitve želimo implementirati v sodelovanju s Centri za krepitev zdravja na lokalnem nivoju.

S pilotno raziskavo želimo:

- Identificirati področja za razvoj zdravstvenih storitev celostne onkološke rehabilitacije na primarnem nivoju, kot so kognitivni upad in utrudljivost;
- S sodelovanjem strokovnjakov med primarnim in terciarnim nivojem zdravstvenega varstva pripraviti celostno storitev za obravnavo bolnikov na primarnem nivoju;
- Napotiti bolnike na te storitve in spremljati ter preučevati učinke implementirane zdravstvene storitve;
- Pripraviti oceno stroškov potrebnih resursov za izvedbo te zdravstvene storitve za vse onkološke bolnike na državni ravni.

Naloga je del DPOR 2022-2026.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jožica Poličnik

E-mail: jozica.policnik@gov.si

15. TEMA: Pilotna raziskava o individualizirani celostni rehabilitaciji bolnikov z rakom debelega črevesja in danke 2022-2024

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.15.:

Naslov teme: Pilotna raziskava o individualizirani celostni rehabilitaciji bolnikov z rakom debelega črevesja in danke 2022-2024

Cilji:

- ugotoviti potrebe po posameznih sklopih celostne rehabilitacije na reprezentativnem vzorcu bolnikov z RDČD, kar bo podlaga za načrtovanje potreb po kadrih za potrebe CR teh bolnikov na nivoju cele države;
- na podlagi izkušenj iz prakse predlagati ustrezne prilagoditve smernic in klinične poti CR bolnikov z RDČD;
- s pomočjo kontrolne skupine bolnikov, ki jim storitev celostne rehabilitacije ni bila ponujena, oceniti, ali se je kakovost življenja bolnikov vključenih v predlagan sistem celostne rehabilitacije izboljšala, ter ugotoviti, kako je intervencija vplivala na trajanje bolniškega staleža in invalidsko upokojevanje;
- na reprezentativnem vzorcu bolnikov z rakom debelega črevesja in danke (RDČD) oceniti ustreznost predlagane klinične poti celostne rehabilitacije (CR), ugotoviti potrebe po posameznih sklopih CR, predlagati ustrezne prilagoditve/izboljšave smernic in klinične poti CR bolnikov z RDČD in s pomočjo kontrolne skupine oceniti, ali se je kakovost življenja ter vračanje na delo bolnikov vključenih v predlagan sistem CR izboljšalo in zmanjšalo invalidsko upokojevanje.

Podrobnejša obrazložitev:

Po podatkih Registra raka RS letno zbolijo letno z RDČD približno 1500 bolnikov. V Državnem programu obvladovanja raka 2022-2027 se prvi ukrep drugega cilja CR onkoloških bolnikov glasi: Multidisciplinarna skupina strokovnjakov pripravi smernice in klinično pot za celostno rehabilitacijo bolnikov z rakom na debelem črevesu in danki ter izpelje pilotno raziskavo o celostni rehabilitaciji teh bolnikov do konca leta 2024. Multidisciplinarna skupina za celostno rehabilitacijo bolnikov z RDČD je bila ustanovljena leta 2021 in smernice za CR teh bolnikov izoblikovana do konca 2021. V letu 2022 bo skupina izoblikovala še klinično pot za CR teh bolnikov.

S pilotno raziskavo želimo:

- ugotoviti potrebe po posameznih sklopih celostne rehabilitacije na reprezentativnem vzorcu bolnikov z RDČD, kar bo podlaga za načrtovanje potreb po kadrih za potrebe CR teh bolnikov na nivoju cele države
- na podlagi izkušenj iz prakse predlagati ustrezne prilagoditve smernic in klinične poti CR bolnikov z RDČD
- s pomočjo kontrolne skupine bolnikov, ki jim storitev celostne rehabilitacije ni bila ponujena, oceniti, ali se je kakovost življenja bolnikov vključenih v predlagan sistem celostne rehabilitacije

izboljšala, ter ugotoviti, kako je intervencija vplivala na trajanje bolniškega staleža in invalidsko upokojevanje.

Naloga je del DPOR 2022-2026.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jožica Poličnik

E-mail: jozica.policnik@gov.si

16. TEMA: Vpliv zdravstvene pismenosti na sprejemanje odločitev glede cepljenja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.16.:

Naslov teme: Vpliv zdravstvene pismenosti na sprejemanje odločitev glede cepljenja

Cilji:

- oblikovati, preizkusiti in validirati inštrument za merjenje zdravstvene pismenosti specifičen za slovenski prostor;
- opisati in razložiti pomen zdravstvene pismenosti v povezavi s cepljenjem;
- identificirati ključne elemente, ki vplivajo na odnos do cepiv (cepljenja), namen odločitve za celjenje ter sprejemanje odločitev glede izvedbe cepljenja;
- identificirati in opredeliti morebitne ukrepe za povečanje zaupanja v cepljenje.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oblikovati testiran inštrument za merjenje ZP prilagojen za slovensko populacijo ter ugotavljanje povezanosti stopnje ZP z odločanjem o cepljenju.

V tuji literaturi je razvidno, da je stopnja zdravstvene pismenosti ključna determinanta, ki vpliva na odločanje o cepljenju, vključno z odnosom do cepiv, namenom cepljenja in izvedbo cepljenja. Dejavniki, ki kažejo vpliv na večje oklevanje pri odločanju o cepljenju so država bivanja, starost udeležencev in vrsta cepiva, ki ga ponuja zdravstveni sistem. Znanstveniki poudarjajo, da bi bilo potrebno izvajati longitudinalne študije s katerimi bi omogočili boljše razumevanje vloge zdravstvene pismenosti pri napovedovanju odločitve glede cepljenja. V slovenski raziskavi zdravstvene pismenosti je bilo v času pred COVIDom ugotovljeno, da ima populacija starejša kot 65 let, z nižjo stopnjo izobrazbe ali finančno deprivacijo omejeno zdravstveno pismenost. Ena tretjina populacije v Sloveniji se težko odloča glede cepljenja in zaščite pred boleznimi, na podlagi informacij, ki jih prejema v medijih.

V času COVIDa so še bolj izrazito opazni nezaupanje in dvom posameznikov v učinkovitost cepljenja. Zdravstvena pismenost je večplasten koncept, ki obravnava zmožnosti ljudi, da izpolnijo kompleksne zahteve za ohranjanje zdravja v današnji sodobni družbi. Zdravstvena pismenost je povezana s splošno pismenostjo in vključuje znanje, motivacijo in sposobnost dostopa, razumevanja, ocenjevanja in uporabe zdravstvenih informacij za presojanje in sprejemanje odločitev v vsakdanjem življenju v povezavi z zdravjem, preprečevanjem bolezni in promocijo zdravja za ohranjanje ali izboljšanje kakovosti življenja. Povezanost zdravstvene pismenosti populacije z odločitvami povezanimi s cepljenjem je lahko ključni element za okrepitev ciljano usmerjenih komunikacijskih kanalov s katerimi

bomo dvignili zaupanje populacije v učinkovitost in nujno potrebnost cepljenja. Z raziskavo bomo identificirali posebne skupine ljudi na katere lahko ciljano vplivamo za razvoj novega tipa odnosa med posamezniki in zdravstvenim sistemom.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Maja Jurjevec
E-mail: maja.jurjevec@gov.si

Ime in priimek: Tamara Štemberger Kolnik
E-mail: tamara.stemberger-kolnik@gov.si

17. TEMA: Promocija poklicev v dolgotrajni oskrbi

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.17.:

Naslov teme: Promocija poklicev v dolgotrajni oskrbi

Cilja:

- pripravljeni predlogi ukrepov, ki postanejo predmet strateških dokumentov na področju dolgotrajne oskrbe, s katerimi se načrtuje in izvaja promocijo poklicev na področju dolgotrajne oskrbe v naslednjem petletnem obdobju;
- promocija poklicev na področju dolgotrajne oskrbe.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je priprava ukrepov za promocijo poklicev v dolgotrajni oskrbi in izvedba promocije.

Po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije naj bi se v Evropski uniji delež populacije, stare 65 let in več, do leta 2060 povečal za 10 o. t. (iz 18 % na 28 %), delež starih 80 let in več pa naj bi se več kot podvojil (iz 5 % na 12 %) ⁵. Tudi Slovenija spada v kategorijo držav z visokim deležem starejšega prebivalstva. Projekcije kažejo, da se bo v Sloveniji delež starih nad 65 let z 20 % v letu 2019, povečal na 31 % v letu 2050, od tega delež starih nad 80 let z manj kot 6 % v letu 2019 na 11 % v letu 2050 ⁶. S staranjem se verjetnost potrebe po dolgotrajni oskrbi povečuje. Podatki kažejo, da naj bi v nekem obdobju svojega življenja dolgotrajno oskrbo potrebovalo 53 odstotkov žensk in 47 odstotkov moških, pri čemer podatki OECD kažejo, da je v starosti 65 let pričakovana življenjska doba z različnimi omejitvami sposobnosti samooskrbe Slovencev v primerjavi s povprečjem držav OECD daljša (povprečje OECD za ženske 11,7, moške 8,5 let, za Slovenijo pa ženske 13,2, moški pa 9,4 let) preživimo z različnimi omejitvami). Vse navedeno kaže na povečevanje potreb po storitvah s področja dolgotrajne oskrbe v prihodnosti. Po podatkih OECD za leto 2019 je Slovenija s številom (2 zaposlena na področju dolgotrajne oskrbe na 100 oseb starih 65 let ali več), zaposlenih na področju dolgotrajne oskrbe, močno zaostajala za povprečjem števila zaposlenih na področju dolgotrajne oskrbe v državah OECD (5,2

⁵ World Health Organization. (2015). World Report on Ageing and Health. Dostopno na: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/186463/1/9789240694811_eng.pdf (6. 1. 2022).

⁶ SURS. Število in sestava prebivalstva. (2021). Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/104> (6. 1. 2022).

zaposlena na področju dolgotrajne oskrbe na 100 oseb starih 65 let ali več)⁷. Hkrati analize kažejo, da bo v prihodnjih letih prišlo do upokojitve najbolj številčne generacije zaposlenih v zdravstvenih negi, pri čemer se nam hkrati dogaja odliva kadra zdravstvene nege v tujino in druge poklice⁸. Brez ustreznega števila ustrezno usposobljenega kadra se bo dostopnost do zdravstvenih storitev in storitev dolgotrajne oskrbe zmanjševala, obremenjenost zaposlenih pa povečevala, kar bo predstavljalo dodatno tveganja zapuščanja skrbstvenih poklicev, ki so ključni za kakovostno in varno življenje vseh generacij prebivalcev tako v obdobju zdravja, kakor boleznimi oziroma morebitne odvisnosti od pomoči druge osebe pri zadovoljevanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil zaradi starosti, bolezni, poškodb, invalidnosti ali drugih vzrokov. Navedeno opozarja na nujnost vzpostavitve kakovostnih delovnih okolij v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi, ustreznega nagrajevanja zaposlenih, pa tudi na nujnost strateško načrtovane kontinuirane promocije poklicev na področju dolgotrajne oskrbe ter dvig prepoznavnosti vloge teh poklicev, kakor tudi ugleda teh poklicev. Tudi dosedanje projektne aktivnosti, ki jih je koordiniralo ministrstvo za zdravje, so opozorile na nujnost skrbi za promocijo in privlačnost skrbstvenih poklicev⁹. V Republiki Sloveniji je bil po več kot dvajsetletnem obdobju poskusov enotne sistemske ureditve področja dolgotrajne oskrbe, decembra 2021 sprejet Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 196/21)¹⁰, ki predstavlja podlago, da bodo osebe s primerljivimi potrebami dostopale do primerljivih pravic ter kakovostne in varne dolgotrajne oskrbe, kar pa bo mogoče le ob ustreznem številu ustrezno usposobljenega kadra.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Klavdija Kobal Straus

E-mail: klavdija.kobal-straus@gov.si

18. TEMA: Izdelava predloga podatkovnega modela za enotni nacionalni eKarton

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.18.:

Naslov teme: Izdelava predloga podatkovnega modela za enotni nacionalni eKarton

Cilj:

- izdelava predloga podatkovnega modela (in preslikava na ustrezne OpenEHR arhetipe ali predloge arhetipov, ki bi jih bilo smiselno uporabiti) na podlagi podatkov, ki se že zbirajo, ali se bi za klinične odločitve, prehode med ravnmi in spremljanje kakovosti obravnave morali spremljati.

Podrobnejša obrazložitev:

⁷ OECD. Health at a Glance 2021. OECD INDICATORS. Dostopno na: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/ae3016b9-en.pdf?expires=1641428013&id=id&accname=quest&checksum=0ABB4336F8BD6C383D06C4BB3BC8AD92> (6. 1. 2022).

⁸ Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije. 2021. Analiza razmer na trgu dela in kadrovska strategija na področju zdravstvene dejavnosti. Dostopno na: https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2021/09/Analiza_razmer_na_trgu_dela_in_predlog_politik_ter_ukrepov_kadrovske_strategije2.pdf (6. 1. 2022).

⁹ Nagode, M., Črnak Meglič A., Dremelj P., Dolničar, V., Hvalič Touzery S., Istenič, A., Kobal Tomc, B., Lebar, L., Majcen B., Natek, I., Prevolnik Rupel, V., Rosič J., Škafar, M., Žakelj, M. 2021. Dolgotrajna oskrba – izziv in priložnost za boljši jutri. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Dolgotrajna/Dolgotrajna-oskrba-povzetek-dec21.pdf> (6. 1. 2021).

¹⁰ Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 196/21). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7621> (6. 1. 2021).

Namen projekta je pripraviti usklajen predlog modela podatkov, naborov vrednosti in šifrantov za nacionalni zdravstveni karton, ki omogoča zdravstveno obravnavo zdrave populacije, obravnavo 100 najpogostejših akutnih diagnoz in 10 najpogostejših kroničnih nenalezljivih nemalighnih boleznih na vseh ravneh zdravstvenega varstva, od rojstva do smrti.

Ne glede na množico podatkov, ki se o posameznih pacientih že zbirajo v tako nacionalnih kot lokalnih rešitvah, in načelnemu strinjanju, da je potrebno vzpostaviti nacionalni eKarton, v Sloveniji nimamo vzpostavljenega protokola dogovarjanja o podatkovnem modelu niti začetnega podatkovnega modela, ki bi ga lahko dopolnjevali. Na nacionalni ravni je vzpostavljen povzetek podatkov o pacientih, ki pa za potrebe obravnave pacientov ne zadostuje. Večina ostalih dokumentov prihaja v nestrukturirani obliki, ki je sicer človeško berljiva, ne zadošča pa za potrebe/želje po avtomatizirani obdelavi podatkov, uporabi v sistemih za avtomatizirano odločanje, spremljanju kakovosti obravnave. V okviru projekta se vzpostavi metodologija za popis podatkov, popiše vse klinične (in spremljajoče) podatke, ki se že zbirajo v podatkovnih zbirkah NIJZ, ZZZS in ostalih upravljalcev registrov na nacionalni ravni. Med njimi se opravi analiza in se pri istih/sorodnih podatkih popiše in pregledno prikaže morebitne razlike glede vsebine, porabljenih šifrantov, naborov vrednosti in delnih prekrivanj. Na osnovi pregleda kliničnih smernic, poti, intervjujev, sodelovanja z razširjenimi strokovnimi kolegi in ostalimi predstavniki stroke (tudi nege in predstavnikov ostalih zdravstvenih delavcev) se pripravi predlog podatkovnega modela (med drugim nabor podatkov, zaloge vrednosti, uporabljeni šifranti, raven/poklicna skupina, ki podatek zagotavlja, tipi obravnav/stikov pacienta, ob katerih se podatek zabeleži) in pripravi tudi predlog OpenEHR podatkovnega arhetipa, ki podatku/podatkom ustreza (ali bi ga bilo glede na predlog treba prilagoditi). OpenEHR je odprti podatkovni model, kjer sodeluje široka množica mednarodnih kliničnih ekspertov, zato je cilj, kolikor je le možno, uporabiti podatkovne arhetipe, ki so že razviti (razen, če odmik od mednarodnih modelov obstajajo utemeljeni razlogi). Med analizo obstoječega modela in novim predlogom se pripravi mapiranje: katere vire bi bilo potrebno spremeniti, katere dodati, katere morda opustiti. V okviru projekta se popiše potrebe/zahteve za spremljanje zdrave populacije (preventivni/presejalni pregledi, tudi v centrih za krepitev zdravja), 100 najpogostejših akutnih diagnoz in 10 najpogostejših skupin kroničnih nenalezljivih nemalighnih boleznih.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Katarina Kralj
E-mail: katarina.kralj@gov.si

19. TEMA: Izdelava predloga modela vrednotenja klinične in stroškovne učinkovitosti rešitev telezdravja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.19.:

Naslov teme: Izdelava predloga modela vrednotenja klinične in stroškovne učinkovitosti rešitev telezdravja

Cilj:

- izdelava predloga modela presoje klinične in stroškovne učinkovitosti obravnave telezdravja na daljavo.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je pripraviti predlog modela vrednotenja klinične in stroškovne učinkovitosti (effectiveness and efficiency), primerne za uporabo v slovenskem okolju.

V slovenskem prostoru se je v preteklosti projektno financiralo in nato bolj ali manj neuspešno razširilo na nacionalno raven rešitev, ki na določen način obravnavajo pacienta na daljavo. Pri tem se je kot pomembna ovira izkazala nezadostna podlaga/neobstoj razvitega modela presoje tako klinične in iz tega izhajajoče tudi stroškovne učinkovitosti. Ne glede na morebitno prikazano izboljšanje postavljenih kazalnikov kliničnega stanja pacienta se ni postavilo parametrov za spremljanje kratkoročnih in dolgoročnih finančnih učinkov tovrstne obravnave.

Model mora vključevati seznam vseh podatkov (komponent/stroškov/prihrankov/vidikov), ki se jih mora pri presoji učinkovitosti in stroškovne učinkovitosti upoštevati in mora upoštevati vidik podatkov, ki v Sloveniji so na voljo (hkrati pa pripraviti tudi predlog, kaj bi bilo v idealnih razmerah potrebno dodati in bi potem bil model še natančnejši). Model mora biti izdelan za primer sinhrona obravnava pacienta (videoposvet, teleposvet), asinhrona posveta (pošiljanje določenih podatkov, kasnejši odgovor) in telemonitoringa (spremljanje vitalnih znakov s senzorji). Posebej mora biti obdelan vidik stroškovne učinkovitosti za zdravstveno blagajno oz. zdravstveni sistem (manj obiskov, krajši obiski, večji »turnover« v ambulantah, manj hospitalizacije...manj prostora za čakanje, večji stroški za IT, dodatno opremo, komunikacijske povezave) in širši družbenoekonomski vidiki (prihranek pri času za pacienta, manj poti do zdravnika, vidik delovno aktivnih ali neaktivnih pacientov, stroški IT opreme, stroški usposabljanj). Model naj bi bil zastavljen na način, da bi v času obdobja uvedbe določene rešitve na podlagi predvidenih parametrov pomagal že vnaprej zastaviti parametre, ki jih je v času, ko se o učinkovitosti in stroškovni učinkovitosti odloča, mora spremljati oz. npr. omogoča določiti ceno IT storitve, ki glede na fiksne cene zdravstvenih storitev še zagotavlja stroškovno učinkovitost za zdravstveno blagajno oz. moramo po njem določiti npr. minimalno število pacientov, ki so potencialni uporabniki, na osebo, ki storitev opravlja da je rešitev finančno vzdržna. V okviru priprave modela se na podlagi modela pripravi presoja treh na primeru vsaj treh potekajočih rešitev, ki se v slovenskem prostoru izvajajo oz. določi, katere podatke je za presojo potrebno začeti spremljati.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Katarina Kralj

E-mail: katarina.kralj@gov.si

20.TEMA: Varnost pacientov - kultura varnosti pacientov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.20.:

Naslov teme: Varnost pacientov - kultura varnosti pacientov

Cilji:

- oblikovati in psihometrično testirati inštrumente za merjenje zdravstvene kulture varnosti pacientov za bolnišnice (sekundarna raven), ZD (primarno zdravstvo), specialistične ambulante, zdravstveni del SVZ -jev in lekarne v skupnosti;
- oceniti in zapisati vpliv kulture varnosti na dogajanje preprečljivih škodljivih dogodkov;
- ugotoviti priložnosti za izboljšave varnosti pacientov;

- priporočiti izvajalcem zdravstvene dejavnosti ukrepe in vpeljavo varoval v procese za preprečevanje napak.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oblikovati inštrumente za merjenje zaznavanja kulture varnosti na vseh ravneh izvajanja zdravstvene obravnave in jih pilotno psihometrično testirati.

Izziv (opis problema). V Sloveniji problem varnosti pacientov dosega epidemiološke razsežnosti. Po podatkih v razvitih državah doživi škodo za zdravje zaradi preprečljivih škodljivih dogodkov okrog 10% pacientov, ki se zdravijo v akutnih bolnišnicah. Ocena z ekstrapolacijo teh podatkov za Slovenijo pomeni, da vsako leto zaradi preprečljivih škodljivih dogodkov umre v akutnih bolnišnicah okrog 1000 pacientov in 35 000 jih doživi manjšo ali večjo škodo za zdravje. Posledično to pomeni da vsakih 8 ur umre en pacient in vsaki 2 uri en pacient doživi preprečljivo škodo. Ekonomska škoda (po podatkih OECD) zaradi preprečljive škode znaša (napak in nekaterih kršitev) 15% proračuna bolnišnic letno, kar za leto 2016 pomeni za Slovenijo več kot 200 milijonov evrov.

Izhodišča. Na varnost pacientov vpliva mnogo dejavnikov in eden poglobitnih je kultura varnosti v zdravstvu, torej ne samo v bolnišnicah ampak na celotni poti pacienta skozi zdravstveni sistem, od primarnega zdravstva, specialistične dejavnosti, lekarniške dejavnosti, rehabilitacije in socialno varstvenih zavodov.

Raziskava kulture varnosti v nekaterih naših bolnišnicah v letu 2011 je pokazala da je kumulativno zaznavanje kulture varnosti pozitivno le v 53 odstotkih. V zadnjem času so se inštrumenti za merjenje kulture varnosti v bolnišnicah izboljšali in jih je zato potrebno pilotno testirati na bolnišnični populaciji zdravstvenih delavcev. V primarnem zdravstvu je bila raziskava narejena samo pri vodstvenih delavcih in tako ne odraža kulture varnosti v celotni populaciji zdravstvenih delavcev na primarni ravni. Kultura varnosti ni bila izmerjena v lekarnah, ki delajo v skupnosti in v socialnovarstvenih zavodih. Merjenje kulture mora zajeti celotno zdravstvo.

Koristi raziskave. S pilotnimi študijami vseh ravneh zdravstva pridobimo veljavne in zanesljive inštrumente, ki se nato uporabljajo longitudinalno na 2 ali triletna obdobja za spremljanje izboljšav kulture varnosti. Na ta način dosežemo izboljševanje varnosti pacientov, manj preprečljivih smrti in preprečljive škode.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
 (50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Biserka Simčič

E-mail: biserka.simcic@gov.si

21. TEMA: Vzročne povezave med številom (rastjo) kadrov v zdravstvu, učinkovitostjo zdravstvenih delavcev in čakalnimi dobami na primarni in sekundarni ter terciarni ravni zdravstvenega varstva v obdobju zadnjih 10 let

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve.

Številka teme 5.12.7.:

Naslov teme: Vzročne povezave med številom (rastjo) kadrov v zdravstvu, učinkovitostjo zdravstvenih delavcev in čakalnimi dobami na primarni in sekundarni ter terciarni ravni zdravstvenega varstva v obdobju zadnjih 10 let

Cilji:

- ugotoviti vzroke, zakaj kljub rasti števila zaposlenih v zdravstvu obseg opravljenih storitev ne narašča oz. ne narašča sorazmerno, čakalne dobe pa se daljšajo;
- na podlagi ugotovljenih vzrokov pripraviti ukrepe za reševanje problematike čakalnih vrst;
- pridobiti oceno trendov za prihodnje srednjeročno/dolgoročno obdobje za različne scenarije.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oblikovati model, ki upošteva vse ključne parametre v zdravstvu, kot so izdatki za zdravstvo, realizacijo dogovorjenega programa z Zavodom za zdravstveno varstvo Slovenije, zaposlenost v zdravstvu in nedopustne čakalne dobe, vključno z modelom za preverjanje učinkovitosti kadra, na podlagi katerega bo mogoča priprava izhodišč za oblikovanje ukrepov za večjo dostopnost do zdravstvenih storitev na ravni izvajalca zdravstvene dejavnosti ali na ravni zdravstvenega sistema.

Izziv: ugotoviti medsebojno vzročno povezavo med rastjo zaposlenih zdravstvenih delavcev in sodelavcev v zdravstvu, obsegom opravljenih storitev, izdatki za zdravstvo, čakalnimi dobami in učinkovitostjo zaposlenih v zdravstvu. Kljub večjim izdatkom za zdravstvene storitve in višjo zaposlenost zdravstvenega kadra, se na nekaterih področjih zdravstvene dejavnosti še vedno soočamo s čakalnimi dobami nad dopustno čakalno dobo.

Na podlagi ugotovljene vzročne povezave med številom kadrov v zdravstvu, obsegom opravljenih storitev, izdatki za zdravstvo, učinkovitostjo zdravstvenih delavcev in čakalnimi dobami želimo pripraviti čim bolj učinkovite ukrepe za reševanje problematike čakalnih vrst. Poleg tega želimo pridobiti tudi oceno trendov za prihodnje srednjeročno in dolgoročno obdobje različnih scenarijev.

Izhodišča:

Število vseh zdravnikov v zdravstvu se je v zadnjih desetih letih (2010 – 2019) povečalo za 37%, število zdravnikov splošne in družinske medicine pa za 40%. Povprečni letni prirast je znašal 4 %. V zdravstvu se je v tem obdobju število zobozdravnikov povečalo za 20%, farmacevtov za 38%, medicinskih sester za 84% in zdravstvenih tehnikov za 8%. (Vir: Statistični zdravstveni letopis za leto 2019, dostopno na spletni strani

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2019/8_viri_v_zdravstvu_2019.pdf.

Tabela: Podatki o zdravstvenih delavcih in sodelavcih v obdobju od 2010 - 2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Indeks 2020/2010
Vsi zdravniki / 100.000	250,4	256,9	263,8	272,9	279,4	288,3	307,4	316,0	324,7	332,2	336,9	135%
Zdravniki, zaposleni v zdravstvu / 100.000	243,0	249,5	254,2	263,0	277,1	282,6	301,5	310,1	318,4	326,0	330,6	136%
Zdravniki splošne in družinske medicine, zaposleni v zdravstvu / 100.000	43,8	45,2	46,7	49,8	51,6	54,9	57,4	59,9	61,6	60,2	61,7	141%

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Indeks 2020/2010
Vsi zobozdravniki / 100.000	63,3	64,3	64,6	66,5	66,5	68,6	70,0	71,9	73,5	74,0	76,5	121%
Zobozdravniki, zaposleni v zdravstvu / 100.000	61,4	62,4	63,0	64,9	66,2	67,5	68,8	70,4	72,1	72,5	74,8	122%
Vsi farmacevti / 100.000	60,2	61,5	62,2	63,4	65,6	68,4	71,3	74,4	77,0	78,4	80,5	134%
Farmaceuti, zaposleni v zdravstvu / 100.000	53,8	55,1	56,4	57,7	60,3	62,8	65,7	68,8	70,8	72,6	74,1	138%
Vse medicinske sestre / 100.000	217,5	224,8	226,5	238,2	249,1	264,9	313,6	327,5	349,3	389,8	438,2	201%
Medicinske sestre, zaposlene v zdravstvu / 100.000	211,4	218,8	221,3	233,0	243,6	259,1	307,4	321,2	343,2	382,7	430,6	204%
Vsi zdravstveni tehniki / 100.000	619,4	625,7	606,1	606,3	619,2	626,1	667,3	680,9	682,4	653,9	626,4	101%
Zdravstveni tehniki, zaposleni v zdravstvu / 100.000	611,6	617,7	600,2	599,1	612,5	619,3	658,3	671,2	672,8	644,6	617,1	101%
Vse dipl. babice / 100.000	5,1	5,5	5,8	6,3	7,0	7,8	9,0	10,2	11,8	13,5	15,0	294%
% zdravnikov zaposlenih v bolnišnicah	55,4	55,7	54,5	53,2	55,9	54,2	55,9	57,3	57,7	58,1	57,7	104%
% medicinskih sester zaposlenih v bolnišnicah	59,4	58,4	57,2	56,8	56,8	56,0	58,8	58,2	57,4	53,5	50,4	85%
% zdravstvenih tehnikov zaposlenih v bolnišnicah	50,6	50,0	49,1	48,3	49,4	48,2	48,4	48,0	47,4	46,5	44,4	88%
% delavcev zaposlenih v zasebni praksi	16,6	16,6	16,9	17,3	16,8	16,7	15,9	15,6	15,6	15,3	15,3	92%
Število prebivalcev na 1 zdravnika	399,3	389,3	379,0	366,4	357,9	346,9	325,3	316,4	308,0	301,0	296,8	74%
Število prebivalcev na 1 zobozdravnika	1578,8	1556,1	1548,4	1503,0	1504,8	1458,0	1429,5	1390,4	1360,1	1350,6	1306,9	83%
Število prebivalcev na 1 medicinsko sestro	459,8	444,7	441,5	419,9	401,5	377,5	318,9	305,4	286,3	256,5	228,2	50%
Število prebivalcev na 1 zdravstvenega tehnika	161,4	159,8	165,0	164,9	161,5	159,7	149,9	146,9	146,5	152,9	159,6	99%

Vir: NIJZ, dostopno na <https://podatki.nijz.si/pxweb/si/NIJZ> podatkovni portal, dostop 3.3. 2022

Na podlagi podatkov o zaposlenih specialistih v zdravstvu v povezavi s čakalnimi dobami je iz spodnjih dveh tabel razvidno, da se število specialistov povečuje tudi v dejavnostih, kjer pacienti čakajo nad dopustno čakalno dobo. Iz mesečnih poročil NIJZ o čakajočih in čakalni dobe (podatki so dostopni na spletni strani NIJZ) je mogoče ugotoviti, da se je povprečna čakalna doba za revmatološki, dermatološki

in nevrološki pregled za stopnjo nujnosti »REDNO« v obdobju 2018 – 2021 podaljšala, pri čemer pa se je število specialistov v tem obdobju povečalo.

Tabela: Podatki o povprečni čakalni dobi na prvi termin v letih 2018 – 2021.

Vrsta pregleda	1.01.2021	1.01.2020	1.01.2019	1.02.2018
Revmatološki prvi pregled	517,8	458	151,9	212,36
Dermatološki prvi pregled	158,5	176,9	118,7	134,5
Nevrološki prvi pregled	183,3	159,1	112,8	134,64

Vir: NIJZ, Mesečna poročila o čakajočih in čakalnih dobah, dostopno na <https://www.nijz.si/sl/publikacije>, dostop 3.3. 2022

Tabela: Podatki o številu zaposlenih specialistov izbranih specialnosti v letih 2010 – 2020.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Indeks 2020/2010
Specializacija skupaj	4248	4299	4407	4523	4509	4533	4677	4765	5051	5425	5683	134%
NEVROLOGIJA	103	98	76	76	94	97	106	108	108	111	120	117%
DERMATOVENEROLOGIJA	57	57	59	60	61	65	62	68	69	71	70	123%
SPLOŠNA KIRURGIJA	257	260	259	260	258	243	250	248	250	258	262	102%
ORTOPEDSKA KIRURGIJA	89	89	88	88	90	90	97	96	97	103	106	119%
OTORINOLARINGOLOGIJA	66	66	69	69	65	62	67	69	70	77	84	127%
REVMATOLOGIJA	2	3	3	3	4	4	5	5	10	14	15	750%

Vir: NIJZ, dostopno na <https://podatki.nijz.si/pxweb/sl/NIJZ> podatkovni portal, dostop 3.3.2022

Iz spodnje tabele je razvidna sestava odhodkov ZZS za obdobje (2015 – 2020) za izvajanje programov zdravstvenih storitev. Največji delež sredstev je namenjen izvajanju zdravstvenih storitev, in sicer za specialistično ambulantnemu in bolnišničnemu zdravljenju, osnovnemu zdravstvenemu varstvu, dejavnosti socialnih zavodov ter dejavnosti obvezne socialne varnosti in transferom neprofitnim organizacijam.

Tabela: Sestava odhodkov ZZS za obdobje 2015-2020

Dejavnost	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Indeks 2020/2015
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	
Prihodki ZZS	3.255.636.074	3.103.487.906	2.890.493.779	2.683.469.227	2.518.173.419	2.434.342.707	1,34
1. Osnovno zdravstveno varstvo	545.632.248	498.134.076	457.798.593	419.071.702	415.747.772	397.401.046	1,37
2. Spec. amb. in bolnišnično zdravljenje	1.502.568.181	1.392.486.145	1.302.397.217	1.241.342.112	1.169.981.560	1.137.444.799	1,32

Dejavnost	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Indeks 2020/2015
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	
3. Dejavnost socialnih zavodov	165.301.247	142.384.731	129.993.680	127.759.292	120.030.681	119.981.077	1,38
4. Dejavnost obvezne socialne varnosti in transferi neprofitnim organizacijam	89.160.937	88.015.965	92.834.277	86.002.958	80.334.996	76.383.669	1,17
SKUPAJ ZDR. STORITVE	2.302.662.613	2.121.020.918	1.983.023.767	1.874.176.063	1.786.095.009	1.731.210.591	1,33
Ostali odhodki	1.039.974.793	931.892.912	875.504.693	808.278.845	751.646.148	697.923.506	1,49
CELOTNI ODHODKI	3.342.637.406	3.052.913.829	2.858.528.461	2.682.454.908	2.537.741.156	2.429.134.096	1,38
RAZLIKA MED PRIHODKI IN ODHODKI	87.001.332	50.574.077	31.965.318	1.014.319	19.567.737	5.208.611	

Vir: Ministrstvo za zdravje, Letna poročila JZZ po letih

Tabela: Pogodbena, realizirana in plačana vrednost programa v posameznem letu 2018-2020 (v EUR)

	Pogodbena vrednost 2020 (OZZ in PZZ)	Realizirana vrednost 2020 (OZZ in PZZ)	Vrednost plačana programa 2020 (OZZ in PZZ)	Pogodbena vrednost 2019 (OZZ in PZZ)	Realizirana vrednost 2019 (OZZ in PZZ)	Vrednost plačana programa 2019 (OZZ in PZZ)	Pogodbena vrednost 2018 (OZZ in PZZ)	Realizirana vrednost 2018 (OZZ in PZZ)	Vrednost plačana programa 2018 (OZZ in PZZ)	Indeks pogodbena vrednosti (OZZ in PZZ) 2020/2018	Indeks realizirana vrednosti (OZZ in PZZ) 2020/2018	Indeks vrednosti plačana programa (OZZ in PZZ) 2020/2018
Skupaj samo bolnišnični del	1.027.027.114	944.937.799	963.528.552	967.699.398	972.093.533	960.881.197	885.129.668	903.145.874	895.922.526	116%	105%	108%

Skupaj samo specialistična zunajbolnišnična dejavnost	316.60 0.334	297.0 71.60 0	293.0 84.21 2	297.0 43.03 5	309.1 19.60 2	305.1 86.34 2	276.4 43.25 0	281.3 26.11 6	281.3 01.91 9	115%	106%	104%
--	-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------	-------------	-------------

Vir: MZ, Letna poročila JZZ po letih

Koristi: na podlagi predlaganega modela bomo lahko ob danih kazalnikih (viri v zdravstvu), za posamezne dejavnosti, kjer je problem dostopnosti do zdravstvenih storitev, prepoznali razloge za nedopustne čakalne dobe, kot npr. pomanjkanja virov (kader, oprema, prostor) ali omejena finančna sredstva na sistemski ravni, ali prepoznali priložnosti za večjo učinkovitost zaposlenih virov, ali reorganizacijo dela na ravni izvajalcev in na ta način naslavljali ukrepe, bodisi na mikro ravni (izvajalec) ali makro ravni (zdravstveni sistem).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Vlasta Mežek
 E-mail: vlasta.mezek@gov.si

Ime in priimek: Renata Babič Valentinčič
 E-mail: renata.babic-valentincic@gov.si

22. TEMA: Četrta slovenska nacionalna presečna raziskava bolnišničnih okužb (SNPRBO IV)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve.

Številka teme 5.12.8.:

Naslov teme: Četrta slovenska nacionalna presečna raziskava bolnišničnih okužb (SNPRBO IV)

Cilji:

Med bolniki hospitaliziranimi v slovenskih bolnišnicah za akutno oskrbo na izbrani dan v letu 2023 bo:

- ocenjena prevalenca vseh in posameznih vrst BO (glede značilnosti bolnikov, bolnišnic, vrste oddelkov);
- opisani mikroorganizmi povzročiteljev BO in ocenjen delež odpornih proti antibiotikom.

Dodatni bolj specifični cilji so:

- opisati značilnosti bolnikov in njihovo izpostavljenost dejavnikom tveganja;
- opisati uporabo protimikrobnih zdravil;
- oceniti procesne in strukturne kazalnike.

Podrobnejša obrazložitev:

V tretji slovenski nacionalni presečni raziskavi BO (SNPRBO II), ki je bila izvedena leta 2017 je bilo ugotovljeno, da je 6,6 % bolnikov hospitaliziranih v slovenskih bolnišnicah imelo na dan raziskave BO

ali pa je bilo še vedno zdravljenih zaradi BO. Po več kot petih letih je potrebno ponovno izvesti SNPRBO IV.

Utemeljitev: Za na dokazih temelječe preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb (BO) je potrebno poznati njihovo pogostost, kako se ta spreminja v času in s čim si jih povzročamo. Zato je epidemiološko spremljanje BO nujen del programov preprečevanja in obvladovanja BO, ki jih morajo v skladu z Zakonom o nalezljivih boleznih izvajati vsi izvajalci zdravstvene dejavnosti. Epidemiološko spremljanje BO priporoča tudi Svet EU (Priporočila Sveta EU o varnosti pacientov, vključno s preprečevanjem in nadzorom okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo (OPZ) (2009/C 151/01), ki državam članicam priporoča, da na ustrezni ravni sprejmejo in izvajajo strategijo za preprečevanje in obvladovanje OPZ, ki naj ima med cilji tudi cilj (c) vzpostavitve ali krepitev aktivnih sistemov nadzora, to je epidemiološkega spremljanja. V okviru tega cilja, Svet EU priporoča tudi organizacijo rednih raziskav o razširjenosti BO.

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (angl. European Centre for Disease Prevention and Control – ECDC) podpira Evropsko komisijo in države članice pri preprečevanju in obvladovanju OPZ in koordinira epidemiološko spremljanje OPZ v EU, ki vključuje tudi ponavljanje nacionalnih presečnih raziskav BO. Prva pan-evropska presečna raziskava se je izvedla v letih 2011 in 2012 in druga v letih 2016 in 2017. Tudi Svetovna zdravstvena organizacija v okviru minimalnih zahtev za programe obvladovanja okužb na nacionalnem nivoju (angl. Minimal requirements for Infection Prevention and Control Programmes at the National Level) kot eno izmed šestih jedrnih komponent opredeljuje epidemiološko spremljanje OPZ.

Izvirnost rezultatov: Po letu 2017 nimamo informacij o pogostosti vseh BO v slovenskih bolnišnicah za akutno oskrbo, o tem kateri mikroorganizmi jih povzročajo in o njihovi odpornosti na izbrane antibiotike.

Metode dela: Izvedba presečne raziskave na dan. K sodelovanju se bo povabilo vse slovenske bolnišnice za akutno oskrbo. O vsakem bolniku se zberejo podatki, vključno s podatki, ki povečujejo tveganje za BO (stanje bolnikov, izpostavljenosti zdravstvenim posegom) in podatki o BO. Metode zbiranja podatkov bodo morale biti usklajene v okviru pan-evropske raziskave BO, ki jo koordinira ECDC. Potrebna bo tudi izvedba opisne analize in objava rezultatov.

Cilji:

Med bolniki hospitaliziranimi v slovenskih bolnišnicah za akutno oskrbo na izbrani dan v letu 2023 bo:

- ocenjena prevalenca vseh in posameznih vrst BO (glede značilnosti bolnikov, bolnišnic, vrste oddelkov);
- opisani mikroorganizmi povzročiteljev BO in ocenjen delež odpornih proti antibiotikom.

Dodatni bolj specifični cilji so:

- opisati značilnosti bolnikov in njihovo izpostavljenost dejavnikom tveganja;
- opisati uporabo protimikrobnih zdravil;
- oceniti procesne in strukturne kazalnike.

Predvideni rezultati: Rezultati bodo osnova za na dokazih temelječe preprečevanje in obvladovanje BO v slovenskih bolnišnicah za akutno oskrbo. Predstavljali bodo tudi osnovo za pripravo nacionalne strategije preprečevanja in obvladovanja OPZ oziroma BO. Rezultati pa bodo posredovani odločevalcem in predstavljeni strokovni in laični javnosti.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(50% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Maja Jurjevec

E-mail: maja.jurjevec@gov.si

13. Predlagatelj tem: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Vpliv športne/gibalne aktivnosti na ekonomske in družbene stroške zdravja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.21.:

Naslov teme: Vpliv športne/gibalne aktivnosti na ekonomske in družbene stroške zdravja

Cilji:

- sistematičen pregled mednarodnih raziskav o pozitivnih in negativnih učinkih športne/gibalne aktivnosti na zdravje posameznika in družbe;
- ocena pozitivnih in negativnih učinkov športnih/gibalnih aktivnosti na zdravje v Sloveniji;
- identifikacija zdravstvenih stanj, na katere redna športna/gibalna aktivnost najbolj vpliva;
- izdelava teoretičnega okvirja ekonomskega in družbenega vrednotenja učinkov športnih/gibalnih aktivnosti na zdravje;
- okvirna ocena ekonomskih in družbenih učinkov preko njegovega vpliva športne/gibalne dejavnosti na zdravje v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskave v svetu že dolgo ugotavljajo korelacijo med telesno aktivnostjo prebivalstva ter javnim zdravjem. Redna aktivnost ima pozitivne učinke na zdravje, kot so ugodni učinki na zdravje srčno-žilnega sistema, boljše duševno zdravje, manjša zloraba alkohola in drug. Športne aktivnosti, npr. rekreativcev, pa prinašajo tudi potencialne negativne učinke, kot so povečana možnost poškodb, pojav izgorelosti, razvoj motenj hranjenja in podobno.

Čedalje več telesne aktivnosti poteka v obliki organiziranih oblik športa. Raziskava Mediane (2019) ugotavlja, da je vsaj enkrat do dvakrat tedensko več kot 60% Slovencev aktivnih z neko športno aktivnostjo, glede na podatke SJM (2021) pa celo okoli 70%. Kako sta povezana zdravje in šport v Sloveniji se še ni sistematično in sistemsko raziskovalo. Tako ni izdelane metodologije in ustreznih analiz, kakšni vse so lahko vplivi športne/gibalne aktivnosti na zdravje posameznika, njegovo življenjsko dobo, zdravstvene težave, življenjsko produktivnost itd.

V različnih državah so že ugotavljali, koliko lahko redno izvajanje športnih aktivnosti doprinese k izboljšanju kakovosti življenja in dolgoročnosti zdravja, tako posameznika kot družbe (Pate et al., 1995) (Haskell et al., 2007), (Nelson et al., 2007), (The US Burden of Disease Collaborators, 2018). Tudi EU politike sektorsko nagovarjajo izvajanje športnih aktivnosti v povezavi z zdravjem (Council Recommendation of 26 November 2013 on promoting health-enhancing physical activity across sectors). V Sloveniji nimamo ocene, kakšni so trenutni, dolgoročni vplivi in prihranki, ki se ustvarjajo z zagotavljanjem dobrih pogojev za izvajanje redne ali vsaj občasne športne aktivnosti državljanov. Govorimo o vplivu na produktivnost, BDP, zdravstveno blagajno in drugih vplivih, kar navajajo tudi številni avtorji. Npr. Whiting et al. (2021) ugotavlja, da se implementacija promocije telesne aktivnosti za zdravje (angl. health-enhancing physical activity) v državah Evropske unije razlikuje, Slovenija pa sodi med države z zmerno razvitimi mehanizmi promocije telesne aktivnosti za zdravje in zaostaja za na primer Avstrijo, Švedsko in Finsko.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Mojca Doupona
E-mail: mojca.doupona@gov.si
Tel. št.: 01/400-5250

2. TEMA: Fenomenološka in etiološka analiza čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj ter izdelava didaktičnih pristopov za posamezne podtipe težav oziroma motenj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.4.:

Naslov teme: Fenomenološka in etiološka analiza čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj ter izdelava didaktičnih pristopov za posamezne podtipe težav oziroma motenj

Cilji:

- priprava teoretičnih izhodišč z vidika analize ugotovitev v tujini in kontinuuma dela z otroki s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami;
- izdelava inštrumentarija za prepoznavanje ter identifikacija čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj v slovenskih vrtcih, osnovnih šolah, osnovnih šolah s prilagojenim programom, srednjih šolah in zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami glede na posamezne podskupine po kontinuumu težav oziroma motenj in analiza pojavnosti;
- analiza vzrokov za nastanek čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj v posameznih podskupinah po kontinuumu od manjših vedenjskih težav do najtežjih oblik vedenjskih motenj;
- priprava predlogov didaktičnih pristopov oziroma metod dela za posamezno podskupino po kontinuumu težav oziroma motenj;
- izdelava predlogov za sistemske spremembe na področju prepoznavanja težav oziroma motenj, didaktičnih pristopov oziroma metod dela in izobraževanja strokovnih delavcev ter sodelovanja s pedopsihiatrično in drugimi strokami.

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskava bo pomagala pri oblikovanju politik ministrstva na področju pomoči otrokom in mladostnikom s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami, s katerimi imajo vrtci in šole v zadnjih letih vedno več težav. Ugotavljamo, da na tem področju ni bilo opravljene celovite raziskave o pojavnosti čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj pri otroci in mladostnikih v Sloveniji, niti nimamo izdelanih inštrumentarije v za njihovo prepoznavanje, ki bi bili na voljo pedagoškim delavcem za oceno različnih znakov, na podlagi katerih bi lahko strokovnjaki ustrezne stroke veljavno in zanesljivo prepoznali težavo oziroma motnjo. Z vsako izmed podskupin otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami (po kontinuumu po stopnjah in pojavnih oblikah od manjših vedenjskih težav do najtežjih oblik vedenjskih motenj), so tudi glede na vzroke potrebni drugačni pristopi, ki so lahko pri drugih skupinah kontraindicirani. Glede na to, da več oblik čustvenih in vedenjskih motenj znižuje duševno zdravje, nekatere motnje pa etiološko kažejo na kasnejši razvoj duševne bolezni, je pri tovrstnih primerih nujno povezovanje pedopsihiatrično in psihološko stroko. Rezultati raziskave bi morali biti tudi predlogi za sistemske spremembe na predmetnem raziskovalnem področju. Gre za pripravo okvirnih smernic tako na didaktično metodičnem področju, kot na protokolarnem v smislu povezav različnih strok, ki jih materija zadeva, da bi bila obravnava otrok in mladostnikov na celotnem kontinuumu čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj bolj funkcionalna.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Polona Šoln Vrbinc
Tel. št.: 01/400-5465

3. TEMA: Dvig sporazumevalne zmožnosti romskih otrok – priprava instrumentarija za merjenje sporazumevalne zmožnosti romskih otrok in učencev v romskem jeziku

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.2.:

Naslov teme: Dvig sporazumevalne zmožnosti romskih otrok – priprava instrumentarija za merjenje sporazumevalne zmožnosti romskih otrok in učencev v romskem jeziku

Cilji:

- razvoj sporazumevalnih zmožnosti romskih otrok kot enem od pogojev za zagotavljanje vključujočega in pravičnega izobraževalnega sistema;
- zagotavljanje ohranjanja lastne kulturne identitete, večje uspešnosti v šoli, nadaljevanja šolanja in pridobitve izobrazbe;
- izdelava posnetka trenutnega stanja na področju sporazumevalnih zmožnosti romskih otrok in učencev v romskem jeziku;
- izdelava in pilotiranje instrumentarija za merjenje sporazumevalne zmožnosti romskih otrok in učencev v romskem jeziku.

Podrobnejša obrazložitev:

Obvladovanje učnega jezika je pogoj za zagotavljanje pravičnosti v izobraževanju. Dobra sporazumevalna zmožnost v prvem jeziku (v tem primeru v romščini) je pogoj za dobro učenje dodatnih jezikov (slovenščine kot učnega jezika). Učenec, ki snov razume, se lahko odziva in je aktiven član razredne skupnosti. Motivirani učenci dosegajo višje ravni znanja. Strokovni delavec v vzgoji in izobraževanju, ki ima medkulturne kompetence in ki razume ozadje jezikovnih težav učencev, bo znal poiskati pristope, ki bodo romskega učenca podprli, opolnomočili in mu zagotovili prostor za aktivno udeležbo v učnem procesu. Z razvojem instrumentarija za merjenje jezikovnih kompetenc romskih otrok in učencev v romskem jeziku bomo pridobili izhodiščno stanje na tem področju, spremljali uspešnost ukrepov ter informirano načrtovali ukrepe za izboljšanje.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Bronka Straus
E-mail: bronka.straus@gov.si
Tel. št.: 01/400-5331

4. TEMA: Spremljanje in izboljšanje individualne pomoči (intervencij) učencem v COVID in post-COVID razmerah – področje anksioznosti, premagovanje občutka tesnobe

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.3.:

Naslov teme: Spremljanje in izboljšanje individualne pomoči (intervencij) učencem v COVID in post-COVID razmerah – področje anksioznosti, premagovanje občutka tesnobe

Cilji:

- zasnovati, implementirati in ovrednotiti merjenje anksioznosti učenca ob izvajanju aktivnosti, pri kateri doživlja povečano anksioznost, z namenom prilagajanja aktivnosti za zmanjšanje anksioznosti;
- učinkovitejše učenčeve učenje zaznavanja intenzivnosti simptomov anksioznosti za njihovo boljše obvladovanje;
- prilagoditev in personalizacija sistema izvajanja individualne pomoči učencu med izvajanjem učne aktivnosti. Učenec hitreje in bolje prepoznava naraščanje lastne anksioznosti, učitelj oz. izvajalec pomoči dovolj zgodaj intervenira, učencu prilagodi učni proces in s tem prepreči slabše funkcioniranje učenca zaradi pretirane anksioznosti;
- učenec se nauči boljšega obvladovanja anksioznosti, pridobiva pozitivne izkušnje obvladovanja anksioznosti, izboljša se učna uspešnost in učenčeva samopodoba;
- izboljšan vpogled svetovalcev in pedagogov v mehanizme proženja anksioznosti, ki temelji na objektivnih podatkih, pridobljenih s sodobnimi senzorskimi tehnologijami;
- izboljšana priporočila za delo z učencem v šolskem in domačem okolju, ki jih na podlagi rezultatov projekta podajo strokovnjaki svetovalci za posameznega otroka staršem in pedagoškim delavcem;
- šola kot institucija izboljša postopke dodeljevanja pomoči učencem vključno z vključevanjem zunanje pomoči;
- razvoj tehnologij za spremljanje učnih procesov na podlagi objektivnih meritev kot podlaga za razvoj podpore učenju in poučevanju v normalnih in posebnih razmerah;
- možnost razširitve na druga področja s situacijsko animoznostjo kot so učenje jezikov, govorni nastopi, ocenjevanje znanja ipd.

Podrobnejša obrazložitev:

Anksioznost učencev med izvajanjem učne aktivnosti je pereč problem, ki ga je poučevanje v razmerah COVID-19 epidemije še znatno poslabšalo, hkrati pa izkušnje kažejo, da jo primerna strokovna obravnava in pomoč učencem lahko uspešno zmanjšuje. Poleg tega pa so sodobne tehnologije senzorjev in strojnega učenja dosegle točko, ki omogoča objektivno merjenje učenčeve anksioznosti v realnem času med samim procesom obravnave. Stanje svetovalnih procedur in omenjenih tehnologij tako omogoča razvoj bistveno izboljšanih obravnav učencev ter izdelave priporočil, ki bodo uporabne v praksi z neposrednimi koristmi tako za učence kot za razvoj samega področja.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Mišela Mavrič
E-mail: misela.mavric@gov.si
Tel. št.: 01/400-5410

5. TEMA: Ureditev kombiniranega učenja (blended learning) na visokošolskih zavodih

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.1.:

Naslov teme: Ureditev kombiniranega učenja (blended learning) na visokošolskih zavodih

Cilji:

- pridobiti pregled oblik izvajanja kombiniranega poučevanja in njegove ureditve na visokošolskih zavodih;
- pridobiti pregled ukrepov, ki potekajo na visokošolskih zavodih z namenom izvajanja študija na daljavo;
- identificirati dobre prakse kombiniranega poučevanja na visokošolskih zavodih;
- priprava standarda kombiniranega poučevanja, ki zajema področja priprave, izvedbe in vrednotenja same izvedbe poučevanja;
- priprava priporočil kadrovskih (pedagoških in administrativno-tehničnih) ter materialnih resursov za organizacijo posameznih oblik kombiniranega poučevanja;
- pripraviti predlog normativnega okvira ureditev kombiniranega poučevanja ter njegove umestitve v obstoječo zakonsko ureditev.

Podrobnejša obrazložitev:

Obdobje pandemije covid-19 je še posebej izpostavilo pomen in vlogo digitalne preobrazbe celotne družbe ter inovativnih pristopov na področju poučevanja in učenja po celotni šolski vertikali. Digitalna preobrazba izobraževanja mora biti v neposredni povezavi z novimi pedagoškimi paradigmi in pristopi priprave in izvedbe pedagoškega procesa. Različni načini in pristopi izvedbe pedagoškega procesa posameznih profesorjev, inštitucij... v času pandemije covid-19 so razkrili nekatere metodološke nedorečenosti izvajanja študija v takšni kriznih razmerah. Odprava teh pomanjkljivosti pa hkrati predstavlja tudi priložnost za dvig kvalitete tovrstnega izobraževalnega procesa. Največji manjko in hkrati priložnost za dvig kvalitete pedagoškega procesa je v nadgradnji priprave, izvedbe in vrednotenja pri kombiniranem pristopu poučevanja - »Blended learning«, ki predstavlja enega izmed realnih inovativnih pristopov izvedbe študijskega procesa. Takšen pristop ima šibko zakonsko podporo, predstavlja veliko izzivov v procesu akreditacije programa, kot tudi marsikatero neznanko v fazi vrednotenja tako programa kot same izvedbe le tega. Že v predkovidnem obdobju je v manjšem obsegu potekal »blended learning«, ki je bil bolj ali manj marginalizirani ter ni vzbujali resnega zanimanja v pedagoški stroki. Obdobje izrednih razmer v do sedaj uveljavljenem šolskem načinu dela pa zahteva resen premislek in vzpostavitev manjkajočih standardov.

Cilj načrtovanega ciljno raziskovalnega projekta »Standard za področje kombiniranega učenja« je priprava standarda kombiniranega poučevanja, ki zajema področja akreditacije programa, priprave, izvedbe in vrednotenja same izvedbe ter potrebne zakonske spremembe za ureditev tega področja.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Duša Marjetič

E-mail: dusa.marjetic@gov.si

Tel. št.: 01/478-4763

6. TEMA: Skrb za slovenski jezik v visokem šolstvu – pregled stanja in priprava izhodišč za akcijski načrt

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.1.:

Naslov teme: Skrb za slovenski jezik v visokem šolstvu – pregled stanja in priprava izhodišč za akcijski načrt

Cilji:

- pridobiti pregled pravno-formalnih in administrativnih ukrepov, ki se izvajajo na visokošolskih zavodih z namenom ohranitve statusa slovenščine kot uradnega in učnega jezika;
- pridobiti pregled dejavnosti in ukrepov, ki potekajo na visokošolskih zavodih z namenom krepitev sporazumevalnih zmožnosti v slovenskem jeziku strokovnih delavcev ter študentov in študentk. Pri tem se upoštevajo tako govorci in govorke slovenščine kot prvega jezika ter tudi kot tujega jezika oz. jezika okolja;
- pridobiti pregled dejavnosti in ukrepov, ki potekajo na visokošolskih zavodih z namenom razvoja slovenskega jezika in terminologije v visokem šolstvu in znanosti ter dostopnostjo študijskih vsebin v slovenskem jeziku;
- identificirati dobre prakse na visokošolskih zavodih na tem področju;
- identificiranje dobre prakse učenja slovenščine za tuje študente in študentke ter visokošolske učiteljice in učitelje znotraj posameznih visokošolskih zavodov;
- pridobiti pregled prakse jezikovne politike pri izvajanju skupnih študijskih programov slovenskih s tujimi visokošolskimi institucijami;
- pripraviti priporočila glede vodenja ustrezne jezikovne politike na visokošolskih zavodih vključno s poučevanjem v tujih jezikih.

Podrobnejša obrazložitev:

Skrb za slovenščino je v skladu z ZViS v javnem interesu in zato nacionalno pomembna naloga. V 72. členu je tudi natančneje opredeljeno, kaj se šteje pod skrb za slovenščino (lektorati slovenskega jezika na univerzah v tujini, učenje in izpopolnjevanje iz znanja slovenskega jezika za tujce in za Slovence brez slovenskega državljanstva ter seminarji, simpoziji in druga strokovna srečanja, ki so namenjena skrbi za razvoj in učenje slovenščine).

V zaključnem poročilu ciljnega raziskovalnega projekta z naslovom Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov je navedeno, da je »z uvajanjem internacionalizacije v slovenski visokošolski prostor (znova) zaživela razprava o izbiri jezika/ov v slovenskem visokem šolstvu in znanosti. Gre za eno najkompleksnejših vlog slehernega jezika, ko ta z ubesedovanjem povsem novih idej, teorij in pojmov izraža človekovo napredovanje in razvoj. Zato je prav od razumevanja vloge znanstvenega oziroma strokovnega jezika in njegove postavitve/izbire na ravni univerzitetnega izobraževanja močno odvisna vitalnost slovenskega jezika sploh, in sicer na vseh družbenih področjih, na celotni šolski vertikali, v medijih, v umetnosti, v naravoslovju, tehniki ipd. in v skrajni instanci tudi v zasebnem sporazumevanju (Nećak Lük 2017)«. V poročilu avtor sklene, da se »visok delež visokošolskih učiteljev ne zaveda, da je za razvoj slovenske znanstvene misli pomembno, tako zaradi novih vsebin, potrebnih strokovnih oz. znanstvenih besedil in končno zaradi razvoja lastne terminologije, da se vse vsebine odpredavajo (tudi) v slovenskem jeziku«. Predlog Resolucije o Nacionalnem programu visokega šolstva 2030 sledi Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021-2025 in dodatno predvideva ukrepe na področju internacionalizacije kurikulumov in omogočitvijo poučevanja v tujih jezikih. Predvideno je, da visokošolske ustanove skrbijo za razvoj slovenskega jezika in strokovnega izrazoslovja. Deležniki, vključeni v procese internacionalizacije, bodo skrbeli za prenos konceptov in terminologije v slovenski jezik in ga s tem bogatili. V primeru izvajanja

študijskega programa v tujem jeziku bo bil zagotovljen razvoj slovenskega jezika in terminologije v visokem šolstvu in znanosti tudi z dostopnostjo študijskih vsebin v slovenskem jeziku.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Duša Marjetič
E-mail: dusa.marjetic@gov.si
Tel. št.: 01/478-4763

7. TEMA: Vzpostavitev sistema spremljanja in napovedovanja potreb po kadrih v vzgoji in izobraževanju

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 3.7.1.:

Naslov teme: Vzpostavitev sistema spremljanja in napovedovanja potreb po kadrih v vzgoji in izobraževanju

Cilji:

- analiza strategij spremljanja in napovedovanja potreb po kadrih;
- pregled obstoječih virov podatkov (baze, aplikacije MIZŠ, ZRSZ, SURS...) ter ocena ustreznosti in kakovosti podatkov;
- analiza primernosti dostopa do podatkovnih baz in ustreznosti podatkov z vidika zagotavljanja podatkov za sistem spremljanja in napovedovanja potreb po kadrih v vzgoji in izobraževanju;
- ocena navzkrižne skladnosti podatkov in možnosti podatkovne izmenjave in povezave različnih baz;
- priprava rešitev za oblikovanje modela spremljanja in izdelavo strategije za napovedovanje potreb po kadrih v vzgoji in izobraževanju.

Podrobnejša obrazložitev:

Zaradi povečanih potreb po kadrih v vzgoji in izobraževanju v obdobju naslednjih 10 – 15 let (številčnejše generacije, starostna struktura) je nujno vzpostaviti sistem rednega spremljanja stanja na področju potreb in povpraševanja po kadrih v vzgoji in izobraževanju, na osnovi katerega se izdela strategija načrtovanja potreb po kadrih. Poleg priprave rešitev za oblikovanje modela spremljanja in izdelavo strategije za napovedovanje potreb po kadrih od raziskave pričakujemo tudi oceno razpoložljivosti, primernosti, dostopnosti in kakovosti virov podatkov za navedene rešitve ter možnosti podatkovne izmenjave.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 25.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tanja Taštanoska
E-mail: tanja.tastanoska@gov.si
Tel. št.: 01/400-5418

8. TEMA: Celostno izvajanje ukrepov mobilnosti za implementacijo ciljev skupnega Evropskega raziskovalnega prostora

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.1.:

Naslov teme: Celostno izvajanje ukrepov mobilnosti za implementacijo ciljev skupnega Evropskega raziskovalnega prostora

Cilji:

- analiza stanja mednarodne odprtosti trga raziskovalk in raziskovalcev, njihove mednarodne mobilnosti v Sloveniji ter mehanizmi sprememb v smislu krepitve »kroženja znanja« kot celote, in sicer v kontekstu razvoja raziskovalnih karier v novem Evropskem raziskovalnem prostoru;
- oblikovanje predlogov ukrepov za večjo privlačnost Slovenije za tuje raziskovalke in raziskovalce, zlasti za doktorske in podoktorske raziskovalce ob upoštevanju novega Zakona o znanstveno raziskovalni dejavnosti;
- oblikovanje predlogov ukrepov za izboljšanje institucionalnih in nacionalnih pogojev za večje mednarodno kroženje talentov v Sloveniji, ki presega nacionalni beg možganov in njihovo potencialno reintegracijo, in sicer na ravni akademskih in ne-akademskih institucij v Sloveniji ter nacionalne raziskovano-razvojne in druge migracijske politike visoko-izobraženih kadrov v Sloveniji;
- priprava strokovnih podlag za oblikovanje konkretnih političnih pobud in predlogov v institucijah Evropske unije za krepitev uravnotežene mednarodne mobilnosti raziskovalk in raziskovalcev v Evropskih uniji, vključno z raziskovalnim programom Obzorje Evropa, s posebnim poudarkom na razkoraku in večji koordinaciji med t.i. »Widening countries« in drugimi državami Evropske unije.

Podrobnejša obrazložitev:

Vsi normativni in politični dokumenti zavezujejo Slovenijo k večji odprtosti in mednarodni primerljivosti trga raziskovalk in raziskovalcev s pogoji, standardi in merili Evropske unije. Slovenija je pri tem pod povprečjem Evropske unije, kar posledično zmanjšuje našo mednarodno privlačnost in konkurenčnost. Zato moramo pripraviti in izvesti ukrepe za popolno usklajenost z najboljšimi evropskimi praksami na tem področju ter povečati mednarodno mobilnost in kroženje talentov, zlasti doktorskih in podoktorskih raziskovalcev ter izboljšati pogoje in odpraviti normativne ovire za večjo privlačnost Slovenije v globalnem znanstveno raziskovanem prostoru. Ob poudarjanju nacionalnih pogojev je pomembno hkratno spreminjanje pogojev in instrumentov na ravni Evropske unije, kjer t.i. »Widening« države iz leta v leto poglobljamo razkorak v znanju z drugimi državami Evropske unije in s tem povečujemo neuravnotežene mobilnostne tokove raziskovalk in raziskovalcev znotraj Evropske unije, kar slabi njeno in našo družbeno kohezivnost in mednarodno konkurenčno sposobnost.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Stojan Sorčan

E-mail: stojan.sorcan@gov.si

9. TEMA: Raziskovalne infrastrukture kot povezovalni dejavnik ERA in element krepitve nacionalnih raziskovalnih zmogljivosti

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.2.:

Naslov teme: Raziskovalne infrastrukture kot povezovalni dejavnik ERA in element krepitve nacionalnih raziskovalnih zmogljivosti

Cilja:

- pregled učinka raziskovalnih infrastruktur na raziskovalne zmogljivosti v nacionalnem in mednarodnem (EU) prostoru ter priprava predlogov ukrepov za izvajanje ESFRI Roadmapa na nacionalni ravni;
- oblikovanje ustrezne metodologije, ki se bo uporabljala pri vrednotenju razvoja evropskih raziskovalnih infrastruktur in bila tako v oporo forumu ESFRI kot nacionalnim državam pri vrednotenju in oblikovanju lastnih načrtov razvoja RI (nacionalnih RI roadmapov).

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskovalna infrastruktura (RI) je element raziskovalnega okolja z močnim čez sektorskim učinkom (povezovanje raziskav z gospodarstvom, povezovanje v mednarodnem prostoru). Hkrati so srednje velike in velike RI nujno predmet sodelovanja širokega kroga institucij in držav, saj je tako tehnološka kompleksnost, kot finančna zahtevnost njihove izgradnje in delovanja zelo visoka. RI je tudi pomemben element krepitve Evropskega raziskovalnega prostora (ERA). V naslednjih letih bo tako Slovenija, kot tudi EU namenjala izgradnji raziskovalne infrastrukture znatna sredstva in zato je ključnega pomena, da se pripravi ustrezna analitska podlaga za oblikovanje in izvajanje ukrepov na področju raziskovalne infrastrukture. V letu 2022 in 2023 bo slovenska predstavnica (s podporo in sodelovanjem MIZŠ) predsedovala skupini ESFRI, zato so te podlage še toliko bolj pomembne, predvsem pa bodo pridobljene podlage osnova za izvajanje in vrednotenje ukrepov nacionalnega Načrta razvoja raziskovalne infrastrukture (NRRI).

- 1) Vpliv raziskovalnih infrastruktur (RI) na razvoj ERA in nacionalnega raziskovalno inovacijskega okolja
  - Opredelitev razlike med raziskovalno in tehnološko infrastrukturo ter načini njunega upravljanja.
  - Pregled sistemov spremljanja (monitoring) in vrednotenja učinkov raziskovalnih infrastruktur.
  - Priprava pregleda dobrih praks metodologij monitoringa in poročanja o učinkih raziskovalnih infrastruktur in oblikovanje priporočil za upravljanje infrastruktur v EU in nacionalnem okvirju.
  - Konkretizacija priporočil za slovensko znanstvenoraziskovalno in inovacijsko okolje.
  - Razvoj vprašalnika, ki bi ga ESFRI posredoval vsem RI in bi omogočil spremljanje in vrednotenje na podlagi enotne metodologije ter obdelava le-tega.
  - Monitoring – poenoteno poročanje o raziskovalnih infrastrukturah.
- 2) Študije primera »Sodelovanje z industrijo na primeru HPC Vega in izbranih ERIC-ih: Obseg uporabe opreme in baz podatkov, vključenih v mednarodne distribuirane RI je težko oceniti, saj industrija do iste opreme dostopa preko mednarodne raziskovalne infrastrukture ali nacionalne institucije, ki ima opremo v lasti. V okviru projekta bo na nekaj ERIC-ih izdelana ocena uporabe opreme za industrijske raziskave.
- 3) Študija instrumentov financiranja raziskovalnih infrastruktur v državah članicah EU: Udeleženci konference slovenskega predsedstva EU »Nova ERA« so poudarili potrebo po izmenjavi dobrih praks na področju financiranja RI ter sinergične porabe sredstev. Študija je izjemnega pomena

za EU, pa tudi za Slovenjo, saj bo pripomogla k optimizaciji mehanizmov financiranja RI. V ta namen bi v okviru CRP izpeljali naslednje naloge:

- a. Razvoj metodologije
- b. Razvoj vprašalnikov za države članice.
- c. Izvedba ankete ter opcijsko dodatnih poizvedb.
- d. Poročilo o ugotovitvah na podlagi izbranih primerov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 160.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Peter Volasko

E-mail: peter.volasko@gov.si

14. Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Razvoj procesnega modela za podporo vzdrževanja državnih topografskih zbirk podatkov s prostovoljnimi geografskimi informacijami

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.9:

Naslov teme: Razvoj procesnega modela za podporo vzdrževanja državnih topografskih zbirk podatkov s prostovoljnimi geografskimi informacijami

Cilji:

- namen naloge je razvoj procesnega modela za podporo vzdrževanja državnih topografskih zbirk podatkov s prostovoljnimi geografskimi informacijami (VGI). VGI morajo biti dopolnilo h klasičnim metodam vzdrževanja z metodami fotogrametrije, laserskega skeniranja in topografske kartografije - tudi v času med zaporednimi snemanji državnega ozemlja. Procesni model mora opredeliti vsaj naslednje vidike: (1) organizacijo deležnikov in topografske službe za VGI, (2) vsebino VGI in njen nadzor, (3) komunikacijske metode, kanale in medije, (4) informacijsko podporo, (5) integracijo VGI s podatkovnim modelom državnih topografskih zbirk podatkov in (6) regulacijo;
- pri tem je kot prostovoljce potrebno obravnavati tako laike kot strokovnjake. Med laične prostovoljce štejemo splošno javnost, ki v prostem času ali za osebne namene uporablja topografske podatke in karte ne glede na medij. Med strokovne prostovoljce štejemo osebe, ki ob izvajanju javne ali zasebne dejavnosti izvajajo terenska dela, pri čemer uporabljajo topografske podatke in karte, npr. geodete, geologe, geografe, gozdarje, gradbenike, hidrologe, agronome;
- model mora z ustrezno komunikacijo in moderiranjem zagotoviti čim večji odziv prostovoljcev obeh skupin, kar zahteva primerno organizacijo topografske službe, ki bo podatke sposobna pridobiti, preveriti in integrirati v proces vzdrževanja državnih topografskih zbirk. V ta namen je potrebno v modelu opisati priporočljivo programsko podporo in odprtost topografskih podatkov, ki bo prostovoljcem, upoštevajoč njihovo digitalno in kartografsko pismenost, olajšala sporočanje topografskih sprememb ali napak na kartah in v podatkih ne glede na merilo oz. raven podrobnosti. Takšne VGI se lahko pošiljajo kot amaterske nemetrične fotografije, besedila, digitalne črtne risbe ali zgolj lokacijske točkovne oznake. Pri odzivu prostovoljcem je potrebno predvideti povratno informiranje o uporabi VGI, ki so jih prispevali. Procesni model mora biti testiran in ovrednoten z omejeno skupino prostovoljcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Topografske zbirke podatkov državnega ozemlja so poleg nepremičninskih podatkov in državnega referenčnega sistema glavni državni prostorski podatki, ki jih zbira GURS. Vzdrževanje zbirk (tj. podatkov in kart) poteka ciklično z več standardnimi metodami (aerosnemanje, lasersko skeniranje, itd.) in v več ravneh podrobnosti ter merilih (od 1:5000 do 1:1.000.000). Uporabniki so javni in zasebni sektor ter fizične osebe-državljeni. Uporaba je masovna tako po številu uporabnikov, kot tudi po količini uporabljenih informacij. Med vzdrževalnimi cikli zbirke zastarevajo, zato je v zadnjem desetletju vedno pomembnejši potencialni vir za vzdrževanje tudi sproti prostovoljni odziv uporabnikov. Ta se odraža v ti. prostovoljnih geografskih informacijah (angl. volunteered geographic information, VGI), ki jih profesionalni ali laični posamezniki prispevajo prostovoljno preko različnih medijskih kanalov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR

(50% MOP GURS, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Marjana Duhovnik

E-mail: marjana.duhovnik@gov.si

2. TEMA: Razvoj državnega višinskega transformacijskega modela med SVS2000/Trst in SVS2010/Koper

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.10:

Naslov teme: Razvoj državnega višinskega transformacijskega modela med SVS2000/Trst in SVS2010/Koper

Cilja:

- v okviru naloge je predviden razvoj metodologije in protokola (procesa) določitve višinskega transformacijskega modela. Analizirati je potrebno vse obstoječe podatke o višinah reperjev in na podlagi njihovega pazljivega izbora določiti transformacijsko ploskev za celotno območje države. Na urbanih območjih, kjer je potreba po kakovostnejšem transformacijskem modelu večja, je na razpolago bistveno več podatkov. Rezultat projekta poleg same ploskve prehoda vključuje tudi verifikacijo in oceno njene kakovosti – oceno natančnosti višinske transformacije (za posamezno lokacijo);
- cilj je izdelati državni višinski transformacijski model in ustrezno programsko opremo za njegovo uporabo. Končni rezultat bo uporaben za vsa geodetska podjetja ter upravljavce in uporabnike prostorskih podatkovnih zbirk, ki vsebujejo tudi podatke o višinah, saj bo omogočil enostaven prehod na nov državni višinski sistem SVS2010/Koper.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen naloge je zainteresiranim uporabnikom omogočiti transformacijo prostorskih podatkov v nov državni višinski sistem z oznako SVS2010/Koper. Z izdelavo transformacijskega modela in vzpostavitvijo orodij za transformacijo bo omogočeno enolično določanje obstoječih višin v novem državnem višinskem sistemu.

V Sloveniji je bil decembra 2018 uveden nov državni višinski sistem z imenom Slovenski višinski sistem 2010 in oznako SVS2010/Koper. Nadomešča stari višinski sistem SVS2000/Trst. Pri uporabi podatkov o višinah obstoječih višinskih točk (reperjev) ali določanju novih višin na terenu je nujno izvesti transformacijo med obema sistemoma. To je v praksi nujno predvsem pri izvajanju zakoličb pri gradbenih posegih v prostor ter pri določanju poplavne ogroženosti in protipoplavnih ukrepov. Transformacija višin med obema višinskima sistemoma je sicer mogoča preko uporabe ustreznih modelov geoida, vendar je ta metoda primerna samo za višine določene z GNSS-tehnologijo. Za transformacijo višin, ki so določene z drugimi metodami izmere, pa transformacijskega modela ni. Trenutni postopek preračuna višin posameznih točk je mogoč, v kolikor obstajajo podatki izvornih izmer. Omenjeni postopek je dolgotrajen, velikokrat neizvedljiv (pomanjkljivi podatki) in ni ekonomsko upravičen, vprašljiva pa je tudi njegova zanesljivost. Problem so predvsem preračuni višin na večjih območjih, kjer morajo uporabniki sami določiti transformacijske parametre na podlagi višin reperjev, podanih v obeh višinskih sistemih. Kakovost tako pridobljenih lokalnih transformacijskih modelov je odvisna od kakovosti določitve višin danih reperjev, njihovega števila in prostorske razporeditve. Zato bi bilo smiselno razviti vsedrjavni višinski transformacijski model, ki bi omogočal transformacijo med starim in novim državnim višinskim sistemom. Model bi bil predvsem uporaben za transformacijo obstoječih podatkovnih zbirk, kjer zaradi obsežnosti vseh podatkov in pomanjkljivih podatkov izvornih

izmer ni možno izvesti preračuna (npr. Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture, okolja GIS, nekatere topografske zbirke, ...). S takšnim modelom bi uporabnikom omogočili enolično izvedbo prehoda med obema višinskima sistemoma. Prednosti uporabe tovrstnega transformacijskega modela so homogenost, sledljivost in ponovljivost preračuna.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MOP GURS, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Klemen Medved

E-mail: Klemen.Medved@gov.si

3. TEMA: Razvoj usmeritev za izboljšanje semantične medopravilnosti na področju upravljanja prostorskih zbirk podatkov in geoinformatike v Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.11:

Naslov teme: Razvoj usmeritev za izboljšanje semantične medopravilnosti na področju upravljanja prostorskih zbirk podatkov in geoinformatike v Sloveniji

Cilj:

- razvoj usmeritev za doseganje semantične medopravilnosti na področju upravljanja prostorskih zbirk podatkov:
  - pri tem naj bo razvit globalni model, digitalni ekosistem, ki izpolnjuje funkcijo (1), semantičnega referenčnega sistema za učinkovito povezovanje pomensko skladnih konceptov raznolikih podatkovnih prostorov in ocenjevanje stopnje njihove skladnosti. V tem okviru naj se zagotovi zasnova platforme (2) za podporo procesu pomenskega usklajevanja konceptov, vsebovanih v zbirkah zainteresiranih deležnikov iz javne in zasebne sfere za sklepanje ontoloških zvez;
  - (3) izdelata naj se pregled tehnologij in predlog za izbiro kombinacije najprimernejših tehnologij za povezovanje odprtih podatkov. (4) Izdelata naj se pregled odprtokodnih in drugih standardov na obravnavanem področju. (5) Izdelata naj se predlog aplikativnih semantičnih mer za ugotavljanje semantične skladnosti geoprostorskih in drugih zbirk podatkov. (6) Pripravijo naj se vodila za upravljanje procesa semantičnega usklajevanja za GURS (MJU), kot koordinacijsko entiteto v procesu integracije. (7) Izdelata naj se načrt diseminacije in popularizacije izvedbe povezovanja ter načrt implementacije sistema;
  - (8) opredelijo naj se usmeritve za izvedbo povezovanja podatkovnih nizov zbirk prostorskih podatkov GURS interno ter povezovanje vzorca teh z drugimi zbirkami o prostoru v upravljanju zunanjih skrbnikov. (9.) Izvede naj se testiranje semantičnega povezovanja na dveh internih vzorčnih bazah GURS ter zunanjih bazah; interno naj bodo vključene izbrane topografske zbirke in zbirke podatkov o nepremičninah, zunanje pa zbirke kmetijsko/gozdarske domene in področij državnih in občinskih ter zasebnih katastrov gospodarske javne infrastrukture (GJI);
  - (10) proučijo naj se dodatne možnosti uporabe ter izkoriščanja tako povezanih podatkov (na primer pomensko zasnovana generalizacija, poizvedovanje in iskanje pomensko skladnih podatkovnih nizov in podobno) za dokazovanje povečane večkratne uporabe semantično povezanih podatkov v primerjavi z nepovezanimi.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen naloge je razvoj usmeritev za doseganje semantične medopravilnosti na področju upravljanja prostorskih zbirk podatkov in tehnologij za geoinformatiko v Sloveniji.

Evropska unija spodbuja zagotavljanje učinkovitosti upravljanja javnih storitev tudi preko Evropskega okvira za medopravilnost, ki opredeljuje štiri vidike. Poleg pravnega vidika še organizacijski, tehnični

ter semantični vidik, ki je zaradi različnih vplivov na semantiko geoprostorskih podatkov še posebej občutljiv vidik za doseganje kakovosti javnih storitev, temelječih na geoprostorski semantični medopravilnosti.

Dokončna implementacija direktive INSPIRE in njena navezava na Evropski zeleni/digitalni dogovor preko iniciative »Zeleni podatki za vse« (GreenData4All) se zaradi nizke metapodatkovne oziroma semantične usklajenosti (v splošnem pod 35 %; Evolution of the INSPIRE Directive, 2020) prelaga na prihodnji razvoj, tudi nacionalnih strategij in iniciativ v okviru Nacionalnega omežja za medopravilnosti (Slovenski metapodatkovni profil).

Zaradi relativno nizke stopnje interne semantične usklajenosti in čez mejne povezljivosti odprtih geoprostorskih podatkovnih zbirk se ponovno izvaja pregled, ocena možnosti za izboljšanje implementacije direktive INSPIRE za razvoj digitalne ekonomije enotnega trga EU, kar je še posebej aktualno za trg nepremičnin in trg gospodarske javne infrastrukture (GJI). Da bi zagotovili prost pretok podatkov med nacionalnimi sektorji gospodarstva in administracije ter pretok med državami članicami, ki bi omogočali učinkovito in mnogokratno rabo geoprostorskih podatkov, je ključna še nedosežena semantična medopravilnost podatkovnih prostorov (data spaces). Za doseganje oprijemljivih koristi za okolje in ekonomijo, je pripravljen delovni paket upravljanja in implementacije digitalnega ekosistema nadgrajene INSPIRE strategije, ki bo vodilo za razvoj nacionalne semantične medopravilnosti za interoperabilne klicne storitve prostorskih podatkov (Interoperable invocable spatial data services 2022).

Prostorski podatki, ki jih zbira GURS, se množično uporabljajo v javnem in zasebnem sektorju. Državljeni, državna in lokalna uprava in gospodarski deležniki si želijo, da so podatki poleg tehnične medopravilnosti tudi pomensko ustrezno povezljivi z uporabniškimi podatki širše domene gospodarstva, okolja in socialnega prostora. V ta namen je treba razviti ustrezne usmeritve na nacionalni ravni, ki bodo v skladu s posodobitvami delovnih paketov INSPIRE MIWP 2020-2024.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MOP GURS, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Matej Sotlar
E-mail: matej.sotlar@gov.si

15. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Urad Republike Slovenije za meroslovje

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Izhodišča za vzpostavitev sistema za identifikacijo in izmenjavo meroslovnih potreb na področju biokemijske analitike na primeru metode verižne reakcije s polimerazo (PCR)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.22.:

Naslov teme: Izhodišča za vzpostavitev sistema za identifikacijo in izmenjavo meroslovnih potreb na področju biokemijske analitike na primeru metode verižne reakcije s polimerazo (PCR)

Cilji:

- opredelitev izhodišč za vzpostavitev centralnega sistema za identifikacijo in izmenjavo meroslovnih potreb na področju kemije, biologije in medicine na primeru biokemijske analitike z metodo verižne reakcije s polimerazo (PCR) z namenom hitrejšega in učinkovitejšega reagiranja v primeru kriznih situacij oziroma novih potreb po merjenjih;
- identifikacija meroslovnih potreb na področju kemije, biologije in medicine na primeru biokemijske analitike z metodo verižne reakcije s polimerazo (PCR);
- opredelitev načina zagotavljanja meroslovnih sledljivosti pri določevanju SARS- CoV-2 s PCR metodo.

Podrobnejša obrazložitev:

Okvirni delovni sklopi (DS) projekta:

DS 1: V okviru DS1 bo potekala identifikacija meroslovnih potreb. Na uvodnem sestanku (DS2) se bodo oblikovali načini za vzpostavitev redne komunikacije s ključnimi laboratoriji, ki bo omogočila izvedbo študije za podrobnejšo identifikacijo meroslovnih potreb. Kot komunikacija je predvidena izvedba delavnice za ključne laboratorije, na kateri se bodo obravnavale potrebe po medlaboratorijskih primerjavah, zagotavljanju sledljivosti merjenj, potrebe po certificiranih referenčnih materialih (CRMjih) oz. drugih materialih na področju biokemijske analitike z metodo verižne reakcije s polimerazo (PCR) in izkušnje laboratorijev pri obvladovanju analitike na primeru epidemije SARS- CoV-2. Identificiralo se bo tudi druge laboratorije, uporabnike in potencialne naročnike, ki imajo podobne potrebe na tem področju in laboratorije, ki imajo podobne potrebe na širšem področju kemije. Za te laboratorije se bo pripravilo anketo, s pomočjo katere bodo identificirane potrebe na širšem področju kemije. Glede na identificirane potrebe bodo organizirani delovni sestanki, na katerih bodo obravnavani posamezne ključne meroslovnne teme, ki jih bodo laboratoriji izpostavili.

Pri zbiranju informacij (tako na delavnici kot pri izvedbi ankete) bo poseben poudarek na izpolnjevanju zahtev uporabnikov in identifikaciji vpetosti laboratorijev v mednarodno delovanje in kako je le-to povezano z meroslovnimi vsebinami (EURL, EQA ipd) (cilj 2).

V okviru DS1 bodo predstavljene tudi vsebine iz najvišjega mednarodnega meroslovnega nivoja (BIPM, EPM, EMN, JCTLM, ...) in opredeljen njihov prenos na ključne laboratorije v RS s poudarkom na krepitvi raziskovalnih potencialov na področju zagotavljanja sledljivosti merjenj v bioanalitiki. Vsebine bodo predstavljene na delavnici nato pa bodo potrebe in možnosti natančneje definirane v okviru bilateralnih sodelovanj. To bodo podlage za vzpostavitev slovenske meroslovnne mreže/platforme (DS 3) za področje biokemijske analitike in njeno povezavo na najvišji meroslovnih nivo.

DS 2: V okviru DS2 bo potekala koordinacija aktivnosti ključnih laboratorijev ter redno poročanje o poteku dela in doseženih rezultatih naročnikom. V ta namen bodo znotraj posameznih delovnih sklopov definirani merljivi mejniki in rezultati. Predvidena sta uvodni in zaključni sestanek projekta (2x

pol dneva), organizirani bodo redni delovni sestanki ključnih laboratorijev in mesečni sestanki z vsebinsko spremljevalko projekta in financierji, ki bodo po potrebi potekali v obliki telekonferenc. Postavljena bo spletna stran projekta, za katero bodo tekom projekta prispevali vsebine vsi sodelujoči.

DS 3: Za hiter dostop in izmenjavo informacij med ključnimi laboratoriji in uporabniki ter za zagotavljanje informacij ostalim zainteresiranim laboratorijem se bo na podlagi internetnih strani vzpostavljenih v okviru DS 2 vzpostavila meroslovna platforma na področju biokemijske analitike. Namen DS3 je na modelnem primeru na področju biokemijske analitike s PCR vzpostaviti platformo, ki bo omogočala ugotavljanje meroslovnih potreb tudi na drugih področjih v kemiji.

Platforma na področju kemije se bo v naslednjem koraku navezala na že vzpostavljeno meroslovno platformo ugotavljanja potreb za izvedbo medlaboratorijskih primerjav za področje fizikalnih veličin. S tem se bo dopolnil centralni sistem za zbiranje meroslovnih potreb nacionalnih uporabnikov, kot so potrebe po CRMjih, izvedbah medlaboratorijskih primerjav, razvoju referenčnih metod, izobraževanju in pobudah glede specifičnih vsebin področja kemije, ki jih je potrebno prenesti na regionalni ali svetovni nivo.

DS 4: V sklopu DS4 bo potekala pilotna medlaboratorijska primerjava za detekcijo in kvantifikacijo SARS CoV-2 z metodami PCR. Opredeljen bo način zagotavljanja meroslovne sledljivosti pri določevanju SARS COV 2 s PCR metodo (cilj 3). Študija bo podprla DS1 in omogočila podrobnejšo identifikacijo meroslovnih potreb na področju ter omogočila finančno ovrednotenje tovrstnih primerjav. Izvedlo se bo sodelovanje 5 laboratorijev in uporaba metode, ki je že uvedena pri koordinatorju.

DS 5: Glavni cilj projekta je opredelitev ključnih meroslovnih izzivov na področju kemije, biologije in medicine prek primera biokemijske analitike z metodo verižne reakcije s polimerazo (PCR). Cilj DS5 bo zagotoviti dostopnost rezultatov študije tako širši javnosti, in uporabnikom storitev biokemijskih laboratorijev, prek poljudne objave rezultatov in/ali predavanja, kot stroki prek znanstvene publikacije in/ali predavanja na strokovnih srečanjih, in pa prek vključevanja na mednarodnem nivoju meroslovja (cilj 1).

Osnovna naloga nacionalnega meroslovnega sistema je služiti uporabnikom. Ključni uporabniki so akreditirani in drugi laboratoriji, ki zagotavljajo meroslovne storitve končnim uporabnikom, lahko pa so tudi končni uporabniki neposredno. Vsi ti so na področju kemije, biologije in medicine predvsem različna ministrstva, zdravstvo, kmetijstvo, farmacija, raziskovalne institucije, in še vrsta drugih panog. Akreditirani laboratoriji in tudi končni uporabniki imajo različne meroslovne potrebe (potrebe po medlaboratorijskih primerjavah, zagotavljanju sledljivosti merjenj, potrebe po certificiranih referenčnih materialih oz. drugih materialih), ki pa večkrat zaradi različnih razlogov niso prepoznane kot meroslovne potrebe in so posledično neustrezno obravnavane. V okviru projekta je potrebno poiskati ustrezne rešitve in s koordinacijo s strani Urada in sodelovanjem akreditiranih in neakreditiranih laboratorijev opredeliti izhodišča za nadaljnjo obravnavo te problematike. Z izvedbo projekta »Izhodišča za vzpostavitev sistema za identifikacijo in izmenjavo meroslovnih potreb na področju biokemijske analitike na primeru metode verižne reakcije s polimerazo (PCR)« pričakujemo bistveno lažje prepoznavanje meroslovnih potreb uporabnikov s področja kemije, biologije in medicine, povezovanje akreditiranih in neakreditiranih laboratorijev med sabo in s slovenskimi meroslovnimi eksperti vpetimi v nacionalni meroslovni sistem, s čimer bodo lahko vsi deležniki krepili svoje meroslovno znanje in zmogljivosti. Rezultati projekta bodo imeli močan dolgoročen vpliv in bodo med drugim neposredno služili tudi Slovenski akreditaciji pri ugotavljanju usposobljenosti akreditiranih laboratorijev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% MGRT MIRS, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Urška Turnšek

E-mail: urska.turnsek@gov.si

Tel. št.: (03) 428 07 56

16. Predlagatelj tem: Javna agencija za varnost prometa Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.3.:

Naslov teme: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Cilji:

- ugotoviti število udeležencev po posameznih vzrokih za udeležbo na rehabilitacijskih programih (alkohol, droge, hitrost) in po vrsti programov (edukacijske, psihosocialne delavnice ter programi varne vožnje) od leta 2012 naprej;
- ugotoviti, ali so rehabilitacijski programi, ki ji določa Zakon o voznikih (Uradni list RS, št. 85/16, 67/17, 21/18 – ZNOrg, 43/19 in 139/20, v nadaljevanju ZVoz-1) in izvaja Javna agencija RS za varnost prometa učinkoviti do mere, da se to dejansko odrazi na spremenjenem vedenju in stališčih posameznikov po zaključenih programih;
- ugotoviti zakonitosti predhodnih značilnosti kršiteljev — udeležencev rehabilitacijskih programov (starost, spol, vozniško dovoljenje, predhodni prekrški, stopnja alkoholiziranosti ali prisotnost drog oz. prekoračitve hitrosti in drugi pomembni podatki);
- preveriti oceno udeležencev glede same izvedbe rehabilitacijskih programov (vsebine, pristopi, izvajalci, organizacijski vidiki);
- preveriti želimo ali so udeleženci v roku dveh let po zaključku programa ponovili že storjeni prekršek, zaradi katerega so se morali udeležiti rehabilitacijskega programa;
- preveriti želimo ali so bili udeleženci v roku dveh let po zaključku programa udeleženi v prometni nesreči;
- preveriti želimo kakšno je stališče udeležencev rehabilitacijskih programov v zvezi s pitjem alkohola oz. uživanjem drog v povezavi z vožnjo ali stališče do prehitre vožnje po preteku vsaj enega leta od zaključka programa;
- preveriti želimo kakšen bi bil po mnenju udeležencev rehabilitacijskih programov najbolj ustrezen ukrep za osebe, ki jim je bilo zaradi vožnje pod vplivom alkohola ali drugih prepovedanih substanc izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja (npr. uvedba obveznega dela v splošno korist, omejitev števila možnosti ponovne pridobitve vozniškega dovoljenja,...).

Podrobnejša obrazložitev:

Udeležba v programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo (50. člen ZVoz-1)

(1) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja na podlagi kazenskih točk, ki niso bile izrečene zaradi prekrškov vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

(2) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu pred ponovnim opravljanjem voziškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voziškega dovoljenja.

(3) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega voziškega dovoljenja, ki doseže ali preseže štiri kazenske točke, pa do dneva, ko opravi program, ne preseže 17 kazenskih točk, če mu kazenske točke niso bile izrečene zaradi prekrškov z vožnjo pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Po uspešno zaključenem programu se vozniku z dnem, ko organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk, predloži potrdilo o opravljenem dodatnem usposabljanju za varno vožnjo, enkrat v dveh letih izbrišejo iz skupne evidence izrečenih kazenskih točk štiri kazenske točke.

(4) Imetniku veljavnega voziškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka lahko izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi zdravstveni pregled s svetovanjem ali če se je udeležil ustreznega rehabilitacijskega programa zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola.

(5) Potrdilo o opravljenem programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se izda glede na namen, določen v prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena, in velja šest mesecev od datuma zaključka dodatnega usposabljanja.

Udeležba v rehabilitacijskih programih (53. člen ZVoz-1)

(1) Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti voziškega dovoljenja in so ji bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti voziškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške. Sodišče pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi:

1. edukacijske delavnice v obsegu najmanj šestih pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
2. psihosocialne delavnice v obsegu najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
3. programi zdravljenja odvisnosti, ki jih izvajajo izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki opravljajo dejavnost psihiatrije.

(2) Rehabilitacijskega programa iz prejšnjega odstavka se mora v predpisanem obsegu pred ponovnim opravljanjem voziškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voziškega dovoljenja. Ustrezen rehabilitacijski program določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda.

(3) Ustreznega rehabilitacijskega programa iz prvega odstavka tega člena, ki ga določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda, se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega voziškega dovoljenja enkrat v dveh letih od tedaj, ko je bil prvič pravomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Imetniku veljavnega voziškega dovoljenja, ki se je udeležil rehabilitacijskega programa, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za

vodenje evidence kazenskih točk, potrdilo o opravljenem rehabilitacijskem programu, iz evidence kazenskih točk izbrišejo štiri pravomočno izrečene kazenske točke za prekršek vožnje pod vplivom alkohola.

(4) Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi program dodatnega usposabljanja za varno vožnjo za imetnike veljavnega vozniškega dovoljenja, ki so dosegli ali presegli štiri kazenske točke in niso presegli 17 kazenskih točk, ali če je dodatno opravil zdravstveni pregled s svetovanjem.

(5) Potrdilo o opravljeni edukacijski ali psihosocialni delavnici se izda glede na namen, določen v prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena in velja šest mesecev od datuma zaključka dodatnega usposabljanja.

Cilji rehabilitacijskih programov in programa vadbe varne vožnje so odpravljanje temeljnih vzrokov za ponavljanje kršitev cestnoprometnih predpisov, preoblikovanje posameznikovih stališč do tvegane vedenja, načrtovanje spremembe vedenja ter preprečevanje ponovitve prekrška.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(50% AVP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Saša Jevšnik Kafol
E-mail: sasa.jevsnik-kafol@avp-rs.si
Tel. št.: 01/478-8810

2. TEMA: Varnost v cestnem prometu — Razvoj nove metodologije merjenja varnosti v cestnem prometu

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.12.:

Naslov teme: Varnost v cestnem prometu — Razvoj nove metodologije merjenja varnosti v cestnem prometu

Cilji:

- vzpostaviti ustrezno metodologijo merjenja varnosti v cestnem prometu ter razviti razširjeni model izračuna kazalnikov varnosti;
- pregled in ocena stanja varnosti cestnega prometa;
- ugotovitev vzrokov za stanje varnosti cestnega prometa;
- opredelitev ključnih ukrepov za večjo varnost cestnega prometa;
- izboljšanje preventivnega delovanja na področju varnosti cestnega prometa.

Podrobnejša obrazložitev:

V letošnjem se je prometna varnost na slovenskih cestah poslabšala. Več prometnih nesreč, telesno poškodovanih, umrlih v prometnih nesrečah mrtvih ter na tisoče ur zastojev predstavlja zelo velik negativni vpliv na nacionalno gospodarstvo, prometno, zdravstveno in socialno stanje države.

Zmanjšanje števila nesreč in posledic bi brez dvoma imelo neposreden in takojšen vpliv na večjo učinkovitost države na zgoraj omenjenih področjih. Veliko vprašanj se pojavlja v zvezi s prometno kulturo in medsebojnimi odnosi v cestnem prometu ter dejavniki, ki vplivajo na stanje prometne varnosti. Eden od podsistemov je tudi sistem vrednot, ki je sestavni del prometne kulture ter povezani dejavniki kot so: prometna vzgoja, obnašanje v prometu, spoštovanje družbenih pravil, odnos do ranljivejših udeležencev v prometu, itd. V Sloveniji vemo malo o stališčih ljudi, ki jih lahko povežemo z varnostjo v prometu. Na podlagi ugotovljenega "vzorca obnašanja" pa bi bilo mogoče korigirati ali dopolniti obstoječe programe varnosti cestnega prometa ter akcijske programe predvsem na področju preventivnega delovanja, izobraževalnih programov na področju zakonodaje, kot tudi usmeritev za vlaganja sredstev v tiste strategije, ki izboljšujejo varnost na cestah.

Cilj raziskave je vzpostaviti ustrezno metodologijo merjenja varnosti ter opredeliti razloge za prometne nesreče in poškodbe.

Trenutna metoda metrike varnosti v prometu sloni le na štetju smrtnih žrtev v koledarskem letu. Pri razvoju nove metodologije je potrebno upoštevati vedenje, ravnanje in znanje udeležencev v različnih prometnih situacijah, ter jih opisati z merljivimi kazalniki. Za kvalitetne rezultate je potrebno vključiti različne podatkovne zbirke, s katerimi upravljajo država, zavarovalnice in druge inštitucije. Iz razumevanja procesov (na osnovi razvoja kazalnikov), se nadaljnji koraki lahko usmerijo v povečevanje znanja udeležencev v prometu skozi različne oblike izobraževanja in promocije ter ciljnega povečevanja varnosti v cestnem prometu.

Razvoj nove metodologije merjenja varnosti v cestnem prometu temelji na spreminjanju družbe v digitalno, ter posledično na možnosti uporabe množice podatkov, ki se zbirajo dnevno. Novi načini načrtovanja in nadzora prometa v pametnih mestih narekujejo varno in učinkovito gibanje ljudi, kar je eden izmed ključnih ciljev kvalitetnega bivanja.

Digitalna preobrazba poslovanja, nove podatkovne zbirke in uporaba sodobnih tehnologij omogočajo izdelavo metodologije metrike, ki daje odgovore na bistveno večje število podrobnejših vprašanj.

Analitično poznavanje (kje, kdaj, kaj) dogajanja v cestnem prometu omogoča hitro in učinkovito načrtovanje ukrepov za izboljšanje varnosti. Osnovno idejo metodologije merjenja varnosti sestavljajo:

- varnost infrastrukture,
- varnost prevoznega sredstva,
- kultura voznika.

Vsako komponento lahko opišemo z množico (obstoječih podatkov), ki so v splošnem odvisni od časa, prostora in stanja. Cilj naloge je torej razviti dolgoročno metodologijo, ki bo učinkoviteje odgovarjala na vprašanja o stanju varnosti v prometu ob upoštevanju družbenih sprememb (sprememba tehnologije, večji nabor podatkov, izkušnje v uporabi).

V raziskavi bo opravljen pregled razpoložljivih podatkovnih baz, iz katerih je mogoče pridobivati in analizirati podatke za ocenjevanje stanja vozil in cestne infrastrukture in v njih identificirati podatke, ki lahko služijo kot ključni kazalniki prometne varnosti. Določen bo konkreten niz kazalnikov s področja varnosti infrastrukture, vozila in voznika ter njihov medsebojni vpliv in kavzalnost. Ker imajo prav vozniki največji vpliv na varnost v cestnem prometu, bodo s pomočjo kvantitativnih in kvalitativnih metod raziskani človeški dejavniki, ki vplivajo na voznikovo vedenje v prometu, kot so vozniške sposobnosti, vozni stili, stališča do prometne varnosti ter identifikacija demografskih in kulturnih vplivov na le-te. Razvita metodologija bo nato združevala vse navedene kategorije in dala vpogled v dejansko stanje varnosti v cestnem prometu in omogočala opredelitev učinkovitih ukrepov za neposredno izboljšanje stanja varnosti v cestnem prometu in ozaveščanje voznikov o njenem pomenu.

Poseben izziv v nalogi predstavlja metodološko ugotavljanje kulture voznika, kjer bodo uporabljene metode kombiniranja analitično zajetih podatkov z metodami vedenjske ekonomije. V tem delu bomo tudi preizkusili, kakšne možnosti se odpirajo z uporabo podatkov pridobljenih skozi mobilne aplikacije, osebne senzorje in simulator vožnje.

Ravno tako se v okviru projekta predvideva uporaba segmentacije po posameznih uporabnikih (poklicni vozniki, demografske skupine, ponavljajoči povzročitelji prometnih nesreč, itd.).

Končni rezultat metodologije je vzpostavljen začetni model merjenja varnosti, ki bo obsegal nabor podatkovnih setov, njihovo zanesljivost in način povezljivosti glede na posamezne komponente (varnost infrastrukture, varnost prevoznega sredstva, kultura voznika).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% AVP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Anamaria Hren
E-mail: anamaria.hren@avp-rs.si
Tel. št.: 01/478 8957

17. Predlagatelj tem: Ministrstvo za kulturo

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Raziskava medijske krajine in strategija za kakovosten, odprt in transparenten medijski prostor

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.13:

Naslov teme: Raziskava medijske krajine in strategija za kakovosten, odprt in transparenten medijski prostor

Cilji:

- priprava strategije razvoja medijskega prostora v Republiki Sloveniji za obdobje 2024–2030 na podlagi sistematičnega spremljanja izvajanja in merjenja učinkov medijske zakonodaje;
- na osnovi rezultatov raziskave oblikovanje predlogov za spremembe medijske zakonodaje;
- raziskava medijske pismenosti za najširše občinstvo s poudarkom na razvoju kompetenc, ki so potrebne za prepoznavanje dezinformacij in lažnih novic.

Podrobnejša obrazložitev:

Medijski prostor je eden od najpomembnejših dejavnikov demokratičnega političnega življenja. Je namreč mesto, kjer prihaja do soočenja različnih družbenih interesov in vrednotnih orientacij. Mediji predstavljajo mehanizem komunikacije med akterji z različnih družbenih področij, pri čemer je še posebej pomembna njihova vloga posrednika med državljani oz. civilno družbo na eni strani in oblastno-političnimi strukturami in njihovimi nosilci na drugi strani. Vendar pri tem niso pasivni prenašalci sporočil, ampak tudi sami, skozi kreacijo in usmerjanje diskurzov, aktivno interpretirajo družbeno realnost. Moč posredništva jim omogoča, da izbrana sporočila izpostavljajo, izbrana pa prikrijejo pred javnostjo.

Glavna težava do sedaj opravljenih raziskav je predvsem v tem, da so se parcialno ukvarjale s posameznimi deli in deležniki medijskega prostora. V tem kontekstu je za pridobitev celovite slike stanja potrebno bolj sistematično raziskovanje medijskih vsebin. Sistematično in celovito raziskovanje bi tako zajemalo daljšo časovno perspektivo, vključevalo pa bi različne tipe medijev – tiskane, elektronske in spletne. Obravnavalo bi se medijske vsebine z vidika tematske raznovrstnosti, profesionalne kvalitete, politične profiliranosti kot tudi nazorsko-ideološke usmerjenosti. Analiza bi se tako osredotočila na produkcijo in usmerjanje diskurzov ob poročanju o določenih izbranih temah, pa tudi na strukturne značilnosti medijskega prostora, ki vplivajo na njegovo delovanje, kot so regulatorni okvir, medijski monopoli, (ne)transparentnost lastništva, morebitni konflikti interesov medijskih akterjev itd. Na ministrstvu za kulturo želimo, da bi bil v tem kontekstu poseben fokus raziskave usmerjen na javno radiotelevizijo, tj. RTV Slovenija, saj je ta ustanova po svojem poslanstvu zavezana neodvisnosti, odprtosti in nepristranskosti.

Kakovosten, odprt in transparenten medijski prostor je nujen za stabilen razvoj demokracije. Da lahko mediji opravljajo svojo funkcijo, so potrebni avtonomija, profesionalnost in integriteta medijskih akterjev; poleg tega pa je izjemnega pomena pluralna sestava samega medijskega prostora. Medijski pluralizem, ki zajema tako pluralizem izbire medijskih vsebin bralcev, kot tudi pluralizem v smislu občutljivosti lastniških struktur medijev in nenazadnje tudi močno zavezo zagotavljanja raznolikosti informacij in pogledov. V tem kontekstu je posebnega pomena potreba po zagotavljanju raznolikosti informacij in pogledov, saj le-to omogoča različnim posameznikom in skupinam, da na enakovreden način izražajo svoje poglede, razmišljanja in vizije v javnosti. S tem je državljanom na volitvah

omogočena pretehtana politična izbira, ki izhaja iz informiranosti, temelječe na dejstvih in argumentih najširšega diapazona deležnikov.

- **Metoda:** analiza medijskih vsebin (besedil, zvočnih posnetkov itd.), kjer gre za kombinacijo kvantitativnega in kvalitativnega raziskovanja. Podpora temu naj predstavlja analiza dokumentov in ostalih pomembnih virov ter uporaba in analiza sekundarnih podatkov iz že opravljenih raziskav, ki so tematsko relevantne.
- **Okvirna vsebina raziskave:** Raziskovanje v okviru CRP bo služilo pripravi strategije razvoja slovenskega medijskega prostora v obdobju 2024–2030, z namenom uspešnega soočanja s socialnimi, ekonomskimi, političnimi in tehnološkimi izzivi globalne družbe. Ta strategija bo osnova za oblikovanje predlogov sprememb medijske zakonodaje. Glavni namen strategije in zakonskih predlogov, ki bodo izhajali iz pridobljenih raziskovalnih spoznanj, bo dvig kakovosti ter povečanje odprtosti in transparentnosti medijskega prostora, kar bo izvedeno prek uvajanja inovativnih oblik upravljanja in vodenja na področju medijev, spodbujanja sodelovanja in vključevanja vseh ključnih deležnikov pri oblikovanju kakovostnejšega, bolj odprtega in transparentnega medijskega prostora ter krepitev kompetenc zaposlenih v medijskih organizacijah in razvoju kompetenc širšega občinstva za prepoznavanje dezinformacij in lažnih novic.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(50% MK, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Metka Šošterič

E-mail: Metka.Sosteric@gov.si

2. TEMA: Doseganje ciljev znanja in spretnosti za kakovostno življenje in delo po pridobljenem štipendiranju v tujini oziroma usposabljanju za specializirane poklice v kulturi

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.2.:

Naslov teme:

Doseganje ciljev znanja in spretnosti za kakovostno življenje in delo po pridobljenem štipendiranju v tujini oziroma usposabljanju za specializirane poklice v kulturi

Cilj:

- ocena uspešnosti financiranja štipendij in usposabljanja v tujini za specializirane poklice v kulturi.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za kulturo na podlagi rednih javnih razpisov financira štipendiranje (dodiplomski in podiplomski študij) in usposabljanje mladih v tujini za specializirane poklice v kulturi, med katerimi so poklici s področij glasbene, intermedijske, uprizoritvene in vizualne umetnosti ter filma, kulturne dediščine, knjige, knjižničarstva, založništva in kulturnega managementa. Njihov namen je pridobivanje znanja, kompetenc in spretnosti, ki bodo vključenim v formalno izobraževanje zagotavljale uspešno vključevanje na trg dela in v družbo ter pri ohranjanju poklicne kariere v kulturi. Zato je osrednji cilj raziskave ugotoviti dolgoročni učinek štipendij in financiranja usposabljanja na poklicno kariero prejemnikov sredstev.

- Metoda: anketna raziskava

- Populacija (približno 500 oseb):
  - prejemniki sredstev, ki so zaključili študij oz. usposabljanje v obdobju 2011–2021,
  - prejemniki sredstev, ki so študij oz. usposabljanje v obdobju 2011–2021 prekinili.
- Okvirna vsebina raziskave: zaposlitveni status, karierna pot (geografska, sektorska) in karierni dosežki prejemnikov sredstev, razni vidiki zadovoljstva s postopkom in izvedbo štipendiranja, priporočila za prihodnost štipendijske politike v kulturi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MK, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Metka Šošterič

E-mail: Metka.Sosteric@gov.si

18. Predlagatelj tem: Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Preobrazba trga dela zaradi uvajanja umetne inteligence

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 2.7.2.:

Naslov teme: Preobrazba trga dela zaradi uvajanja umetne inteligence

Cilji:

-
- pregled trenutnega realnega trga dela po sektorjih (SKD) in delovnih mestih v Sloveniji z vidika potrebe po različni stopnji znanja in veščin s področja IKT;
- Identifikacija in analiza sektorjev in delovnih mest v Sloveniji, ki bodo predvidoma spremenjena ali nadomeščena glede na vpliv (pozitiven in negativen), ki ga lahko pričakujemo zaradi uvajanja umetne inteligence, tudi z vidika enakosti spolov, v naslednjih 10 letih;
- identifikacija in analiza novih načinov dela na podlagi ekonomije na poziv (ang. gig economy), ki upravlja z ljudmi in sredstvi na osnovi algoritmov UI in njen vpliv na trg dela, delovna razmerja, pogojev in organizacije dela ter delavske pravice;
- analiza potrebe znanja in kompetenc s področja umetne inteligence v Sloveniji v naslednjih 10 letih (ločeno z vidika zahtev IKT sektorja, kjer se razvijajo tehnologije in rešitve umetne inteligence ter ostalih sektorjev, kjer se umetna inteligenca uporablja za izboljšanje lastnega poslovanja ali za razvoj lastnih novih inovativnih proizvodov in storitev) glede na predvidene zaposlitvene profile in delovna mesta po sektorjih v Sloveniji, tudi z vidika potenciala zagotavljanja enakosti spolov.

Podrobnejša obrazložitev:

Podrobnejša obrazložitev teme je navedena v Nacionalnem programu za umetno inteligenco – NpUI (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/NpUI-SI-2025.docx>), strateškem cilju SC2: Izobraževanje in krepitev človeških virov. Tema je namenjena izvedbi ukrepa 2.8.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Dimitrij Skaza

E-mail: dimitrij.skaza@gov.si

2. TEMA: Demonstracija uporabnosti umetne inteligence za poučevanje različnih predmetov v osnovnih in srednjih šolah

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.3.:

Naslov teme: Demonstracija uporabnosti umetne inteligence za poučevanje različnih predmetov v osnovnih in srednjih šolah

Namen projekta:

Priprava izobraževalnih vsebin in primerov uporabe umetne inteligence (UI) pri različnih predmetih v osnovnih in srednjih šolah (npr. slovenski jezik, tuji jeziki, zgodovina, fizika, kemija, biologija, likovna umetnost), s poudarkom na praktični demonstraciji uporabnosti UI pri poučevanju vsebin danih predmetov.

Cilji:

-
- identifikacija predmetov (najmanj 10) za osnovno in srednjo šolo, kjer za predavanje, predstavitev oziroma ponazoritev učne snovi lahko učinkovito uporabimo umetno inteligenco;
- priprava konkretne predstavitve učne vsebine z uporabo UI za izbrane predmete;
- pilotska izvedba delavnic/izobraževanja s pripravljenimi učnimi vsebinami z uporabo UI – vsaj 2 pilotski izvedbi za vsak izbrani predmet,
- analiza učinka in odziva učencev in učiteljev na izvedene delavnice z vidika razumevanja UI ter priprava smernic za vključevanje uporabe UI v proces izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah.

Podrobnejša obrazložitev:

Podrobnejša obrazložitev teme je navedena v Nacionalnem programu za umetno inteligenco – NpUI (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/NpUI-SI-2025.docx>), strateškem cilju SC2: Izobraževanje in krepitev človeških virov. Tema je namenjena izvedbi ukrepa 2.11

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Polonca Blaznik E-mail: Polonca.Blaznik@gov.si

3. TEMA: Opredelitev okvira za zagotavljanje zaupanja javnosti v rešitve UI na podlagi različnih socialno tehnoloških dejavnikov

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.11: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 2.11.1.:

Naslov teme: Opredelitev okvira za zagotavljanje zaupanja javnosti v rešitve UI na podlagi različnih socialno tehnoloških dejavnikov

Namen projekta:

Opredelitev okvira za zagotavljanje zaupanja javnosti v rešitve UI na podlagi socialno tehnoloških dejavnikov, temelječega na medsebojnem vplivu med tehnološkimi značilnostmi tehnologij UI, metodologijami razvoja in uporabe rešitev UI, standardizacijo, uporabo različnega načina licenciranja (odprta koda, lastniška programska oprema) na eni strani ter etičnimi in pravnimi načeli, kulturnimi in družbenimi značilnostmi ter socialnim statusom na drugi strani.

Cilji:

-

- določitev in analiza vpliva različnih značilnosti sistema UI kot so tehnološke značilnosti (robustnost, pojasnilnost, transparentnost, uporabljeni modeli), uporabljene metodologije razvoja (npr. klasične, agilne, inkrementalne), obstoj ustreznih standardov in skladnost njimi, vrsta licenciranja (npr. odprta koda, lastniška programska oprema), ki so relevantne na zaupanje posameznika v umetno inteligenco;
  - določitev in analiza vpliva različnih etičnih načel in temeljnih pravic na zaupanje posameznika v umetno inteligenco;
  - določitev in analiza vpliva kulturnih in družbenih značilnosti kot je gospodarska stabilnost, socialna ogroženost, dostopnost do izobraževanja, dojemljivost za tveganje, ustrežna zakonodaja za zagotavljanje pravne varnosti in predvidljivosti, etc. na zaupanje posameznika v umetno inteligenco;
  - določitev in analiza značilnosti posameznikovega statusa kot je izobrazba, zaposlenost, starost, znanje in veščine s področja IKT, etc. na zaupanje posameznika v umetno inteligenco;
- določitev okvira za analizo in spremljanje stanja zaupanja javnosti v umetno inteligenco na podlagi medsebojne odvisnosti in vpliva zgoraj opredeljenih dejavnikov, i.e. značilnosti rešitev UI, etičnih načel, družbenih in kulturnih značilnosti in značilnosti posameznikovega statusa.

Podrobnejša obrazložitev:

Podrobnejša obrazložitev teme je navedena v Nacionalnem programu za umetno inteligenco – NpUI (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/NpUI-SI-2025.docx>), strateškem cilju SC7: Povečanje zaupanja javnosti v UI. Tema je namenjena izvedbi ukrepa 7.5.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000 EUR
 (50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: mag. Samo Zorc
 E-mail: Samo.Zorc@gov.si

4. TEMA: Opredelitev modela kazalnikov za spremljanje potenciala uvajanja UI v Sloveniji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.2.:

Naslov teme: Opredelitev modela kazalnikov za spremljanje potenciala uvajanja UI v Sloveniji

Namen projekta:

Opredelitev modela kazalnikov in metodologije za ocenjevanje in spremljanje uvajanja UI v zasebnem in javnem sektorju v Sloveniji s pregledom stanja v Sloveniji (vključno s pregledom deležnikov v Sloveniji - javnega in zasebnega sektorja) ter analizo dejavnikov, ki vplivajo na hitrost uvajanja UI.

Cilji:

- Opredelitev modela kazalnikov in metodologije za ocenjevanje uvajanja UI v Sloveniji (v zasebnem in javnem sektorju). Metodologija se mora navezovati na že opredeljene metodologije in analize na EU ravni (npr.
  - European Commission, Joint Research Centre, Nepelski, D., Sobolewski, M., *Estimating investments in general purpose technologies : the case of AI investments in Europe*, Publications Office, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/506947>;

- European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology, *European enterprise survey on the use of technologies based on artificial intelligence : final report*, Publications Office, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2759/759368>;
- SURS analiza uporabe umetne inteligence v podjetjih, 2020, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/Podrocja/Index/88/razvoj-in-tehnologija/?uporaba-tehnologij-umetne-inteligence-v-podjetjih #643>;
- pregled in ocena stanja uvajanja UI v Sloveniji v skladu s pripravljeno metodologijo (po sektorjih, po velikosti organizacij, etc.) v zasebnem in javnem sektorju, na podlagi reprezentativnega vzorca deležnikov v Sloveniji (javne in zasebne organizacije), ki uporabljajo ali nameravajo uvesti UI v svoje poslovanje (za izboljšanje in optimizacijo lastnega poslovanja in poslovnih procesov ali pa za vzpostavitev novih inovativnih storitev in proizvodov za svoje uporabnike, dobavitelje oziroma kupce);
- analiza dejavnikov, ki vplivajo na zmožnost in interes za pospešeno uvajanje UI, vključno z notranjimi dejavniki v organizacijah (npr. človeški viri, finančni viri, informatiziranost internega poslovanja, informatiziranost poslovanja z zunanjimi partnerji v verigi vrednosti, razpoložljivost in dostopnost do podatkov, spremembe delovnih procesov, pripravljenost zaposlenih na spremembe, etc.), tržnimi dejavniki in drugimi dejavniki (npr. skladnost z zakonodajo, upoštevanje etičnosti).

Podrobnejša obrazložitev:

Podrobnejša obrazložitev teme je navedena v Nacionalnem programu za umetno inteligenco – NpUI (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/NpUI-SI-2025.docx>), strateškem cilju SC10: Vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI v Sloveniji. Tema je namenjena izvedbi ukrepa 10.2.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000 EUR
 (50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Samo Zorc

E-mail: Samo.Zorc@gov.si

5. TEMA: Mehanizmi privabljanja tujih in vračanja domačih strokovnjakov za krepitev položaja Slovenije v globalnih trendih digitalizacije

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme 2.7.3.:

Naslov teme: Mehanizmi privabljanja tujih in vračanja domačih strokovnjakov za krepitev položaja Slovenije v globalnih trendih digitalizacije

Cilji:

- popisati in poglobljeno analizirati dejavnosti, ki jih izvajajo evropske in druge države za aktivnejše sodelovanje s strokovnjaki v tujini in pomoč pri vračanju le teh v domovino.
- razviti več-dimenzionalni indeks, ki za vsako dejavnost oceni možnost in potrebe prenosa ter njeno prilagoditev, da se dejavnosti lahko uvede v Republiki Sloveniji.
- uporabiti več-dimenzionalni indeks, da se opravi primerjalna analiza in analiza stroškov ter koristi na seznamu dejavnosti drugih držav z namenom oblikovanja priporočil za slovenske razmere in

specifike. Opredelitev rešitev, ki bi omogočile izvedbo ustrezno prilagojenih dejavnosti v Republiki Sloveniji tako, da se omogoči njihova široka in učinkovita uporaba.

- poglobljeno preučiti in oceniti programe na primeru države Izrael s poudarkom na digitalnem podjetništvu, industrijsko in visoko-tehnološki stroki (npr., The Israel Brain Gain Program, Back to Tech, Israeli Houses, Study in Israel in druge programe). Poudarek je na študiju programov, ki so namenjeni privabljanju tujih strokovnjakov v Izrael in programov, ki so namenjeni podpori vračanja Izraelcev, živečih v tujini.
- proučiti kriterije glede izvedbe programov v Izraelu in posledično ugotoviti, kakšne so dejanske potrebe, možnosti in ugodnosti za prilagoditev in prenos izbranih programov v Republiko Slovenijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Teženje k ustvarjanju okolja, ki bo spodbudilo visoko produktivno gospodarstvo, je ključnega pomena za uspešnost države v mednarodni konkurenci z drugimi državami. Pri tem igrajo posebno vlogo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo, ki jih sicer lahko zasedajo raznoliki prebivalci. Pogosto se pozablja na to, da mnogi slovenski strokovnjaki delujejo v tujini na različnih področjih in prinašajo visoko dodano vrednost; njihove potencialne produktivnosti za Slovenijo pa se ne naslovi dovolj za zagotavljanje vključujočega trga dela. Projekt naj odgovori na ta manko, kar pomeni, da naj bo osredotočen predvsem na iskanje dejavnikov in vzvodov, kako se položaj Slovenije lahko okrepi z uvajanjem ustreznih mehanizmov privabljanja tujih in vračanja domačih strokovnjakov, te pa je treba predhodno dobro spoznati in poglobljeno preučiti.

Projekt naj bo sestavljen iz dveh delov. V prvem delu se predvideva popis in analiza obstoječih dejavnosti evropskih in drugih držav za privabljanje tujih talentov in spodbujanje vračanja domačih strokovnjakov ter razvoj večdimenzionalnega indeksa, ki je sposoben vsako dejavnost oceniti z vidika možnosti prenosa in prilagojene izvedbe v Sloveniji. V drugi del pa se umešča poglobljena analiza na primeru Izraela kot države, ki uspešno naslavlja izpostavljeno problematiko, s poudarkom na digitalnem podjetništvu in izvajanju programov za privabljanje visoko izobraženega kadra, ki prinaša dodano vrednost gospodarstvu, ter iskanju možnosti za prilagojen prenos programov v Slovenijo.

Evropske in druge države v svetovnem merilu že izvajajo dejavnosti za aktivnejše sodelovanje s strokovnjaki v tujini in tem nudijo podporo ter pomoč pri vračanju v domovino. Prvi korak, ki je nujno potreben, je zato popisati primere dobrih praks drugih držav in podrobnejše raziskovanje njihovih mehanizmov delovanja. Nekatere prakse so uspešne, druge manj, rezultati raziskovanja pa naj se osredotočijo predvsem na tiste prakse, ki imajo zelo ugoden in plodovit učinek. Rezultat prvega dela naj bo torej popis in analiza dejavnosti drugih držav na področju tovrstnih prizadevanj.

Na osnovi pridobljenega vpogleda v dejavnosti evropskih in drugih držav se oblikuje in razvije večdimenzionalni indeks, ki bo deloval na način, da bo za vsako izmed dejavnosti ocenil možnosti in potrebe prenosa dejavnosti v slovensko okolje. Tako ustvarjen večdimenzionalni indeks mora biti oblikovan na način, da je sposoben iskanja ustrezne prilagoditve za uvedbo dejavnosti v Sloveniji in da se ga lahko v nadaljevanju uporablja v praksi. Za vsako dejavnost drugih držav mora biti sposoben, da se preizkusi na primeru primerjalne analize dejavnosti in analize stroškov in koristi, in v končni fazi pripelje do zaključkov v obliki seznama rešitev, ki so realistične in omogočajo implementacijo s prilagoditvami, ki jih ponudi skladno z ugotovljenimi specifikami slovenskega okolja.

Projekt predvideva tudi poglobljeno preučitev in oceno programov na primeru države Izrael s poudarkom na digitalnem podjetništvu, industrijski in visokotehnološki stroki. V sklopu tega naj privede do poglobljene študije uspešnih programov privabljanja visoko izobraženih talentov ne glede na državljanstvo v Izrael. V študijo naj se vključi tudi obstoječe programe vračanja v tujini delujočih Izraelcev in razišče njihovo delovanje ter podporne elemente in deležnike, ki igrajo pri tem pomembno vlogo. In nenazadnje, v projektu se pričakuje tudi izvedba analize dejanskih potreb in možnosti

Slovenije, da primere dobrih praks delovanja na primeru države Izrael pripelje v Slovenijo. Konkretno se pričakuje rezultate v obliki priporočil za implementacijo.

Raziskovalni projekt bo s pridobljenimi rezultati na sodoben način in z uporabo večdimenzionalnega indeksa raziskal, katere evropske dejavnosti in dejavnosti drugih držav za privabljanje tujih talentov in vračanje strokovnjakov v domovino so najustreznejše in kako se jih uspešno prilagodi in prenese v Slovenijo. Prav tako bo skozi raziskovanje uspešnih programov v Izraelu in pridobljenih rezultatov ponudil okvir, iz katerega se bo lahko črpalo pri uvajanju uspešnih kakovostnih primerov v slovensko okolje, ki bo tako v globalnih trendih digitalizacije korak bliže k zasledovanju vizije produktivnega gospodarstva.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 30.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Anja Marija Arko

E-mail: Anja-Marija.Arko@gov.si

6. TEMA: Digitalna preobrazba slovenske izseljenske skupnosti v Združenih državah Amerike in Kanadi

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 3.4.2.:

Naslov teme: Digitalna preobrazba slovenske izseljenske skupnosti v Združenih državah Amerike in Kanadi

Cilji:

- popisati, analizirati in oceniti stanje uporabe informacijske tehnologije, digitalizacije in družbenih omrežij slovenske izseljenske skupnosti v Združenih državah Amerike in Kanadi.
- ugotoviti, kako društva in organizacije vidijo in uporabljajo informacijsko tehnologijo. Ugotoviti, v kolikšnem obsegu organizacije uporabljajo digitalna orodja za promocijo svojih dejavnosti, dogodkov in prostorov ter za komunikacijo med člani in informiranje ter doseg splošne javnosti.
- identificirati in analizirati dejavnike krepitev oziroma slabitev izseljenskih dejavnosti v procesu digitalne preobrazbe. Opredeliti učinke digitalizacije na obseg, interes in potencial dejavnosti slovenskih izseljencev, ki živijo v Severni Ameriki.
- analizirati možnosti za digitalizacijo kulturne dediščine. Poudarek je na pregledu stanja (n.pr., digitalizacija arhivov, spletna predstavitev skupnosti in zgodovine organizacije) in oblikovanju smernic za arhiviranje in krepitev slovenske izseljenske dejavnosti v skladu s trendi digitalnega razvoja.

Podrobnejša obrazložitev:

V sklopu državnih prizadevanj in skrbi za ohranjanje slovenske nacionalne identitete je pomembno zagotoviti, da imata slovenska kultura in jezik v družbi ustrezen prostor. Pri Slovencih po svetu je slednje še toliko večjega pomena, saj so priložnosti za krepitev znanja o slovenski kulturi in jeziku omejene. V ZDA in Kanadi se Slovenci združujejo v izseljenske skupnosti, ki delujejo v večjem in manjšem obsegu članstva ter s pogostejšimi ali redkejšimi aktivnostmi izvajanja programov in projektov. Še posebej zadnji dve leti sta izpostavili pomen rabe informacijskih tehnologij, digitalizacije

in družbenih omrežij, zato je pomembno raziskati presečno stanje in ugotoviti potencial slednjega v navezavi na slovenske izseljenske skupnosti in njihovo vlogo pri ohranjanju slovenske kulture in jezika.

Povsem neraziskano področje je pogled v tujini delujočih slovenskih društev in organizacij na informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, prav tako pa ni znano, v kolikšni meri ti slednjo uporabljajo ter za kakšne namene. Slovenska društva in organizacije v ZDA ter Kanadi bi bilo zato treba najprej identificirati, nato pa s sistematičnim pristopom in ustrezno metodologijo ugotoviti, kakšen je njihov pogled na informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (tj. preučiti percepcijo), v kolikšnem obsegu uporabljajo digitalna orodja in katera orodja uporabljajo, za kakšen namen uporabljajo orodja in katere ciljne publike naslavljajo z uporabo. Konkretno je v središču zanimanja torej, ali slovenska društva in organizacije v informacijsko-komunikacijski tehnologiji prepoznajo prednosti in/ali slabosti, katere so te in na kakšni ravni pogostosti se poslužujejo digitalnih orodij. Slednja lahko uporabljajo za informiranje in/ali komuniciranje. V primeru poudarka na enosmerni komunikaciji gre predvsem za promocijo dejavnosti, dogodkov in prostorov za skupnosti. Če pa se poslužujejo komunikacijskih orodij, je treba podrobneje izvedeti, ali komunikacija poteka zgolj med člani (in na katerih ravneh članstva) ali tudi širšo javnostjo (in do katere ravni seže ta širša javnost).

V smeri prehoda na digitalno preobrazbo bi bilo treba identificirati in analizirati dejavnike, ki omogočajo krepitev izseljenske dejavnosti in tiste, ki slednje slabijo. Digitalizacija vpliva na nadaljnjo dejavnost slovenskih izseljencev, zato je smiselno raziskati, v katerih vidikih. Odgovoriti je treba na vprašanja kot so, ali in kako prehod in digitalizacija učinkujeta na obseg dejavnosti (ali je dejavnosti na tej osnovi več ali manj ter kako se spreminja vsebina dejavnosti), interes vključenih v slovenske skupnosti po svetu (ali je več zanimanja ali manj ter kako se spreminja struktura sodelujočih) in potencial dejavnosti (ali in katere dimenzije na novo odpira ter katere obstoječe spodbuja in krepi).

Slovenska društva in organizacije, ki delujejo v ZDA in Kanadi, imajo v lasti gradiva o svojem preteklem delovanju, ki jih hranijo v fizičnih arhivih. Do slednjih ima splošna javnost dostop le v primeru fizičnega obiska. Zato je ob tehnološkem napredku pomembno poskrbeti za digitalizacijo tovrstnih vsebin in gradiv. Pomemben prvi korak pri tem pa je analiza možnosti za digitalizacijo kulturne dediščine slovenskih skupnosti in priprava razvojnih smernic za arhiviranje in dokumentiranje. Posebna dimenzija, ki izstopa, je tudi to, kako omogočiti dostop do tovrstnih vsebin čim širšemu krogu prebivalstva.

Rezultati raziskovalnega projekta bodo pripomogli k boljšemu razumevanju trenutnega stanja digitalizacije slovenskih izseljenskih skupnosti in potencialov digitalne preobrazbe za nadaljnje delovanje teh v zasledovanju vizije ohranjanja slovenske nacionalne identitete.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Anja Marija Arko
E-mail: Anja-Marija.Arko@gov.si

7. TEMA: Digitalna vključenost starejših odraslih: smernice za krepitev digitalnih veščin in razvoj uporabnikom prijaznih digitalnih javnih storitev

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.4.:

Naslov teme: Digitalna vključenost starejših odraslih: smernice za krepitev digitalnih veščin in razvoj uporabnikom prijaznih digitalnih javnih storitev

Cilji:

- analiza ukrepov in strategij na področju digitalne vključenosti za države, ki so v vrhu po indikatorju DESI na dimenziji človeškega kapitala in priprava poročila;
- izvedba evalvacije ukrepov na podlagi Digitalnega bona '22 in priprava poročila;
- pregled in identifikacija dejavnikov digitalne vključenosti starejših odraslih (55+) v mednarodnem in nacionalnem prostoru na vseh treh ravneh digitalnega razkoraka (dostop, veščine in uporaba, posledice);
- izvedba analize prednosti, slabosti, priložnosti in tveganj uporabe različnih modelov izvedbe izobraževanj oz. tečajev digitalnih veščin za starejše odrasle, v katero bi zajeli uporabniške, tehnološke, organizacijske in metodološke izvedbene vidike;
- razvoj metodološkega instrumentarija in izvedba pilotnega raziskovanja, s katerim bi dobili veljaven empirični vpogled v ključne dejavnike digitalne vključenosti starejših odraslih z oceno strategij za spodbujanje digitalnih veščin in uporabe digitalnih javnih storitev med starejšimi odraslimi;
- priprava ocene stanja na področju digitalnih veščin starejših odraslih, s poudarkom na razumevanju odnosa med internetnimi in algoritmičnimi veščinami ter veščinami za zaščito informacijske zasebnosti na spletu, ki so ključne za uporabo digitalnih storitev;
- izdelava priporočil za razvoj digitalnih javnih storitev, ki bi bile zasnovane po načelu dostopnosti starejšim odraslim, da jim bodo omogočale samostojno in opolnomočeno uporabo;
- priprava končnega poročila ter smernic in ukrepov za spodbujanje digitalne vključenosti starejših odraslih in uporabe digitalnih javnih storitev.

Podrobnejša obrazložitev:

V predlogu projekta za CPR 2022 razpis se osredotočamo na starejše odrasle (55+), ki so bodisi še delovno aktivni bodisi upokojeni in predstavljajo največjo vrzel na področju digitalne vključenosti in uporabe digitalnih javnih storitev, saj nivo veščin in uporabe digitalnih storitev jasno upade med starejšimi odraslimi. Medtem ko se Slovenija na kazalniku redne uporabe interneta uvršča nad povprečje EU v splošni populaciji, je redna uporaba interneta med starejšimi (55+ in 65+) povprečna oz. celo podpovprečna. Starejši odrasli predstavljajo še poseben izziv pri oblikovanju strategij razvoja digitalnih veščin, saj imajo otežen dostop do formalnih oblik digitalnega opismenjevanja (imajo omejen dostop v izobraževalnih institucijah ali na delovnem mestu, kar še posebej velja za delovno neaktivne in upokojene). Prav zato je med starejšimi odraslimi najbolj potrebno aktivno ukrepanje države, pri čemer pa morajo biti ti ukrepi najbolj domišljeni tako z vidika ciljev kot tudi načinov implementacije. Starejši odrasli po 55. letu so torej pomemben del delovno aktivnega prebivalstva, ki pa je z vidika digitalne vključenosti najbolj nepripravljen na digitalno preobrazbo gospodarstva in družbe. Prav tako bodo v dolgoročni perspektivi vedno bolj pogosto posegali po (naprednih) digitalnih storitvah javne uprave in zdravstva, ki imata za pomemben cilj prehod na uporabo digitalnih storitev v čim večji meri. Hkrati se uradne statistike na EU ravni ne ukvarjajo s starejšimi od 74 let, čeprav v to starostno skupino prehajajo odrasli, ki so manj veščini, a redni uporabniki interneta. Nazadnje, želimo pripraviti konkreten in celovit pregled stanja in smernice razvoja za določeno ciljno skupino (delovno aktivni in neaktivni odrasli ter upokojenci), saj bi raziskovanje vseh ciljnih skupin rezultiralo v posplošenem vpogledu v stanje digitalne vključenosti, ki ga že ponujajo obstoječe raziskave. Predlagani CRP projekt je tudi skladen z izvedbo pilotne implementacije ukrepov, predvidenih v ZSDV (Digitalni bon '22 oziroma izvedba usposabljanj), in tako omogoča poglobljeno vsebinsko in metodološko razumevanje učinkovitosti izvedenih ukrepov ter njihovo implementacijo v prihodnjih izvedbah.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 125.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Primož Ferjančič

E-mail: Primož.Ferjancic@gov.si

8. TEMA: Vzpostavitev protokolov za uporabo besedilnih in govornih virov za razvoj govornih in semantičnih tehnologij z upoštevanjem zasebnosti in varstva osebnih podatkov

Težišče 2: Visoka produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse;

Tematski sklop 2.6: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev protokolov za uporabo besedilnih in govornih virov za razvoj govornih in semantičnih tehnologij z upoštevanjem zasebnosti in varstva osebnih podatkov

Namen projekta:

Rezultati tega projekta lahko pospešijo nastajanje rešitev, ki temeljijo na semantičnih in govornih tehnologijah ter vodijo v konkurenčnejše gospodarstvo.

Cilji:

- vzpostavitev protokolov za varovanje zasebnosti pri razvoju govornih in semantičnih tehnologij (besedila in avdio posnetki):
  - zasebnost in upoštevanje izjem za raziskovalne namene,
  - zasebnost biometričnih podatkov v avdio zapisih;
- pravna in etična dimenzija pri zbiranju in prenosu besedilnih ter govornih podatkov za vzpostavljanje konkurenčnega in družbeno odgovornega podjetniškega ter raziskovalnega sektorja:
  - protokol za pridobivanje podatkov,
  - družbena dimenzija podatkov,
  - uporaba podatkov za raziskovalne namene,
  - uporaba podatkov za komercialne namene;
- vzpostavitev postopka (vključno z anonimizacijo) za dostopanje do podatkov v sodelovanju z deležniki:
  - deležniki na ravni države,
  - deležniki na ravni lokalne samouprave;
- pilotska uporaba pravnih podlag in protokolov za pridobitev učnih virov za razvoj govornih tehnologij na izbranem področju (npr. razvoj razpoznavalnika govora za potrebe sodišč):
  - potencial rabe za znotraj izbrane domene,
  - potencial rabe v ostalih domenah;
- priprava smernic za uporabo na drugih področjih:
  - potencial rabe za raziskovalne namene,
  - potencial rabe za komercialne namene.

Podrobnejša obrazložitev:

Rezultati tega ciljnega raziskovalnega projekta lahko pospešijo nastajanje rešitev, ki temeljijo na semantičnih in govornih tehnologijah ter vodijo v konkurenčnejše gospodarstva. Za doseganje slednjega bo ključno, da bodo izvajalci naslovili pravne kot družbene dimenzije tekom razvoja tehnologij.

Cilji raziskovalnega projekta so razdeljeni v pet sklopov, ki so smiselno povezani v celoto. Prvi cilj je vzpostavitev protokolov za varovanje zasebnosti tekom razvoja govornih in semantičnih tehnologij, to so npr. besedila in avdio posnetki. Cilj bo naslovljen skozi podenoti o zasebnosti in upoštevanju izjem za raziskovalne namene ter podenoti o zasebnosti biometričnih podatkov v avdio zapisih. Drugi cilj je ustrezno in aplikativno naravnano nasloviti pravno in etično dimenzijo pri zbiranju in prenosu besedilih ter govornih podatkov za vzpostavljanje konkurenčnega in družbeno odgovornega podjetniškega ter raziskovalnega sektorja, in sicer skozi podenote, kjer bo vzpostavljen protokol za pridobivanje podatkov, naslovljena družbena dimenzija podatkov, uporaba podatkov za raziskovalne namene in uporaba podatkov za komercialne namene. Tretji cilj predvideva vzpostavitev postopka (vključno z anonimizacijo) za dostopanje do podatkov v sodelovanju z deležniki, in sicer z deležniki na ravni države kot tudi z deležniki na ravni lokalne samouprave. Četrti cilj predvideva pilotsko uporabo pravnih podlag in protokolov za pridobitev učnih virov za razvoj govornih tehnologij na izbranem področju (npr. razvoj razpoznavalnika govora za potrebe sodišč), s poudarkom na dveh podenotah. Prva naslavlja potencial rabe znotraj izbrane domene, druga pa potencial rabe v ostalih domenah. V sklepnem peti cilj pa je umeščena priprava smernic za uporabo na drugih področjih, in sicer skozi potencial rabe za raziskovalne namene kot tudi skozi potencial rabe za komercialne namene.

Rezultati dvoletnega ciljnega raziskovalnega programa bodo tako skozi naslavljanje petih ciljev na podlagi konkretne rešitve pilotsko predstavili rešitev, s katero je možno ob sodelovanju z deležniki vzpostaviti protokole pridobivanja podatkov, s poudarkom na govornih in semantičnih dimenzijah, in jih pozneje uporabiti za razvoj govornih in semantičnih tehnologij. Pri tem pa bo vseskozi ključno vlogo igralo upoštevanje zasebnosti podatkov kot tudi varstvo osebnih podatkov, saj bo prav ta sklop teme omogočil pravno izhodišče za razvoj komercialnih orodij, ki temeljijo na računalniških modelih, ki so se učili na pridobljenih podatkih ob upoštevanju zasebnosti.

Zaradi težnje po vzpostavljanju konkurenčnega in družbeno odgovornega podjetniškega ter raziskovanega sektorja bo tema ciljnega raziskovalnega projekta prek pilotskega pristopa in upoštevanja interdisciplinarnosti oz. multidisciplinarnosti znanstvene ter gospodarske dimenzije družbe pospešila razvoj sodobnih tehnoloških rešitev. Za čimbolj učinkovito izvajanje projekta bo ključno tudi sodelovanje z deležniki, kot so npr. Ministrstvo za pravosodje, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za obrambo, Ministrstvo za gospodarstvo in slovenske občine, in sicer pod koordinacijo izvajalcev ciljnega raziskovalnega projekta in Službe vlade za digitalno preobrazbo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 135.000 EUR
(50% SDP, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Samo Zorc
E-mail: Samo.Zorc@gov.si